

T.C.

Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Tarih Anabilim Dalı, Yakınçağ Tarihi Bilim Dalı

19. YÜZYILDA YILDIZELİ KAZASI

Rıza ÖZBÖLÜK

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Galip EKEN

Sivas

Şubat 2011

19. YÜZYILDA YILDIZELİ KAZASI

Rıza ÖZBÖLÜK

Cumhuriyet Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin Tarih Anabilim Dalı
Yakınçağ Tarihi Bilim Dalı İçin Öngördüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Olarak Hazırlanmıştır.

Sivas
Şubat 2011

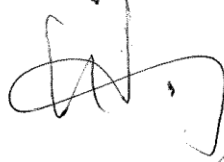
KABUL VE ONAY

Rıza ÖZBÖLÜK'ün hazırlamış olduğu "19. Yüzyılda Yıldızeli Kazası" başlıklı bu çalışma, 26.01.2011 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından, "Tarih Anabilim Dalı, Yakınçağ Tarihi Bilim Dalı"nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Galip EKEN (Başkan) (Danışman)

Prof. Dr. Ömer DEMİREL (Üye)

Prof. Dr. Adnan GÜRBÜZ (Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım. ./.../

Prof. Dr. Mehmet ARSLAN
Enstitü Müdürü

ÖZET

ÖZBÖLÜK, Rıza, 19. Yüzyılda Yıldızeli Kazası, Yüksek Lisans Tezi, Sivas, 2011

Bu çalışmanın amacı günümüzde Sivas İli'ne bağlı bir ilçe olan Yıldızeli'nin 19. Yüzyıl ortalarındaki sosyal ve ekonomik özelliklerini incelemektir. Çalışma 1844 yılında Yıldızeli Kazası'na bağlı köylerden 67'sini kapsamaktadır. Temettuat ve Cizye defterleri çalışmanın ana kaynak grubunu oluşturmaktadır. Çalışmamız bir giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde Yıldızeli Kazası'nın tarihçesi ve araştırmada kullanılan kaynaklar belirtilmiştir. Birinci bölümde Yıldızeli Kazası'nın idari yapısı incelenmiştir. İkinci bölümde nüfus miktarı, nüfusun dini yapısı ve meslek gruplarına değinilmiştir. Son bölümde ise başlıca ekonomik faaliyetler olan tarım, hayvancılık ve mesleki faaliyetler ile vergi yükü incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yıldızeli, Yenihan, Temettuat, Cizye, Tarım, Hayvancılık, Vergi.

ABSTRACT

ÖZBÖLÜK, Rıza, Yıldızeli Province in the 19th Century, Master's Thesis, Sivas 2011

Purpose of this study is to investigate the social and economic characteristics of Yıldızeli in the middle of the 19th century, which is a province of Sivas today. The study includes 67 villages of Yıldızeli province in 1884. Temettuat and Cizye registers constitute major sources of the study. The study is consisted of an introduction section and three sections. In the introduction section, brief history of Yıldızeli and the resources for the study is explained. In the first section administrative structure of the province is examined. In the second section, population and religious structure of the population and the group of occupations are mentioned. In the last section, agriculture, stockbreeding and occupational activities which are the main economic activities and tax-burden are examined.

Key Words: Yıldızeli, Yenihan, Temettuat, Cizye, Agriculture, Stock-breeding, Tax

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	İ
ABSTRACT	İİ
İÇİNDEKİLER.....	İİİ
KISALTMALAR LİSTESİ.....	Vİİ
TABLolar LİSTESİ.....	Vİİİ
GRAFİKLER LİSTESİ.....	Xİ
ÖNSÖZ	Xİİİ
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

İDARİ YAPI

I.	TARİHİ SÜREÇTE YILDIZELİ KAZASI'NIN İDARİ YAPISI.....	7
II.	YILDIZELİ KAZASI'NIN YÖNETİMİ.....	8
	A. Kaymakam	8
	B. Müdür.....	9
	1.Yıldızeli Kaza Müdürleri.....	9
	2.Yıldızeli Nahiye Müdürleri.....	10
	C. Muhtar.....	11
III.	YÖNETİCİLERİN MAAŞ VE GELİRLERİ	13

İKİNCİ BÖLÜM

DEMOGRAFİK YAPI

I.	NÜFUS MİKTARI.....	15
	A. 1831 Yılı Nüfus Sayımına Göre Yıldızeli Kazası'nın Nüfusu	15
	B. 1844 Yılı Temettuat Sayımlarına Göre Yıldızeli Kazası'nın Nüfusu	16
	C. Gayrimüslim Nüfus	19
	1.Gayrimüslimlerin Yaş Özellikleri	20
	2.Gayrimüslimlerin Fiziksel Özellikleri.....	21
II.	NÜFUS HAREKETLİLİĞİ.....	24
	A. Kaza Dışında Bulunanlar	24
	B. Yıldızeli Kazası'nda Bulunan Yabancılar	25

III.	NÜFUSUN MESLEKÎ TABAKALAŞMASI	29
	A. Müslümanlar	29
	B. Gayrimüslimler.....	30
IV.	AİLE VE SÜLALE İSİMLERİ.....	31
V.	ŞAHİS İSİMLERİ	41

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EKONOMİK YAPI

I.	GENEL EKONOMİK YAPI	44
	A. Ekonomik Gelir Kaynakları.....	44
	B. Hane Başına Düşen Ortalama Gelir	47
	C. Gelir Gruplarının Dağılımı	49
II.	TARIM	53
	A. Genel Yapı	53
	B. Tarım Arazisine Sahip Haneler	54
	C. Tarım Arazisi	57
	1. <i>Mezru ve Gayrimezru Tarla</i>	58
	2. <i>İcar Tarla</i>	64
	3. <i>Boz ve Hâlî Tarla</i>	65
	4. <i>Çayır Alanları</i>	69
	5. <i>Tarım İşletme Büyüklükleri</i>	70
	D. Tarım Geliri	73
	1. <i>1260/1844 Yılı Mezru Tarla Geliri</i>	75
	2. <i>1261/1845 Yılı Mezru Tarla Geliri</i>	76
	3. <i>Ortak Tarım Geliri</i>	79
	4. <i>İcar Tarla Geliri</i>	81
	5. <i>Çayır Geliri</i>	82
III.	HAYVANCILIK	83
	A. Genel Yapı	83
	B. Büyükbaş Hayvancılığı	88
	1. <i>Büyükbaş Hayvan Sahibi Haneler</i>	88

	2.Büyükbaş Hayvan Sayısı ve Hâsılatı	91
	a. İnek Sayısı ve Hâsılatı	91
	b. Manda Sayısı ve Hâsılatı	95
	c. Öküz Sayısı ve Hâsılatı	100
	d. Hâsılat Sağlamayan Büyükbaş Hayvan Sayısı.....	102
C.	Yük ve Binek Hayvancılığı.....	104
	1.Yük ve Binek Hayvanı Sahibi Haneler.....	105
	2.Yük ve Binek Hayvanı Sayısı ve Hâsılatı	107
	a. Merkep Sayısı ve Hâsılatı	107
	b. Kısırak Sayısı ve Hâsılatı.....	110
	c. Tay ve Bargir Sayısı	112
D.	Küçükbaş Hayvancılığı	114
	1.Küçükbaş Hayvan Sahibi Haneler	115
	2.Küçükbaş Hayvan Sayısı ve Hâsılatı.....	118
	a. Koyun Sayısı ve Hâsılatı.....	118
	b. Keçi Sayısı ve Hâsılatı.....	124
	c. Kuzu ve Oğlak Sayısı.....	129
E.	Arıcılık	130
	1.Arıcılık Yapan Hane Sayısı.....	130
	2.Arı Kovanı ve Hâsılatı	131
IV.	MESLEK GELİRİ.....	133
V.	DEĞİRMENCİLİK VE DİĞER GELİRLER.....	135
	A. Değirmen ve Hâsılatı.....	135
	B. Diğer Gelirler	136
	1.Vakıf Geliri.....	136
VI.	VERGİ VE VERGİ YÜKÜ	137
	A. Genel Yapı	137
	B. Vergü-yi Mahsusa	140
	C. Ağnam Vergisi (Resm-i Ağnam)	144
	D. Öşür	148
	E. Cizye	156
	F. Kışlakiye Vergisi	161

SONUÇ	162
KAYNAKÇA	164
EKLER	169
A. Belgeler	169
B. Harita	173

KISALTMALAR LİSTESİ

A.MKT. MHM	: Sadaret Mektubî Kalemi Mühimme
A.MKT. MVL	: Sadaret Mektubî Kalemi Meclis-i Vâlâ
A.MKT. UM	: Sadaret Mektubî Kalemi Umum
BOA.	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi
Bkz.	: Bakınız.
C.	: Cilt
CÜ.	: Cumhuriyet Üniversitesi
Çift.	: Çiftlik
DTCFD.	: Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi
G.M.	: Gayrimüslim
Haz.	: Hazırlayan
İ.A.	: İslam Ansiklopedisi
M.	: Müslüman
ML. VRD. CMH.	: Maliye Varidat Cizye Muhasebesi
ML. VRD. TMT.	: Maliye Varidat Temettuat
TDVİA.	: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
s.	: Sayfa
İ.DH	: İradeler Dâhiliye
İ.MVL	: İradeler Meclis-i Vâlâ
İ.TKS	: İradeler Tekâüt Sandığı

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Yıldızeli Kazası'na Ait Cizye Defterleri	5
Tablo 2: Cizye Defterlerinde Yer Alan Yerleşim Birimleri ve Manastırlar	5
Tablo 3: Yıldızeli Kazası'na Tabi Nahiyelerin Müdürleri	11
Tablo 4: Yıldızeli Kazası'na Tabi Köylerde Muhtar-ı Evvel İsim ve Gelirleri	12
Tablo 5: Yıldızeli Kazası'na Tabi Köylerde Muhtar-ı Sâni İsim ve Gelirleri.....	12
Tablo 6: Temettuat Defterlerine Göre Yıldızeli Köyleri ve Hane Sayıları.....	18
Tablo 7: Temettuat ve Cizye Defterlerine Göre Gayrimüslim Hane Sayısı	19
Tablo 8: 1262/1846 Yılı Gayrimüslim Erkeklerin Yaş Dağılımı ve Ortalaması.....	20
Tablo 9: 1265/1849 Yılı Gayrimüslim Erkeklerin Boy Yapısı	21
Tablo 10: 1265/1849 Yılı Gayrimüslim Erkeklerin Bıyık Özellikleri.....	22
Tablo 11: 1265/1849 Yılı Gayrimüslim Erkeklerin Sakal Özellikleri.....	23
Tablo 12: Şâbb-ı Emred	24
Tablo 13: 1265/1849 Yılında Kaza Dışında Bulunan Cizye Neferleri	25
Tablo 14: Yıldızeli Kazası'nda Bulunan Yabancı Hane Sayısı ve Bu Hanelerin Meskun Oldukları Şehirler	26
Tablo 15: Yabancıların Yıldızeli Kazası'ndaki Dağılımı	27
Tablo 16: Hane Reisleri ve Yakınlarının Mesleki Durumları	30
Tablo 17: Müslüman Hane Reislerinin İsimleri	42
Tablo 18: Gayrimüslim Hane Reislerinin İsimleri	43
Tablo 19: Cemaatlerin Yıllık Gelir Dağılımı (Kuruş)	45
Tablo 20: 1260/1844 Yılı İtibari İle Ekonomik Gelir Kaynakları (Kuruş).....	46
Tablo 21: Toplam ve Hane Başına Düşen Ortalama Gelir (Kuruş).....	48
Tablo 22: Hanelerin Gelir Gruplarına Göre Dağılımı (Kuruş).....	52
Tablo 23: Tarım Arazisine Sahip Olan Hane Sayısı.....	55
Tablo 24: Tarım Alanlarının Dağılımı (Dönüm).....	57
Tablo 25: Toplam ve Hane Başına Düşen Ortalama Mezru ve Gayrimezru Tarla	59
Tablo 26: Hane Başına Düşen Ortalama Mezru ve Gayrimezru Tarla	61
Tablo 27: Yabancılara Ait Mezru ve Gayrimezru Tarla	63
Tablo 28: Kaza Sakinlerine Ait İcar Tarla	65
Tablo 29: Yabancılara Ait İcar Tarla	65

Tablo 30: Kaza Sakinlerine Ait Boz ve Hâli Tarla.....	67
Tablo 31: Yabancılara Ait Boz ve Hâli Tarla.....	68
Tablo 32: Kaza Sakinlerine Ait Çayır Alanları	69
Tablo 33: Yabancılara Ait Çayır Alanları	70
Tablo 34: Tarım İşletme Büyüklükleri	71
Tablo 35: Toplam ve Hane Başına Düşen Ortalama Tarım Geliri (Kuruş)	74
Tablo 36: Tarla Gelirleri ve Hane Başına Düşen Ortalama Tarla Geliri (Kuruş)	78
Tablo 37: Tarım Alanında Ortakçılık	80
Tablo 38: İcar Gelirleri (Kuruş).....	82
Tablo 39: Çayır Gelirleri (Kuruş).....	82
Tablo 40: Toplam Büyük ve Küçükbaş Hayvan Sayısı	84
Tablo 41: Arı Kovanı Sayısı.....	85
Tablo 42: Hayvancılık Geliri ve Hane Başına Düşen Ortalama Hayvancılık Geliri (Kuruş)	86
Tablo 43: Büyükbaş Hayvan Sahibi Hane Sayısı.....	90
Tablo 44: İnek Sayısı	92
Tablo 45: Sağman İnek Hâsılatı (Kuruş)	94
Tablo 46: Manda (Camus) Sayısı	96
Tablo 47: Manda Hâsılatı (Kuruş).....	98
Tablo 48: Koşu Öküzü Sayısı ve Hâsılatı (Kuruş)	101
Tablo 49: Karasığır Öküzü Sayısı ve Hâsılatı (Kuruş)	102
Tablo 50: Hâsılat Sağlamayan Büyükbaş Hayvan Sayısı	103
Tablo 51: Yük ve Binek Hayvan Sahibi Hane Sayısı.....	106
Tablo 52: Merkep Sayısı ve Hâsılatı.....	108
Tablo 53: Kiracı Merkep Sayısı ve Hâsılatı.....	110
Tablo 54: Kısrak Sayısı ve Hâsılatı	111
Tablo 55: Tay ve Bargir Sayısı.....	113
Tablo 56: Küçükbaş Hayvan Sayısı.....	115
Tablo 57: Küçükbaş Hayvan Sahibi Haneler	117
Tablo 58: Koyun Sayısı.....	119
Tablo 59: Koyun Hâsılatı (Kuruş)	122
Tablo 60: Şişek Sayısı.....	124

Tablo 61: Şişek Hasılatı (Kuruş)	124
Tablo 62: Keçi Sayısı.....	125
Tablo 63: Keçi Hâsılatı (Kuruş)	127
Tablo 64: Çebiş Sayısı ve Hâsılatı.....	129
Tablo 65: Kuzu ve Oğlak Sayısı.....	129
Tablo 66: Arıcılık	131
Tablo 67: Toplam ve Hane Başına Düşen Ortalama Meslek Geliri (Kuruş)	134
Tablo 68: Kaza Sakinlerine Ait Değirmenler	135
Tablo 69: Yabancılara Ait Değirmenler.....	136
Tablo 70: Temettuat Kayıtlarına Göre Toplam Vergi	138
Tablo 71: Toplam Vergi (Kuruş) ve Verginin Toplam Gelire Oranı	139
Tablo 72: Toplam ve Hane Başına Düşen Ortalama Vergü-yi Mahsusa (Kuruş)....	143
Tablo 73: Ağnam Vergisi Ödeme Durumu	147
Tablo 74: Öşür Vergisi Veren Hane Sayısı	149
Tablo 75: Öşür Vergisi (Kuruş).....	152
Tablo 76: Toplam ve Hane Başına Düşen Ortalama Öşür	154
Tablo 77: Temettuat Defterlerine Göre Cizye Neferi Sayısı ve Cizye Vergisi	158
Tablo 78:1261/1845 Yılı Cizye Defterine Göre Cizye Veren Nefer Sayısı ve Cizye Vergisi.....	159
Tablo 79: Yıldızeli Kazası'nda Cizye Neferlerinin 6 Yıllık Süreçteki Dağılımı	160
Tablo 80:Kışlakiye Vergisi	161

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: Yaş Gruplarına Göre Gayrimüslimler.....	20
Grafik 2: Boy Uzunluğu Açısından Gayrimüslimler	21
Grafik 3: Bıyık Özelliklerine Göre Gayrimüslimler.....	22
Grafik 4: Gayrimüslimlerin Sakal Özellikleri	23
Grafik 5: Yabancı Hanelerin Grafiksel Dağılımı	26
Grafik 6: Yıldızeli Kazası'nda Emlak, Arazi ve Hayvan Sahibi Olan Yabancıların Sivas İli'ndeki Mahalle ve Mevkilere Dağılımı %	28
Grafik 7: Kaza Genelinde Ekonomik Gelir Kaynaklarının Dağılımı	44
Grafik 8: Müslümanların Gelir Kaynaklarının Dağılımı	45
Grafik 9: Gayrimüslimlerin Gelir Kaynaklarının Dağılımı	46
Grafik 10: Gelir Gruplarının Dağılımı	50
Grafik 11: Müslüman Gelir Gruplarının Dağılımı	51
Grafik 12: Gayrimüslim Gelir Gruplarının Dağılımı.....	51
Grafik 13: Cemaatlerin Tarım Arazisine Sahip Olma Oranları.....	55
Grafik 14: Sahiplerine Göre Tarım Alanlarının Dağılımı	57
Grafik 15: Niteliklerine Göre Tarım Alanlarının Dağılımı.....	57
Grafik 16: Büyüklüklerine Göre Tarım İşletmelerinin Dağılımı	70
Grafik 17: Müslümanlara Ait Tarım İşletmelerinin Büyüklükleri	71
Grafik 18: Gayrimüslimlere Ait Tarım İşletmelerinin Büyüklükleri	71
Grafik 19: 1844 Yılı Mezru Tarla Hâsılatının Dağılımı	76
Grafik 20: 1845 Yılı Mezru Tarla Hâsılatının Dağılımı	77
Grafik 21: Hayvan Besiciliği.....	84
Grafik 22: Büyük ve Küçükbaş Hayvan Dağılımı.....	84
Grafik 23: Arı Kovanı Dağılımı	85
Grafik 24: Hayvancılık Hâsılatının Dağılımı	86
Grafik 25: Cemaatlere Göre Büyükbaş Hayvan Sahibi Olma Oranı	89
Grafik 26: Manda Hâsılatı Dağılımı	97
Grafik 27: Yük ve Binek Hayvan Sahibi Olma Oranları	106
Grafik 28: Küçükbaş Hayvan Sahibi Olma Oranı	116
Grafik 29: Cemaatlere Göre Küçükbaş Hayvan Sahibi Olma Oranı	116

Grafik 30: Koyun Türlerinin Dağılımı.....	119
Grafik 31: Arı Kovanına Sahip Haneler	130
Grafik 32: Arıcılık Gelir Dağılımı.....	131
Grafik33:Mesleki Gelirin Cemaatlere Göre Dağılımı	133
Grafik 34: Vergi Dağılımı	138
Grafik 35: Vergü-yi Mahsusa Verme Durumu.....	141
Grafik 36: Cemaatlerin Vergü-yi Mahsusa Verme Oranları.....	141
Grafik 37: Resm-i Ağnam Verme Durumu.....	145
Grafik 38: Cemaatlerin Resm-i Ağnam Verme Durumu	146
Grafik 39: Hanelerin Öşür Verme Durumu.....	149
Grafik 40: Cemaat Ölçeğinde Hanelerin Öşür Verme Oranları	149
Grafik 41: Ürün Bazında Öşür Veren Hane Oranları	151
Grafik 42: Öşür Vergisinin Dağılımı	152
Grafik 43: Temettuat Kayıtlarına Göre Cizye Neferlerinin Dağılımı.....	158
Grafik 44: Cizye Ödemelerinin Dağılımı.....	158
Grafik 45: Cizye Kayıtlarına Göre Cizye Neferleri.....	159
Grafik 46: Cizye Kayıtlarına Göre Cizye Vergisinin Dağılımı.....	159
Grafik 47: 6 Yıllık Süreçte Kaza Dâhilindeki Cizye Neferlerinin Dağılımı.....	161

ÖNSÖZ

19. Yüzyılda Yıldızeli Kazası adlı bu araştırma ile söz konusu yerleşim birimi özelinde, bir Osmanlı taşrasının sosyo-ekonomik açıdan geniş bir profilini sunmak amaçlanmıştır. Osmanlı döneminin yanı sıra günümüzde de önemli geçiş güzergâhlarının üzerinde yer alan Yıldızeli Kazası'nın 19. Yüzyılda sahip olduğu sosyal ve ekonomik yapı Temettuat ve Cizye kayıtlarının sunmuş olduğu istatistikî veriler çerçevesinde incelenmiştir. Söz konusu kaynaklar sıradan bir Osmanlı taşrasının sosyo-ekonomik özelliklerini yansıtması bakımından önemli olduğu kadar bir bütün halinde Osmanlı Devleti'nin iktisadi yapısı hakkında da bir fikir vermektedir. Bu bağlamda; Osmanlı köylüsünün temel geçim kaynağı olan tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin Yıldızeli köylerinin ekonomik yapısı içindeki önemi, bu iki faaliyet dışında kalan gelir kalemlerinin nitelikleri ve halkın elde ettiği gelir ile bu gelir üzerindeki vergi yükü incelenmiştir. Ayrıca kaynakların kifayet ettiği kadarıyla 19. Yüzyılda Yıldızeli Kazası'nın idari teşkilatlanması da araştırmamızda yer almaktadır.

GİRİŞ

Sivas İli'ne 47 kilometre mesafede ve Sivas-Ankara Karayolu üzerinde bulunan Yıldızeli Kazası'nın doğusunda Sivas şehir merkezi, batısında Yozgat İli'ne bağlı Akdağmadeni, kuzeyinde Tokat'ın Sulusaray ve Yeşilyurt, güneyinde Sivas'ın Şarkışla ilçeleri mevcuttur.

Roma döneminde, Ankara'dan doğuya giden ticari ve askeri yolların en önemli ticaret damarlarından biri olan Amaseia-Komana (Amasya-Tokat) yolunun¹ geçtiği güzergâh üzerinde yer alan ve ayrıca Bizans İmparatoru Romanos Diogenes'in 1068 yılında doğuya yaptığı sefer sırasında birkaç gün kaldığı "Bathys Rhyax"² adlı bir askeri toplanma mevki³ civarında bulunan Yıldızeli (Yenihan) (Ramsay, 1960) bölgesinin bir yerleşim birimi haline gelmesi Osmanlı hükümdarlarından IV. Murad dönemine rastlamaktadır. Evliya Çelebi'ye göre Sultan IV. Murad sefer için Bağdat'a yöneldiği sırada ikinci veziri Kara Mustafa Paşa tarafından bu şehir kurulmuştur. (Evliya Çelebi, c.3, 145) Yıldızeli'nin kuruluşu ile ilgili olarak Sadrazam Kemankeş Kara Mustafa Paşa 1639 (Hicri 1049) yılında padişah'tan müsaade istemiş ve sonrasında bu toprakların Kara Mustafa Paşa'ya verildiği ve dilerse satacağı, bağışlayacağı ve vakfedeceği bildirilmiştir. Bunun sonucu Yıldızeli'de bulunan han, cami için vakıflar kurulmuş, bazı köyler bu vakfa bağlanmış ve bunların bulunduğu yere gelip yerleşecek olanlara vergi vermeme ve askere alınmama muafiyeti sağlanmıştır. Buraya yerleşenlerin, eski sahipleri, askerler ve beyler tarafından rahatsız edilmemeleri için de tedbirler alınmış ve emirler verilmiştir. Zamanla etrafa yeni köyler ve yerleşme toplulukları kurulmuş ve Yıldızeli bu şekilde kuruluşunu tamamlamıştır (Sivas 1973 İl Yıllığı: 123).⁴ Kurulduğu dönemde şehirden "*Sivas Yenişehir*"⁵ olarak bahseden Evliya Çelebi'ye göre şehrin ilk dönemlerdeki durumunu şöyle idi: Bir düz vadide Sivas nahiyesinde

¹ Bu yol Sivas'tan da geçmekte idi. Bkz. Ramsay, 1960:290

² "Bathys Rhyax'ın şimdi Yıldızeli'de (Sialos ya da Siara), Tokat yoluyla batıdan gelen yolun Sivas'a (Sebasteia'ya) varmadan evvel birleştikleri nokta olduğu tespit edilmiştir." Bkz. (Ramsay, 1960:242)

³ "Bizans askeri yollarında muhtelif mesafelerde, yola yakın bir takım karargâhlar vardı ki, imparator harp sahasına bu yoldan ilerledikçe vilayetlerden toplanarak bu karargâhlara gelen askerler kendisine iltihak ederlerdi." Bkz. Ramsay, 1960: 78

⁴ Sivas 1973 İl Yıllığı'nda bahsi geçen bilgiye kaynak olarak vakıflar dergisinde yer alan bir makale verilmişse de bu makale tarafımızdan tespit edilememiştir.

⁵ Yıldızeli'nin yakın zamana kadar Yenihan olan adı, XVII. Yüzyıl ve sonrasında bir süre Yenişehir olarak kalmıştır. Bkz. Adnan Mahiroğulları, Seyyahların Gözüyle Sivas, İstanbul 2001, s.45, 32 no'lu dipnot

bağısız ve bahçesiz toprak ile örtülü bin haneli Müslüman ve Ermenilerin meskûn olduğu yeni ve güzel bir şehirdir. Bir camii, bir hamamı, iki mescidi, bir sıbyan mektebi ve büyük bir kârgîr yapı hanı vardır. Bütün bu imaretler kiremitle örtülüdür. Hanı yüz tavlâ at alır büyük bir kervansaraydır. Hanın önündeki büyük yolun sağ ve solunda kırk elli adet dükkân vardır. Günden güne gelişmektedir. Zira Sivas'tan, Zile ve Tokat'a giderken gerekli bir menzildir. Han ve çarşının iki başında kale kapıları gibi büyük kapıları vardır. Dışı mamur hanelerdir. Eskiden burası korkulu bir geçit yeri idi. Onun için hâlâ burada oturan bütün Müslüman ve Ermeni halk örfî vergilerden muaftır. Hanın Sivas Kapısı içinde Hindî Baba adlı bir türbesi vardır (Evliya Çelebi, s.184).

19. Yüzyılda Sivas Eyaleti'nin merkez sancağına bağılı olan Yıldızeli Kazası'nın bahsi geçen dönemdeki sosyal, ekonomik ve idari özellikleri hakkında hazırlanan bu çalışmanın temel kaynağı Temettuat defterleridir. Tanzimat devrinde, önceleri değışik adlarla alınan vergilerin yerine tek bir verginin ikamesi için hane reislerinin gelirlerinin tespiti maksadıyla yapılan temettü sayımları XIX. Yüzyıl ortaları Osmanlı sosyal ve iktisadi tarihi için fevkalade kıymetli bilgiler ihtiva etmektedir (Kütükoğlu, 1995:395). Temettuat defterlerinin tasnifi ve kataloglanmasında o tarihteki idari taksimat esas alınmıştır. Defterler içindeki bilgiler esas alınarak alfabetik olarak eyaletlere ayrılmıştır. Her eyalette kendi içinde alfabetik olarak kazalara ayrılmıştır (Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi, 2000: 289). Bu çalışmada Yıldızeli Kazası'na ait Temettuat Defterlerinden 67'si kullanılmış ancak birtakım sebeplerle bu kazaya ait bazı defterler kullanılamamıştır. Örneğin ML. VRD. TMT. 14935 tasnifinde bulunan Direkli Karyesi'ne ait kayıtların sadece bir sayfası olduğu için kullanılamamıştır. ML. VRD. TMT. 14948 numaralı tek sayfalık belgenin de nereye ait olduğu tespit edilememiş ve çalışmamıza dâhil edilmemiştir.

Aşağıda söz konusu çalışmamızda kullanılan Temettuat defterlerinin tasnifleri, ait oldukları yerleşim biriminin adı ve numaralı sayfa sayıları liste halinde verilmiştir.

1. BOA. ML. VRD. TMT. 14893, Kürtler Karyesi, 9 sayfa
2. BOA. ML. VRD. TMT. 14894, Kurtlapa Karyesi, 37 sayfa
3. BOA. ML. VRD. TMT. 14895, Adıs Karyesi, 41 sayfa
4. BOA. ML. VRD. TMT. 14896, Karaçayır Karyesi, 7 sayfa
5. BOA. ML. VRD. TMT. 14897, Han-ı Cedid Karyesi, 67 sayfa
6. BOA. ML. VRD. TMT. 14898, Kale Karyesi, 13 sayfa
7. BOA. ML. VRD. TMT. 14899, Karamehmedoğlu Çiftliği Karyesi, 11 sayfa
8. BOA. ML. VRD. TMT. 14900, Bayat Karyesi, 17 sayfa
9. BOA. ML. VRD. TMT. 14901, Ağki Karyesi, 8 sayfa
10. BOA. ML. VRD. TMT. 14902, Ozmuş Karyesi, 11 sayfa
11. BOA. ML. VRD. TMT. 14903, Arslandoğmuş Karyesi, 19 sayfa
12. BOA. ML. VRD. TMT. 14904, Karacaviran Karyesi, 17 sayfa
13. BOA. ML. VRD. TMT. 14905, Kıldır Karyesi, 13 sayfa
14. BOA. ML. VRD. TMT. 14906, Seren Karyesi, 9 sayfa
15. BOA. ML. VRD. TMT. 14907, Mermer Karyesi, 7 sayfa
16. BOA. ML. VRD. TMT. 14908, Kızıl Karyesi, 11 sayfa
17. BOA. ML. VRD. TMT. 14909, Çifligân Karyesi, 15 sayfa
18. BOA. ML. VRD. TMT. 14910, Mentеше Karyesi, 19 sayfa
19. BOA. ML. VRD. TMT. 14911, Kerim Mü'min Karyesi, 13 sayfa
20. BOA. ML. VRD. TMT. 14912, Subaşı Karyesi, 11 sayfa
21. BOA. ML. VRD. TMT. 14913, Şaban Karyesi, 11 sayfa
22. BOA. ML. VRD. TMT. 14914, İbre Karyesi, 7 sayfa
23. BOA. ML. VRD. TMT. 14915, Sarı Hasan Karyesi, 11 sayfa
24. BOA. ML. VRD. TMT. 14916, Yusufoglan Karyesi, 29 sayfa
25. BOA. ML. VRD. TMT. 14917, Kırmacıoğlu -nam-ı diğer Şeyh Hamza-Karyesi, 7 sayfa
26. BOA. ML. VRD. TMT. 14918, Çeltek Karyesi, 11 sayfa
27. BOA. ML. VRD. TMT. 14919, Çelebiler Karyesi, 11 sayfa
28. BOA. ML. VRD. TMT. 14920, Kalın Karyesi, 25 sayfa
29. BOA. ML. VRD. TMT. 14921, Künbet-i yeni Karyesi, 25 sayfa
30. BOA. ML. VRD. TMT. 14922, Ovacık Karyesi, 15 sayfa

31. BOA. ML. VRD. TMT. 14923, Gazi Karyesi, 19 sayfa
32. BOA. ML. VRD. TMT. 14924, Nevruz Karyesi, 25 sayfa
33. BOA. ML. VRD. TMT. 14925, Silvan Karyesi, 11 sayfa
34. BOA. ML. VRD. TMT. 14926, Demircilik Karyesi, 7 sayfa
35. BOA. ML. VRD. TMT. 14927, Deşerek Karyesi, 7 sayfa
36. BOA. ML. VRD. TMT. 14928, Kavak Karyesi, 35 sayfa
37. BOA. ML. VRD. TMT. 14929, Karacalar Çiftliği, 7 sayfa
38. BOA. ML. VRD. TMT. 14930, Hayranlı Karyesi, 7 sayfa
39. BOA. ML. VRD. TMT. 14931, Pustad Karyesi, 11 sayfa
40. BOA. ML. VRD. TMT. 14932, Alahacı Karyesi, 23 sayfa
41. BOA. ML. VRD. TMT. 14933, Kızılca Karyesi, 27 sayfa
42. BOA. ML. VRD. TMT. 14934, Ken Karyesi, 15 sayfa
43. BOA. ML. VRD. TMT. 14936, Banaz Karyesi, 13 sayfa
44. BOA. ML. VRD. TMT. 14937, Dere Karyesi, 7 sayfa
45. BOA. ML. VRD. TMT. 14938, Bezirci Karyesi, 9 sayfa
46. BOA. ML. VRD. TMT. 14939, Yılanlı Karyesi, 3 sayfa
47. BOA. ML. VRD. TMT. 14940, Veliüddin Karyesi, 15 sayfa
48. BOA. ML. VRD. TMT. 14941, Çaçur Karyesi, 19 sayfa
49. BOA. ML. VRD. TMT. 14942, Bedel Karyesi, 27 sayfa
50. BOA. ML. VRD. TMT. 14943, Özengi Karyesi, 11 sayfa
51. BOA. ML. VRD. TMT. 14944, Sandal Karyesi, 13 sayfa
52. BOA. ML. VRD. TMT. 14945, Nefs-i Yıldız Karyesi, 61 sayfa
53. BOA. ML. VRD. TMT. 14946, Tokuş Karyesi, 15 sayfa
54. BOA. ML. VRD. TMT. 14949, Kargın Karyesi, 39 sayfa
55. BOA. ML. VRD. TMT. 14950, Olukman Karyesi, 23 sayfa
56. BOA. ML. VRD. TMT. 14951, Ağcahan Karyesi, 15 sayfa
57. BOA. ML. VRD. TMT. 14952, Delikkaya Karyesi, 7 sayfa
58. BOA. ML. VRD. TMT. 14953, Höllüklü Karyesi, 7 sayfa
59. BOA. ML. VRD. TMT. 14954, Yakuboğlan Karyesi, 15 sayfa
60. BOA. ML. VRD. TMT. 14955, Çakmak Karyesi, 19 sayfa
61. BOA. ML. VRD. TMT. 14956, Sarıyar Karyesi, 27 sayfa
62. BOA. ML. VRD. TMT. 14957, İnebey Karyesi, 15 sayfa

63. BOA. ML. VRD. TMT. 14958, Kazanlı Karyesi, 15 sayfa
 64. BOA. ML. VRD. TMT. 14959, Üyük Karyesi, 7 sayfa
 65. BOA. ML. VRD. TMT. 14960, Mumcu Çiftliği Karyesi, 11 sayfa
 66. BOA. ML. VRD. TMT. 14961, Sarı Kaya Karyesi, 15 sayfa
 67. BOA. ML. VRD. TMT. 14962, Kâhkik Karyesi, 17 sayfa

Temettuat defterlerinin yanı sıra Yıldızeli Kazası'na ait Cizye Defterleri kullanılmıştır. Cizye Defterleri'nde genellikle eyalet, sancak, kaza, nahiyeye, karye, çiftlik ve mahalle adları belirtilerek bu yerlerde oturan, misafir olarak bulunan, gelip geçen, ticaret maksadıyla bulunan reayanın isim, eşkâl, yaş ve cizye sınıfları yazıldıktan sonra isimlerinin altına tahsil edilen cizye miktarı belirtilmiş ve ilgililerce mühürlenmiştir (Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi, 2000: 289).

Bu çalışmada 5 adet cizye defteri kullanılmıştır. Cizye Defterlerinin tasnifleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 1: Yıldızeli Kazası'na Ait Cizye Defterleri

Tasnif	Defter Tarihi (Hicri)	Sayfa Sayısı
ML. VRD. CMH. 273	1259	16
ML. VRD. CMH. 564	1261	42*
ML. VRD. CMH. 1467	1262	32
ML. VRD. CMH. 824	1263	20
ML. VRD. CMH. 1039	1265	28

*Sivas'a ait cizye defterinin içinde

Aşağıda cizye defterleri ve bu defterlerde kayıtlı olan yerleşim birimleri yer almaktadır.

Tablo 2: Cizye Defterlerinde Yer Alan Yerleşim Birimleri ve Manastırlar

Köy Adı↓	1259	1261	1262	1263	1265
Defter Tarihi→	1843	1845	1846	1847	1849
Bezirci	+	+	+	+	+
Çelebiler	-	-	+	+	+
Han-ı Cedid	+	+	+	+	+
Höllüklü	+	+	+	+	+
Karacalar Çiftliği	+	+	+	+	+
Kazanlı	-	+	+	+	+
Pirkinik	+	+	+	+	+
Sarı Hasan	+	+	+	+	+
Sürbenişan? Manastırı	+	-	+	+	+
Tavra	+	+	+	+	+
Venk-i Kebir (Manastır)	-	+	-	-	-

BİRİNCİ BÖLÜM

İDARİ YAPI

Merkez ve taşra teşkilatı olmak üzere iki ana birimden oluşan Osmanlı idari sisteminde taşra teşkilatının üst birimi eyalettir. Bu eyaletin içinde idari merkez olan sancak bulunmaktadır. Sancaklarda kaza ve nahiye gibi çeşitli alt birimlere ayrılmıştır. (İnalcık, 1995, Ortaylı, 2007, Çadırcı, 2007, Gökbilgin, 1993, Göyünç, 1999, Gürbüz, 2001).

Eyalet, Arapça “idare etme, icra” anlamındaki iyâle kelimesinden gelir. Osmanlılarda en büyük idari birim karşılığında bu tabirin resmen kullanılışı XVI. Yüzyıl sonlarında olmuştur (İnalcık, 1995, 548). Askeri amaçlar göz önünde tutularak oluşturulan eyalet yönetim biçiminin niteliği Tanzimat’a kadar hemen hemen hiç değişmeden sürmüştür (Çadırcı, 2007: 97). Nitekim 1354’te Gelibolu Yarımadası’na çıkışı takip eden süratli gelişmeler, birbirini izleyen fetihler sonucu ele geçirilen ülkeler buraların idari bir yapıya kavuşturulması gereğini doğurdu ve 1361’den sonra Rumeli Beylerbeyliği kuruldu (Göyünç, 1999:77). Böylece klasik Osmanlı idaresinde eyalet, bir üst örgütlenmeden çok bir kontrolcü ve koordinatör fonksiyonlu birim olarak doğdu ve idaresi beylerbeyine verildi. 1393’te I. Bayezit Anadolu Beylerbeyliği’ni teşkil etti. 15. ve 16. Yüzyıllarda sancak, idari teşkilat ve kamu hizmetleri bakımından temel birim olmakta devam etti ise de bu yeni fethedilip kurulan sancaklar eyalet olarak birleştirildi ve başlarına beylerbeyi tayin edildi (Ortaylı, 2007: 251).

Başlangıçta eyaletin yöneticisi olan beylerbeyi, o bölgenin hem mülki-mali hem de askeri şefi idi. Kendisi “paşa sancağı” denilen ve eyalete merkezlik yapan bir şehirde otururdu. Bağlı sancakları ise beylerbeyi adına ama merkezden atanan sancak beyi yönetirdi (Çadırcı, 2007, 97).

Sancak; hükümdardan iktidar simgesi olarak bir sancak (bayrak) almış, askerî bir vali olan sancak beyinin emrindeki yönetim birimidir (İnalcık, 2006:108) Klasik Osmanlı taşra yönetiminin ana birimi olan sancaklar fiziki sınır yönünden bugünkü Türkiye’nin vilayetleri büyüklüğünde idiler (Ortaylı, 2000: 61).

Sancakların alt birimi olan kazalara gelince; kuruluşundan Tanzimat’ın ilanına kadar, Osmanlı Devleti’nde kaza kavramı bulunmakta idi. Ancak başlangıçta

idari ve adli sonraları ise sadece adli birim olarak bu kavram kullanılmakta idi. Mahkeme, kadı ve naibin bulunduğu yerleşim bölgeleri, eyalet merkezi, sancak ve voyvodalıkla yönetilen kasaba ve köyler topluluğu Tanzimat'ın ilanına kadar kaza adı ile varlığını devam ettirmiştir. Kazaların idari bir birim olarak taşra teşkilatında yer alması Tanzimat'ın ilanı ile olmuştur. 1842 yılında yapılan düzenleme ile birkaç köyün bağlandığı sancak ile köy arasında yeni bir idari birim olarak kaza oluşturulmuştur (Çadircı, 2007).

Köy ve nahiye ise Osmanlı taşra yönetim hiyerarşisinin en altında yer alan yerleşmelerdi (Ortaylı, 2000:98). Nahiye Osmanlı İmparatorluğu'nda coğrafi ve idari anlamda küçük veya büyük bir çevreyi ve bölgeyi bazen de çok geniş bir mıntıkayı ifade eden XIX. Asrın ikinci yarısından itibaren de idari teşkilatta mülki taksimatın en küçük parçasını bildiren bir ıstılah ve tabirdir (Gökbilgin,1993:37).

I. TARİHİ SÜREÇTE YILDIZELİ KAZASI'NIN İDARİ YAPISI

Günümüzde Sivas İli'ne bağlı ilçelerden biri olan Yıldızeli İlçesi, tarihi süreçte önceleri Tokat Sancağı, sonrasında ise Sivas Eyaleti, merkez sancağına bağlı, gerek nahiye gerekse kaza olarak karşımıza çıkmaktadır (Gökbilgin, 1965, Gökbilgin, 1993, Açıklık, 2003).

Söz konusu kazaya büyükçe birer köy durumunda bulunan Yıldız ve Hân-ı Cedid olarak kaydedilmiş olan Yenihan dışında, herhangi bir yerleşim yeri merkezlik etmemiştir (Gökçe, 2007:230).

859/1455'te Tokat'a bağlı irili ufaklı bölgeler için nâhiye, divân, vilâyet, cemâat olmak üzere dört türlü taksimat ıstılahı kayıtlara geçmiştir. Tokat, Turhal, Sivas, Zile gibi yerler nahiye olarak; Cincife, Erkilet, Gelmugad, Komanat, Hüseyin-ova (Alaca), Yıldız (Yıldızeli), Tozanlı, gibi yerler ise “ vilayet” olarak kayıtlara geçmiştir (Gökbilgin, 1965:53). Ancak buradaki “Vilayet-i Komanat” veya “Vilayet-i Yıldız” tabirleri “Vilayet-i Tokat” gibi kabul edilemez. Çünkü Vilayet-i Tokat, bir sancak birliği ya da daha fazlasını işaret ederken, diğerleri dar, küçük ve münferit birer bölgeyi kapladıkları halde ya başlarında idari veya askeri bir vazifeli bulunmasından yani başlı başına bir zeamet veya tımar mıntıkası olmasından dolayı

yahut da sonradan yazılmış bulduklarından ötürü bu şekilde adlandırılmışlardır (Gökbilgin, 1965: 53).

16. Asır başlarında ise Tokat Kazası, Cincife, Venk, Komanat, Kafirni, Gelmugad, Tozanlu ve Kazabâd ile birlikte Yıldız'ı birer nahiye olarak ihtiva ediyordu (Gökbilgin, 1965:54). 937/1530 tarihine gelindiğinde Yıldızeli Kazası'na ismini veren Yıldız'ın bir nahiye olduğu ve Sivas Livası, Tokat Kazası'na bağlı olduğu görülmektedir, Bu tarihte Yıldız Nahiyesi; 23 kurâ, 5 mezra ve 3 çiftlikten oluşmaktadır (387 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Karaman ve Rûm Defteri (937/1530), II, 448).

Araştırmamızın temel kaynağı olan Temettuat kayıtlarına göre 1260/1844 tarihinde Yıldızeli Kazası'nın, Sivas Eyaleti, merkez sancağına bağlı bir kaza olduğu görülmektedir. Günümüzde Yıldızeli ilçe merkezinin temeli konumunda olan Han-ı Cedid yani Yeni Han ise söz konusu tarihte karye (köy) olarak kayıtlarda yerini almıştır. Kazanın merkezi konumunda bulunan “nefs-i Yıldız” da aynı şekilde bir karye olarak kayıtlara geçmiştir (ML. VRD. TMT. 14897, 14945).

1300–1882 tarihli Sivas Vilayeti Salnamesi'nde Yıldızeli Kazası'nın; Han-ı Cedid, Bedel, Kerim Mümin, Herekli, Karkın, Adıs, Belcik, Şeyhhalil Tekkesi ve Çubuk nahiyelerinden oluştuğu görülmektedir. (Yücel, 2008:67)

1892'de Sivas Vilayeti'nin dört sancağı (Sivas, Amasya, Tokat, Karahisar-ı Şarki) bulunmakta ve Sivas Sancağı; Aziziye, Koçgiri, Divriği, Darende, Gürün, Tenos, Hafik ve Yıldızeli kazalarından oluşmakta idi (Özey,2003:135).

Yıldızeli Kazası'nın idari teşkilatlanması içinde değinilecek bir diğer unsur köylerdir. Temettuat defterlerine göre söz konusu kazaya bağlı 67 adet köy tespit edilmiştir.

II. YILDIZELİ KAZASI'NIN YÖNETİMİ

A. Kaymakam

Tanzimat yönetiminde ülke Eyalet-Sancak-Kaza olarak üç ana birime bölünmüştü. Sancak, Tanzimat öncesinde olduğu gibi asıl birim olmakla birlikte kazalara birer müdür atanması sonunda eyaletin bir alt birimi olmanın yanı sıra en küçük idari birim olma niteliğini yitirmişti (Çadırcı, 1991:236). Bu dönemde Tanzimat öncesi sancak yöneticisi olan mütesellimlik kurumunun görevlerini

üstlenen kaymakamlık, günümüze dek aynı isimle varlığını korumuştur. Gerçi isim olarak kaymakam Tanzimat öncesinde de mevcuttu. Ancak vali ya da mutasarrıfların geçici bir süre için yerlerine atadıkları kimselere verilen bir unvandı (Çadircı, 1991:236).

Tuna vilayeti Nizamnamesine göre 1864'ten itibaren Sancağın yönetimi kaymakamdan alınıp mutasarrıfa bırakılmış, kaymakam da kazanın mülki amiri olmuş ve genellikle mekteb-i mülkiyye memurları arasından seçilmiştir (Özkaya, 2002: 85).

Yıldızeli Kazası'nda görev yapan bazı kaymakamların isimleri, azl, atama ve tayin tarihleri aşağıdaki gibidir.

30 Ağustos 1877 (20 Şaban 1294): Mehmed Ağa, azl.

30 Ağustos 1877 (20 Şaban 1294): Mehmed Naim Efendi, atama.

15 Şubat 1880 (4 Rebiülevvel 1297): Süleyman Efendi, atama.

14 Şubat 1888 (1 Cemâziyelahir 1305): İsmail Hakkı, Osmancık'a tayin.

14 Şubat 1888 (1 Cemâziyelahir 1305): Mustafa Hamdi Efendi, Tonus'tan Yıldızeli'ne tayin.

16 Mart 1897 (12 Şevval 1314): Osman Bey, Gürün'e tayin.

16 Mart 1897 (12 Şevval 1314): Raşid Efendi, Hafik'ten Yıldızeli'ne tayin (BOA. İ.DH 753/61461; 801/64893; 1068/83790; A.MKT. MHM.681/6)

B. Müdür

1. Yıldızeli Kaza Müdürleri

1842 yılı Mart ayında bir düzenleme yapılarak birkaç köyün bağlandığı köyle sancak arasında idari yeni bir birim olmak üzere kaza oluşturuldu. Yönetici olarak da halk tarafından seçilen ve kaza müdürü denilen kimseler görevlendirildi (Çadircı 2007, 61).

Kaza müdürlerinin en önde gelen görevleri, kazalarına bağlı köylerden aşar ve benzeri vergilerin zamanında toplanmasını sağlamaktı. Bunun yanı sıra halkın güvenlik içinde geçimlerini sağlamalarına yardımcı olup Tanzimat'ın öngördüğü yeniliklerin uygulanmasını kolaylaştırmak da onlara yönetmeliklerle verilmiş görevlerdi (Çadircı, 2007: 35).

Müdürlere başlangıçta görecekları hizmet karşılığında maaş ödenmesi düşünölmüşse de kısa süre sonra bundan vazgeçilerek kazanın büyüklüğüne göre halk tarafından karşılanmak koşuluyla bunlara aylık bağlanmıştır (Çadircı: 2007, 233).

Aşağıda muhtelif yazışmalara ait belgelerde ismi geçen bazı Yıldızeli Kaza Müdürlerinin isimleri verilmiştir. Söz konusu yazışmalar müdürlerin görevden istifaları veya azlolunmaları nedeniyle yerlerine geçecek müdürlerle ilgilidir.

26 Haziran 1852 (8 Ramazan 1268): Mustafa Ağa, istifa

5 Şubat 1856 (28 Cemâziyelevvel 1272): Süleyman Bey, azl

17 Ekim 1858 (9 Rebiülevvel 1275): Hurşid Ağa, azl

6 Şubat 1860 (14 Receb 1276): Receb Bey, istifa

6 Şubat 1860 (14 Receb 1276): Hacı Ahmed Bey, vekâleten atama

(BOA. İ.MVL.239/8538, 348/15144, A.MKT. MVL. 102/28, A.MKT. UM 395/18)

2. Yıldızeli Nahiye Müdürleri

Eski dönemlerde kadı naibinin yönettiği yerleşme birimi olan nahiye yönetimindeki yenilikler 19. Yüzyıl'a özgü bir gelişmedir (Ortaylı, 2000:98). 1864 Vilayet Nizamnamesi ile oluşturulan nahiye örgütü, kaza sınırları içindeki köy ve çiftliklerin yakınlıkları ve ilişkilerine göre bir veya birkaç daireye ayrılmasıyla oluşturuluyordu (Çadircı, 2007:213).

Her nahiyenin bir müdürü ve bir Nahiye Meclisi vardı. Nahiye müdürünü vali tayin eder ve Dâhiliye Nezareti onaylardı. Müdür o yerin halkından olup kendisinin 25 yaşını geçmiş, okuryazar ve Osmanlı uyruğundan olması gibi şartlar yanında mahkûmiyeti bulunmaması da gerekli idi (Ortaylı, 2000:100).

Nahiye müdürü nahiyeye bağlı köy ihtiyar heyeti üyelerinden en çok dörder kişinin katılmasıyla müdür başkanlığında oluşturulacak nahiye meclisine danışarak yönetim işlerini yürütecekti (Çadircı, 2007: 215).

1300/1882 Tarihli Sivas Vilayeti Salnamesi'nde Yıldızeli Kazası'na tabi nahiye müdürlerinin isimleri aşağıdaki gibidir (Yücel, 2008:67).

Tablo 3: Yıldızeli Kazası'na Tabi Nahiyelerin Müdürleri

Nahiye Adı	Müdür Adı
Han-ı Cedid	Hacı Abdullah Ağa
Bedel	Memiş Ağa
Kerim Mümin	Ali Ağa
Herekli	Halil Efendi
Karkın	Hüseyin Ağa
Adıs	İsmail Ağa
Belcik	Halil Ağa
Şeyh Halil Tekkesi	Salih Ağa
Çubuk	Mehmed Ağa

C. Muhtar

Osmanlı Devleti'nin yönetim sistemi içinde değinilecek bir başka yönetici grubu ise muhtarlardır. Muhtarlık kurumu ilk defa II. Mahmut devrinin 1826–1839 yılları arasında kurulmuştur (Çadırcı, 2007). Türkiye'de muhtarlık adı altında ilk defa 1829 yılında Bilâd-ı Selâse (İstanbul, Üsküdar, Eyüp) mahallelerinde kurulan bu teşkilat (Çadırcı, 2007:13) taşrada ise ilk defa 1833 yılında Kastamonu'da kurulmuştur (Çadırcı, 2007: 18). Kastamonu müteselliminin muhtar seçiminde uyguladığı yöntem, örnek alınmış, diğer şehir kasaba ve köylerde aynen uygulanmıştır. Buna göre, her mahallede denenmiş iyi huylu oldukları anlaşılmış becerikli kimselerden I. Muhtar ve II. Muhtar adı ile ikişer kişi seçiliyordu (Çadırcı, 2007:129). Sivas Eyaleti'nde ise muhtarlığın kurulması ile ilgili ilk ferman 16 Temmuz 1833 (27 Safer 1249) tarihli olup, başta Sivas olmak üzere Rakka, Diyarbakır Eyaletleri ile Çorum, Amasya, Divriği Sancakları ve Maden-i Hümayun Emanetine gönderilmiştir. Sivas Eyaleti'nden de bu durum bağlı sancaklara birer buyruldu ile bildirilmiştir (Eken, 2000:519).

Temettuat kayıtlarında Yıldızeli Kazası'na bağlı bazı köylerin muhtarları hakkında bilgiler mevcuttur. Muhtarların genellikle “*muhtar-ı evvel*” (I. Muhtar) ve “*muhtar-ı sâni*” (II. Muhtar) olarak bazen de sadece “*muhtar*” olarak kaydedildikleri görülmektedir. Muhtarların çoğunun isimlerinin yanında kethüda veyahut aynı anlama gelen kâhya gibi yönetici unvanları da yer almaktadır. Kethüda büyük devlet adamları ile zenginlerin işlerini gören adam hakkında kullanılan bir tabirdi ve halk arasında kâhya denilirdi (Pakalın, 2004:251).

Yıldızeli köylerinde toplam 18 Muhtar-ı evvel ve 11 Muhtar-ı sâni tespit edilmiştir. Bu köylerden; Bedel, Çaşur, Çifligân, Kâhkik, Kale, Karacaviran, Künbet-i yeni, Nevruz, Sarıkaya köylerinin hem muhtar-ı evvel hem de muhtar-ı sâni bililmektedir.

Tablo 4: Yıldızeli Kazası'na Tabi Köylerde Muhtar-ı Evvel İsim ve Gelirleri

Köy Adı	Muhtar-ı Evvel			
	Adı	Unvan	Geliri	Kendi köyünde geliri açısından
Bedel	Süleyman Sipahioğlu Musa	Kethüda	1029	Üçüncü
Çaşur	Karahasanoğlu İbiş	Kethüda	971	Dördüncü
Çeltek	Hasan	-	1045,5	İkinci
Çifligân	Canikoğlu Mehmed	-	1175	Beşinci
Kâhkik	Zenaabiloğlu Mehmed	-	941,5	Üçüncü
Kale	Çukuroğlu İsmail	Kethüda	743	Birinci
Kalın	Osman	Kâhya	1579	Üçüncü
Karacaviran	Sülukoğlu Hüseyin	Kâhya	1015	Üçüncü
Kızılcıca	Timurcuoğlu Mehmed	-	1067,5	Dördüncü
Künbet-i yeni	Kürtoğlu Hüseyin	Kethüda	1425,5	Dördüncü
Mermer	Hasan	Kâhya	1775,5	Birinci
Nevruz	Uzunoğlu Mustafa	Kethüda	1506	Üçüncü
Olukman	Deli Ömeroğlu Süleyman	-	830,5	İkinci
Pustad	Sarı Velioğlu Halil	-	1060	Birinci
Sarıkaya	Kıbaroğlu Mehmed	Kâhya	1041	Birinci
Sarıyar	Kilci Ömer	-	1540	Birinci
Tokuş	Posdaloğlu Hüseyin	-	293	On sekizinci
Yıldız	Osman	Kâhya	2069	Birinci

Tablo 5: Yıldızeli Kazası'na Tabi Köylerde Muhtar-ı Sâni İsim ve Gelirleri

Köy Adı	Muhtar-ı Sâni			
	Adı	Unvan	Geliri	Kendi köyünde geliri açısından
Ağki	Kara Halil	-	2183	Birinci
Bedel	Deli Kadiroğlu Ebubekir	-	973	Dördüncü
Çaşur	Karahasanoğlu Halil	Kethüda	441	On beşinci
Çakmak	Receboğlu Ömer	Kethüda	509	On dördüncü
Çifligân	Bodur Osmanoğlu Kasım	-	1353	Birinci
Kâhkik	Dervişoğlu Osman	-	2564	Birinci
Kale	Cedik Ali	Kethüda	546	Beşinci
Karacaviran	Lütfullah	Kâhya	993	Dördüncü
Künbet-i yeni	Zul Hüseyinoğlu Hüseyin	-	1839,5	Üçüncü
Nevruz	Ebubekiroğlu Ebubekir	-	2136	İkinci
Sarıkaya	İmamoğlu Mehmed	Kethüda	1065	Üçüncü

III. YÖNETİCİLERİN MAAŞ VE GELİRLERİ

İdareciler hakkında değinilmesi gereken bir başka konu ise maaş ve gelirleridir. Bu konuda resmi yazışmalara ait muhtelif belgelerde ve Temettuat kayıtlarında ayrıntılı bilgiler mevcuttur.

Öncelikle kaymakam, müdür gibi yöneticilerin görevde oldukları dönem ve tekaüd yani emekli veya azl oldukları dönemlerdeki maaş veya gelirlerinin farklılık arz ettiğini belirtmek gerekir. Kaymakam ve müdürler aylık maaş alırken muhtarların diğer köylüler gibi gerek çiftçilik gerekse hayvancılık işlerinde çalışarak gelir elde ettiklerini görmekteyiz.

Kaza müdürlerinin tayin azl ve atamaları ile ilgili yazışmalarda maaş miktarlarına da yer verilmiştir. Örneğin 26 Haziran 1852 (8 Ramazan 1268) tarihli bir belgede Yıldızeli Kazası Müdürü Mustafa Ağa'nın istifasından dolayı yerine gelecek olan Süleyman Beyi'n 400 kuruş maaş ile müdürlüğe asaleten atanmasının uygun görüldüğüne dair bir ifade yer almıştır (İ.MVL. 239/8538). Benzer şekilde Yıldızeli Kaza müdürlerinden Bacanakzade Mustafa Ağa'nın istifası ile ilgili bir belgede aylık 400 kuruş maaş aldığı belirtilmektedir (İ.MVL. 239/8538). Ancak müdürlerin söz konusu maaşlarına kanaat etmedikleri görülmektedir. 26 Haziran 1850 (15 Şaban 1266) tarihli bir belgede “...Yıldızeli Kazası'nda yerluden müdir ta'yin buyrulmakda ise de ekserisi müdirliğe mahsus olan varidâta 'adem-i kanaat hilaf-ı rıza-yı bârî ve mugayir-i irade-i hazret-i cihandari harekete tasaddî idgeldikleri...” şeklinde var olan ibare bu duruma bir örnektir (İ.MVL. 173/5139).

Söz konusu yöneticilerden kaymakamların maaşı hakkında, 30 Ağustos 1877 (20 Şaban 1294) tarihli bir belgede Yıldızeli Kaymakamlığı'na atanan Mehmed Naim Efendi'nin 1000 kuruş maaş ile görev yerine tayininin uygun görüldüğü bildirilmektedir (İ.DH.753/61461). Kaymakamların emeklilik dönemlerinde ise son memuriyetlerinde aldıkları maaşın yarısını aldıkları anlaşılmaktadır. Nitekim Mülkiye tekaüd sandığı nezareti heyeti tarafından hazırlanan 2 Temmuz 1895 (9 muharrem 1313) tarihli bir mazbatada; Eski kaymakam Mustafa Efendi'ye son memuriyet maaşının yarısı olan 550 kuruş mazuliyet maaşı verilmesinin lazım geleceği bildirilmiştir (İ.TKS. 4/1313/S-2).

Köylerde yönetici durumunda olan muhtarların ise diğer köylüler gibi kendilerine ait emlak, arazi ve hayvanlardan elde ettikleri yıllık hâsılat ile geçindikleri görülmektedir. Muhtar-1 evvel olarak kaydedilmiş kişilerin genellikle buldukları köyde varlıklı kimselerden oldukları ve ortalama 1.173 kuruş yıllık gelire sahip oldukları görülmektedir. Tespit edilen 18 muhtardan 5'i hariç tamamının geliri 1000 kuruşun üzerinde olup Tokuş Köyü'nden Posdaloğlu Hüseyin dışındakiler kendi köylerinde gelir sıralamasında ilk beş içinde yer almaktadırlar. Muhtar-1 Evvel olarak kaydedilmiş kişiler içinde yıllık geliri en yüksek olan 2069 kuruş ile Yıldız Köyü'nden Osman Kâhya, yıllık geliri en düşük olan ise 293 kuruş ile Tokuş Köyü'nden Posdaloğlu Hüseyin'dir.⁶

Kayıtlara muhtar-1 sâni olarak kaydedilmiş kimselerinde genellikle buldukları yerleşim biriminin gelir dağılımında üst sıralarda oldukları görülmektedir. Muhtar-1 sâniiler ortalama 1327,5 kuruş gelire sahiptir. 11 muhtar-1 sâniiden Çakmak ve Çaşur Köyü muhtarları haricinde kalanlar buldukları köylerde gelir sıralamasında ilk beş sırada yer almaktadır. Muhtar-1 sâni olarak kaydedilmiş kişilerden altısı 1000 kuruşun üzerinde yıllık gelire sahiptir. Muhtar-1 saniler içinde en fazla yıllık gelire sahip olan, 2.564 kuruş ile Kâhkik Köyü'nden Dervişoğlu Osman, en düşük gelire sahip olan ise 441 kuruş ile Çaşur Köyü'nden Karahasanoğlu Halil'dir.⁷

⁶ Bkz. Tablo: 4

⁷ Bkz. Tablo: 5

İKİNCİ BÖLÜM

DEMOGRAFİK YAPI

Nüfusun miktar ve vasfı sosyal yapının esasını oluşturmaktadır (Tabakoğlu, 1999:20). Kuruluş devrinden itibaren insan ve her türlü gelir kaynağının tespiti gibi iktisadi gayelerle yapılan tahrirler sonucunda hazırlanmış olan defterler, Osmanlı nüfus ve iskân tarihinin önemli kaynak kümelerinden birini oluşturmaktadır (Gökçe, 2007:221) Nüfusun sayı ve kalitesi hakkında en önemli bilgi ülkenin iktisadi ve mali imkânlarını tespit amacıyla yapılan tapu, avârız ve temettüat sayımlarından elde edinilebilir. Tapu defterleri XV-XVI. Yüzyıllarda fazla miktardadır. Avarız defterleri daha çok XVII. Yüzyıl, Temettuat Defterleri ise XIX. Yüzyıl'ın ilk yarısı hakkında bilgi verir (Tabakoğlu, 1999:20). Modern anlamda ilk nüfus sayımı ise imparatorluğun bütün kazalarındaki nüfus sayılmamış olmakla beraber 1828/29 yılının başında hem Avrupa'da hem de Anadolu'da yapılmış olan sayımdı (Karpaz, 2010:62). Osmanlı Dönemi'nde nüfusun % 60'ının Müslüman, % 40'ının ise gayrimüslim olduğu; şehirde yaşayanların % 20, kırsal kesimde yaşayanların ise % 80 olduğu tahmin edilmektedir (Tabakoğlu, 2002: 208).

I. NÜFUS MİKTARI

A. 1831 Yılı Nüfus Sayımına Göre Yıldızeli Kazası'nın Nüfusu

1831 yılı sayım sonuçlarına göre toplam 78 köyün bağlı bulunduğu Yıldızeli Kazası'nda 6.986 erkek nüfus yaşamaktadır. Bu da yaklaşık 13.972 gerçek nüfusa karşılık gelmektedir. Bunun % 83,28'ini Müslümanlar, % 16,71'ini ise toplam 7 köyde yaşayan gayrimüslimler oluşturmaktadır (Gökçe, 2007:230).

Kazanın en büyük yerleşim yeri durumunda bulunan Han-ı Cedid'te 280'i Müslüman, 261'i gayrimüslim toplam 541 erkek nüfus bulunmaktadır. Bu da yaklaşık olarak 1.082 gerçek nüfusa karşılık gelmektedir (Gökçe, 2007: 230).

B. 1844 Yılı Temettuat Sayımlarına Göre Yıldızeli Kazası'nın Nüfusu

Yıldızeli Kazası'nın demografik yapısı hakkında bilgi edinebileceğimiz kaynaklardan birisi de bu kazaya ait Temettuat Defterleridir. Temettuat Defterleri hane esas alınarak tutulmuştur. Dolayısıyla kaza nüfusu bu çerçevede incelenecektir. Bahsi geçen defterler 1260/1844 tarihlidir ve 67 köye ait Temettuat Defteri tespit edilmiştir. Ancak Yıldızeli Kazası'na tâbi köylerin bu tarihte daha fazla olduğunu belirtmek gerekir. Nitekim 1831 nüfus sayımına göre Yıldızeli kazasına 78 köyün bağlı olduğu bilinmektedir (Gökçe, 2007:230). Cizye kayıtlarında yer alan Pirkinik, Tavra gibi birtakım yerleşim birimlerinin Temettuat kayıtları tespit edilememiştir.

Tespit edilebilen Temettuat kayıtlarına göre; Yıldızeli Kazası'na bağlı 67 yerleşim biriminde 1.693 hane bulunmaktadır. En fazla hanenin yaşadığı iki yerleşim birimi, Han-ı Cedid yani Yeni Han ve Yıldız karyeleridir. Bu iki yerleşim biriminden Han-ı Cedid'te 148, Yıldız'da 110 hane yaşamaktadır. Hane sayısı bakımından en küçük yerleşim birimi ise sadece 2 hanenin yaşadığı Yılanlı Köyü'dür. Yerleşim birimi başına düşen ortalama hane sayısı ise 25'tir. Bu ortalamanın üzerinde 24, altında 43 köy bulunmaktadır.

Nüfus bahsinde değinilecek bir başka husus halkın dini ve etnik kimliğidir. Osmanlı düzeninde, millet teşkilatı etnik (kavmi) ve lisan aidiyetine göre değil, din ve mezhep esasına dayanıyordu. Ermenilerin hepsi Ermeni milleti olarak değil; Gregoryen (Ermeni) Ermeni-Katolik (Katolik) ve 19. Yüzyıl'da da Protestan olarak üç millet halinde teşkilatlanmıştı (Ortaylı, 2002:218). Örneğin; Yıldızeli Kazası'na ait cizye kayıtlarında Pirkinik Köyü'nde bulunan gayrimüslimler için "... *Pirkinik Millet-i Katoligân*..." şeklinde var olan ibare Pirkinik'teki gayrimüslimlerin Katolik olduğunu göstermektedir (ML. VRD. CMH. 1467). Söz konusu kayıtlarda gayrimüslimlerin dini kimlerinin yanı sıra, bazı belgelerde "*Millet-i Ermeniyan*", "*Millet-i Rumiyan*" gibi etnik kimlikleri de belirtilmiştir.

Yıldızeli Kazası'nda mevcut 1.693 haneden 1.579'u (% 93,27) Müslüman, 114'ü (% 6,73) gayrimüslimdir. Bir Osmanlı ailesinin ortalama 5 kişiden oluştuğu görüşünden yola çıkarak; $1579 \times 5 = 7.895$ Müslüman, $114 \times 5 = 570$ gayrimüslim sayısını elde etmekteyiz. Ancak çalışmamıza konu olan yerleşim birimlerinin hemen tamamının köy olduğu ve Osmanlı şehir ailesinin sahip olduğu çocuk sayısına göre,

köy ailesindeki çocuk sayısının fazla olduğu görüşü de (Demirel, Gürbüz, Tuş, 1992,108) göz önünde bulundurulmalıdır. Zirai üretimin özellikle hasat dönemlerinde çok sayıda iş gücüne ihtiyaç göstermesi, tarım işletmelerinin parçalanmasını güçleştiren hukuki ve iktisadi etkenler köy ailesini büyümeye zorlayan başlıca etkenlerdir (Güran, 1998:182). Yapılan bir çalışmaya göre; şehirlerde Müslüman aile başına düşen çocuk sayısı ortalaması % 2,30 iken köylerde Müslüman ailelerin sahip olduğu çocuk sayısının ortalaması % 2,62 olarak bulunmuştur. Gayrimüslimlerde ise, şehirdeki ailelerde çocuk sayısı ortalaması % 2,47 köylerdeki ailelerde çocuk sayısı ortalaması ise % 2,69 olarak tespit edilmiştir (Demirel vd. 1992, 108).

Temettuat kayıtlarına göre gayrimüslimlerin meskûn olduğu yerleşim birimleri ve hane sayıları şöyledir: Han-1 Cedid (Yeni Han) 57 hane, Bezirci 24 hane, Höllüklü 18 hane, Karacalar Çiftliği 6 hane, Kazanlı 2 hane ve Sarı Hasan 1 hane (ML. VRD. TMT. 14897, 14938, 14953, 14929, 14958, 14915). İsmi geçen yerleşim birimlerinden Han-1 Cedid, Karacalar Çiftliği, Kazanlı, Sarı Hasan köylerinde Müslümanlar ile gayrimüslimler birlikte yaşarken; Höllüklü Köy'ü sadece gayrimüslimler ile meskûndur. Bezirci Köyü'nde Müslüman ve gayrimüslimlerin birlikte yaşadığı (Gökçe, 2007:230) bilinmekle birlikte bu köye ait Temettuat defterlerinde Müslümanlarla ilgili bilgi bulunamamıştır. (ML. VRD. TMT. 14897, 14915, 14929, 14958).

Tüm bu yerleşim birimleri içinde Karacalar Çiftliği'ni ayrıca vurgulamak gerekir. Çünkü ismi geçen çiftlik içerisinde yaşayan 6 Müslüman ve 6 gayrimüslim hane bu çiftliğin yerlisi olmayıp farklı yerlerden gelerek Karacalar Çiftliliği mutasarrıfı olan Emin Ağazade Osman Ağa'nın ortakçıları olarak burada yaşamaktadırlar (ML. VRD. TMT.14929).

Tablo 6: Temettuat Defterlerine Göre Yıldızeli Köyleri ve Hane Sayıları

Sıra No	Köy Adı	Hane Sayısı		Sıra No	Köy Adı	Hane Sayısı	
		M.	G.M.			M.	G.M.
1	Adıs	66	-	35	Ken	19	-
2	Ağcahan	8	-	36	Kerim Mümin	13	-
3	Ağki	4	-	37	Kıldır	16	-
4	Alahacı	34	-	38	Kırmacıoğlu	4	-
5	Arslandoğmuş	31	-	39	Kızıl	14	-
6	Banaz	19	-	40	Kızılca	31	-
7	Bayat	20	-	41	Kurtlapa	66	-
8	Bedel	51	-	42	Künbet-i yeni	46	-
9	Bezirci	-	24	43	Kürtler	5	-
10	Çakmak	36	-	44	Menteşe	31	-
11	Çaşur	28	-	45	Mermer	8	-
12	Çelebiler	5	-	46	Mumcu Çiftliği	13	-
13	Çeltek	15	-	47	Nevruz	33	-
14	Çifligân	24	-	48	Olukman	30	-
15	Delikkaya	5	-	49	Ovacık	26	-
16	Demircilik	6 ⁸	-	50	Ozmuş	12	-
17	Dere	12	-	51	Özengi	15	-
18	Deşerek	5	-	52	Pustad	9	-
19	Gazi	35	-	53	Sandal	12	-
20	Han-ı Cedid	91	57	54	Sarı Hasan	1	7
21	Hayranlı	6	-	55	Sarı Kaya	24	-
22	Höllüklü	-	18	56	Sarıyar	48	-
23	İbre	10	-	57	Seren	8	-
24	İnebey	22	-	58	Silvan	9	-
25	Kâhkik	23	-	59	Subaşı	14	-
26	Kale	22	-	60	Şaban	11	-
27	Kalın	33	-	61	Tokuş	27	-
28	Karacalar Çiftliği	6	6	62	Üyük	8	-
29	Karacaviran	31	-	63	Veliüddin	19	-
30	Karaçayır	6	-	64	Yakuboğlan	26	-
31	Karamehmedoğlu Çift.	11	-	65	Yılanlı	2	-
32	Kargın	65	-	66	Yıldız	110	-
33	Kavak	78	-	67	Yusufoglan	48	-
34	Kazanlı	13	2		TOPLAM	1579	114

⁸ Demircilik Köyü'nün kayıtlı olduğu defterde eksiklik olup 6 hane gözükmekte, ancak defterin yabancılar bölümünde Sarrac Hacı Hasan adlı kişinin "...Yigirmi ikinci haneden Cin Alioğlu İbrahim'in tarlalarına iştirak olduğundan..." şeklinde var olan ibare bu köyün hane sayısının 22 haneden az olmadığını göstermektedir.

C. Gayrimüslim Nüfus

Yıldızeli Kazası'na ait beş adet cizye defteri 1259/1843, 1265/1849 yılları arasında kapsamaktadır. Bu kayıtlarda on köy/çiftlik ve iki manastır hakkında bilgi mevcuttur. Temettuat kayıtları tespit edilemeyen Pirkinik, Tavra ve Çelebiler köylerinde bulunan gayrimüslim nüfus miktarı da ayrıca kayıtlıdır.

Söz konusu tarihler arasında gayrimüslim nüfusun sayısında fazla değişiklik görülmemekle birlikte sadece Pirkinik Köyü'nün gayrimüslim nüfusunun oldukça dalgalı bir seyir takip ettiği söylenebilir. Bunun sebebi ise söz konusu köyden İstanbul'a yoğun bir göç yaşanmasıdır. Cizye kayıtlarına göre gayrimüslim nüfusun sayıca en fazla olduğu yerleşim birimleri Pirkinik ve Tavra köyleri, en az olduğu yerleşim birimi ise Kazanlı Köyü'dür.

Tablo 7: Temettuat ve Cizye Defterlerine Göre Gayrimüslim Hane Sayısı

Köy Adı↓	Temettuat Defterleri	Cizye Defterleri				
		1260	1261	1262	1263	1265
Tarih→	1844	1843	1845	1846	1847	1849
	Bezirci	24	23	22	25	24
Çelebiler	-	-	-	3	3	4
Han-ı Cedid	57	48	55	57	56	57
Höllüklü	18	16	17	18	17	18
Karacalar Çiftliği	6	4	4	6	8	8
Kazanlı	2	-	2	2	2	2
Pirkinik	-	110	134	173	158	161
Sarı Hasan	7	6	7	3	8	8
Tavra	-	49	53	62	62	61
Venk-i Kebir*	-	-	6	-	-	-
Sürbenişan? Manastırı*	-	6	-	6	5	7
Toplam	114	262	330	355	343	350

*Hane sayısı olarak değil nefer sayısı olarak verilmiştir.

1. Gayrimüslimlerin Yaş Özellikleri

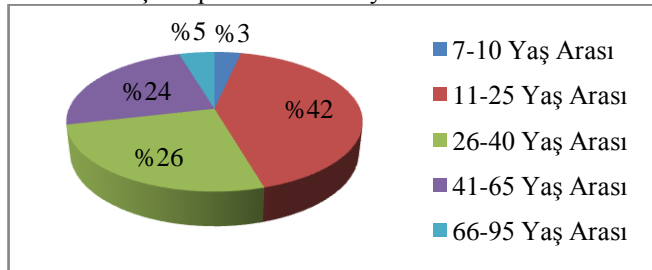
Demografik yapı içerisinde incelenebilecek unsurlardan birisi de yaş dağılımıdır. Mevcut cizye defterlerinde cizye yükümlüsü olan ve olmayan gayrimüslim erkeklerin yaşları verilmiştir. Buna göre yaşı tespit edilen 926 gayrimüslim incelenmiştir. Gayrimüslim yaş ortalamasının 32,3 olduğu, en yüksek yaş ortalamasının 43,5 ile manastır mensuplarına daha sonra 37,1 ile Çelebiler köyü mensuplarına ait olduğu görülmektedir. 926 gayrimüslim erkek içinde 32 kişi 7-10 yaş arasında, 389 kişi 11-25 yaş arası, 240 kişi 26-40 yaş arası, 222 kişi 41-65 yaş arasında 43 kişi ise 66-95 yaş arasındadır.

Tablo 8: 1262/1846 Yılı Gayrimüslim Erkeklerin Yaş Dağılımı ve Ortalaması

Köy Adı	Yaş Aralığı					Toplam Kişi	Yaş Ortalaması
	7-10	11-25	26-40	41-65	66-95		
Bezirci	1	26	16	10	1	54	29,8
Çelebiler	-	3	1	2	-	6	37,1
Han-ı Cedid	1	70	50	33	7	161	31,3
Höllüklü	-	15	8	13	-	36	33,03
Karacalar Çiftliği	-	5	5	4	-	14	33,2
Kazanlı	-	6	2	3	-	11	29,6
Pirkinik	28	198	107	112	27	472	32,3
Sarı Hasan	-	7	3	2	1	13	31,5
Tavra	2	58	46	40	6	152	33,6
Sürbenişan? Manastırı	-	1	2	3	1	7	43,5
Toplam	32	389	240	222	43	926	32,3
%	3	42	26	24	5	100	

Gayrimüslim erkekler içinde yaşı; 7-10 yaş arası olanların oranı % 3, 11-25 arası olanların oranı % 42, 26-40 arası olanların oranı % 26, 41-65 arası olanların oranı % 24, ve son olarak 66-95 arası olanların oranının % 5 olduğu görülmektedir.

Grafik 1: Yaş Gruplarına Göre Gayrimüslimler

2. Gayrimüslimlerin Fiziksel Özellikleri

Cizye kayıtlarında, gayrimüslim erkeklerin ödemiş oldukları vergilerin yanı sıra çeşitli fiziksel özellikleri de belirtilmiştir. Bu fiziksel özellikler boy uzunluğu, sakal ve bıyık rengi gibi niteliklerden ibarettir. Cizye mükellefleri boy açısından uzun, orta ve kısa olarak, bıyık açısından; ter, sarı, kumral, kara bıyıklı; sakal açısından ak, kara, kır ve köse sakallı olarak sınıflandırılmıştır. Yaşı küçük olup sakalı ve bıyığı çıkmamış olanlar ise *şâbb-ı emred* olarak kayıtlara geçmiştir. Cizye neferlerinin büyük çoğunluğunun boy, sakal veya bıyık özellikleri birlikte verilmekle beraber bazı durumlarda sadece boy veyahut sadece sakal, bıyık özellikleri kaydedilmiştir.

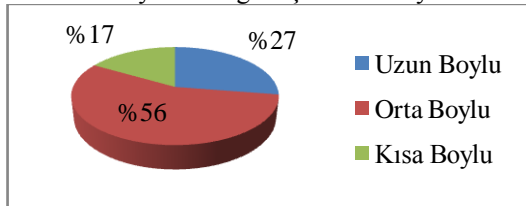
Boy özellikleri verilen gayrimüslimlerin sayısı 797'dir. Bu kişiler içinde orta boyluların oranının diğerlerine göre yüksek olduğu görülecektir. Gayrimüslim erkeklerden 219'u uzun, 445'i orta, 133'ü kısa boylu olarak kayıtlara geçmiştir.

Tablo 9: 1265/1849 Yılı Gayrimüslim Erkeklerin Boy Yapısı

Köy Adı	Boy Uzunluğu			Toplam
	Uzun	Orta	Kısa	
Bezirci	14	25	7	46
Çelebiler	-	7	1	8
Han-ı Cedid	27	78	28	133
Höllüklü	6	20	6	32
Karacalar Çiftliği	4	10	1	15
Kazanlı	3	8	-	11
Pirkinik	120	211	56	387
Sarı Hasan	6	17	2	25
Tavra	35	67	31	133
Sürbenişan Manastırı	4	2	1	7
Toplam	219	445	133	797
%	27	56	17	100

Boy uzunlukları verilen gayrimüslim erkeklerin % 27'si uzun boylu, % 56'sı orta boylu ve % 17'si kısa boyludur.

Grafik 2: Boy Uzunluğu Açısından Gayrimüslimler

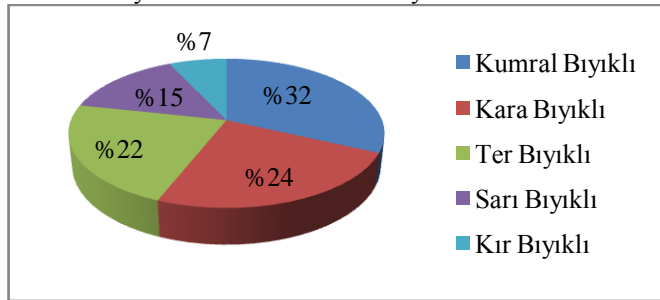
Cizye kayıtlarında gayrimüslimlerin eşkâlleri hakkında boy özelliklerinin dışında bıyık ve sakal özellikleri ile ilgili ayrıntılı bilgiler mevcuttur. Gayrimüslimler bıyıklarının rengine göre “kumral bıyıklı”, “kara bıyıklı”, “sarı bıyıklı”, “kır bıyıklı” olarak adlandırılmış, genç olanlar ise “ter bıyıklı” olarak kaydedilmiştir. Gayrimüslim erkeklerin % 56’sı olan 514 gayrimüslimin bıyık özelliği verilmiştir. Bıyık özelliği verilen 514 kişi içinde 164 kişi kumral bıyıklı, 124 kişi kara bıyıklı, 115 kişi ter bıyıklı, 75 kişi sarı bıyıklı 36 kişi kır bıyıklıdır.

Tablo 10: 1265/1849 Yılı Gayrimüslim Erkeklerin Bıyık Özellikleri

Köy Adı	Bıyık Özellikleri					Toplam
	Kumral	Kara	Ter	Sarı	Kır	
Bezirci	17	7	7	1	1	33
Çelebiler	1	1	1	-	-	3
Han-ı Cedid	32	14	12	9	2	69
Höllüklü	7	11	3	1	-	22
Karacalar Çiftliği	6	2	2	-	-	10
Kazanlı	3	2	1	3	1	10
Pirkinik	81	54	68	47	30	280
Sarı Hasan	7	1	1	2	-	11
Sürbenişan? Manastırı	-	1	-	-	-	1
Tavra	10	31	20	12	2	75
Toplam	164	124	115	75	36	514
%	32	24	22	15	7	100

Bıyık özellikleri verilen gayrimüslimlerden % 32’si kumral bıyıklı, % 24’ü kara bıyıklı, % 22’si ter bıyıklı, % 15’i sarı bıyıklı, % 7’si kır bıyıklıdır.

Grafik 3: Bıyık Özelliklerine Göre Gayrimüslimler

Cizye kayıtlarında toplam 103 kişinin sakal özellikleri verilmiştir. Bu da tüm gayrimüslim erkeklerin % 11’inin sakallı olduğunu göstermektedir. Bu özelliklere sahip olanlar; “kır sakallı”, “kara sakallı”, “kumral sakallı”, “aksakallı”, “sarı sakallı” ve “köse sakallı” olarak kayıtlara geçmiştir. Bu kimseler içinde 43 kişi kır

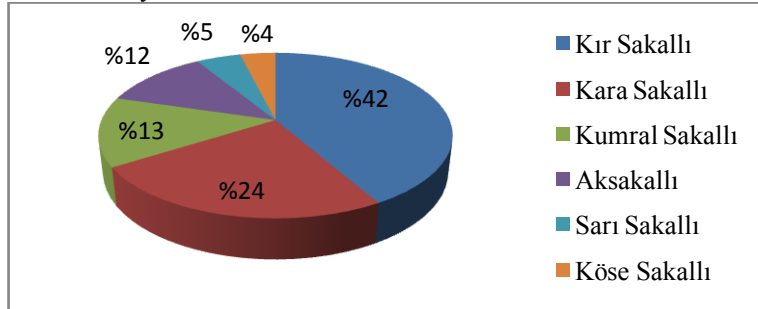
sakallı, 25 kişi kara sakallı, 14 kişi kumral sakallı, 12 kişi aksakallı, 5 kişi sarı sakallı, 4 kişi köse sakallı olarak kaydedilmiştir.

Tablo 11: 1265/1849 Yılı Gayrimüslim Erkeklerin Sakal Özellikleri

Köy Adı	Sakal Özellikleri						Toplam
	Kır	Kara	Kumral	Ak	Sarı	Köse	
Bezirci	2	-	-	-	-	-	2
Çelebiler	-	-	1	-	1	-	2
Han-ı Cedid	11	10	10	2	2	2	37
Höllüklü	-	1	-	-	-	-	1
Karacalar Çiftliği	2	-	1	-	-	-	3
Kazanlı	-	-	-	-	-	-	-
Pirkinik	6	3	-	4	-	-	13
Sarı Hasan	1	1	-	2	-	1	5
Sürbenişan? Manastırı	-	3	-	-	-	1	4
Tavra	21	7	2	4	2	-	36
Toplam	43	25	14	12	5	4	103
%	42	24	13	12	5	4	100

Sakal özellikleri verilen kimseler içinde kır sakallıların fazlalığı dikkat çekmektedir. 103 gayrimüslimin % 42'si kır sakallı, % 24'ü kara sakallı, % 13'ü kumral sakallı, % 12'si aksakallı, % 5'i sarı sakallı ve % 4'ü köse sakallı olarak kayıtlara geçmiştir.

Grafik 4: Gayrimüslimlerin Sakal Özellikleri

Gayrimüslimler içinde sakal ve bıyık özellikleri verilen kimseler arasında bir de şâbb-ı emred denilen kimseler vardır. Şâbb-ı emred henüz sakalı, bıyığı çıkmamış olan genç anlamına gelmektedir (Devellioğlu, 2002:974). Yıldızeli Kazası'na ait cizye defterlerinde toplam 213 adet şâbb-ı emred tespit edilmiştir. Sakal ve bıyık özellikleri verilenler arasında bu kimselerin oranı % 26'dır.

Tablo 12: Şâbb-ı Emred

Köy Adı	Şâbb-ı Emred
Bezirci	10
Çelebiler	4
Han-ı Cedid	53
Höllüklü	8
Karacalar Çiftliği	3
Kazanlı	1
Pirkinik	97
Sarı Hasan	9
Sürbenişan Manastırı	2
Tavra	26
Toplam	213

II. NÜFUS HAREKETLİLİĞİ

A. Kaza Dışında Bulunanlar

Demografik yapı içerisinde incelenecek hususlardan birisi de nüfus hareketliliğidir. İnsanlar savaş, geçim sıkıntısı ve benzeri sebeplerden dolayı göç etme ihtiyacı duymaktadır. Göç; ekonomik, siyasi, ekolojik veya bireysel nedenlerle, bir yerden başka bir yere yapılan ve kısa, orta veya uzun vadeli geriye dönüş veya sürekli yerleşim hedefi güden coğrafik, toplumsal ve kültürel bir yer değiştirme hareketidir (Yalçın, 2004:13).

Yıldızeli Kazası'na ait Temettuat ve Cizye defterleri nüfus hareketliliği açısından önemli bilgiler ihtiva etmektedir. Özellikle çalışma amacıyla söz konusu kazadan çoğunlukla İstanbul'a bir göç hareketi olduğu görülmektedir. Borcu olduğundan dolayı bu borcu ödeyebilmek için başka şehirlerde çalışma ihtiyacı hisseden kişiler de mevcuttur. Bu kişiler gittikleri yerlerde genellikle hamallık, amelelik, merkepçilik gibi mesleklerde çalışmanın yanı sıra ticaretle de uğraşabilmektedirler (ML. VRD. CHM. 1467).

Kaza dışında bulunan gayrimüslimlerin en fazla göç ettikleri yer İstanbul'dur. 1265/1849 tarihli cizye kayıtlarında toplam 180 cizye neferinin kaza dışında bulunduğu ve bu kişilerden 169'unun İstanbul'da olduğu anlaşılmaktadır. İstanbul'a yönelik göçün en fazla olduğu yerleşim birimi Pirkinik Köyü'dür. Bu köye kayıtlı 126 kişinin İstanbul'da olduğu görülmektedir. Cizye neferlerinin bulunduğu bir diğer yerleşim birimi Sivas'tır. Sivas'ta toplam 4 cizye neferi bulunmaktadır. Bu yerleşim

birimleri haricinde Beyrut'ta 1, Tonus'ta 2, Baharözü'nde 1, Samsun'da 1, Hafik'te 1, Artukabad'da 1 kişi bulunmaktadır (ML. VRD. CMH. 1039).

Tablo 13: 1265/1849 Yılında Kaza Dışında Bulunan Cizye Neferleri

Köy Adı	İstanbul	Beyrut	Sivas	Artukabad	Tonus	Baharözü	Samsun	Hafik
Bezirci	15	-	-	-	-	-	-	-
Çelebiler	-	-	-	-	2	1	-	-
Han-ı Cedid	8	-	2	1		-	-	-
Höllüklü	4	-	-	-				-
Karacalar Çift.		-	-	-	-	-	-	1
Kazanlı	5	-	-	-	-	-	-	-
Pirkinik	126	1	-	-	-	-	-	-
Sarı Hasan	7	-	2	-	-	-	1	-
Tavra	4	-	-	-	-	-	-	-
Toplam	169	1	4	1	2	1	1	1

B. Yıldızeli Kazası'nda Bulunan Yabancılar

Nüfus hareketliliği bağlamında, ekonomik kazanç hedefi güden ancak göç amacı taşımayan birtakım faaliyetlerden de bahsedilebilir. Günümüzde de örneklerini çokça gördüğümüz bir şekilde şehirde yaşayan bazı kimseler gerek akrabalık sebepleri gerekse ekonomik sebeplerle kendi köyleri ile olan bağlarını koparmamaktadırlar. Osmanlı döneminde de şehirde yaşayıp köylerinde emlak arazi ve hayvan sahibi olan kimselerin var olduğunu anlamaktayız. Nitekim şehirlilerle köylüler arasındaki irtibatın kesin çizgilerle ayrılmadığı Osmanlı Devleti'nde şehir halkının büyük kısmı şehide ikamet etmekle birlikte yakın köylerde de toprak sahibi idi (Emecen, 1999:94).

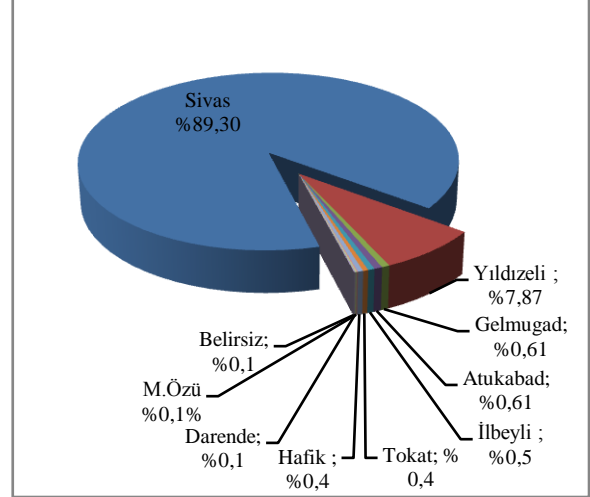
Yıldızeli Kazası'nda da toplam 991 yabancı hanenin emlak, arazi veya hayvan sahibi olduğu görülmektedir. Buradaki "yabancı" kelimesi ile kastedilen; çoğunluğu Sivas olmak üzere çevre kaza ve köylerde meskûn olup, Yıldızeli Kazası'nda emlak, arazi ve hayvanı olan ve bunları çoğunlukla kaza sakinleri ile ortak olarak tasarruf eden kimselerdir. Ayrıca Yıldızeli Kazası dâhilinde meskûn olup kendi köyünden başka bir köyde de mal varlığı bulunanlar yabancı hane olarak kaydedilmiştir.

Bahsi geçen yabancı haneler, Yıldızeli Kazası'nın, bağlı bulunduğu idari ünite olan Sivas Sancağı ile diğer kaza ve köylerle olan sosyo-ekonomik ilişkileri hakkında önemli bilgiler vermektedir. Bu bağlamda Yıldızeli Kazası'nda mal varlığı bulunan hanelerin yerleşim birimlerine göre dağılımı aşağıdaki tablo ve grafikte gösterilmiştir.

Tablo 14: Yıldızeli Kazası'nda Bulunan Yabancı Hane Sayısı ve Bu Hanelerin Meskûn Oldukları Şehirler

Yerleşim Birimi Adı	Yabancı Hane Sayısı
Sivas	885
Yıldızeli	78
Tokat	4
İlbeyli	5
Hafik	4
Mecitözü	1
Gelmugad	6
Darende	1
Artukabad	6
Belirsiz	1
TOPLAM	991

Grafik 5: Yabancı Hanelerin Grafikselsel Dağılımı

Tablo: 15'te görüldüğü gibi Yıldızeli Kazası'nda mal varlığına sahip yabancı haneler büyük çoğunluğu Sivas Sancağı olmak üzere Yıldızeli, Tokat, İlbeyli, Hafik, Mecitözü, Gelmugad, Darende, Artukabad, gibi yerleşim birimlerinde yaşamaktadırlar. Bu yabancı hanelerden çok azının meskûn oldukları yerleşim birimi belirsizdir.

Yabancıların % 89,30 gibi büyük bir bölümü Sivas mahallelerinde, % 7,87'si Yıldızeli, % 0,61'i Gelmugad, % 0,61'i Artukabad, % 0,5'i İlbeyli, % 0,4'ü Tokat, % 0,4'ü Hafik, % 0,1'i Darende, % 0,1'i Mecitözü kazaları dâhilindeki mahalle ve köylerde yaşamaktadırlar. % 0,1'i ise belirsizdir.

Söz konusu yabancı haneler buldukları köylerde özellikle tarım ve hayvancılık alanlarında kaza sakinleri ile ortaklık ilişkisi çerçevesinde faaliyet göstermektedirler. Bu iki faaliyetin dışında kaza dâhilinde değirmen sahibi yabancılarda mevcuttur.

En fazla yabancı hanenin ekonomik faaliyette bulunduğu köy Kızılcıca'dır. Bu köyde 35 yabancı hane mal varlığına sahiptir. Höllüklü Köyü ve Karacalar Çiftliği'nde ise hiçbir yabancı hanenin varlığı söz konusu değildir. Yerleşim birimi başına ortalama 15 yabancı hane düşmektedir ki köylerdeki ortalama hane sayısının 25 olduğunu düşündüğümüzde bu sayının oldukça fazla olduğu görülür.

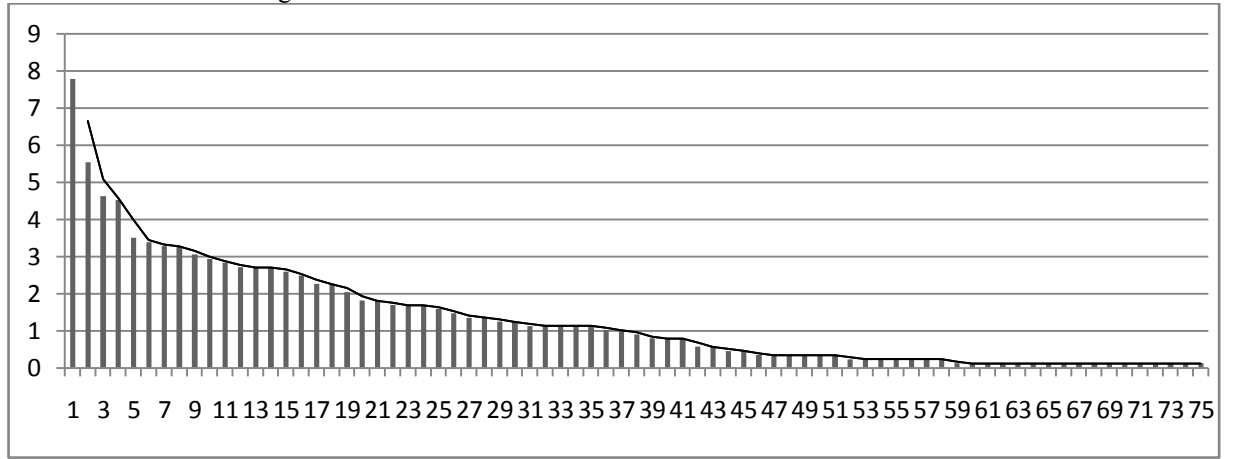
Tablo 15: Yabancıların Yıldızeli Kazası'ndaki Dağılımı

Sıra No	Köy Adı	Yabancı Hane Sayısı	Sıra No	Köy Adı	Yabancı Hane Sayısı
1	Adıs	27	35	Ken	14
2	Ağcahan	21	36	Kerim Mümin	15
3	Ağki	10	37	Kıldır	12
4	Alahacı	21	38	Kırmacıoğlu	9
5	Arslandoğmuş	9	39	Kızıl	6
6	Banaz	11	40	Kızılca	35
7	Bayat	12	41	Kurtlapa	33
8	Bedel	32	42	Künbet-i yeni	6
9	Bezirci G.M.	1	43	Kürtler	11
10	Çakmak	10	44	Menteşe	11
11	Çaşur	19	45	Mermer	3
12	Çelebiler	22	46	Mumcu Çiftliği	18
13	Çelteç	11	47	Nevruz	25
14	Çifligân	7	48	Olukman	31
15	Delikkaya	9	49	Ovacık	8
16	Demircilik	7	50	Ozmuş	24
17	Dere	9	51	Özengi	13
18	Deşerek	9	52	Pustad	17
19	Gazi	25	53	Sandal	16
20	Hayranlı	16	54	Sarı Hasan	10
21	Han-ı Cedid	34	55	Sarı Kaya	16
22	Höllüklü G.M	-	56	Sarıyar	7
23	İbre	7	57	Seren	8
24	İnebey	22	58	Silvan	18
25	Kâhkik	34	59	Subaşı	8
26	Kale	1	60	Şaban	12
27	Kalın	32	61	Tokuş	5
28	Karacalar Çiftliği	-	62	Üyük	6
29	Karacaviran	15	63	Veliüddin	32
30	Karaçayır	10	64	Yakuboğlan	6
31	Karamehmedoğlu Çift.	21	65	Yılanlı	2
32	Kargın	11	66	Yusufoğlan	5
33	Kavak	30	67	Yıldız	28
34	Kazanlı	16		TOPLAM	991

Yıldızeli Kazası'nda mal varlığına sahip yabancıardan 885'i Sivas'ta ikamet etmekte ve Sivas sathına dağılmış bir görünüm sergilemektedir. Ancak her mahallede aynı yoğunlukta yaşadıkları söylenemez. Özellikle Küçük Minare, Akdeğirmen, Hacı Mehmed, Ece, Üryan-ı Müslim, Sarı Şeyh, Ağca Bölge, Çavuşbaşı, Hacı Zahid ve Camii Kebir mahalleleri bahsi geçen yabancıların yoğun olarak yaşadıkları yerlerdir. Yabancıların yarıya yakını, % 41,92'si, ismi geçen yerleşim birimlerinde yaşamaktadır. Yabancıların Sivas Şehri'nde en fazla yaşadıkları mahalle Küçük

Minare'dir. Küçük Minare Mahallesi'nde meskûn olup Yıldızeli Kazası'nda mal varlığı bulunan kişi sayısı 69'dur. Dolayısıyla tüm yabancıların % 7,80'i Küçük Minare Mahallesi'nde yaşamaktadır. 20 yabancı kişinin ise hangi mahalle de yaşadığı bilinmemektedir.

Grafik 6: Yıldızeli Kazası'nda Emlak, Arazi ve Hayvan Sahibi Olan Yabancıların Sivas İli'ndeki Mahalle ve Mevkilere Dağılımı %

1. Küçük Minare (69)*	22. Gökçebostan (15)	45. Hendek Kenarı (4)
2. Akdeğirmen (49)	23. Kösedere-i Zimmi (15)	46. Abdulkerim (3)
3. Hacı Mehmed (41)	24. Hamamardı (15)	47. Çatalpınar (3)
4. Ece (40)	25. Bengiler (14)	48. Gök Hüssam (3)
5. Üryan-ı Müslim (31)	26. Hamırkesen (13)	49. Çayır Ağzı (3)
6. Sarı Şeyh (30)	27. Sofu Himmet (12)	50. Kayırcık ? (3)
7. Ağcabölge (29)	28. Veled Bey (12)	51. Şeyh Çoban (3)
8. Çavuşbaşı (29)	29. Gök Medrese (11)	52. Kurt Mescidi (2)
9. Hacı Zahid (27)	30. Kenisa (11)	53. Ali Çavuş (2)
10. Cami-i Kebir (26)	31. Kösedere-i Müslim (10)	54. Şehidler (2)
11. Belirsiz (25)	32. Üryan-ı Zimmi (10)	55. Kale Boynu (2)
12. Kale-i Atik (24)	33. Keçi Bula (10)	56. Ganem (2)
13. Oğlançavuş (24)	34. Kale Ardı (10)	57. Ferhadbostanı (2)
14. Örtülüpınar (24)	35. Hacı Mahmud (10)	58. Zaviye-i Ali Baba (2)
15. Ali Baba (23)	36. Zilkar (9)	59. Yukarı Kale (1)
16. Bahtiyarbostanı (22)	37. Hacı Veli (9)	60. Aşağı Kale (1)
17. Demirciler Ardı (20)	38. Billur (8)	61. Ken'aroglu (1)
18. Kayseri Kapusu (20)	39. Tokmak (7)	62. Karakaş (1)
19. Şems Ferraş (18)	40. Yahya Bey (7)	63. Kazzazlar (1)
20. Şah Hüseyin (16)	41. Paşa Bey (7)	64. Bağçe (1)
21. Osman Paşa (16)	42. Hoca İmam (5)	65. Hoca Hüssam (1)
	43. Kılağuz (5)	66. Serçeli Camii Yakını (1)
	44. Baldırbararı (4)	67. Bazar (1)
		68. Hasan Paşa (1)

69. Çukur Pınar (1)	74. Çay Hamamı (1)
70. Kırçuk (1)	75. Hekim Pınarı (1)
71. İmaret (1)	* Kişi Sayısı
72. Kale-i Cedid (1)	
73. Recep Paşa
Konağı Yakını (1)	

III. NÜFUSUN MESLEKİ TABAKALAŞMASI

Tipik bir köylü ekonomisinde kırsal nüfus, kendi işletmesinde çeşitli çiftçilik faaliyetlerinde bulunur ve geçimini de bunlardan sağlar. Osmanlı İmparatorluğu'nda kırsal topluluklar belirli bir ölçüde bu özelliği taşımaktadırlar. Ancak bazı aileler ya geçimlerini tümüyle çiftçilik dışı mesleklerden sağlamakta ya da çiftçilik dışında yan faaliyetlerde bulunmaktadır (Güran, 1998:115). Köylerde çiftçilik ve çiftçilik dışı faaliyetlerin bir arada yürütülmesini gerektiren çeşitli faktörler vardır. Bunlardan en önemlisi, zirai faaliyetlerin iş gücü ihtiyacının yıl boyunca büyük farklılıklar göstermesiydi. Zirai faaliyetlerin yoğunluk kazandığı zamanlar dışında çiftçilikten sağlanan gelirin geçimlik düzeyin altında kaldığı bölgelerde köylü nüfus, çiftçilik dışı faaliyetlerden yan gelir elde etmeye yöneliyordu (Güran, 1998:116).

A. Müslümanlar

Yıldızeli kırsalında Müslümanlar açısından yoğun bir mesleki farklılaşma görülmemektedir. Zira tarım, hayvancılık ve bunların alt birimlerinin temel gelir kaynağı olduğu köy topluluklarında mesleki farklılaşmaya da ihtiyaç duyulmamaktadır (Öztürk, 1996) Tipik bir köylü ekonomisinde kırsal nüfus, kendi işletmesinde çeşitli çiftçilik faaliyetlerinde bulunur geçimini de bunlardan sağlar. (Güran, 1998:115) Yıldızeli Kazası'nda da halkın büyük kısmı çiftçidir ve bu durum bazı kayıtlarda kişinin "*erbab-ı ziraatten*" olduğu şeklinde açıkça belirtilmiştir. Fakat her ne kadar gelir kaynakları içinde tarım ilk sırada olsa da bu alanın dışında farklı meslekler icra edenler de bulunmaktadır. Bu mesleklerin birçoğunu zirai faaliyet çevresinde şekillenen ücretli işçilik kapsamında değerlendirebiliriz. Müslümanlar içinde toplam 307 kişi tarım dışı meslek sahibidir. Bu sayıya sadece hane reisleri değil, hane reislerinin oğul kardeş gibi yakınları da dâhildir. Bu meslek sahiplerinden 174'ü büyük veyahut küçükbaş hayvan çobanıdır. Diğer meslek sahipleri içinde 40

kişi azap, 30 kişi hamal, 17 kişi kızır, 15 kişi kiracı, 11 kişi amele, 5 kişi imam, 4 kişi hizmetkâr, 2 kişi harmancı, 1 kişi dülger, 1 kişi ırgad ve 1 kişi de müezzin olarak kayıtlara geçmiştir. 6 kişi ise “sair ticaretten” yani asıl mesleği ticaret olmayıp bazı alım satım işlerinden gelir elde etmiştir.

B. Gayrimüslimler

İcra ettikleri meslekler açısından gayrimüslimleri incelediğimizde mesleki çeşitliliğin Müslümanlara göre daha fazla olduğu görülecektir. Zira gayrimüslimlerin gelir dağılımı içinde mesleki gelirin payı Müslümanlara göre bir hayli fazladır. Gayrimüslimlerin sahip oldukları meslekler, mal üretimi, hizmet sektörü ve alım satım işleri şeklinde sınıflandırılabilir. Bunların yanı sıra dini hizmetler alanında birer kamu görevlisi niteliğinde keşiş, zangoç gibi mesleklerde mevcuttur. Hane reisleri bu tip meslekler icra ederken oğul, kardeş gibi yakınları da haffaf, attar, terzi gibi çeşitli meslek dallarında çıraklık yapmaktadır (ML. VRD. TMT.14897, 14938, 14953). Gayrimüslimlerin icra ettikleri meslekler ve bu mesleklerde çalışan kişi sayısı şöyledir: Hizmetkâr 14 kişi, çoban 13 kişi, demirci 13 kişi, hancı 10 kişi, amele 5 kişi, değirmenci 5 kişi, terzi 3 kişi, arabacı 2 kişi, bakkal 2 kişi, dellak 2 kişi, eskici 2 kişi, haffaf 2 kişi, hamal 2 kişi, kasap 2 kişi, boyacı çırağı 2 kişi, haffaf çırağı 2 kişi, attar çırağı 1 kişi, berber 1 kişi, bostancı 1 kişi, ekmekçi 1 kişi, ırgad 1 kişi, kahveci 1 kişi, keşiş 1 kişi, zangoç 1 kişi, natır 1 kişi, tahmişçi 1 kişi, taşçı 1 kişi. Bu meslekler haricinde 13 kişi sair ticaretten gelir elde etmiştir.

Tablo 16: Hane Reisleri ve Yakınlarının Mesleki Durumları

Meslek	Müslüman (Kişi)	Gayrimüslim (Kişi)
Amele	11	5
Arabacı	-	2
Attar Çırağı	-	1
Azap	40	-
Bakkal	-	2
Berber	-	1
Bostancı	-	1
Boyacı Çırağı	-	2
Çoban	174	13
Değirmenci	-	5
Dellak	-	2
Demirci	-	13
Dülger	1	-
Ekmekçi	-	1

Eskici	-	2
Haffaf	-	2
Haffaf Çırağı	-	2
Hamal	30	2
Hancı	-	10
Harmancı	2	-
Hizmetkâr	4	14
Irgad	1	1
İmam	5	-
Kahveci	-	1
Kasap	-	2
Keşiş	-	1
Kıracı	15	-
Kızır	17	-
Müezzin	1	-
Natır	-	1
Sair Ticaret	6	13
Tahmisci	-	1
Taşçı	-	1
Terzi	-	3
Zangoç	-	1
TOPLAM	307	105

IV. AİLE VE SÜLALE İSİMLERİ

Temettuat Defterlerinde hane reisleri çoğunlukla aile veya sülale adları ile birlikte yer almaktadır. Ancak sadece kendi ismiyle ya da babasının, dedesinin, muhtelif akrabalarının isimleri ile kayıtlara geçenler de bulunmaktadır. Halil Bey torunu, Hacı Veli torunu, Muradın yeğeni, Seyyid Beyin yeğeni, gibi aile adları bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Aile veya sülale adları, ismi geçen hane reislerinin birkaç nesil önce yaşamış atalarının sosyo-ekonomik statüleri, toplum içindeki durumları hakkında bilgi sağlamaktadır.

Aile ve sülale adları içinde toplumda belirli statü göstergesi olan hacı, ağa, efendi, bey gibi unvanların yoğun oldukları görülmektedir. Bu duruma örnek olarak Hacıosmanoğlu, Hacıömeroğlu, Osmanefendioğlu, Hüseyinefendioğlu, Musaeefendioğlu, Halilefendinoğlu, Bekirbeyoğlu, Halilbeyoğlu, Hüseyinbeyoğlu, Halil bey torunu gibi bazı aile ve sülale adlarını verebiliriz.

Aile ve sülale adlarında görülen unsurlarından birisi de şahısların daha önce yaşadıkları yerler hakkında bilgi sağlayan verilerin olmasıdır. Akviranlı, Bozoklu, Bursalı, Canikli, Çeltekli, Divriğili, Erzurumlu, İlbeylili, Kağızmanlı, Karslı,

Kavaklı, Malatyalı, Muşlu, Şhirkışlalı, Tokatlı Şeklinde kaydedilenleri örnek olarak verebiliriz.

Aile ve sülale isimlerinde görülen özelliklerden birisi de Şahısların fiziki ve sosyal özellikleri ile bir takım etnik aidiyet bilgilerini barındırmasıdır. Bunlardan bazıları Ağzı küçük, Akbaş, Aklı kısa, Beter, Bodur, Dal, Deli, Delice, Ecelsiz, Ekşi, Eli yarık, Genç, Gök, Gürcü, Kambur, Kara, Karakaş, Kel, Keleş, Kemiksiz, Kır, Kör, Köse, Küçük, Kürt, Öksüz, Sağır, Sarı, Solak, Sülük, Tatar, Tembel, Tıfıl, Tiryaki, Topal, Türkmen, Uzun, Yaşı büyük gibi aile adlarıdır.

Aile ve Sülale isimlerinin barındırdığı bir diğer özellik Şahısların meslekleri ile ilgili kayıtlardır. Bu Şekilde kayıtlara geçene örnek verecek olursak; Arabacı, Boyacı, Çoban, Demirci, Kalaycı, Kürçü, Nalbant, Somuncu, Tüfençi gibi aile adlarını sayabiliriz.

Gayrimüslimlerde de Őahıslar genelde aile adları ile birlikte kayıtlarda yer almaktadır. Ancak aile ve sülale adı verilmeyen gayrimüslimler genelde icra ettikleri mesleklerle birlikte kayıtlara geçmiştir. Kasap Agob, Tellak Bağdesar, Değirmenci Serkiz gibi Şahıs isimlerini bu duruma örnek olarak verebiliriz.

Temettuat Defterlerine Göre Yıldızeli Kazası'nda Bulunan Aile ve Sülale Adları ve Tekrar Sayıları

Müslümanlar

Kürtler Karyesi	Kantarahmedoğlu	Timurcuoğlu
Kantaroğlu	Karamanoğlu (4)	Tiridoğlu
Karahasanoğlu (2)	Karayusufoğlu (2)	Velioğlu
Topaloğlu	Kelbekiroğlu (2)	
Bıyıkooğlu	Keleşoğlu	Adıs Karyesi
Kurtlapa Karyesi	Kırçanoğlu	Abdulkadiroğlu
Afşaroğlu	Kırçalıoğlu	Abdurrahmanoğlu
Ağacıkoğlu (3)	Kırhasanoğlu	Atbekiroğlu
Aklıkısaooğlu (2)	Kirlioğlu (2)	Bekirbeyoğlu
Badiloğlu	Kocahasanoğlu (3)	Bozahmedoğlu (3)
Bekaroğlu	Kocluoğlu	Bozmahmudoğlu (3)
Bozbekiroğlu	Köseooğlu (3)	Budalanınoğlu (2)
Cüceömeroğlu (4)	Köseosmanoğlu	Burakoğlu
Çobanoğlu	Köyağasioğlu (2)	Bursalıoğlu (2)
Çorluosmanoğlu	Kulahasanoğlu	Cıboğlu (2)
Çörehasanoğlu	Küçükömeroğlu	Cörehüseyin
Eliyarıkoğlu	Mollaoğlu	Cöreooğlu
Hacıosmanoğlu (7)	Öksüzahmedoğlu	Cücükooğlu
Hacıömeroğlu	Pirhasanoğlu	Delibekir
İboooğlu	Poturoğlu (2)	Ecelsüzooğlu
İpekkızooğlu	Receboğlu	Gökosmanoğlu
	Solakhasanoğlu	Halilbeyoğlu (2)
	Süleymanoğlu	Halilbeytorunu

Hatiboğlu
 Hüseyinbeyoğlu
 Karaahmedoğlu (5)
 Karagözoğlu
 Karakurtoğlu
 Karaosmanoğlu
 Kasımoğlu
 Kekeçmahmudunoğlu
 Kılalioğlu
 Kıroğlanoğlu
 Kocaoğlu (2)
 Körömeroğlu
 Köseoğlu (2)
 Kürhasanoğlu
 Kürtosmanoğlu
 Merireoğlu?
 Mollaalioğlu (2)
 Muradnyeğeni
 Muradoğlu (2)
 Musaoğlu (3)
 Pehlüvanoğlu
 Resuloğlu (2)
 Sarımustafaoğlu
 Sariömeroğlu (3)
 Selimoğlu
 Solakahmedinoğlu
 Somuncuoğlu

Karaçayır Karyesi

Daldapanoğlu
 Divriğili Hasan
 Karaahmedoğlu
 Karacalioğlu
 Kürtoğlu
 Mehmed Kâhya

Han-ı Cedid Karyesi

Abazaoglu (4)
 Abdullahoğlu
 Abdurrahmanoğlu (2)
 Alibeşeoğlu
 Alibeyoğlu (2)
 Büyüdüoğlu
 Caferoğlu
 Canikoğlu (2)
 Cezzarçioğlu
 Çirakebubekir
 Çullukosmanoğlu
 Dalyanoğlu
 Dedeoğlu
 Delidervişoğlu
 Deliömeroğlu (2)
 Emiroğlu
 Göleoğlu (2)
 Hacımehmedinoğlu
 Hacıoğlu

Hacıömeroğlu
 Haksuzoğlu
 Hamamçioğlu
 Han Ağası Feyzullah Ağa
 Hortuoğlu
 Hüseyinoğlu
 Karaahmedoğlu
 Karakaşoğlu
 Karamehmedoğlu (3)
 Karamollaoğlu
 Karaveli
 Kavurmacıoğlu
 Keçeoğlu
 Kelalioğlu (2)
 Keleşoğlu
 Kiradoğlu
 Kirlibekiroğlu
 Koçoğlu (5)
 Köseoğlu (2)
 Kuyumoğlu
 Kürdisaoğlu
 Kürtoğlu
 Laloğlu (2)
 Mihroğlu
 Mollahasan
 Muradoğlu
 Müezzinoğlu
 Müstelioğlu?
 Ölücüoğlu? (3)
 Peştucuoğlu
 Receboğlu (2)
 Rüstemoğlu
 Sarıhüseyinoğlu
 Selametoğlu (2)
 Selamioğlu
 Seyyid Beyin yeğeni
 Seyyid Beyin hafidi
 Sülüköğlu
 Tenbeloğlu
 Tokadi Hafız Hasan
 Tokadlı Hacı İbrahim
 Tokadlı Hüseyin
 Türkmenoğlu (2)
 Urluoğlu
 Uzunoğlu (2)
 Yeğenali
 Yurdanoğlu? (2)

Kale Karyesi

Adalioğlu
 Bekiroğlu
 Cedikoğlu (2)
 Çukuroğlu
 Evlioğlu
 İmzeoğlu?
 Kalaycıoğlu (3)

Kamburoğlu
 Karaalioğlu (2)
 Karahasanoğlu
 Kâsımoğlu
 Kelmehmedinoğlu
 Kocaoğlanoğlu (2)
 Koçalioğlu
 Kürkcüoğlu
 Velioğlu
 Vezirahmedoğlu

Karamehmedoğlu Çiftliği

Karyesi

Alioğlu
 İbişoğlu (2)
 Karamercimekoğlu
 Kariboğlu (2)
 Korkmazoğlu (4)
 Sadikoğlu

Bayat Karyesi

Abdullahoğlu
 Ayânoğlu
 Çamsarıoğlu
 Fatmaoğlu (3)
 Hasanbeyoğlu (2)
 Herlecioğlu
 İmamoğlu (4)
 Kelahmedoğlu (2)
 Öksüzöğlu
 Ömerbeyoğlu
 Tehzoğlu? (2)
 Timuroğlu

Ağki Karyesi

Hasanbaşoğlu
 Karahalil
 Musaoğlu
 Yusufoglu

Ozmuş Karyesi

Ahmedbeyoğlu
 Hacımustafaoğlu
 Hacıveli Torunu
 Halilbaşoğlu
 Hanlıoğlu
 İmamoğlu
 Körhaliloğlu (2)
 Mollahasan torunu
 Pehlüvanoğlu
 Senemoğlu
 Şerifoğlu

Arslandoğmuş Karyesi

Ağiatkoğlu?
 Aliyaroğlu (2)

Cıtak İsmail
Ciroğlu
Çobanyusufunoğlu
Dalosmanoğlu
Eşkihasanoğlu
Gençmehmedoğlu
Hacıömeroğlu (3)
İlyasoğlu (3)
İmamoğlu (2)
Karavelioğlu
Karyağdıoğlu
Köralioğlu
Sofuoğlu
Şengüloğlu
Tavukçuoğlu
Tiryakikaramustafaoğlu
Topaloğlu (2)
Yurduoğlu (2)
Yüzüncüoğlu (3)

Karacaviran Karyesi

Ablazoğlu?
Alemdaroğlu
Armağanlıoğlu
Bektaşoğlu (3)
Boşyadoğlu
Cebecioğlu
Cünudoğlu
Çamcıoğlu
Çonkaoğlu
Çullukoğlu
Emiroğlu (6)
Gökahmedoğlu (2)
İmamoğlu (5)
Külhancıoğlu
Kürtoğlu (2)
Lütfullah
Sıddıkoğlu
Sülüköğlu

Kıldır Karyesi

Ahmedoğlu (3)
Çelteklioğlu
Çilhasanoğlu
Çiloğlanoğlu
Deliömeroğlu
Hatiboğlu
Hüseyinoğlu
İmamoğlu
Köseoğlu (2)
Mahmudoğlu
Müezzinoğlu
Osmanoğlu
Türkmenoğlu

Seren Karyesi

Karanebioğlu (4)
Kemteroğlu
Mustafanoğlu
Ömerinoğlu
Yusufunoğlu

Mermer Karyesi

Alioğlu
Deliahmedoğlu
Hasan
İmamoğlu
Kelhasanoğlu
Kelömeroğlu
Kemiksizozğlu
Kurunoğlu

Kızıl Karyesi

Abdulkadiroğlu
Himmetoğlu
İmam torunu
İmamoğlu
Kartalioğlu (2)
Kılıçoğlu
Kocabeyoğlu (4)
Kocanınoğlu
Perininioğlu
Tataroğlu

Çifligân Karyesi

Abdulkadiroğlu
Aygiroğlu (2)
Ayrancıoğlu (2)
Ayvazoğlu (4)
Berberoğlu
Bodurosmanoğlu
Canikoğlu (2)
Hanlıoğlu
Kale kethüdasıoğlu (2)
Kalıbozoğlu?
Karacaoğlu (3)
Kıldıroğlu
Köseosmanoğlu
Musaoğlu
Öksüzozğlu

Menteşe Karyesi

Abdulkadiroğlu (2)
Ağcanınoğlu (3)
Curcunaoğlu (2)
Hasanoğlu
İmamoğlu (2)
Karahaliloğlu
Karavelioğlu
Keçeömeroğlu (3)
Kelseyidoğlu

Kenanoğlu
Koroğlu
Mustafaoğlu
Öksüzozğlu
Öksüzosmanoğlu
Selimoğlu
Serçeosmanoğlu
Tıfıloğlu
Topcuoğlu (7)

Kerim Mümin Karyesi

Çukuroğlu (2)
Delice Halil
Delice Halilin Damadı
Deliömeroğlu
Fetvacının damadı
Küçük Ömer
Pirli Osman (2)
Piroğlu
Üzümcüoğlu (3)

Subaşı Karyesi

Gökaliioğlu (3)
Himmetoğlu
İmamoğlu
Kenlioğlu
Karamollaoğlu
Sıddıkoğlu
Topaloğlu
Topbaşoğlu (4)
Turnaoğlu

Şaban Karyesi

Adalı Bekirin Hafidi
Cedirizoğlu?
Dalakoğlu (2)
Nalbandreçeoğlu
Osmanoğlu
Şabanoglu (5)

İbre Karyesi

Hazırbulanoğlu (4)
İsmailoğlu (2)
Topalahmedoğlu
Umuroğlu
Yörükoğlu (2)

Sarı Hasan Karyesi

Kablanoğlu

Yusufoğlan Karyesi

Abdullahoğlu
Ahmedoğlu
Babatutmazoğlu (2)
Davudoğlu (2)
Döndüoğlu (3)

Felenderoğlu
 Gedikoğlu (2)
 Hadıkoğlu?
 İmamoğlu (3)
 İsrailoğlu (5)
 Karaalioğlu (2)
 Karagöloğlu
 Karayakuboğlu (3)
 Karnıkaraoğlu
 Korucuoğlu?
 Küçükmehmedoğlu
 Kürthaliloğlu
 Mehdiyoğlu (2)
 Melüloğlu (2)
 Nebiloğlu
 Öksüzöğlu
 Pasbaloğlu
 Sarımehmedoğlu (2)
 Sarıoğlu
 Tamtahıloğlu
 Topal Kasım
 Tozkoparanıoğlu (2)
 Yaşbüyüköğlu

Kırmacıoğlu Karyesi

Beteroğlu
 Erzurumluoğlu
 Gedüklüoğlu
 Nazaroğlu

Çeltek Karyesi

Ağcanıoğlu
 Bacakosmanoğlu
 Balıkcıoğlu (2)
 Cöyünoğlu?
 Çakırmustafanıoğlu
 Hacıoğlu
 Haliloğlu
 Hasan
 Hasanoğlu
 İmamoğlu
 Köralıoğlu
 Memişoğlu
 Osmankocaoğlu
 Uzunmustafaoğlu

Çelebiler Karyesi

Hacıoğlu
 Karaoğlanoğlu (2)
 Küpelioğlu
 Uzunhaliloğlu

Kalın Karyesi

Abdullahkocanıoğlu
 Acemoğlu
 Akviranlıoğlu

Alikocaoğlu (2)
 Büyükmusaoğlu
 Damadoğlu (4)
 Devicioğlu (2)
 Dircanoğlu (2)
 Ekinlioğlu
 Gelgeçoğlu
 Hacıoğlu
 Haliloğlu (2)
 Haviyoğlu
 İbrahimioğlu
 Karabekiroğlu (2)
 Karaçobanoğlu
 Karamusaoğlu
 Kasımşeyhoğlu
 Kürtoğlu
 Mollahasan torunu
 Mollahasanoğlu
 Sipahioğlu
 Tataroğlu (2)
 Velioğlu

Künbet-i Yeni Karyesi

Abdiyoğlu
 Abdullahoğlu
 Abidinoğlu (5)
 Ağaçakoğlu
 Ayrancıoğlu
 Çorlumusaoğlu
 Çukuroğlu
 Diğer sarımehmedoğlu
 Doğanoğlu
 Emininoğlu
 Havakoğlu
 Hindioğlu (2)
 Hunudoğlu
 İlbeylilioğlu
 İmamoğlu
 Kadioğlu
 Kalenderoğlu (3)
 Kamberoğlu
 Karaahmedoğlu
 Karyağdıoğlu
 Kirtekoğlu
 Kuyurluoğlu? (2)
 Kürtoğlu
 Mollahanefioğlu
 Mollamehmedoğlu
 Osmanefendioğlu
 Receboğlu
 Sarımehmedoğlu (7)
 Şekerinoğlu
 Velikethüdaoğlu (2)
 Zülhüseynoğlu

Ovacık Karyesi

Abdurrahmanoğlu
 Aloğlu
 Alucoğlu (2)
 Bekaroğlu (2)
 Beşeoğlu
 Çilöğlu
 Çolakoğlu
 Hebeloğlu?
 Hüseyinoğlu
 İskenderoğlu
 Karaalioğlu (2)
 Karakâsınoğlu (2)
 Meyremoğlu
 Molla Hasan
 Mukaddemoğlu (3)
 Musaoğlu (3)
 Pancaroğlu
 Uzunöğlu

Gazi Karyesi

Alioğlu
 Bıyıköğlu (2)
 Dervişoğlu
 Ferizoğlu
 Hacısaoğlu
 Hacıömeroğlu (3)
 Haliloğlu (2)
 Hızıroğlu (2)
 İsadedeoğlu (2)
 Karakaşoğlu (3)
 Kekeçoğlu
 Korkmazoğlu
 Melenlioğlu
 Mollahüseynoğlu (3)
 Muytakoğlu
 Müezzinoğlu (2)
 Poladoğlu
 Sağıroğlu (2)
 Sağırömeroğlu
 Şabanıoğlu
 Tonbuluğlu
 Yunusoğlu

Nevruz Karyesi

Arabhasanoğlu
 Aşıkuzunoğlu
 Bekiroğlu
 Cennetoğlu
 Çavuşoğlu (2)
 Çonmanoğlu
 Darendemollaoğlu
 Ebubekiroğlu
 Hamzaoğlu (3)
 Helvatcıoğlu? (2)
 İnceoğlu
 Kağızmanlıoğlu

Karaalioğlu (2)
 Kayalioğlu
 Mahmudoğlu
 Malatyalioğlu
 Muradoğlu
 Murtazaoğlu
 Naib Ahmed Efendi
 Sâni'ullahoğlu
 Sülüköğlu?
 Şekerahmedoğlu
 Şeyhmustafaoğlu
 Uzunöğlu
 Uzunosmanoğlu
 Vezirialioğlu (2)
 Yakuboğlu

Silvan Karyesi

Haydaroğlu (3)
 Kırmacıoğlu (3)
 Köseoğlu (3)

Demircilik Karyesi

Bektaşoğlu
 Dervişvelioğlu (2)
 Keleşoğlu (2)
 Kürtömeroğlu

Deşerek Karyesi

Delikürdünoğlu
 Emiroğlu
 Göleosmanoğlu
 Göleömeroğlu
 Kürtmehmedoğlu

Kavak Karyesi

Abdulkadiroğlu
 Abdüllatiföğlu
 Ağzıküçüköğlu (3)
 Akbaşoğlu
 Ayanoğlu
 Bekaroğlu (2)
 Bekiroğlu
 Berberoğlu (2)
 Çakıroğlu (2)
 Çiğiloğlu
 Delimahmudoğlu
 Emircioğlu
 Gökçeosmanoğlu
 Hacihaliloğlu
 Hacımusaoğlu (3)
 Hacıoğlu (2)
 Hasanbeşeoğlu
 Himmetöğlu (2)
 Hüseyinefendiöğlu
 İmamoğlu
 İmirzaoğlu

İmzeoğlu
 İncemehmedoğlu
 İsmailöğlu
 Kabasakaloğlu (3)
 Kâhyaoğlu
 Kâhyayeröğlu (7)
 Kanaloğlu
 Karaalioğlu
 Karacaoğlu
 Karaçeçinoğlu?
 Kavalakoğlu
 Kel apoloğlu?
 Kıldıroğlu (2)
 Kocamahmudoğlu
 Kôrhasanođlu (2)
 Köroğlanöğlu
 Kuloğlu
 Kürtoğlu (2)
 Musaefendiöğlu
 Müezzinoğlu (3)
 Ömercebeoğlu?
 Perzoğlu?
 Sipahioğlu
 Şabanoğlu (7)
 Tanlıbrahimoğlu
 Topçuoğlu (2)
 Tüfenkçioğlu
 Ustavelioğlu

Karacalar Çiftliği

İlbeylilioğlu
 Mahmudoğlu (3)
 Şehirkişlalı Mehmed
 Yusuf

Hayranlı Karyesi

Boladoğlu (2)
 Ramazanoğlu
 Yalahannoğlu
 Yalancıoğlu
 Zenbiloğlu

Pustad Karyesi

Çobanoğlu
 Çonkaoğlu
 Kasımoğlu
 Sarioğlu (3)
 Sarvelioğlu (3)

Alahacı Karyesi

Abdurrahmanoğlu (2)
 Akmehmedoğlu
 Alibeyoğlu
 Aliöğlu
 Ayanoğlu
 Caniklimollaali
 Cemeöğlu?

Curbeyoğlu
 Cübekoğlu?
 Çakıroğlu
 Çirkinoğlu (2)
 Çörüşoğlu? (2)
 Deliahmedoğlu
 Deliceoğlu
 Deliömeroğlu
 İlbeyoğlu
 Erükosmanoğlu
 Eskiömeroğlu
 Hüseyinbeyoğlu (2)
 Hüseyinkahyanınoğlu
 İmamoğlu (3)
 Kasımoğlu
 Kelosmanoğlu
 Kemiksizoğlu
 Köseninoğlu
 Musluoğlu
 Tobuosmanoğlu?
 Topalabdullahoğlu

Kızılca Karyesi

Aliçavuşoğlu (3)
 Canıoğlu
 Çatıroğlu (2)
 Delibekiroğlu
 Deliceoğlu
 Delihaleboğlu?(2)
 Bayrakdaroğlu
 Ferrasoğlu (2)
 İlyasoğlu
 İmam Ahmed Efendi
 İsaoğlu
 Kelalinin torunu
 Köribrahimoğlu
 Köseibrahimoğlu (2)
 Murtazaoğlu (2)
 Musaoğlu
 Nasuhöğlu
 Ömeroğlu
 Timurcuoğlu (3)
 Timurcuömer
 Tüfenkçioğlu (2)

Ken Karyesi

Açuroğlu (3)
 Alibeyoğlu
 Bekiroğlu
 Camusoğlu
 Esmeöğlu
 Fakıoğlu
 Hüseyinoğlu
 Kahyanınoğlu (4)
 Karabeyinoğlu
 Karacebeoğlu? (2)

Keçeninioğlu
Nebioğlu
Yadigâröglu

Banaz Karyesi

Bektaşoğlu
Cumaninoğlu?
Gökgözoğlu
Hafızın Damadı
Heslimoğlu?
Hiceoğlu (3)
Himmet Kethüda yetimi
İmamahmedoğlu
Karslıoğlu (3)
Kel Ali
Kırcıoğlu
Köseninoğlu
Küçük Ali
Osmanoğlu
Veliöglu

Dere Karyesi

Ahmedinoğlu
Feyzullahoğlu (2)
Hacıoğlu
Hüseyinoğlu
İbiş Kethüda torunu
Kösealioğlu
Mollaömeroğlu
Osmanoğlu
Ramazanoğlu
Vâizoğlu (2)

Yılanlı Karyesi

Gülmezoğlu
Kürthalioğlu

Veliüddin Karyesi

Abdurrahmanoğlu
Caferoğlu
Enişteahmedoğlu (2)
Hacıömeroğlu
İnce Mehmed
Kenlihasanoğlu
Kantaröglu
Kösehüseyinoğlu
Köseömeroğlu
Mansuroğlu
Muşluoğlu
Salakoğlu (3)
Sariahmedoğlu
Semüzoğlu (3)

Çaşur Karyesi

Avşaroğlu
Emirialioğlu

Emirbekiroğlu
Emiroğlu (5)
İmamoğlu
Kabaloğlu
Karahasanoğlu (5)
Kasımoğlu
Köroğlu (8)
Külhancioğlu (2)
Malatyalioğlu
Mollaömeroğlu

Bedel Karyesi

Abdulkerimoğlu
Alihanöglu
Aygiroğlu
Benlezoğlu?
Bozokluoğlu
Çilahmedoğlu
Delikadiroğlu
Dervişoğlu
Hasan
Kadılıoğlu (2)
Kadioğlu
Karaahmedoğlu
Karaoğlanoğlu (2)
Kasımoğlu
Kavaklıoğlu (3)
Kayaoğlu (5)
Keçeömeroğlu
Kelibrahimoğlu
Kılcıoğlu
Kösevaizoğlu
Kudaloğlu
Kuloğlu (2)
Kürtoğlu (2)
Mehmedoğlu
Muhrremoğlu
Musluoğlu
Mustafaoğlu (2)
Müezzinoğlu
Notoğlu? (4)
Numanoğlu
Odabaşioğlu
Sân'ı ullahoğlu
Selamoğlu
Süleymansipahioğlu (2)
Şakramoğlu
Yürekçioğlu?

Özengi Karyesi

Abdulkadiroğlu
Ahmedoğlu
Apoloğlu? (2)
Çavdekoğlu?
Çılkaöglu (2)
Deliosmanoğlu

Hacıoğlu
Hacıpehlüvaninoğlu (2)
Halil Kethüda
Keleşahmedoğlu (2)
Tiryakininoğlu

Sandal Karyesi

Çobanahmedinoğlu
Deliimamoğlu
Deliismailoğlu
Gökgözoğlu (2)
Göleoğlu
İbişoğlu
Karaalioğlu
Karamustafaoğlu (2)
Kocaoğlu
Veliöglu

Yıldız Karyesi

Abdulkadiroğlu (2)
Ağacıoğlu (2)
Alimoğlu
Aydinoğlu
Bacaksuzoğlu (2)
Bayramoğlu (2)
Becidoğlu
Beyinoğlu
Bozbekiroğlu
Burucöglu
Cebeoğlu
Cemizalioğlu (2)
Cüceoğlu
Çobanoğlu
Delihüseyinoğlu
Ebilöglu
Elyodoğlu?
Emiroğlu (2)
Enzeloğlu
Ficekoğlu
Gençalioğlu
Gökçeoğlu
Güllazoğlu (6)
Habcıoğlu
Hacıbekiroğlu (3)
Hacıhüseyinoğlu
Hacıbrahimöglu
Haciosmanoğlu (3)
Hahkıoğlu?
Halilefendininöglu
Hızıroğlu (4)
Hunbuoğlu
İbicoğlu
İsaoğlu
Kabakhüseyinoğlu
Kaderoğlu
Kadioğlu

Kandişoğlu
 Kanıkuruoğlu
 Karahaliloğlu
 Karakocaoğlu
 Karamehmed
 Karaosmanoğlu
 Kasımoğlu (2)
 Kayaoğlu
 Kebeşoğlu
 Kenanoğlu
 Kesdekoğlu
 Kılıcoğlu
 Kırımoğlu
 Kubatoğlu
 Kurdaloğlu
 Kürdoğlu?
 Kürtömeroğlu (2)
 Mahmudoğlu
 Makadlıoğlu (2)
 Mazıoğlu
 Menaloğlu
 Merhum Osmanın yetimi
 Mollahüseyinoğlu (2)
 Muradoğlu
 Müezzinoğlu
 Nuhoğlu (3)
 Osman Kâhya
 Ömer
 Ömeroğlu
 Pernekoğlu
 Sağırosmanoğlu
 Sebtoğlu (2)
 Sivrioğlu
 Şeyhoğlu
 Tataroğlu
 Tokmakoğlu
 Topalhüseyinoğlu (2)
 Topaloğlu (2)
 Türkmenoğlu (3)
 Veliyoğlu (2)
 Yanıkoğlu
 Yataroğlu
 Zenbilioğlu

Tokuş Karyesi

Ahmedoğlu
 Araboğlu (2)
 Bayrakdarınoğlu
 Bekaroğlu
 Bekirinoğlu
 Bektaşınioğlu
 Cumaoğlu
 Dircanoğlu (6)
 Haliloğlu
 Hekimoğlu
 Kırçanoğlu (2)
 Kiziroğlu

Korakoğlu
 Kürdmehmedoğlu (2)
 Posdaloğlu (2)
 Torunoğlu (3)

Kargın Karyesi

Abbasoğlu
 Abdulganioğlu
 Abdulkrimoğlu
 Abdullahoğlu
 Balıkoğlu (2)
 Bekiroğlu
 Bodurahmedoğlu
 Burburoğlu?
 Canıkoğlu
 Çataloğlu (2)
 Çavuşoğlu
 Çoban Osman
 Çobanoğlu
 Çobanosmanoğlu
 Çolakhüseyinoğlu (2)
 Delimehmedinoğlu
 Gedikoğlu
 Gökömeroğlu
 Güloğlu (3)
 Hacı Mehmed
 Hacıoğlu (4)
 Hatiboğlu (3)
 Hüsnüoğlu (2)
 İbrahimioğlu
 Kanadoğlu
 Karaalioğlu
 Karagöceoğlu
 Kılıcoğlu
 Kırımoğlu (2)
 Köseninoğlu
 Külcüoğlu
 Meneoğlu (2)
 Merikoğlu
 Mollahasanoğlu
 Mollaömeroğlu
 Narinoğlu (3)
 Odabaşoğlu
 Parnakoğlu
 Pehlüvanoğlu (2)
 Poladoğlu
 Sarı Mehmed
 Sarıoğlu (3)
 Şeyhhüseyinoğlu
 Topal Ahmed
 Üzüloğlu
 Yanıkoğlu
 Zoytarioğlu

Olukman Karyesi

Çonkaoğlu

Çullukoğlu
 Dalahmedoğlu
 Danecioğlu
 Deliömeroğlu (2)
 Eksükoğlu
 Hacıbekir
 Hacıoğlu (3)
 Hasanoğlu
 Kasımoğlu (2)
 Kelalioğlu
 Kemkioğlu
 Körömeroğlu
 Musaoğlu
 Mustafanmoğlu
 Naçaroğlu
 Öksüzöğlu
 Osman
 Salınmoğlu
 Sarıbekiroğlu
 Sarıhüseyinoğlu
 Sofuoğlu (2)
 Sözsahibi Hasan
 Sözsahibioğlu
 Yörükoğlu

Ağcahan Karyesi

Çonkaoğlu (5)
 Hacıoğlu
 İmamoğlu
 Kanaşoğlu

Delik Kaya Karyesi

Kırsallıoğlu
 Kurtoğlu
 Nasuhoğlu (3)

Yakuboğlan Karyesi

Abdioğlu
 Abdurrahman
 Arifoğlu
 Cenioğlu
 Cıvıhoğlu
 Delihaliloğlu
 Emiroğlu
 Habercioğlu?
 Hacıoğlu (3)
 İmamoğlu
 Kalayhasanoğlu (2)
 Karahmedoğlu
 Karahalilin damadı
 Karamustafanın damadı
 Kocuroğlu
 Molla Emin
 Mollaninoğlu
 Paturoğlu
 Teraboğlu

Tonbuloğlu
Uzunoglu
Velioğlu
Yenioğlu

Çakmak Karyesi

Armağanlıoğlu (2)
Aşıkibrahimoğlu
Çırakibişoğlu (2)
Delihasanoglu
Emiryusufoğlu
Hacıoğlu
Hediroğlu (2)
İbrahimoğlu
İkizoğlu (2)
İmamoğlu (2)
Karahasanoglu
Kayalioğlu (2)
Kazaoglu? (2)
Köralioğlu
Kürtoğlu
Kürtosmanoğlu (2)
Memişoğlu (5)
Musapehlüvanoğlu
Pehlüvanoğlu (2)
Receboğlu (2)
Topaloğlu
Topalosmanoğlu

Sarıyar Karyesi

Alioğlu
Arabacıoğlu
Balıkoğlu
Bozmusaoğlu (2)
Ciboğlu
Çaycıoğlu
Çiloğlu
Deliahmedoğlu (2)
Deliömeroğlu (2)
Emiroğlu (2)
Haliloğlu (2)
Hamza
Hamzaoğlu
Hasanbeyoğlu
Kanburvelioğlu
Karamehmedoğlu
Kelahmedoğlu
Kelbekiroğlu
Kelhasanoğlu
Kelismailoğlu
Kırnataoğlu
Kilciömer
Kirmanoğlu
Kurtbekiroğlu
Küçükoglu
Memişoğlu
Mezikoğlu

Mursalanınoğlu?
Müezzinoğlu
Nebioğlu
Numanoğlu
Osmançavuşoğlu
Sarımehmedoğlu
Solakosmanoğlu (3)
Süleymanoğlu
Şabanoglu (3)
Topalhüseyinoğlu
Uzunmehmedoğlu
Velioğlu

İnebey Karyesi

Alemdaroğlu
Alioğlu
Azizoğlu (2)
Bayrakdaroglu
Camcıoğlu (2)
Dervişoğlu
Fakıoğlu (2)
İneoğlu
Körhaliloğlu
Kürtoğlu
Mahmudoğlu (4)
Sağıroğlu
Türkeşoğlu
Türkmenoğlu (3)

Kazanlı Karyesi

Boynukluoğlu (2)
Civanoğlu
Çeküçoğlu
Çobanoğlu
Dayıoğlu
Divriğilioğlu (2)
Dumanoğlu
Emiroğlu
Emlaklıoğlu
Körhaliloğlu
Yörükoğlu

Üyük Karyesi

Aşkarâbadlı Bekir
Erzurumluoğlu (3)
Gedüklüoğlu
Hacıoğlu
Kırmacıoğlu (2)

Mumcu Çiftliği Karyesi

Camcıoğlu
Çilali
Delimustafanoğlu
Emiroğlu
Kargaoglu

Kartalcalıoğlu
Keklikcioğlu
Körhasanoğlu
Kürtmehmedoğlu
Kürtoğlu
Sancakdaroglu
Türkmenoğlu (2)

Sarı Kaya Karyesi

Alioğlu
Apanekoğlu?
Aşıkoglu
Ayanoglu
İmamoğlu (2)
Kıbaroğlu (3)
Körhacıoğlu (2)
Kürtoğlu
Kürtömeroğlu
Murtazaoglu
Mustafaoğlu
Numanoğlu
Osmanoğlu
Ramazanoğlu (3)
Saraydaroglu
Subaşıoğlu
Taşbaşıoğlu
Yavuzoğlu

Kahkik Karyesi

Alaüddinoğlu
Alibeyoğlu
Arioğlu (2)
Dervişoğlu
Hızıroğlu
İmamoğlu (4)
Kamerinoğlu?
Karaimamoğlu
Karaosmanoğlu
Kumruoğlu (4)
Mihailoğlu (2)
Sarıvelioğlu
Zenaebiloğlu (3)

Gayrimüslimler

Han-ı Cedid Karyesi

Altıparmakoglu (2)
Baduroğlu
Bogosoğlu (4)
Ceraroğlu
Cinoğlanoğlu
Çiloğlanoğlu
Değirmencioğlu
Deliohanoglu
Dolmacıoğlu
Dumyanderoğlu (2)

Gedikoğlu
 Gidecioğlu?
 Gürcüoğlu (3)
 Hemekoğlu?
 Kara vartanoğlu (2)
 Karabacakoğlu (3)
 Kazarkeşişoğlu
 Kepriloğlu (2)
 Kesberoğlu
 Kırdaroğlu
 Kırkıroğlu
 Küçükkeşişoğlu (2)
 Manekoğlu
 Manukoğlu (2)
 Marderosoğlu
 Mazlumoğlu
 Meradoğlu? (3)
 Muhailoğlu
 Muroğlu?
 Pelikoğlu (2)
 Perdelioğlu
 Torosoğlu (4)
 Tulumcuoğlu
 Zekaroğlu

Sarıhasan Karyesi

Abkaroğlu
 Asadiroğlu
 Haçar
 Kirkoroğlu
 Kumruoğlu
 Nikogosoğlu
 Ortaoğlu

Bezirci Karyesi

Berber Kepril
 Bostancı Balık?
 Boyacıoğlu
 Civelek
 Değirmenci Birus
 Değirmenci Karabet
 Değirmenci Toros
 Direbanoğlu (2)
 Eskici Marderos
 Kahveci Deli Bogos
 Kasap Agob
 Kasap Mağdisi
 Kırdunoğlu
 Mağdisi Ohan
 Ordin Mikail ?
 Tahmişçi Agob
 Tahmişçi Arakil
 Taşçı Kivirik
 Tellak Bağdesar
 Terzi Agob
 Tüccar Asadir

Tüccar Kepril
 Zorman

Höllüklü Karyesi

Ayvazoğlu
 Bingöllüoğlu
 Bogosoğlu
 Dülger ağbabınoğlu
 Ehruneoğlu (3)
 Haçaroğlu
 Hızıroğlu
 Kahyaoğlu (3)
 Kefderin torunu
 Kerişoğlu
 Sağırartinoğlu
 Tutmacıoğlu
 Zaferoğlu (2)

Kazanlı Karyesi

Kirkoroğlu
 Kurkuroğlu

Karacalar Çiftliği

Çoban kurkuroğlu
 Değirmenci Serkis
 Göçeroğlu
 Keşişoğlu
 Kıkosoğlu
 Poladoğlu

V. ŞAHİS İSİMLERİ

Yıldızeli Kazası'nda meskûn 1.579 Müslüman hane reisi tarafından 63 farklı isim kullanılmaktadır. Söz konusu hane reislerinden ikisi kadındır. Bu kişiler Han-ı Cedid ve Gazi Köyü'nde yaşamaktadırlar. Kadın hane reislerinin kullandıkları isimler Satı ve Emine'dir. Erkek hane reislerinin kullandıkları isimlerin genelde İslam kültür dairesi içinde şekillendiği görülmektedir. Özellikle Hz. Muhammed'in isimleri, dört halifenin isimleri ve Hz. Ali'nin oğullarının isimlerinin yoğun olarak kullanıldığı görülmektedir. Nitekim Müslüman nüfusunun yarısından fazlası Mehmet, Osman, Mustafa, Ali, Ömer, Hasan, Hüseyin ismini taşımaktadır. Bu bağlamda Yıldızeli Kazası'nda hane reislerinin en fazla kullandıkları isim Mehmet'tir. Toplam 216 hane reisinin ismi Mehmet'tir. Mehmet ismi Müslümanlara ait isimler içinde % 14,3'lük bir paya sahiptir. Ayrıca üç hane reisi Mehmet ile birlikte Emin ismini de kullanmaktadır. Daha sonra sırası ile en çok kullanılan isimler ve oranları şu şekilde sıralanabilir. Osman 139 kişi (% 8,80) Mustafa 133 kişi (% 8,42) Ali 112 kişi (% 7,09) Ömer 112 kişi (% 7,09) Hasan 106 kişi (% 6,71) Hüseyin 104 kişi (% 6,59), Ahmet 99 kişi (% 6,27), Halil 89 kişi (% 5,64) İbrahim 80 kişi (% 5,07).

Kaza dâhilinde Müslüman halkın en az kullandığı isimler ise birer adetle Abdalbaki, Apol? Bayram, Bilal, Burhan, Davut, Derviş, Emin, Halit, Haydar, Hızır, İbic, İsrafil, Numan, Selman, Tenbik? Vahap, Yunus'tur.

Tablo 17: Müslüman Hane Reislerinin İsimleri

İsim	Kişi Sayısı	İsim	Kişi Sayısı
Mehmet	216	Hamza	3
Osman	139	Nuh	3
Mustafa	133	İsa	3
Ali	112	Abdulkerim	2
Ömer	112	Eyüp	2
Hasan	106	Sadık	2
Hüseyn	104	Murtaza	2
Ahmet	99	Lütfullah	2
Halil	89	Yahya	2
İbrahim	80	Bekdaş	2
Süleyman	35	Cib?	2
İsmail	35	Hızır	1
Bekir	33	İsrafil	1
Mahmut	33	Emine	1
Abdullah	28	Burhan	1
Yusuf	25	Abdülbaki	1
Veli	18	Halit	1
Musa	17	Haydar	1
Memiş	17	İbic	1
Ebubekir	16	Selman	1
Abdurrahman	14	Emin	1
Salih	13	Yunus	1
İbiş	10	Numan	1
Abdulkadir	9	Tenbik?	1
Feyzullah	7	Derviş	1
Kâsim	7	Satı	1
Recep	6	Vahap	1
Himmet	6	Bayram	1
Şaban	5	Bilal	1
Yakup	4	Davut	1
Mehmet Emin	3	Apol?	1
Resul	3		

Gayrimüslim hane reislerinin kullandığı isimler arasında ilk sırayı “Kirkor” almaktadır. Kirkor ismini kullanan 8 hane reisi tüm gayrimüslim hane reisleri içinde % 7,02’lik bir orana karşılık gelmektedir. Daha sonra gayrimüslim hane reislerinin en fazla kullandıkları isimler şu şekilde sıralanabilir. Artin 5 kişi, Agob 5 kişi, Kiyork 4 kişi, Serkiz 4 kişi, Melkun 4 kişi, Ohan 4 kişi, Marderos 4 kişi, Birus 4 kişi, Mihail 4 kişi.

Tablo 18: Gayrimüslim Hane Reislerinin İsimleri

İsim	Kişi Sayısı	İsim	Kişi Sayısı
Kirkor	8	Kazzaz	1
Artin	5	Gazon	1
Agob	5	Ağbab	1
Kiyork	4	Bablus	1
Serkiz	4	Benayot	1
Melkun	4	Hezik	1
Ohan	4	Atan	1
Marderos	4	Simon	1
Birus	4	Berim	1
Mihail	4	Nikogos	1
Arakil	3	Haçar	1
Avanis	3	Toros	1
Karabet	3	Civelek	1
Kepril	3	Bağdesar	1
İstefan	2	Zorman	1
Keluk	2	Bayek	1
Parsih	2	Birsam	1
Asadir	2	Tatos	1
Eküb	1	Ağdik	1
Sahak	1	Matos	1
Zekar	1	Mosis	1
Menzik	1	Manek	1
Minas	1	Avakim	1
Haçek	1	Oskiyan	1
Ağya	1	Kurkur	1
Pelik	1	Sirob	1
Avak	1	Bogos	1
Partot	1	Toplam	113*

* Mürekkep dağılmasından dolayı bir hane okunamamıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

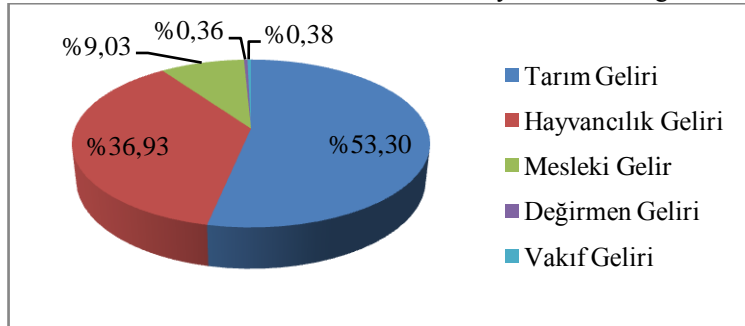
EKONOMİK YAPI

I. GENEL EKONOMİK YAPI

A. Ekonomik Gelir Kaynakları

Temettuat kayıtlarına göre Yıldızeli Kazası'nın ekonomik yapısı büyük oranda tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Toplam 876.632,5 kuruşluk yıllık hâsılataın % 53,30'u tarımdan % 36,93'ü hayvancılıktan elde edilmiştir. Söz konusu iki gelir kaynağının haricinde genellikle tarım ve hayvancılık faaliyetleri etrafında bazen de tamamen bu faaliyetler dışında şekillenmiş mesleki hayat vardır ki halkın gelirlerinin % 9,3'ünü bu faaliyetler oluşturmaktadır. Son olarak birkaç aileye münhasır olan değirmencilik ile sadece 2 yerleşim biriminde var olan vakıf ve zaviye gelirleri de gelir kaynakları içine dâhil edilebilir. Tüm gelirler içinde bu faaliyetlerden, değirmencilikten elde edilen hâsılat % 0,36, vakıf ve zaviyelerden elde edilen hâsılat % 0,38'lik bir paya sahiptir.

Grafik 7: Kaza Genelinde Ekonomik Gelir Kaynaklarının Dağılımı

Yıllık gelirin en yüksek olduğu yerleşim birimi 96.795,5 kuruş ile Han-ı Cedid'tir. Han-ı Cedid tüm kaza ekonomisinin % 11,04'ünü oluşturmaktadır. Yıllık gelirin en az olduğu yerleşim birimi ise 1.728 kuruş ile Yılanlı Köyü'dür. Aynı özellik hane ölçeğinde incelendiğinde Yıldızeli Kazası'nda en fazla yıllık gelire sahip olan hane reisinin Demircilik Köyü'nden Bekdaşoğlu Hasan Kethüda olduğu görülmektedir. Söz konusu şahsın elde ettiği yıllık hâsılat 2670,5 kuruştur (ML. VRD. TMT. 14926).

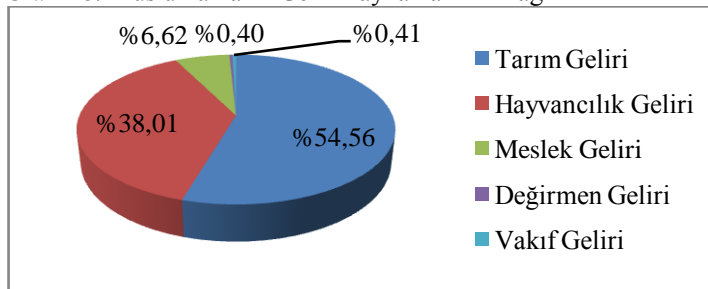
Toplam 876.632,5 kuruş yıllık hâsılatın % 91,51'i olan 802.194 kuruş Müslümanlara, % 8,49'u olan 74.438,5 kuruş gayrimüslimlere aittir. Müslüman cemaat içinde yıllık gelirin en yüksek olduğu yerleşim birimi 57.445 kuruş ile Yıldız Köyü, en düşük olduğu yerleşim birimi ise 1.728 kuruş ile Yılanlı Köyü'dür. Gayrimüslim gelirlerinin en yüksek olduğu yerleşim birimi ise 44.956 kuruş ile Han-1 Cedit, en düşük olduğu yerleşim birimi 1.076 kuruş ile Kazanlı Köyü'dür.

Tablo 19: Cemaatlerin Yıllık Gelir Dağılımı (Kuruş)

Cemaatler	Tarım Geliri	Hayvancılık Geliri	Meslek Geliri	Değirmen Geliri	Vakıf Geliri	Toplam Gelir
Müslüman	437.643,5	304.943,5	53.112	3180	3315	802.194
Gayrimüslim	29.570,5	18.789,5	26.078,5	-	-	74.438,5
Toplam	467.214	323.733	79.190,5	3180	3315	876.632,5

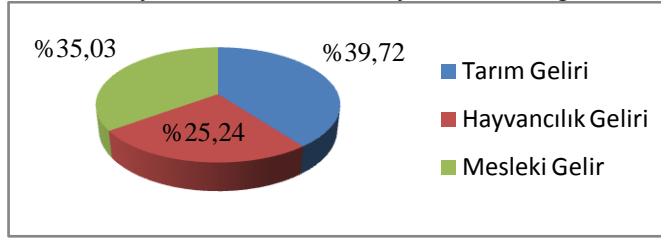
Gelir kaynaklarının dağılımını cemaatlere göre inceleyecek olursak, Müslüman ve gayrimüslimlerin gelir kaynaklarının dağılımı arasında fark olduğu görülecektir. Örneğin Müslümanlar için en önemli gelir kaynağı tarım ve sonrasında hayvancılık iken gayrimüslimler için en önemli gelir kaynağının tarım ve mesleki faaliyetler olduğunu görmekteyiz. Müslümanlarda 802.194 kuruşluk yıllık gelirin % 54,56'sını tarım, % 38,01'ini hayvancılık, % 6,62'sini meslek, % 0,40'ını değirmen ve % 0,41'ini vakıf geliri oluşturmaktadır.

Grafik 8: Müslümanların Gelir Kaynaklarının Dağılımı

Gayrimüslimlerde ise yıllık gelir olan 74.438,5 kuruşun % 39,72'sini tarım, % 35,03'ünü meslek ve % 25,24'ünü hayvancılık gelirleri oluşturmaktadır.

Grafik 9: Gayrimüslimlerin Gelir Kaynaklarının Dağılımı

Tablo 20: 1260/1844 Yılı İtibari İle Ekonomik Gelir Kaynakları (Kuruş)

Köy Adı	Tarım	Hayvancılık	Meslek	Değirmencilik	Vakıf	Toplam Gelir
Adis	11775,5	10942,5	1610	-	-	24328
Ağcahan	2718	1360	400	-	-	4478
Ağki	2565	1708	-	-	-	4273
Alahacı	7874,5	4275,5	700	-	-	12850
Arslandoğmuş	7193	4925	1400	-	-	13518
Banaz	6084	2442	1400	-	-	9926
Bayat	7811,5	5274	400	240	-	13725,5
Bedel	15192,5	8886	830	-	-	24908,5
Bezirci G.M.	-	1242,5	11650	-	-	12892,5
Çakmak	8442	7298	408	-	-	16148
Çaşur	8266	5212	565	-	-	14043
Çelebiler	1552,5	816	190	-	-	2558,5
Çeltek	2686,5	3159	-	-	156	6001,5
Çifligân	10638	7147	372	-	-	18157
Delikkaya	2250	951	200	-	-	3401
Demircilik	3400,5	2909	-	-	-	6309,5
Dere	2887,5	1779	200	-	-	4866,5
Deşerek	1579,5	879	925	-	-	3383,5
Gazi	10020,5	5537,5	1829	-	-	17387
Han-ı Cedid M.	27705,5	17539	2960	476	3159	51839,5
Han-ı Cedid G.M.	24923	14841	5192	-	-	44956
Hayranlı	1517,5	915	-	-	-	2432,5
Höllüklü G.M.	1174,5	565	8326,5	-	-	10066
İbre	3240	1400,5	300	450	-	5390,5
İnebey	5499	2524,5	1000	-	-	9023,5
Kâhkik	8859	3558,5	2160	-	-	14577,5
Kale	5454	2897	-	-	-	8351
Kalın	12448	9254,5	-	-	-	21702,5
Karacalar Çift M.	594	420	100	-	-	1114
Karacalar Çift. G. M.	828	584	130	-	-	1542
Karacaviran	9704	7226	390	-	-	17320
Karaçayır	769,5	821,5	138	-	-	1729
Karamehmedoğlu Ç.	4086	2523,5	600	-	-	7209,5
Kargın	9873,5	9635,5	3530	-	-	23039
Kavak	21413,5	13134	1010	172	-	35729,5
Kazanlı M.	3772,5	1138	150	-	-	5060,5
Kazanlı G.M.	620	456	-	-	-	1076
Ken	4042	2856	289	-	-	7187
Kerim Mümin	5413,5	2877	528	-	-	8818,5
Kıldır	4032	2464	145	-	-	6641
Kırmacıoğlu	2106	909,5	-	-	-	3015,5

Kızıl	3946	2032	779	-	-	6757
Kızılca	11983,5	9011,5	96	-	-	21091
Kurtlapa	6619	10511	680	354	-	18164
Künbet-i yeni	14078,5	11046	714	-	-	25838,5
Kürtler	1494	941	-	-	-	2435
Menteşe	7276,5	4081	250	-	-	11607,5
Mermer	2092,5	2002	300	-	-	4394,5
Mumcu Çiftliği	7092	2787	-	-	-	9879
Nevruz	15734	10474,5	950	-	-	27158,5
Olukman	7723	5421	1160	-	-	14304
Ovacık	5991	8507,5	1035	-	-	15533,5
Ozmuş	3591	2737	800	-	-	7128
Özengi	4644	2813	500	150	-	8107
Pustad	2800,5	2035	360	-	-	5195,5
Sandal	2649,5	2429,5	610	-	-	5689
Sarı Hasan M.	54	-	300	-	-	354
Sarı Hasan G.M.	2025	1101	780	-	-	3906
Sarı Kaya	8694	5126,5	282	-	-	14102,5
Sarıyar	8208	8547,5	4350	100	-	21205,5
Seren	6142,5	2428,5	-	-	-	8571
Silvan	4302	1442,5	526	-	-	6270,5
Subaşı	4792,5	2936	220	-	-	7948,5
Şaban	3168	2508	450	-	-	6126
Tokuş	5210	6673,5	915	-	-	12798,5
Üyük	3708	1433	-	-	-	5141
Veliüddin	7398,5	3717,5	1250	-	-	12366
Yakuboğlan	3114	4431,5	1610	-	-	9155,5
Yılanlı	1260	468	-	-	-	1728
Yıldız	28970,5	19590,5	7646	1238	-	57445
Yusufoğlan	11440	11217	2600	-	-	25257
TOPLAM	467.214	323.733	79.190,5	3.180	3.315	876.632,5
%	53,30	36,93	9,03	0,36	0,38	100

B. Hane Başına Düşen Ortalama Gelir

Yıldızeli Kazası'nda hane başına düşen ortalama yıllık gelir 517,80 kuruştur. Bu ortalamanın altında 29, üstünde ise 38 adet yerleşim birimi mevcuttur. Hane başına düşen ortalama gelirin en yüksek olduğu yerleşim birimi 1071,38 kuruş ile Seren Köyü iken en düşük olduğu yerleşim birimi 221,33 kuruş ile Karacalar Çiftliği'dir.

Hane başına düşen gelirin cemaatlere göre dağılımı ise şöyledir: Toplam 802.194 kuruş gelire sahip olan Müslümanlarda hane başına düşen ortalama yıllık gelir 508,04 kuruştur ve kaza ortalamasının altındadır. Müslümanlarda hane başına düşen ortalama gelirin en yüksek olduğu yerleşim birimi 1071,38 kuruşla Seren Köyü, en düşük olduğu yerleşim birimi ise 185,67 kuruş ile Karacalar Çiftliği'dir.

Aynı çerçevede gayrimüslimler incelendiğinde; 74.438,5 kuruş gelire sahip olan gayrimüslimlerde hane başına düşen ortalama gelirin 652,97 kuruş ile kaza ortalamasının üzerinde olduğu görülecektir. Gayrimüslimlerde hane başına düşen ortalama gelirin en yüksek olduğu yerleşim birimi 788,70 kuruşla Han-ı Cedid, en düşük olduğu yerleşim birimi ise 257 kuruş ile Müslümanlarda olduğu gibi Karacalar Çiftliği'dir.

Tablo 21: Toplam ve Hane Başına Düşen Ortalama Gelir (Kuruş)

Köy Adı	Hane Sayısı	Toplam Gelir	Hane Başına Düşen Ort. Gelir	Kaza Ortalamasına Göre Durumu
Adis	66	24328	368,61	-
Ağcahan	8	4478	559,75	+
Ağki	4	4273	1068,25	+
Alahacı	34	12850	377,94	-
Arslandoğmuş	31	13518	436,06	-
Banaz	19	9926	522,42	+
Bayat	20	13725,5	686,28	+
Bedel	51	24908,5	488,40	-
Bezirci G.M.	24	12892,5	537,19	+
Çakmak	36	16148	448,56	-
Çaşur	28	14043	501,54	-
Çelebiler	5	2558,5	511,70	-
Çeltek	15	6001,5	400,10	-
Çifligân	24	18157	756,54	+
Delikkaya	5	3401	680,20	+
Demircilik	6	6309,5	1051,58	+
Dere	12	4866,5	405,54	-
Deşerek	5	3383,5	676,70	+
Gazi	35	17387	496,77	-
Han-ı Cedid M.	91	51839,5	569,66	+
Han-ı Cedid G.M.	57	44956	788,70	+
Hayranlı	6	2432,5	405,42	-
Höllüklü G.M.	18	10066	559,22	+
İbre	10	5390,5	539,05	+
İnebey	22	9023,5	410,16	-
Kâhkik	23	14577,5	633,80	+
Kale	22	8351	379,59	-
Kalın	33	21702,5	657,65	+
Karacalar Çift. M.	6	1114	185,67	-
Karacalar Çift. G.M.	6	1542	257,00	-
Karacaviran	31	17320	558,71	+
Karaçayır	6	1729	288,17	-
Karamehmedoğlu Çift.	11	7209,5	655,41	+
Kargın	65	23039	354,45	-
Kavak	78	35729,5	458,07	-
Kazanlı M.	13	5060,5	389,27	-
Kazanlı G.M.	2	1076	538,00	+
Ken	19	7187	378,26	-
Kerim Mümin	13	8818,5	678,35	+
Kıldır	16	6641	415,06	-

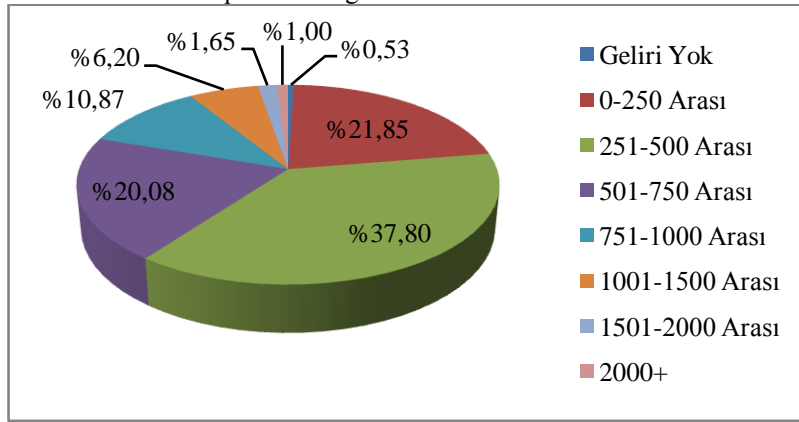
Kırmacıoğlu	4	3015,5	753,88	+
Kızıl	14	6757	482,64	-
Kızılca	31	21091	680,35	+
Kurtlapa	66	18164	275,21	-
Künbet-i yeni	46	25838,5	561,71	+
Kürtler	5	2435	487,00	-
Menteşe	31	11607,5	374,44	-
Mermer	8	4394,5	549,31	+
Mumcu Çiftliği	13	9879	759,92	+
Nevruz	33	27158,5	822,98	+
Olukman	30	14304	476,80	-
Ovacık	26	15533,5	597,44	+
Ozmuş	12	7128	594,00	+
Özengi	15	8107	540,47	+
Pustad	9	5195,5	577,28	+
Sandal	12	5689	474,08	-
Sarı Hasan M.	1	354	354,00	-
Sarı Hasan G.M.	7	3906	558,00	+
Sarı Kaya	24	14102,5	587,60	+
Sarıyar	48	21205,5	441,78	-
Seren	8	8571	1071,38	+
Silvan	9	6270,5	696,72	+
Subaşı	14	7948,5	567,75	+
Şaban	11	6126	556,91	+
Tokuş	27	12798,5	474,02	-
Üyük	8	5141	642,63	+
Veliüddin	19	12366	650,84	+
Yakuboğlan	26	9155,5	352,13	-
Yılanlı	2	1728	864,00	+
Yıldız	110	57445	522,23	+
Yusufoğlan	48	25257	526,19	+
TOPLAM	1693	876632,5	517,80	-29 : +38

C. Gelir Gruplarının Dağılımı

Sosyal ve ekonomik hayatın önemli unsurlarından birisi de gelir dağılımıdır. Elde edilen verilere göre Yıldızeli Kazası'nda toplam nüfusun % 0,53'ünü oluşturan 9 hanenin hiç geliri olmadığı görülmektedir. Söz konusu kişilerin genellikle yaşlı olmaları çalışmalarına ve gelir elde etmelerine engel olmaktadır. Örneğin Adıs Köyü'nde bir kişinin 14 dönüm tarlası olmasına rağmen ekememiş ve tarlası boz kalmıştır (ML. VRD. TMT. 14895/20). Geliri olmayanlar arasında yetimler de yer almaktadır. Banaz Köyü'nde geliri olmayan iki yetimden birisinin 28 dönüm tarlası olmasına rağmen tarlasını ekememiş ve gelir elde edememiştir. Bu kişiler başkalarının yardımları ile geçinmektedir. Kayıtlarda bu durum "...şunun bunun îanesiyle geçinmekte olduğu..." şeklinde yer almıştır.

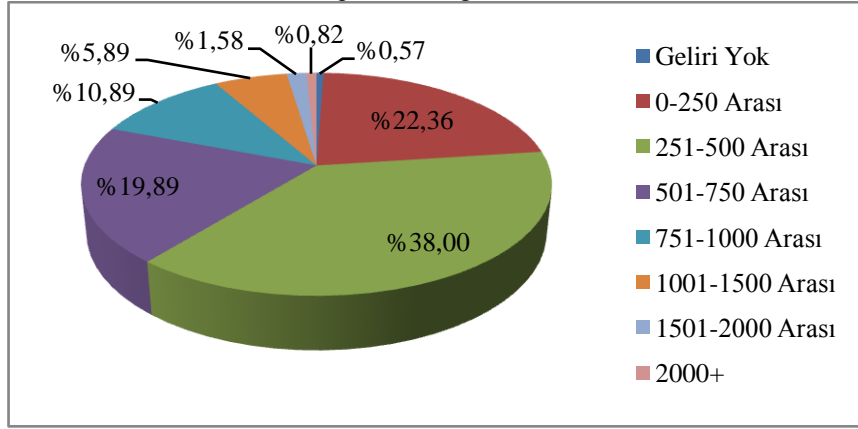
Gelir sahiplerinin gelir dağılımında ise orta gelir grubunun büyüklüğü göze çarpmaktadır. Bu kimselerden 250 kuruşa kadar geliri olan hane sayısı 370 olup kaza nüfusunun % 21,85'ini, 251-500 kuruş aralığında 640 hane % 37,80'ini, 501-750 kuruş aralığında 340 hane % 20,08'ini, 751-1000 kuruş aralığında 184 hane % 10,87'sini, 1001-1500 kuruş aralığında 105 hane % 6,20'sini, 1501-2000 kuruş aralığında 28 hane % 1,65'ini, ve son olarak 2001 kuruş ve üzerinde 17 hane toplam nüfusun %1'ini oluşturmaktadır.

Grafik 10: Gelir Gruplarının Dağılımı

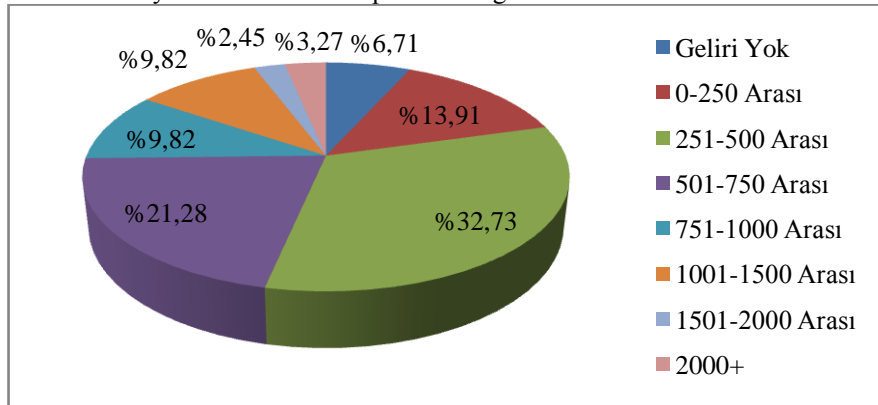
Aynı unsur cemaatlere göre incelendiğinde ise geliri olmayan dokuz hanenin tamamının Müslüman olduğu görülecektir. Söz konusu bu hanelerin tüm Müslüman haneler içindeki oranı % 0,57'dir. Gelir sahibi hanelerin gelir gruplarına dağılımı ise şu şekilde gerçekleşmiştir: Yıllık hasılatı 250 kuruşa kadar olan 353 Müslüman hane tüm Müslüman hanelerin % 22,36'sını, 251-500 kuruş arası olan 600 hane % 38'ini, 501-750 kuruş arası olan 314 hane % 19,89'unu, 751-1000 kuruş arası hasılatı olan 172 hane % 10,89'unu, 1001-1500 kuruş arası hasılatı olan 93 hane % 5,89'unu, 1501-2000 kuruş arası hasılatı olan 25 hane % 1,58'ini ve son olarak 2001 ve üzerinde hasılatı olan 13 hane % 0,82'sini oluşturmaktadır.

Grafik 11: Müslüman Gelir Gruplarının Dağılımı

114 gayrimüslim hanenin ise tamamının gelir sahibi olduğu görülmektedir. Gayrimüslim hanelerin gelir gruplarına dağılımı ise şöyledir: 250 kuruşa kadar yıllık hasılatı olan gayrimüslim hane sayısı toplam 17 olup tüm gayrimüslim hanelerin % 14,91'ini, 251-500 kuruş arası hasılatı olan 40 hane % 35,09'unu, 501-750 kuruş arası hasılatı olan 26 hane % 22,81'ini, 751-1000 kuruş arası hasılatı olan 12 hane % 10,53'ünü, 1001-1500 kuruş arası hasılatı olan 12 hane % 10,53'ünü, 1501-2000 kuruş arası hasılatı olan 3 hane % 2,63'ünü ve son olarak 2001 ve üzeri hasılatı olan 4 hane % 3,51'ini oluşturmaktadır.

Grafik 12: Gayrimüslim Gelir Gruplarının Dağılımı

Tablo 22: Hanelerin Gelir Gruplarına Göre Dağılımı (Kuruş)

Köy Adı	Geliri Yok	-250	251-500	501-750	751-1000	1001-1500	1501-2000	2001+
	Hane Sayısı	Hane Sayısı	Hane Sayısı	Hane Sayısı	Hane Sayısı	Hane Sayısı	Hane Sayısı	Hane Sayısı
Adıs	1	20	31	12	1	1	-	-
Ağcahan	-	1	3	2	1	1	-	-
Ağki	-	-	1	-	1	1	-	1
Alahacı	-	10	16	6	2	-	-	-
Arslandoğmuş	1	8	13	4	4	1	-	-
Banaz	2	1	8	4	2	2	-	-
Bayat	-	4	3	5	3	4	1	-
Bedel	-	8	23	11	6	3	-	-
Bezirci G.M.	-	2	14	4	2	2	-	-
Çakmak	-	6	16	11	3	-	-	-
Çaşur	1	5	11	6	3	2	-	-
Çelebiler	-	2	1	1	-	1	-	-
Çelteç	1	4	7	1	-	2	-	-
Çifligân	-	-	7	7	3	7	-	-
Delikkaya	-	1	1	1	-	2	-	-
Demircilik	-	-	-	3	2	-	-	1
Dere	-	2	8	1	1	-	-	-
Deşerek	-	-	1	2	2	-	-	-
Gazi	-	5	16	7	4	3	-	-
Han-ı Cedid M.	-	24	31	19	4	5	4	4
Han-ı Cedid G.M.	-	9	13	12	8	9	2	4
Hayranlı	-	1	3	2	-	-	-	-
Höllüklü G.M.	-	-	9	6	2	1	-	-
İbre	-	-	6	2	2	-	-	-
İnebey	-	5	11	3	3	-	-	-
Kâhkik	-	6	5	5	5	1	-	1
Kale	-	7	9	6	-	-	-	-
Kalın	-	8	12	3	1	4	5	-
Karacalar Çift. M.*	1	5	-	-	-	-	-	-
Karacalar Çift. G.M.	-	5	1	-	-	-	-	-
Karacaviran	-	7	10	4	7	3	-	-
Karaçayır	-	3	2	1	-	-	-	-
Karamehmedoğlu Ç.	-	-	4	4	1	2	-	-
Kargın	-	25	30	5	4	-	1	-
Kavak	-	18	32	18	9	-	1	-
Kazanlı M.	1	4	3	3	2	-	-	-
Kazanlı G.M.	-	-	-	2	-	-	-	-
Ken	-	5	7	6	1	-	-	-
Kerim Mümin	-	3	4	1	1	3	1	-
Kıldır	-	5	6	4	1	-	-	-
Kırmacıoğlu	-	-	-	2	2	-	-	-
Kızıl	-	3	6	1	4	-	-	-
Kızılca	-	2	6	10	7	6	-	-
Kurtlapa	-	34	26	4	2	-	-	-
Künbet-i yeni	-	4	24	12	2	1	2	1
Kürtler	-	1	1	2	1	-	-	-
Menteşe	-	12	12	4	-	3	-	-
Mermer	-	1	5	1	-	-	1	-
Mumcu Çiftliği	-	1	2	3	3	4	-	-

Nevruz	-	3	8	8	4	7	1	2
Olukman	-	5	13	8	3	1	-	-
Ovacık	-	7	10	4	1	-	3	1
Ozmuş	-	1	5	2	3	1	-	-
Özengi	-	3	6	2	3	1	-	-
Pustad	-	-	4	4	-	1	-	-
Sandal	-	3	5	1	2	1	-	-
Sarı Hasan M.	-	-	1	-	-	-	-	-
Sarı Hasan G.M.	-	1	3	2	-	-	1	-
Sarı Kaya	-	4	8	4	5	3	-	-
Sarıyar	-	15	14	14	4	-	1	-
Seren	-	-	1	1	2	2	2	-
Silvan	-	2	-	2	4	1	-	-
Subaşı	-	1	7	4	1	1	-	-
Şaban	-	2	3	2	3	1	-	-
Tokuş	-	7	13	2	3	1	-	1
Üyük	-	2	1	1	3	1	-	-
Veliüddin	-	-	10	5	1	2	1	-
Yakuboğlan	-	9	12	3	2	-	-	-
Yılanlı	-	-	-	-	2	-	-	-
Yıldız	-	17	41	29	18	4	-	1
Yusufoğlan	1	11	15	9	8	3	1	-
TOPLAM	9	370	640	340	184	105	28	17
%	0,53	21,85	37,80	20,08	10,87	6,20	1,65	1

* Ortaklarına düşen pay çıkarıldıktan sonra hesaplanmıştır.

II. TARIM

A. Genel Yapı

Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda çökene kadar Osmanlı İmparatorluğu başlıca faaliyeti ziraat olan bir ülke idi. Tarımın önemi ve mahiyeti imparatorluğun ömrü boyunca çok az değişmiştir (Quataert, 2004:961). Nüfusun büyük çoğunluğu, % 75-80'i, kırsal alanda yaşıyordu. 1913'te tüm Osmanlı İmparatorluğu'nun gayrisafi milli hâsılasının % 48'ini, Anadolu bölümünün gayrisafi milli hâsılasınınsa % 55'ini tarım oluşturmaktaydı (Quataert, 1985:1556). Osmanlı tarımının bu özelliği araştırmamıza konu olan Yıldızeli Kazası'nda da görülmektedir. Kırsal kesimde yaşayan halkın üretime katılması tarım ve hayvancılık yolu ile olmuştur. Bu iki unsur hem halkın temel ekonomik gücünü oluşturmakta hem de vergi ihtiyacının karşılanması noktasında devlet ekonomisinin de en önemli unsurlarından olmaktadır. Zira ekonomisi ve maliyesi büyük ölçüde tarım ve hayvancılığa dayanan Osmanlı İmparatorluğu'nda, Abdülaziz döneminde 1863-1864 yılına ait bütçede aşar ve ağnam vergileri en kabarık kalemleri meydana getiriyordu (Tabakoğlu, 2002: 217). Bu iki önemli üretim ünitesinden tarım alanında halkın tarlalarını iki eşit parçaya

yahut birbirine yakın oranda ikiye ayırarak tarım yaptığı görülmektedir. Çünkü toprağın azalan verim gücünü yenilemenin gübrelemekten başka bir yolu da toprağı dinlendirmek başka bir deyimle nadasa bırakmaktır (Güran, 1998).

Bu toprakların ekimi için köy halkının en büyük yardımcısı günümüz traktörünün işlevini gören bir çift öküzdür. Yıldızeli köylerinde beslenen büyükbaş hayvanların büyük kısmı koşum amaçlı kullanılan öküzdür. Aynı şekilde mandaların da çoğunun koşum amaçlı olarak kullanıldıkları görülmektedir. Tarlası olan hemen herkesin en az bir çift öküzü bulunmaktadır. Zira geleneksel tarım ekonomisinin esas üretim vasıtası, bir çift öküz ile çekilen sapandır (İnalçık, 1996:2). Bir çift öküzü olmadığından dolayı tarlasını ekemeyenler de mevcuttur (ML. VRD. TMT.14928/29).

Tarım ürünlerinin niteliği de tarımın mahiyetinin anlaşılması bakımından önem arz etmektedir. Osmanlı imparatorluğunda çok çeşitli ürünler yetiştiriliyor ve ürün türleri bölgeden bölgeye farklılık gösteriyordu. Anadolu'nun kıyı bölgelerinde pamuk, incir, üzüm ve tütün; Suriye kıyılarında tahıl, tütün, narenciye, pamuk ve sebze yetiştirilmekte idi. Hem Anadolu'nun hem Suriye'nin iç bölgelerinde bazı Suriye vahalarında ve iç Anadolu'nun bazı kesimlerinde sulama, üretilen ürün tür ve miktarını önemli ölçüde genişletse de kuru tarım egemendi (Quataert, 1985:1556). Yıldızeli Kazası genelinde yetiştirilen ürünler ise buğday, arpa, fiğ, yulaf, mercimek ve bakla idi.

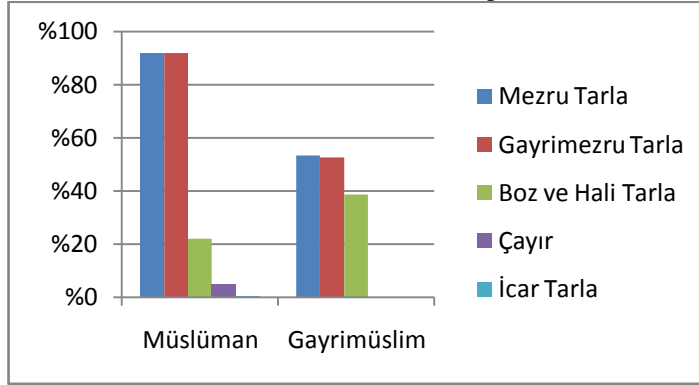
B. Tarım Arazisine Sahip Haneler

Tarım konusunda değerlendirilebilecek hususlardan birisi de tarımsal işgücü yani tarım ile uğraşan hane sayısıdır. Genel olarak halkın büyük kısmının tarım arazisine sahip olduğu görülmektedir. Yıldızeli Kazası'nda meskûn 1693 hanenin % 89,25'i olan 1.511 hane mezru yani ekili tarlaya sahip iken gayrimezru tarlaya sahip olan hane sayısı 1.510'dur. Dolayısıyla halkın % 89,19'unun gayrimezru tarlaya sahip olduğu anlaşılmaktadır. Üzerinde ziraatın yapılamadığı Boz ve hâlî tarlaya sahip hane sayısı 395'tir ve tüm kaza nüfusunun % 23,33'üne karşılık gelmektedir. Çayıra sahip olan 78 hane ise toplam nüfusun % 4,61'ini oluşturmaktadır. Son olarak 6 hane yani nüfusun % 0,35'i icar tarlaya sahiptir. Tarla sahibi olmayanlar ise genellikle ortakçılık yöntemi ile başkalarına ait tarlaları işlemektedir.

Tarım arazisine sahip olan haneleri cemaatler ölçeğinde değerlendirecek olursak Müslümanların % 91,83'ü olan 1450 hane mezru tarla sahibidir. Aynı şekilde Müslümanların % 91,83'ünün gayrimezru tarlaya sahip oldukları görülmektedir. Ayrıca Müslüman nüfusun % 22,23'ü olan 351 hane boz ve hâli tarla, % 4,94'ü olan 78 hane çayır ve son olarak % 0,38'i olan 6 hane icar tarla sahibidir.

Gayrimüslimler içinde ise halkın % 53,31'i olan 61 hane mezru tarlaya, % 52,63'ü olan 60 hane gayrimezru tarlaya, % 38,60'ı olan 44 hane boz ve hâli tarlaya sahiptir. Gayrimüslimler içinde çayır ve icar tarla sahibi yoktur.

Grafik 13: Cemaatlerin Tarım Arazisine Sahip Olma Oranları

Tablo 23: Tarım Arazisine Sahip Olan Hane Sayısı

Köy Adı	Hane Sayısı	Mezru Tarla	Gayrimezru Tarla	Boz ve Hali Tarla	İcar Tarla	Çayır
Adıs	66	64	64	1	-	-
Ağcahan	8	6	6	3	-	-
Ağki	4	4	4	1	-	-
Alahacı	34	33	31	-	-	-
Arslandoğmuş	31	27	27	1	-	-
Banaz	19	15	15	2	-	-
Bayat	20	20	20	19	-	-
Bedel	51	50	50	35	-	-
Bezirci G.M.	24	-	-	-	-	-
Çakmak	36	34	36	7	-	-
Çaşur	28	25	25	16	-	19
Çelebiler	5	5	5	2	-	-
Çeltek	15	14	14	-	-	-
Çifligân	24	24	24	-	-	-
Delikkaya	5	3	3	1	-	2
Demircilik	6	6	6	1	-	-
Dere	12	12	12	1	-	-
Deşerek	5	5	5	4	-	-
Gazi	35	33	33	1	-	-

Han-1 Cedit M.	91	86	88	61	1	6
Han-1 Cedit G.M.	57	56	56	41	-	-
Hayranlı	6	4	4	2	-	-
Höllüklü G.M.	18	5	4	3	-	-
İbre	10	10	10	9	-	-
İnebey	22	22	21	13	-	-
Kâhkik	23	17	18	7	-	-
Kale	22	22	22	1	-	-
Kalın	33	32	30	9	-	6
Karacalar Çift. M.	6	-	-	-	-	-
Karacalar Çift. G.M.	6	-	-	-	-	-
Karacaviran	31	28	28	4	-	9
Karaçayır	6	2	2	1	-	-
Karamehmedoğlu Ç.	11	10	10	3	-	1
Kargın	65	63	64	1	-	-
Kavak	78	75	75	17	-	-
Kazanlı M.	13	3	3	1	1	-
Kazanlı G.M.	2	-	-	-	-	-
Ken	19	16	16	12	1	-
Kerim Mümin	13	12	10	8	1	-
Kıldır	16	14	15	8	-	-
Kırmacıoğlu	4	4	4	2	-	-
Kızıl	14	14	14	13	-	4
Kızılca	31	30	29	14	-	-
Kurtlapa	66	61	60	2	1	-
Künbet-i yeni	46	46	46	-	-	-
Kürtler	5	1	1	-	-	-
Menteşe	31	29	29	3	-	-
Mermer	8	7	7	5	-	-
Mumcu Çiftliği	13	9	8	4	-	-
Nevruz	33	33	32	23	-	24
Olukman	30	29	29	1	-	-
Ovacık	26	24	22	-	-	-
Ozmuş	12	11	11	2	-	-
Özengi	15	12	14	-	-	-
Pustad	9	9	9	-	-	5
Sandal	12	12	12	5	-	-
Sarı Hasan M.	1	-	-	-	-	-
Sarı Hasan G.M.	7	-	-	-	-	-
Sarı Kaya	24	24	23	2	-	-
Sarıyar	48	46	46	-	-	-
Seren	8	8	8	1	-	-
Silvan	9	8	8	1	-	-
Subaşı	14	14	14	2	-	-
Şaban	11	8	9	3	-	-
Tokuş	27	21	22	5	-	-
Üyük	8	7	7	3	-	-
Veliüddin	19	18	18	1	1	-
Yakuboğlan	26	21	23	-	-	-
Yılanlı	2	2	2	-	-	2
Yıldız	110	99	100	7	-	-
Yusufoğlan	48	47	47	-	-	-
TOPLAM	1693	1511	1510	395	6	78

C. Tarım Arazisi

Tarımın yeryüzündeki en yaygın faaliyet olması yanında, tarım toprakları da yeryüzünün en önemli kaynaklarından (Tümertekin ve Özgüç, 1999:129). Yıldızeli Kazası'nda bulunan tarım arazileri de ; “mezru tarla”, “gayrimezru tarla”, “boz ve hâlî tarla” “çayır” ve “ıcar tarla” olmak üzere kayıtlarda yerini almıştır.

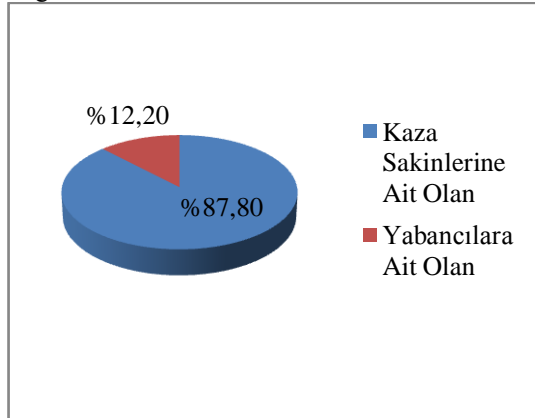
Temettuat defterlerine göre Yıldızeli Kazası'nda toplam tarım alanı 86.855,5 dönümdür. Bu arazinin % 87,80'i olan 76.255,5 dönümü kaza sakinlerine, % 12,20'si olan 10.600 dönümü ise çoğunluğu Sivas Şehri'nde meskûn yabancılara aittir.

Söz konusu arazilerin niteliksel dağılımı ise şöyledir: Tüm tarım arazilerinin % 46,18'i mezru yani ekili, % 46,27'si gayrimezru yani nadas, % 7,20'si boz ve hâlî tarla, % 0,26'sı çayır ve son olarak % 0,10'u ıcar tarladır.

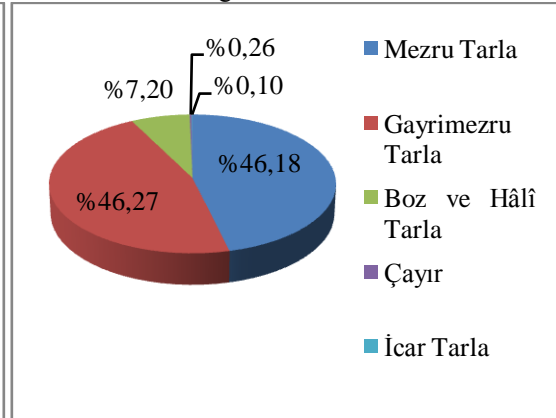
Tablo 24: Tarım Alanlarının Dağılımı (Dönüm)

Tarım Arazisi	Mezru Tarla	Gayri mezru Tarla	Boz ve Hâlî Tarla	İcar Tarla	Çayır	Toplam
Kaza Sakinlerine Ait	35.579,5	35.678,5	4723	62	212,5	76.255,5
Yabancılara Ait	4526,5	4511,5	1530	23	9	10600
Toplam	40106	40190	6253	85	221,5	86.855,5

Grafik 14: Sahiplerine Göre Tarım Alanlarının Dağılımı

Grafik 15: Niteliklerine Göre Tarım Alanlarının Dağılımı

1. Mezru ve Gayrimezru Tarla

Yıldızeli Kazası'nda 9.038 dönümü yabancılara ait olmak üzere toplam 80.296 dönüm mezru ve gayrimezru tarla arazisi bulunmaktadır. Bu arazilerin 40.106 dönümü mezru yani ekili, 40.190 dönümü ise gayrimezru yani ekili olmayan, nadas tarladır.

Kaza sakinlerine ait olan mezru ve gayrimezru tarla alanı 71.258 dönümdür. Bu tarlaların en fazla olduğu yerleşim birimi 9.783,5 dönüm ile Han-ı Cedid'tir. Bezirci ve Sarı Hasan köylerinde ise köy sakinlerine ait mezru ya da gayrimezru tarla bulunmamakta ancak yabancılara ait bu tip tarlalar bulunmaktadır.

Söz konusu bu arazilerin % 93,12'si olan 66.357,5 dönümü Müslümanlara, % 6,88'i olan 4.900,5 dönümü gayrimüslimlere aittir. Gayrimüslimlerin tarım arazilerinin oldukça az olduğu görülmektedir. Zira gayrimüslimler içinde Han-ı Cedid dışındaki yerleşim birimlerinde yaşayanlar çoğunlukla tarım dışı bir meslek icra ederek gelir sağlamaktadır.

Tarım arazisi kapsamında değerlendirilebilecek bir başka husus ise hane başına düşen ortalama tarla miktarıdır. Kaza ölçeğinde hane başına ortalama 42,09 dönüm tarla düşmektedir. Bu ortalamanın altında 35 üstünde ise 32 adet yerleşim birimi mevcuttur. Hane başına düşen tarla miktarının en yüksek olduğu köy 91,5 dönüm ile 2 hanenin yaşadığı Yılanlı Köyü'dür. Köy sakinlerine ait tarlanın bulunmadığı Bezirci ve Sarı Hasan köyleri haricinde, hane başına ortalama olarak en az tarlanın düştüğü yerleşim birimi ise 5 dönüm ile Kürtler Köyü'dür.

Hane başına düşen ortalama tarla miktarı Müslümanlarda 42,03 dönüm ile kaza ortalamasının altında iken gayrimüslimlerde bu miktar Bezirci, Kazanlı ve Sarı Hasan köylerinde meskûn gayrimüslimlerin, mezru ve gayrimezru tarlaya sahip olmamalarına rağmen 42,99 dönüm ile kaza ortalamasının üzerindedir. Çünkü Han-ı Cedid'te bulunan gayrimüslimler kaza ortalamasının üzerinde tarla sahibidir.

Tablo 25: Toplam ve Hane Başına Düşen Ortalama Mezru ve Gayrimezru Tarla

Köy Adı	Hane Sayısı	Mezru ve Gayri Mezru Tarla Dönüm	Hane Başına Düşen Ort. M. ve G. Mezru Tarla Dönüm	Kaza Ortalamasına Göre Durumu
Adıs	66	2024	30,67	-
Ağcahan	8	257	32,13	-
Ağki	4	175	43,75	+
Alahacı	34	617	18,15	-
Arslandoğmuş	31	1498	48,32	+
Banaz	19	398	20,95	-
Bayat	20	1037	51,85	+
Bedel	51	2550	50,00	+
Bezirci G.M.	24	-	-	-
Çakmak	36	1435	39,86	-
Çaşur	28	1041	37,18	-
Çelebiler	5	203	40,60	-
Çeltek	15	480	32,00	-
Çifligân	24	1314	54,75	+
Delikkaya	5	122	24,40	-
Demircilik	6	374	62,33	+
Dere	12	630	52,50	+
Deşerek	5	266,5	53,30	+
Gazi	35	645,5	18,44	-
Han-ı Cedid M.	91	5179,5	56,92	+
Han-ı Cedid G.M.	57	4604	80,77	+
Hayranlı	6	256	42,67	+
Höllüklü G.M.	18	118,5	6,58	-
İbre	10	267	26,70	-
İnebey	22	770	35,00	-
Kâhkik	23	654,5	28,46	-
Kale	22	686	31,18	-
Kalın	33	1670,5	50,62	+
Karacalar Çift. M.	6	202	33,67	-
Karacalar Çift. G. M.	6	178	29,67	-
Karacaviran	31	1850,5	59,69	+
Karaçayır	6	35	5,83	-
Karamehmedoğlu Çift.	11	488	44,36	+
Kargın	65	3098	47,66	+
Kavak	78	4575,5	58,66	+
Kazanlı M.	13	150	11,54	-
Kazanlı G.M.	2	-	-	-
Ken	19	843	44,37	+
Kerim Mümin	13	508,5	39,12	-
Kıldır	16	336	21,00	-
Kırmacioğlu	4	126	31,50	-
Kızıl	14	748	53,43	+
Kızılca	31	760	24,52	-
Kurtlapa	66	1195	18,11	-
Künbet-i yeni	46	2923	63,54	+
Kürtler	5	25	5,00	-
Menteşe	31	1442	46,52	+
Mermer	8	269	33,63	-
Mumcu Çiftliği	13	631	48,54	+

Nevruz	33	2051	62,15	+
Olukman	30	838	27,93	-
Ovacık	26	790	30,38	-
Ozmuş	12	441	36,75	-
Özengi	15	312	20,80	-
Pustad	9	392	43,56	+
Sandal	12	733	61,08	+
Sarı Hasan M.	1	-	-	-
Sarı Hasan G.M.	7	-	-	-
Sarı Kaya	24	1216	50,67	+
Sarıyar	48	2284	47,58	+
Seren	8	504	63,00	+
Silvan	9	629	69,89	+
Subaşı	14	839	59,93	+
Şaban	11	618	56,18	+
Tokuş	27	370,5	13,72	-
Üyük	8	278	34,75	-
Veliüddin	19	1184	62,32	+
Yakuboğlan	26	652	25,08	-
Yılanlı	2	183	91,50	+
Yıldız	110	4315	39,23	-
Yusufoğlan	48	2972	61,92	+
TOPLAM	1693	71.258	42,09	-35; +32

Mezru ve gayrimezru tarlaları ayrı ayrı incelemek mümkündür. Buna göre Yıldızeli Kazası'nda kaza sakinlerine ait mezru tarla miktarı 35.579,5 dönümdür. Bu tarlanın en fazla olduğu yerleşim birimi 4.839,5 dönüm ile Han-ı Cedid'tir. Bezirci ve Sarı Hasan köylerinde kaza sakinlerine ait mezru tarla bulunmamaktadır. Mezru tarlaların % 93,10'u olan 33.124,5 dönümü Müslümanlara, % 6,90'ı olan 2.455 dönümü gayrimüslimlere aittir. Bezirci, Kazanlı ve Sarı Hasan köylerinde bulunan gayrimüslimlerin mezru tarlası bulunmamaktadır.

Kaza genelinde hane başına düşen ortalama mezru tarla alanı 21,02 dönümdür. Yılanlı Köyü hane başına düşen ortalama 48,50 dönüm mezru tarla ile ilk sırada yer almaktadır. Ekili tarlaya sahip olmayan yerleşim birimleri haricinde, hane başına en az mezru tarlanın düştüğü yerleşim birimi ise 2,80 dönüm ile Kürtler Köyü'dür. Aynı durum cemaatlere göre incelendiğinde; Müslümanlarda hane başına düşen ortalama mezru tarla alanının 20,98 dönüm, gayrimüslimlerde 21,54 dönüm olduğu görülmektedir.

Gayrimezru tarla miktarının ise 35.678,5 dönüm olduğu görülmektedir. Bu tarlaların en fazla olduğu yerleşim yeri 4.944 dönüm ile mezru tarlada olduğu gibi yine Han-ı Cedid'tir. Bezirci ve Sarı Hasan köylerinde kaza sakinlerine ait gayri

mezru tarla bulunmamaktadır. Söz konusu tarlaların % 93,15'i olan 33.233 dönümü Müslümanlara, % 6,85'i olan 2.445,5 dönümü gayrimüslimlere aittir. Bezirci, Kazanlı ve Sarı Hasan köylerinde gayrimüslimlere ait gayrimezru tarla bulunmamaktadır.

Kaza genelinde hane başına düşen ortalama gayrimezru tarla alanı ise 21,07 dönümdür ve mezru tarlada olduğu gibi burada da Yılanlı Köyü'nü hane başına düşen ortalama gayri mezru tarlada 43 dönüm ile ilk sırada görmekteyiz. Köy sakinlerinin gayri mezru tarlaya sahip olmadığı iki köy olan Bezirci ve Sarı Hasan köyleri haricinde, hane başına düşen gayrimezru tarla alanının en az olduğu yerleşim birimi 2,20 dönüm ile Kürtler Köyü'dür. Bu çerçevede cemaatlerin durumu incelendiğinde; Müslümanların 21,05 dönüm, gayrimüslimlerin ise 21,45 dönüm gayri mezru tarlaya sahip oldukları görülecektir.

Tablo 26: Hane Başına Düşen Ortalama Mezru ve Gayrimezru Tarla

Köy Adı	Hane Sayısı	M. Tarla Dönüm	Hane Başına Düşen Ort. M. Tarla Dönüm	G.M. Tarla Dönüm	Hane Başına Düşen Ort. G.M. Tarla Dönüm
Adıs	66	1013	15,35	1011	15,32
Ağcahan	8	122	15,25	135	16,88
Ağki	4	87,5	21,88	87,5	21,88
Alahacı	34	320	9,41	297	8,74
Arslandoğmuş	31	749	24,16	749	24,16
Banaz	19	203,5	10,71	194,5	10,24
Bayat	20	518,5	25,93	518,5	25,93
Bedel	51	1269	24,88	1281	25,12
Bezirci G.M.	24	-	-	-	-
Çakmak	36	707	19,64	728	20,22
Çaşur	28	524	18,71	517	18,46
Çelebiler	5	101,5	20,30	101,5	20,30
Çeltek	15	239,5	15,97	240,5	16,03
Çifligân	24	657	27,38	657	27,38
Delikkaya	5	64	12,80	58	11,60
Demircilik	6	187	31,17	187	31,17
Dere	12	315	26,25	315	26,25
Deşerek	5	136	27,20	130,5	26,10
Gazi	35	321	9,17	324,5	9,27
Han-ı Cedid M.	91	2549,5	28,02	2630	28,90
Han-ı Cedid G.M.	57	2290	40,18	2314	40,60
Hayranlı	6	131	21,83	125	20,83
Höllüklü G.M.	18	77	4,28	41,5	2,31
İbre	10	137	13,70	130	13,00
İnebey	22	388,5	17,66	381,5	17,34

Kâhkik	23	328	14,26	326,5	14,20
Kale	22	343	15,59	343	15,59
Kalın	33	840,5	25,47	830	25,15
Karacalar Çift. M. ⁹	6	101	16,83	101	16,83
Karacalar Çift. G. M.	6	88	14,67	90	15,00
Karacaviran	31	920	29,68	930,5	30,02
Karaçayır	6	17,5	2,92	17,5	2,92
Karamehmedoğlu Çift.	11	239,5	21,77	248,5	22,59
Kargın	65	1550	23,85	1548	23,82
Kavak	78	2282,5	29,26	2293	29,40
Kazanlı M.	13	81	6,23	69	5,31
Kazanlı G.M.	2	-	-	-	-
Ken	19	419	22,05	424	22,32
Kerim Mümin	13	260	20,00	248,5	19,12
Kıldır	16	164,5	10,28	171,5	10,72
Kırmacioğlu	4	63	15,75	63	15,75
Kızıl	14	374	26,71	374	26,71
Kızılca	31	391	12,61	369	11,90
Kurtlapa	66	598,5	9,07	596,5	9,04
Künbet-i yeni	46	1465	31,85	1458	31,70
Kürtler	5	14	2,80	11	2,20
Menteşe	31	721	23,26	721	23,26
Mermer	8	127	15,88	142	17,75
Mumcu Çiftliği	13	313	24,08	318	24,46
Nevruz	33	994	30,12	1057	32,03
Olukman	30	422	14,07	416	13,87
Ovacık	26	409	15,73	381	14,65
Ozmuş	12	220,5	18,38	220,5	18,38
Özengi	15	149,5	9,97	162,5	10,83
Pustad	9	196	21,78	196	21,78
Sandal	12	366	30,50	367	30,58
Sarı Hasan M.	1	-	-	-	-
Sarı Hasan G.M.	7	-	-	-	-
Sarı Kaya	24	622	25,92	594	24,75
Sarıyar	48	1141,5	23,78	1142,5	23,80
Seren	8	252	31,50	252	31,50
Silvan	9	308	34,22	321	35,67
Subaşı	14	418	29,86	421	30,07
Şaban	11	294	26,73	324	29,45
Tokuş	27	182,5	6,76	188	6,96
Üyük	8	138	17,25	140	17,50
Veliüddin	19	610,5	32,13	573,5	30,18
Yakuboğlu	26	319,5	12,29	332,5	12,79
Yılanlı	2	97	48,50	86	43,00
Yıldız	110	2145	19,50	2170	19,73
Yusufoğlu	48	1486	30,96	1486	30,96
TOPLAM	1693	35.579,5	21,02	35.678,5	21,07

⁹ Karacalar Çiftliği'nde mevcut mezru ve gayrimezru tarlalar Karacalar Çiftliği mutasarrıfı Emin Ağazade Osman Ağa'ya ait olup başka yerlerden gelenler tarafından işletilmektedir.

Kaza dâhilinde yabancıların tasarrufunda olan mezru ve gayrimezru tarla alanları toplam 9.038 dönümdür. Dolayısıyla yabancılar kaza dâhilindeki tüm mezru ve gayri mezru tarla alanlarının % 11,26'sına sahiptir. Söz konusu tarlaların 4.526,5 dönümü mezru, 4.511,5 dönümü ise gayrimezru tarladır. Yabancıların tarlaları çoğunlukla, tarlanın bulunduğu köyün sakinleri tarafından ekilip biçilmekte ve hâsılat paylaşılmakta, bazen de tarla sahibi bizzat kendisi tarlasını ekip biçmektedir. Yabancıların en fazla tarla sahibi oldukları yerleşim birimi Kazanlı Köyü'dür. Bu köyde yabancılara ait 825 dönüm tarladan 419 dönümü mezru, 406 dönümü gayrimezrudur. 14 köyde yabancılar mezru veya gayrimezru tarlaya sahip değildir.

Tablo 27: Yabancılara Ait Mezru ve Gayrimezru Tarla

Köy Adı	Mezru Tarla Dönüm	Gayri Mezru Tarla Dönüm	Toplam Tarla Dönüm
Adıs	24	17	41
Ağcahan	322	367	689
Ağki	28	28	56
Alahacı	24	-	24
Arslandoğmuş	123	94	217
Banaz	42	56	98
Bayat	22	22	44
Bedel	281	229	510
Bezirci G.M.	125	90	215
Çakmak	-	-	-
Çaşur	21	21	42
Çelebiler	138	138	276
Çelteç	19	21	40
Çifligân	10,5	10,5	21
Delikkaya	70	86	156
Demircilik	14	14	28
Dere	38,5	31,5	70
Deşerek	25,5	26	51,5
Gazi	10,5	17,5	28
Han-ı Cedid	295	394	689
Hayranlı	81	88	169
Höllüklü	-	-	-
İbre	-	7	7
İnebey	14	42	56
Kâhkik	202	155,5	357,5
Kale	14	14	28
Kalın	144	151	295
Karacalar Çift.	-	-	-
Karacaviran	-	-	-
Karaçayır	69,5	69,5	139
Karamehmedoğlu Çift.	64	79,5	143,5
Kargın	-	-	-
Kavak	32	32	64

Kazanlı	419	406	825
Ken	38,5	34,5	73
Kerim Mümin	109	112,5	221,5
Kıldır	17,5	31,5	49
Kırmacıoğlu	63	53	116
Kızıl	17,5	17,5	35
Kızılca	119,5	15,5	135
Kurtlapa	-	-	-
Künbet-i yeni	10,5	10,5	21
Kürtler	192	187	379
Menteşe	37,5	37,5	75
Mermer	-	-	-
Mumcu Çiftliği	198	191	389
Nevruz	136,5	109,5	246
Olukman	57	36	93
Ovacık	23	23	46
Ozmuş	76,5	122,5	199
Özengi	38,5	30	68,5
Pustad	-	-	-
Sandal	14	35	49
Sarı Hasan	301	320	621
Sarı Kaya	73	73	146
Sarıyar	-	-	-
Seren	45,5	45,5	91
Silvan	45	70	115
Subaşı	-	-	-
Şaban	14	14	28
Tokuş	-	-	-
Üyük	14	14	28
Veliüddin	168	183,5	351,5
Yakuboğlu	-	-	-
Yılanlı	45	38	83
Yıldız	-	-	-
Yusufoğlu	-	-	-
TOPLAM	4526,5	4511,5	9038

2. İcar Tarla

İcar kelime anlamı olarak; kiraya verme, verilme ve kira parası anlamlarına gelmektedir (Devellioğlu,2002:407). Yıldızeli Kazası'nda icar usulü ile işletilen tarlaların azlığı dikkat çekmektedir. Daha çok ortaklık sistemi mevcuttur. Tüm tarım arazileri içinde icar olanların oranı % 0,10'dur. Toplam 85 dönüm tarla, icar tarla olarak kayıtlarda yerini almıştır. Bu tarlalardan 62 dönümü kaza sakinlerine 23 dönümü yabancılara aittir. Han-ı Cedid, Kazanlı, Ken, Veliüddin, Kurtlapa köylerinde bulunan tarlalar köy sakinleri tarafından icara verilmişken, Kerim Mümin Köyü'nde bulunan 5 dönüm tarla ise icara alınmıştır. Yabancılar ise sadece Şaban ve

Ozmuş köylerinde 23 dönüm tarlayı icara vermişlerdir. Tarlalarını icara verenlerin çoğunlukla düşük gelir sahipleri oldukları veya bu tarlaları ekecek güçlerinin olmadığını görmekteyiz. Örneğin Kazanlı Köyü'nden Boncukoğlu Yetim Ali'nin emlak, arazi ve hayvanı olmadığı, sadece 14 dönüm tarlası olduğu ve bunun icar gelirinden 20 kuruş hâsılat elde ettiği görülmektedir. Söz konusu kişinin başkalarının yardımları ile geçindiği belirtilmiştir (ML. VRD. TMT. 14958/7).

Tablo 28: Kaza Sakinlerine Ait İcar Tarla

Köy Adı	İcar Tarla Dönüm
Han-ı Cedid M.	28
Kazanlı M.	14
Ken	7
Kerim Mümin	5
Kurtlapa	4
Veliüddin	4
Toplam	62

Tablo 29: Yabancılara Ait İcar Tarla

Köy Adı	İcar Tarla Dönüm
Ozmuş	3
Şaban	20
Toplam	23

3. Boz ve Hâlî Tarla

Tarla arazileri içerisinde incelenebilecek bir diğer arazi grubu ise kayıtlarda “Boz ve Hâlî Tarla” olarak yer alan ve üzerinde çeşitli sebeplerle ziraatın yapılmadığı tarlalardır. Yıldızeli Kazası'nda toplam 6.253 dönüm boz ve hâlî tarla bulunmaktadır. Bu tip tarlaların % 75,5'i kaza sakinlerine, % 24,5'i yabancılara aittir.

Kaza sakinlerine ait boz ve hâlî tarlalar incelendiğinde bu tip tarlaların en fazla bulunduğu yerleşim biriminin 1.646 dönüm ile Han-ı Cedid olduğu, 15 yerleşim biriminde boz ve hâlî tarlanın bulunmadığı görülecektir. Boz ve hâlî tarlaların % 90,23'ü olan 5.642 dönümü Müslümanlara % 9,77'si olan 611 dönümü gayrimüslimlere aittir.

Kayıtların çoğunda bu tarlaların neden ekilemediği açıkça belirtilmiştir. Bu tip tarlaların ekilememe sebepleri, tarla sahiplerinden kaynaklanan nedenler ve

tarlalardan kaynaklanan nedenler olarak sınıflandırılabilir. Buna göre tarlaların boz ve hâlî kalmasının bazı sebepleri şöyledir:

Tarla sahibinin;

- Fakir, ihtiyar ve bazen de küçük yaşta yetim olması nedeniyle tarla ekecek gücünün olmaması
- Başka yerde olması
- Bir çift öküzünün olmaması
- Ortakçı bulamaması (Şehirde yaşayanların)

Tarlaların;

- Yol üzerinde olması
- Taşlık olması
- “*Gayr-i münbit*” yani verimsiz, çorak olması
- Dinlenmek için bırakılmış olması

Ancak yukarıda açıklanan sebeplerden dolayı üzerinde ziraat yapılması mümkün olmayan tarlaların yanı sıra az da olsa, bazı boz ve hâlî tarlalar için “...sene-i âtîde zirâat ideceği...”, “...bundan böyle zirâat olunacağı...” şeklinde var olan ibareler bu tarlaların bir sonraki sene zirâate açılacağını göstermektedir. Örneğin Mumcu Çiftliği’nde Kürt Mehmedoğlu Mustafa’nın 21 dönüm tarlası “...*asâkir-i nizâmiyyede olduğundan...*” boz kalmış ancak bundan sonra zirâat edileceği belirtilmiştir (ML. VRD. TMT. 14960/7).

Tablo 30: Kaza Sakinlerine Ait Boz ve Hâlî Tarla

Köy Adı	Hane Sayısı	Boz ve Hâlî Tarla Dönüm	Köy Adı	Hane Sayısı	Boz ve Hâlî Tarla Dönüm
Adıs	66	14	Kazanlı G.M.	2	-
Ağcahan	8	52	Ken	19	220
Ağki	4	7	Kerim Mümin	13	85
Alahacı	34	-	Kıldır	16	86
Arslandoğmuş	31	20	Kırmacıoğlu	4	10,5
Banaz	19	42	Kızıl	14	201
Bayat	20	326,5	Kızılca	31	57
Bedel	51	252	Kurtlapa	66	17
Bezirci G.M.	24	-	Künbet-i yeni	46	-
Çakmak	36	66	Kürtler	5	-
Çaşur	28	112	Menteşe	31	21
Çelebiler	5	28	Mermer	8	38
Çeltek	15	-	Mumcu Çiftliği	13	74
Çifligân	24	-	Nevruz	33	170,5
Delikkaya	5	7	Olukman	30	10
Demircilik	6	14	Ovacık	26	-
Dere	12	7	Ozmuş	12	8
Deşerek	5	65	Özengi	15	-
Gazi	35	7	Pustad	9	-
Han-ı Cedid M.	91	1060	Sandal	12	42
Han-ı Cedid G.M.	57	586	Sarı Hasan M.	1	-
Hayranlı	6	21	Sarı Hasan G.M.	7	-
Höllüklü G.M.	18	25	Sarı Kaya	24	14
İbre	10	52,5	Sarıyar	48	-
İnebey	22	97	Seren	8	14
Kâhkik	23	58,5	Silvan	9	31
Kale	22	3,5	Subaşı	14	28
Kalın	33	147	Şaban	11	62
Karacalar Çift. M.	6	-	Tokuş	27	49
Karacalar Çift. G.M.	6	-	Üyük	8	21
Karacaviran	31	77	Veliüddin	19	4
Karaçayır	6	1	Yakuboğlan	26	-
Karamehmedoğlu Çift.	11	13	Yılanlı	2	-
Kargın	65	14	Yıldız	110	88
Kavak	78	185	Yusufoglan	48	-
Kazanlı M.	13	12	TOPLAM	1693	4723

Yıldızeli Kazası'nda yabancılara ait boz ve hâlî tarlaların toplam büyüklüğü 1.530 dönümdür. Bu tarlaların boz ve hâlî kalmalarında yukarıda da bahsedildiği gibi genellikle şehirde yaşayan kimselerin köyde bulunan tarlalarını ekecek ortakçı bulamamalarıdır. Örneğin Sivas Şehri'nde, Gök Hüsam Mahallesi'nden Baş Ağanınoğlu Ali'nin Yılanlı Köyü'nde bulunan 8 dönüm tarlası ortakçı bulamadığından dolayı boz kalmıştır (ML. VRD. TMT. 14939/3).

Yabancılara ait boz ve hâlî tarlaların en fazla olduğu köy Sarı Hasan Köyü'dür. Nitekim bu köyde bulunan tarlalardan hiçbiri köy halkına ait değildir. Yabancılar, Sarı Hasan Köyü'nde toplam 258 dönüm boz ve hâlî tarlaya sahiptir. 26 yerleşim biriminde yabancılara ait boz ve hâlî tarla bulunurken, 41 yerleşim biriminde yabancılara ait boz ve hâlî tarla bulunmamaktadır.

Tablo 31: Yabancılara Ait Boz ve Hâlî Tarla

Köy Adı	Boz ve Hâlî Tarla Dönüm	Köy Adı	Boz ve Hâlî Tarla Dönüm
Adıs	-	Ken	17,5
Ağcahan	79	Kerim Mümin	101
Ağki	-	Kıldır	14
Alahacı	-	Kırmacıoğlu	49
Arslandoğmuş	-	Kızıl	10,5
Banaz	-	Kızılca	-
Bayat	34	Kurtlapa	-
Bedel	25	Künbet-i yeni	-
Bezirci	-	Kürtler	158
Çakmak	-	Menteşe	-
Çaşur	-	Mermer	-
Çelebiler	95,5	Mumcu Çiftliği	14
Çeltek	28	Nevruz	21
Çifligân	-	Olukman	-
Delikkaya	-	Ovacık	-
Demircilik	-	Ozmuş	91
Dere	-	Özengi	-
Deşerek	85	Pustad	-
Gazi	-	Sandal	-
Han-ı Cedid	35	Sarı Hasan	258
Hayranlı	45	Sarı Kaya	-
Höllüklü	-	Sarıyar	-
İbre	-	Seren	14
İnebey	3,5	Silvan	14

Kâhkik	21	Subaşı	-
Kale	-	Şaban	-
Kalın	-	Tokuş	-
Karacalar Çift.	-	Üyük	-
Karacaviran	-	Veliüddin	70
Karaçayır	-	Yakuboğlan	-
Karamehmedoğlu Çift.	32	Yılanlı	14
Kargın	-	Yıldız	-
Kavak	-	Yusufoglan	-
Kazanlı	201	Toplam	1530

4. Çayır Alanları

Tarım arazisi içinde değerlendirilebilecek arazilerden birisi de çayır alanlarıdır. Yıldızeli Kazası'nda çayır alanları diğer tarım arazilerine göre oldukça sınırlıdır. 67 adet yerleşim biriminden sadece 10'unda çayır alanı mevcuttur. Toplam çayır alanları 221,5 dönümdür ve tüm araziler içinde % 0,26'lık bir paya sahiptir. Çayır alanlarının 212,5 dönümü kaza sakinlerine ait iken 9 dönümü yabancılara aittir. Çayır alanlarının en fazla bulunduğu yerleşim birimi 72,5 dönüm ile Nevruz Köyü'dür. Çayırların tümü Müslüman halka aittir.

Tablo 32: Kaza Sakinlerine Ait Çayır Alanları

Köyler	Çayır Dönüm
Çaşur	25
Delikkaya	6
Han-ı Cedid M.	36
Kalın	10
Karacaviran	20
Karamehmedoğlu Çift.	3
Kızıl	19
Nevruz	72,5
Pustad	6
Yılanlı	15
TOPLAM	212,5

Çayır sahibi hanelerden sadece 2'si yabancısıdır. Bu yabancı haneler kaza dâhilinde bulunan çayır alanlarının % 4,06'sı olan 9 dönümüne sahiptir. Yabancılar iki köyde, Delikkaya ve Nevruz'da, çayır sahibidir.

Tablo 33: Yabancılara Ait Çayır Alanları

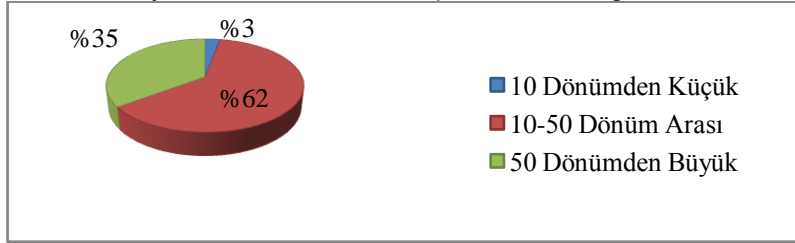
Köy Adı	Çayır Dönüm
Delikkaya	7
Nevruz	2
TOPLAM	9

5. Tarım İşletme Büyüklükleri

Osmanlı ziraat istatistiklerine göre işletmeler büyüklüklerine göre üçe ayrılmakta idi. Yüz ölçümleri 10 dönümden az olan işletmeler “İmalât-ı Sağire”, 10-50 dönüm arasında olan işletmeler “İmalât-ı Mütevassıta”, ve 50 dönümden fazla olan işletmeler “İmalât-ı Cesîme” olarak adlandırılıyordu (Güran, 1998:81).

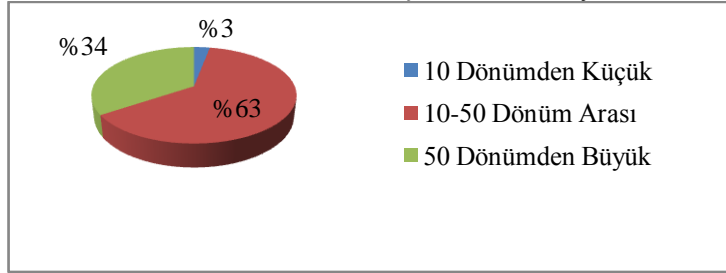
Bu sınıflandırmaya göre Yıldızeli Kazası’nda mezru ve gayrimenzru olarak kayıtlara geçen 1.534 adet tarım işletmesi incelenmiştir. Tüm tarlaların yarısından fazlasını orta büyüklükteki tarlalar oluşturmaktadır. Büyüklüğü 10 dönümden az olan tarlaların oranı % 3, 10–50 dönüm arası olanların oranı % 62 ve 50 dönümden büyük tarlaların oranının ise % 35 olduğu görülmektedir.

Grafik 16: Büyüklüklerine Göre Tarım İşletmelerinin Dağılımı

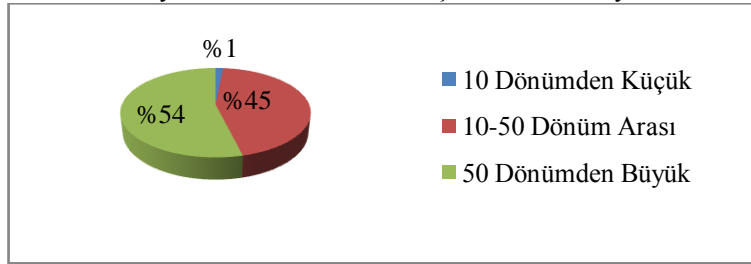
Tarım işletme büyüklükleri cemaatlere göre incelendiğinde Müslümanların sahip oldukları 1.469 adet tarla arazisinin kaza geneline paralel büyüklüklerde olduğu görülecektir. Müslümanlara ait tarlaların % 3’ünün 10 dönümden küçük, % 63’ünün 10-50 dönüm arası ve % 34’ünün 50 dönümden büyük araziler oldukları görülmektedir.

Grafik 17: Müslümanlara Ait Tarım İşletmelerinin Büyüklükleri

Gayrimüslimlerin sahip olduğu tarım işletmeleri içinde büyük ölçekli tarım işletmelerinin fazlalığı dikkat çekmektedir. Nitekim gayrimüslimlere ait 65 adet tarım işletmesinin % 1'i 10 dönümden küçük, % 45'i 10-50 dönüm arası ve % 54'ü 50 dönümden büyük arazilerdir.

Grafik 18: Gayrimüslimlere Ait Tarım İşletmelerinin Büyüklükleri

Tablo 34: Tarım İşletme Büyüklükleri*

Köy Adı	Tarım İşletme Büyüklükleri					
	10 Dönümden Küçük		10-50 Dönüm Arası		50 Dönümden Büyük	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Adis	1	2	56	87	7	11
Ağcahan	-	-	5	83	1	17
Ağki	-	-	3	75	1	25
Alahacı	2	6	31	94	-	-
Arslandoğmuş	-	-	16	59	11	41
Banaz	1	7	13	86	1	7
Bayat	-	-	9	45	11	55
Bedel	-	-	17	34	33	66
Bezirci G.M.	-	-	-	-	-	-
Çakmak	1	3	25	28	10	69
Çaşur	-	-	16	64	9	36
Çelebiler	-	-	3	60	2	40
Çeltek	1	7	11	79	2	14
Çifligân	-	-	7	29	17	71
Delikkaya	-	-	3	100	-	-
Demircilik	-	-	2	33	4	67

Dere	-	-	2	17	10	83
Deşerek	-	-	2	40	3	60
Gazi	4	12	29	88	-	-
Han-ı Cedid M.	1	1	54	61	34	38
Han-ı Cedid G.M.	-	-	22	39	34	61
Hayranlı	-	-	-	-	4	100
Höllüklü G.M.	1	20	4	80	-	-
İbre	-	-	10	100	-	-
İnebey	1	5	17	77	4	18
Kâhkik	3	17	13	72	2	11
Kale	-	-	19	86	3	14
Kalın	2	6	13	41	17	53
Karacalar Çift. M.	-	-	3	75	1	25
Karacalar Çift. G.M.	-	-	3	75	1	25
Karacaviran	-	-	10	36	18	64
Karaçayır	-	-	2	100	-	-
Karamehmedoğlu Çift.	1	10	4	40	5	50
Kargın	-	-	38	59	26	41
Kavak	-	-	36	48	39	52
Kazanlı M.	-	-	2	67	1	33
Kazanlı G.M.	-	-	-	-	-	-
Ken	-	-	6	37,5	10	62,5
Kerim Mümin	1	9	5	46	5	45
Kıldır	1	7	14	93	-	-
Kırmacıoğlu	-	-	4	100	-	-
Kızıl	-	-	8	57	6	43
Kızılca	1	3	28	94	1	3
Kurtlapa	5	8	57	92	-	-
Künbet-i yeni	-	-	30	65	16	35
Kürtler	-	-	1	100	-	-
Menteşe	-	-	17	59	12	41
Mermer	-	-	5	71	2	29
Mumcu Çiftliği	-	-	3	33	6	67
Nevruz	1	3	10	30	22	67
Olukman	2	7	24	83	3	10
Ovacık	1	4	16	67	7	29
Ozmuş	-	-	7	64	4	36
Özengi	1	7	12	86	1	7
Pustad	-	-	4	44	5	56
Sandal	-	-	7	58	5	42
Sarı Hasan M.	-	-	-	-	-	-
Sarı Hasan G.M.	-	-	-	-	-	-
Sarı Kaya	-	-	10	42	14	58
Sarıyar	1	2	30	65	15	33
Seren	-	-	2	25	6	75
Silvan	-	-	1	12,5	7	87,5
Subaşı	-	-	3	21	11	79
Şaban	-	-	3	33	6	67
Tokuş	7	32	14	64	1	4
Üyük	-	-	5	71	2	29
Veliüddin	-	-	7	39	11	61
Yakuboğlan	4	17	14	61	5	22
Yılanlı	-	-	-	-	2	100
Yıldız	1	1	74	74	25	25

Yusufoğlan	-	-	28	60	19	40
TOPLAM	45	3	949	62	540	35

* Toplam mezru ve gayrimezru tarla büyüklükleri

D. Tarım Geliri

Sanayinin gelişmediği ve belirli bölgelerle sınırlı kaldığı Osmanlı Devleti'nde tarımın toplam hâsılat içindeki payı yüksektir (Öztürk, 1996:109). Yıldızeli Kazası'nda da halkın ekonomik gelir kaynakları arasında ilk sırada tarım yer almaktadır. Zira tarımdan elde edilen 467.214 kuruşluk yıllık hâsılat tüm gelirler içinde % 53,30 oranında bir paya sahiptir. Tarım gelirlerinin hemen tamamına yakını tarla geliri olmakla birlikte az da olsa çayır gelirleri de mevcuttur. Tarla gelirlerini de mezru tarla, icar tarla ve ortak tarımsal hâsılat olmak üzere ayrı başlıklar altında incelemek mümkündür. Toplam tarım gelirin % 94,37'si mezru tarla geliri, % 5,25'i ortak tarımsal gelir, % 0,34'ü çayır geliri ve son olarak % 0,05'i icar tarla geliridir.

Tarımdan elde edilen hâsılatın en yüksek olduğu yerleşim birimi 52.628,5 kuruş ile Han-ı Cedid'tir. Han-ı Cedid bu geliri ile kazanın tüm tarım gelirin % 11,26 gibi büyük bir bölümünü oluşturmaktadır. Bezirci Köyü'nde ise tarım geliri görülmemektedir.

Tarımdan elde edilen hâsılatın % 93,67'si olan 437.643,5 kuruşu Müslümanlara, % 6,33'ü olan 29.570,5 kuruşu gayrimüslimlere aittir. Müslüman nüfusun en fazla tarım geliri elde ettiği yerleşim birimi kazanın nüfus bakımından en büyük ikinci yerleşim birimi olan Yıldız Köyü'dür. Bu köyde Müslümanlar toplam 28.970,5 kuruş hâsılat elde etmişlerdir. Gayrimüslimlerde ise en fazla tarım gelirin % 24,923 kuruş ile Han-ı Cedid'tir.

1260/1844 yılı tarım gelirin dağılımı hakkında hane başına düşen ortalama tarım geliri daha sağlıklı bilgi verecektir. Yıldızeli Kazası'nda hane başına düşen ortalama tarım geliri 275,97 kuruştur. Bu ortalamanın üstünde 38, altında 29 köy vardır. Hane başına en yüksek tarım gelirin % 767,81 kuruş ile kaza ortalamasının oldukça üzerinde hâsılat elde eden Seren Köyü'dür. Bu köyde 8 hane toplam 6.142,5 kuruş tarım hâsılatı elde etmiştir. En yüksek tarım gelirin % 24,923 kuruş ile Han-ı Cedid ise hane başına düşen ortalama tarım geliri açısından değerlendirildiğinde bu özelliğini kaybetmekte ve yirminci sırada yer almaktadır.

Hane başına düşen ortalama tarım gelirinin en düşük olduğu yerleşim birimi 65,25 kuruş ile Höllüklü Köyü'dür. Bezirci köyünde ise tarım geliri yoktur.

Cemaatlere göre hane başına düşen ortalama tarım geliri incelendiğinde Müslümanların 277,16 kuruş ile kaza ortalamasının üstünde, gayrimüslimlerin ise 259,39 kuruş ile kaza ortalamasının altında tarım hâsılatı elde ettikleri görülecektir. Müslümanlarda en fazla tarım gelirinin elde edildiği Yıldız Köyü ise bu açıdan incelendiğinde 263,37 kuruş ile kaza ortalamasının altında, gayrimüslimlerin en fazla tarım hâsılatı elde ettiği yerleşim yeri olan Han-ı Cedid ise hane başına düşen ortalama 437,24 kuruş ile kaza genelinin oldukça üzerinde yer almaktadır.

Tablo 35: Toplam ve Hane Başına Düşen Ortalama Tarım Geliri (Kuruş)

Köy Adı	Hane Sayısı	Tarım Geliri	Hane Başına Düşen Ort. Tarım Geliri	Kaza Ortalamasına Göre Durumu
Adıs	66	11775,5	178,42	-
Ağcahan	8	2718	339,75	+
Ağki	4	2565	641,25	+
Alahacı	34	7874,5	231,60	-
Arslandoğmuş	31	7193	232,03	-
Banaz	19	6084	320,21	+
Bayat	20	7811,5	390,58	+
Bedel	51	15192,5	297,89	+
Bezirci G.M.	24	-	-	-
Çakmak	36	8442	234,50	-
Çaşur	28	8266	295,21	+
Çelebiler	5	1552,5	310,50	+
Çeltek	15	2686,5	179,10	-
Çifligân	24	10638	443,25	+
Delikkaya	5	2250	450,00	+
Demircilik	6	3400,5	566,75	+
Dere	12	2887,5	240,63	-
Deşerek	5	1579,5	315,90	+
Gazi	35	10020,5	286,30	+
Han-ı Cedid M.	91	27705,5	304,46	+
Han-ı Cedid G.M.	57	24923	437,24	+
Hayranlı	6	1517,5	252,92	-
Höllüklü G.M.	18	1174,5	65,25	-
İbre	10	3240	324,00	+
İnebey	22	5499	249,95	-
Kâhkik	23	8859	385,17	+
Kale	22	5454	247,91	-
Kalın	33	12448	377,21	+
Karacalar Çift. M.	6	594	99,00	-
Karacalar Çift. G. M.	6	828	138,00	-
Karacaviran	31	9704	313,03	+
Karaçayır	6	769,5	128,25	-
Karamehmedoğlu Çift.	11	4086	371,45	+
Kargın	65	9873,5	151,90	-

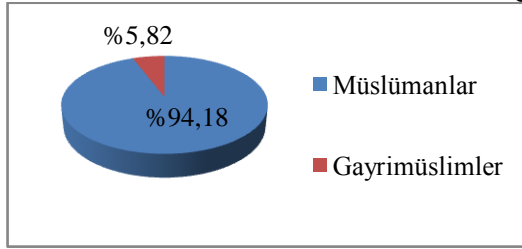
Kavak	78	21413,5	274,53	-
Kazanlı M.	13	3772,5	290,19	+
Kazanlı G.M.	2	620	310,00	+
Ken	19	4042	212,74	-
Kerim Mümin	13	5413,5	416,42	+
Kıldır	16	4032	252,00	-
Kırmacıoğlu	4	2106	526,50	+
Kızıl	14	3946	281,86	+
Kızılca	31	11983,5	386,56	+
Kurtlapa	66	6619	100,29	-
Künbet-i yeni	46	14078,5	306,05	+
Kürtler	5	1494	298,80	+
Menteşe	31	7276,5	234,73	-
Mermer	8	2092,5	261,56	-
Mumcu Çiftliği	13	7092	545,54	+
Nevruz	33	15734	476,79	+
Olukman	30	7723	257,43	-
Ovacık	26	5991	230,42	-
Ozmuş	12	3591	299,25	+
Özengi	15	4644	309,60	+
Pustad	9	2800,5	311,17	+
Sandal	12	2649,5	220,79	-
Sarı Hasan M.	1	54	54,00	-
Sarı Hasan G. M.	7	2025	289,29	+
Sarı Kaya	24	8694	362,25	+
Sarıyar	48	8208	171,00	-
Seren	8	6142,5	767,81	+
Silvan	9	4302	478,00	+
Subaşı	14	4792,5	342,32	+
Şaban	11	3168	288,00	+
Tokuş	27	5210	192,96	-
Üyük	8	3708	463,50	+
Veliüddin	19	7398,5	389,39	+
Yakuboğlan	26	3114	119,77	-
Yılanlı	2	1260	630,00	+
Yıldız	110	28970,5	263,37	-
Yusufoğlan	48	11440	238,33	-
TOPLAM	1693	467.214	275,97	-29 ; +38

1. 1260/1844 Yılı Mezru Tarla Geliri

Yıldızeli Kazası'nda tarım gelirlerinin % 94,37'sini oluşturan mezru tarla geliri aynı zamanda tüm gelirler içinde de en önemli sırada yer almaktadır. Toplam mezru tarla hâsılatı 440.887,5 kuruştur. Bezirci ve Sarı Hasan köyleri haricinde kalan tüm yerleşim birimlerinde mezru tarla geliri mevcuttur. Ancak bu iki köyde sadece yabancılar tarla geliri elde etmektedirler. Mezru tarla hâsılatının en yüksek olduğu yerleşim birimi 51.067,5 kuruş ile Han-ı Cedid'tir.

Mezru tarla hâsılatının 415.206 kuruşu Müslümanlara, 25.681,5 kuruşu gayrimüslimlere aittir. Dolayısıyla Müslümanlar tüm mezru tarla hâsılatının % 94,18'ine, gayrimüslimler ise % 5,82'sine sahiptir. Müslümanlar içinde mezru tarla hâsılatının en yüksek olduğu köy 28.970,5 kuruş ile Yıldız Köyü, en düşük olduğu köy ise Kürtler Köyü'dür. Gayrimüslimlerin en yüksek mezru tarla hâsılatı elde ettikleri yerleşim birimi ise 23.679 kuruş ile Han-ı Cedid iken Bezirci, Sarı Hasan ve Kazanlı köylerinde bulunan gayrimüslimlerin mezru tarla hâsılatı yoktur.

Grafik 19:1844 Yılı Mezru Tarla Hâsılatının Dağılımı

Yıldızeli Kazası'nda hane başına düşen ortalama mezru tarla hâsılatı 260,42 kuruştur. Hane başına düşen ortalama hâsılatın en yüksek olduğu yerleşim birimi 727,88 kuruşla Seren Köyü'dür. Bezirci ve Sarı Hasan köyleri haricinde hane başına mezru tarla hâsılatının en az olduğu köy 28,80 kuruş ile Kürtler Köyü'dür. Aynı çerçevede cemaatler incelendiğinde; Müslümanların hane başına ortalama 262,96, gayrimüslimlerin 225,28 kuruş hâsılat elde ettiği anlaşılmaktadır. Müslümanlar içinde hane başına en yüksek mezru tarla hâsılatının elde edildiği yerleşim birimi 727,88 kuruş ile kaza genelinde olduğu gibi Seren Köyü'dür. Gayrimüslimlerde ise Han-ı Cedid 415,42 kuruş ile ilk sırada yer almaktadır. Sarı Hasan, Bezirci, Kazanlı köylerinde bulunan gayrimüslimlerin mezru tarla hâsılatı yoktur.

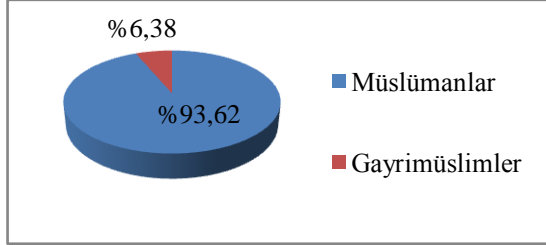
2. 1261/1845 Yılı Mezru Tarla Geliri

Temettuat Defterlerinde 1844 yılında tarım hâsılatların yanı sıra bir sonraki yıl elde edilmesi beklenen hâsılatlarda kaydedilmiştir. 1845 yılı mezru tarla hâsılatının bir önceki yıla göre daha fazla olacağı tahmin edilmiştir. Zira 1845 yılı mezru tarla hâsılatı bir önceki yıla göre 477.323,5 kuruş ile % 7,63 daha fazladır. Bezirci ve Sarı Hasan köyleri dışında tüm köyler için 1845 yılına ait mezru tarla hâsılatı mevcuttur.

1845 yılı mezru tarla hâsılatının en yüksek olduğu yerleşim birimi bir önceki yılda olduğu gibi Han-ı Cedid'tir. Söz konusu yerleşim biriminde toplam 62.897,5 kuruş mezru tarla hâsılatı olacağı öngörülmüştür. Bu hâsılat, tüm mezru tarla hâsılatının % 13,18'idir.

1261/1845 yılı mezru tarla hâsılatının % 93,62'si olan 446.887,5 kuruşu Müslümanlara, % 6,38'i olan 30.436 kuruşu gayrimüslimlere aittir. Müslüman ve gayrimüslimlerde söz konusu hâsılatın en yüksek olduğu yerleşim birimi Han-ı Cedid'tir. Han-ı Cedid'te Müslümanlar 34.276 kuruş, gayrimüslimler 28.621,5 kuruş olmak üzere toplam 62.897,5 kuruş hâsılat elde edilmiştir.

Grafik 20: 1845 Yılı Mezru Tarla Hâsılatının Dağılımı

Kaza genelinde hane başına düşen ortalama mezru tarla hâsılatı 281,94 kuruştur. Hane başına en yüksek mezru tarla hâsılatının olduğu yerleşim birimi 842,75 kuruş ile Ağki Köyü'dür. Bezirci ve Sarı Hasan köylerinde söz konusu gelir mevcut değildir.

Hane başına düşen gelirin cemaatlere göre dağılımı ise şöyledir: Müslümanlarda hane başına düşen ortalama mezru tarla hâsılatı 283,02 kuruş iken gayrimüslimlerde 266,98 kuruştur. Dolayısıyla Müslümanlar kaza ortalamasının üzerinde gelir elde ederken gayrimüslimler kaza ortalamasının altında gelir elde etmektedirler. Bezirci, Kazanlı ve Sarı Hasan köylerindeki gayrimüslimlerin mezru tarla hâsılatı yoktur.

Tablo 36: Tarla Gelirleri ve Hane Başına Düşen Ortalama Tarla Geliri (Kuruş)

Köy Adı	Hane Sayısı	1260/1844		1261/1845	
		Mezru Tarla Hâsıla	Hane Başına Düşen Ort. Hâsıla	Mezru Tarla Hâsıla	Hane Başına Düşen Ort. Hâsıla
Adıs	66	11681	176,98	14226	215,55
Ağcahan	8	1593	199,13	914	114,25
Ağki	4	2421	605,25	3371	842,75
Alahacı	34	7722	227,12	8643	254,21
Arslandoğmuş	31	6642	214,226	11284	364,00
Banaz	19	5985	315,00	9623	506,47
Bayat	20	7811,5	390,58	5672,5	283,63
Bedel	51	14202,5	278,48	18515,5	363,05
Bezirci G.M.	24	-	-	-	-
Çakmak	36	8442	234,50	8435	234,31
Çaşur	28	7704	275,14	4736	169,14
Çelebiler	5	1390,5	278,10	2190	438,00
Çeltek	15	2578,5	171,90	1736	115,73
Çifligân	24	10638	443,25	11152	464,67
Delikkaya	5	1899	379,80	2424	484,80
Demircilik	6	3244,5	540,75	3373	562,17
Dere	12	2806,5	233,88	3068	255,67
Deşerek	5	1480,5	296,10	1417,5	283,50
Gazi	35	9831,5	280,90	11900,5	340,01
Han-ı Cedid M.	91	27388,5	300,97	34276	376,66
Han-ı Cedid G.M.	57	23679	415,42	28621,5	502,13
Hayranlı	6	1264,5	210,75	1213	202,17
Höllüklü G.M.	18	1174,5	65,25	1312,5	72,92
İbre	10	3240	324,00	3677	367,70
İnebey	22	5499	249,95	5348	243,09
Kâhkik	23	6642	288,78	7830	340,43
Kale	22	5454	247,91	4453	202,41
Kalın	33	12123	367,36	10058	304,79
Karacalar Çift. M.	6	594	99,00	414	69,00
Karacalar Çift. G.M.	6	828	138,00	502	83,67
Karacaviran	31	9504	306,58	9593	309,45
Karaçayır	6	360	60,00	523	87,17
Karamehmedoğlu Çift.	11	4086	371,45	4646	422,36
Kargın	65	9873,5	151,90	12826	197,32
Kavak	78	21274	272,74	28743,5	368,51
Kazanlı M.	13	1395	107,31	1254	96,46
Kazanlı G.M.	2	-	-	-	-
Ken	19	3501	184,26	4853	255,42
Kerim Mümin	13	4891,5	376,27	6268	482,15
Kıldır	16	3807	237,94	3997	249,81
Kırmacioğlu	4	1669,5	417,38	2045	511,25
Kızıl	14	3861	275,79	2752	196,57
Kızılca	31	11317,5	365,08	13762,5	443,95
Kurtlapa	66	6609	100,14	8229	124,68
Künbet-i yeni	46	14078,5	306,05	13871,5	301,55
Kürtler	5	144	28,80	256	51,20
Menteşe	31	6961,5	224,56	5830	188,06
Mermer	8	2092,5	261,56	2579	322,38

Mumcu Çiftliği	13	4302	330,92	3666	282,00
Nevruz	33	13932	422,18	13100	396,97
Olukman	30	7385,5	246,18	8021,5	267,38
Ovacık	26	5991	230,42	6431,5	247,37
Ozmuş	12	3204	267,00	3597	299,75
Özengi	15	4248	283,20	4287	285,80
Pustad	9	2740,5	304,50	4007	445,22
Sandal	12	2649,5	220,79	1678,5	139,88
Sarı Hasan M.	1	-	-	-	-
Sarı Hasan G.M.	7	-	-	-	-
Sarı Kaya	24	8352	348,00	7559	314,96
Sarıyar	48	8208	171,00	10137	211,19
Seren	8	5823	727,88	6557	819,63
Silvan	9	4185	465,00	5046	560,67
Subaşı	14	4792,5	342,32	3223	230,21
Şaban	11	3168	288,00	2979,5	270,86
Tokuş	27	5210	192,96	6013	222,70
Üyük	8	3708	463,50	5463	682,88
Veliüddin	19	6909	363,63	6218	327,26
Yakuboğlan	26	3114	119,77	3605	138,65
Yılanlı	2	1170	585,00	1472	736,00
Yıldız	110	28970,5	263,37	18984	172,58
Yusufoğlan	48	11440	238,33	12864	268,00
TOPLAM	1693	440.887,5	260,42	477.323,5	281,94

3. Ortak Tarım Geliri

Ülkemizde yarıcılık olarak da adlandırılmakta olan ortakçılık sistemi bazı ülkelerde özellikle de Asya Kıtası'ndakilerde tarımsal toprakların işletilmesinde yaygındır. Ortakçılıkta bir kimse kendine ait olmayan toprak üzerinde çalışmakta ve ürünün elde edilmesinden sonra bunun önceden kararlaştırılan belli bir oranını toprak sahibine vermektedir (Tümertekin ve Özgüç, 1999:200). Halkın büyük kısmının tarım ve hayvancılıkla geçinmekte olduğu Yıldızeli Kazası'nda da köy halkının yoğun olarak ortak tarımsal üretim gerçekleştirdiği görülmektedir. Toprağı olan veya olmayan bazı kimseler çoğunlukla Sivas Sancağı'nda yaşayan toprak sahiplerinin Yıldızeli Kazası dâhilindeki topraklarını işlemekte ve bir gelir elde etmekteydiler. Zira Osmanlı Devleti'nde büyük toprak sahipleri topraklarını, ücretli işçiler kullanan kapitalist işletmeler biçiminde değil ortakçılık yoluyla köylü hanelerine kiralayarak işletmeyi tercih ediyorlardı (Pamuk, 2002:243). Köyde yaşayan kimse tarla üzerinde zirai faaliyetleri yerine getirdikten sonra ortaya çıkan hâsılat genellikle yarı yarıya bölüşülmektedir. Ancak bazı durumlarda ortaklık ilişkisi dışında ücretli işçiliğinde var olduğu görülmektedir. Örneğin Sivas'ta Ağca Bölge Mahallesi'nde Hacı

Ramazan, Kavak Köyü'nde bulunan tarlasını Molla Hasan'a ücreti ile ziraat ettirmiştir (ML. VRD. TMT. 14928/13,33).

Kaza genelinde nüfusun % 11,16'sını oluşturan 189 hane ortakçılık yapmaktadır. Bu hanelerden 19'u gayrimüslim'dir. Ortakçılık yapan kişiler ortakçılık faaliyetinden 24.507 kuruş hâsılat elde etmişlerdir. Bu hâsılatın % 84,13'ü olan 20.618 kuruşu Müslümanlara, % 15,87'si olan 3.889 kuruşu gayrimüslimlere aittir. Toplam ortakçılık hâsılatı tüm tarım gelirinin % 5,25'ini oluşturmaktadır. Ortakçılık yapan bu kişilerden çoğunun -150 kişi- ayrıca kendilerine ait tarlaları vardır.

Tablo 37: Tarım Alanında Ortakçılık

Köy Adı	Tarım Alanında Ortakçılık		
	Ortakçılık Yapan Hane Sayısı	Ortakçılık Geliri (Kuruş)	Ortakçılar İçinde Kendi Tarlası Olan Hane
Adıs	2	94,5	-
Ağcahan	7	1125	5
Ağki	2	144	2
Alahacı	2	152,5	1
Arslandoğmuş	5	551	5
Banaz	1	99	1
Bayat	-	-	-
Bedel	13	990	13
Bezirci G.M.	-	-	-
Çakmak	-	-	-
Çaşur	1	162	-
Çelebiler	2	162	2
Çeltek	5	108	5
Çifligân	-	-	-
Delikkaya	1	306	-
Demircilik	2	156	2
Dere	1	81	1
Deşerek	1	99	1
Gazi	1	189	-
Han-1 Cedit M.	3	164	3
Han-1 Cedit G.M.	13	1244	13
Hayranlı	2	253	-
Höllüklü G.M.	-	-	-
İbre	-	-	-
İnebey	-	-	-
Kâhkik	13	2217	11
Kale	-	-	-
Kalın	1	225	1
Karacalar Çift. M.	-	-	-
Karacalar Çift. G.M.	-	-	-
Karacaviran	-	-	-
Karaçayır	4	409,5	1
Karamehmedoğlu Çift.	-	-	-
Kargın	-	-	-
Kavak	2	139,5	2

Kazanlı M.	9	2357,5	2
Kazanlı G.M.	2	620	-
Ken	5	511	5
Kerim Mümin	4	378	4
Kıldır	2	225	1
Kırmacıoğlu	2	436,5	2
Kızıl	-	-	-
Kızılca	16	666	16
Kurtlapa	-	-	-
Künbet-i yeni	-	-	-
Kürtler	5	1350	1
Menteşe	5	315	5
Mermer	-	-	-
Mumcu Çiftliği	8	2790	5
Nevruz	13	1332	13
Olukman	8	337,5	8
Ovacık	-	-	-
Ozmuş	4	387	3
Özengi	5	396	5
Pustad	-	-	-
Sandal	-	-	-
Sarı Hasan M.	1	54	-
Sarı Hasan G.M.	4	2025	-
Sarı Kaya	5	342	5
Sarıyar	-	-	-
Seren	1	319,5	1
Silvan	1	117	1
Subaşı	-	-	-
Şaban	-	-	-
Tokuş	-	-	-
Üyük	-	-	-
Veliüddin	5	477	4
Yakuboğlu	-	-	-
Yılanlı	-	-	-
Yıldız	-	-	-
Yusufoğlu	-	-	-
TOPLAM	189	24507	150

4. İcar Tarla Geliri

Yıldızeli Kazası'nda icar tarla miktarı ve gelirlerinin oldukça az olduğu görülmektedir. Zira halkın çoğunluğu tarlalarını kendisi işlemekte veya başkalarının tarlalarında ortakçı olarak çalışmaktadır. İcar gelirleri tüm tarım gelirleri içinde % 0,05 ile oldukça küçük bir yere sahiptir. İcar tarlaların bulunduğu yerleşim birimleri; Kurtlapa, Han-ı Cedid, Kerim Mümin, Ken, Veliüddin ve Kazanlı köyleridir. Toplam icar geliri 244,5 kuruştur ve tamamı Müslümanlara aittir.

Tablo 38: İcar Gelirleri (Kuruş)

Köy Adı	Hâsılat
Han-ı Cedid M.	28
Kazanlı M.	20
Ken	30
Kerim Mümin	144
Kurtlapa	10
Veliüddin	12,5
Toplam	244,5

5. Çayır Geliri

Yıldızeli Kazası'nda 10 yerleşim biriminde görülen çayır geliri toplam 1.575 kuruştur ve toplam tarım hâsılatının 0,34'üne karşılık gelmektedir. En yüksek çayır gelirinin elde edildiği yerleşim birimi 470 kuruş ile Nevruz Köyü'dür. Kara Mehmedoğlu Çiftliği'nde bulunan 3 dönüm çayırdan ise hâsılat elde edilmemiştir. Söz konusu hâsılatın tamamı Müslümanlara aittir.

Tablo 39: Çayır Gelirleri (Kuruş)

Köy Adı	Hâsılat
Çaşur	400
Delikkaya	45
Han-ı Cedid M.	125
Kalın	100
Karacaviran	200
Karamehmedoğlu	-
Kızıl	85
Nevruz	470
Pustad	60
Yılanlı	90
TOPLAM	1.575

III. HAYVANCILIK

Hayvan varlığı, tarımın temel ekonomik faaliyet olduğu sanayi öncesi ekonomilerin bir çeşit birikmiş servetidir. Böyle ekonomilerde milli servetin büyük bir bölümü hayvan varlığından ibarettir (Güran, 1998:100).

Hayvancılık, yalnız hayvansal gıda malzemesi sağlama, yün ve derisinden sanayi ürünleri için yararlanma olarak değil, aynı zamanda kara yolu ulaştırmasına dayanan bir ülkede, en önemli çeki gücü ve ulaştırma aracı olarak da son derece önemlidir (Yalçın, 1979: 237,238). Nehir ve kanal ulaştırması olmayan, kara yolları son derece az ve ilkel olan, sarp araziden oluşan bir ülkede at, deve, katır, manda ve öküzün hem binek, hem taşıma hem de çekim aracı olarak oynadıkları rol hayatidir (Yalçın, 1979:238).

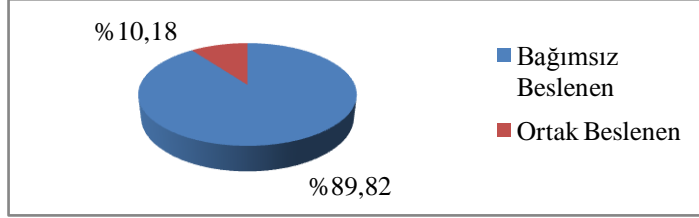
Osmanlı İmparatorluğu'nda hayvancılık daima önemli bir faaliyet olmuştur. Göçebe topluluklar, bu faaliyeti tek geçim kaynağı olarak sürdürüyorlardı. Bunlar pazara dönük olarak küçükbaş hayvan yetiştiriciliğine ağırlık veriyorlardı. Oysa yerleşik çiftçilik yapan ve bu arada hayvan da beslemek durumunda olan topluluklar daha çok çift sürme ve taşıma işlerinde güçlerinden yararlanmak için büyükbaş hayvan yetiştiriyorlar ve hayvanlardan sağladıkları ürünleri de çoğunlukla kendi tüketimlerinde kullanıyorlardı (Güran, 1998: 100,101).

A. Genel Yapı

Yıldızeli Kazası dâhilindeki ekonomik faaliyetlerin en önemlilerinden birisi de hayvancılıktı. Kaza dâhilinde büyükbaş hayvancılığı, yük ve binek hayvancılığı ile küçükbaş hayvancılığının yanı sıra temel geçim kaynağı olmamakla birlikte arıcılıkta yapılmakta idi. Ekonominin hemen her alanında olduğu gibi hayvancılıkta da ortaklık faaliyetlerinin yoğunluğu göze çarpmaktadır. Halkın büyük çoğunluğu kendine ait hayvanları beslerken, bir kısmı da genellikle kendi köyünün dışındaki kimseler ile ortak olarak hayvan beslemektedir. Bu ortaklıklardan elde edilen hâsılat genelde yarı yarıya bölünmekte bazen de bir taraf yarından daha fazlasını alabilmektedir. Ancak koşum amaçlı kullanılan hayvanlarda ortaklık yoktur. Bu çerçevede hayvan besiciliği incelendiğinde kaza dâhilinde bulunan 73.046 adet hayvanın % 89,82'sinin kaza sakinlerinin bağımsız olarak sahip olduğu ve beslediği,

% 10,18'inin ise kaza sakinleri ile yabancıların ortak olarak besledikleri hayvanlar olduğu görülecektir.

Grafik 21: Hayvan Besiciliği

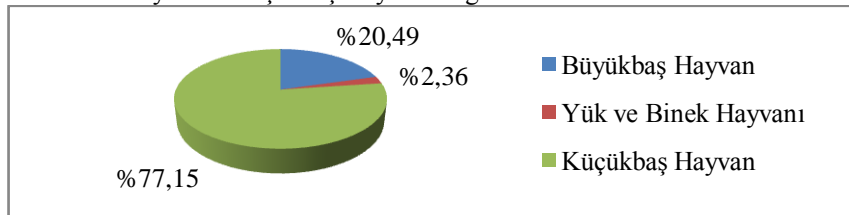
Yıldızeli Kazası'nda beslenen büyük ve küçükbaş hayvanlardan 56.354 adedi küçükbaş, 14.965 adedi büyükbaş hayvan ve 1.727 adedi yük ve binek hayvanıdır. Toplam 56.354 adet küçükbaş hayvanın % 89,27'si olan 50.305 adedi kaza sakinlerinin bağımsız olarak kendi tasarruflarında iken % 10,73'ü olan 6.049 adedi kaza sakinleri ile yabancıların ortak tasarrufundadır. Toplam 14.965 adet büyükbaş hayvanın % 93,27'si olan 13.958 adedi kaza sakinlerine, % 6,73'ü olan 1007 adedi kaza sakinleri ve ortaklarına aittir. Benzer durum yük ve binek hayvanları içinde geçerlidir. Kaza dâhilinde bulunan toplam 1.727 adet yük ve binek hayvanının % 78,11'i kaza sakinlerine % 21,89'u kaza halkı ve ortaklarına aittir.

Tablo 40: Toplam Büyük ve Küçükbaş Hayvan Sayısı

Beslenen Hayvanlar	Bağımsız Beslenen (Adet)	Ortak Beslenen (Adet)	Toplam (Adet)
Küçükbaş Hayvan	50.305	6.049	56.354
Büyükbaş Hayvan	13.958	1007	14.965
Yük ve Binek Hayvanı	1.349	378	1.727
Toplam	65.612	7.434	73.046

Söz konusu hayvanların % 77,15'i küçükbaş, % 20,49'u büyükbaş ve % 2,36'sı yük ve binek hayvanıdır.

Grafik 22: Büyük ve Küçükbaş Hayvan Dağılımı

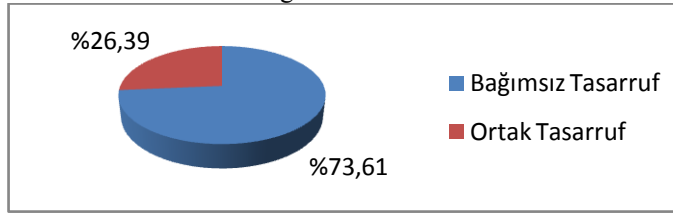

Büyük ve küçükbaş hayvanların dışında kaza dâhilinde bulunan 1.118 arı kovanının ise %73,61'i olan 823 adedi bağımsız olarak kaza dâhilinde meskûn halka aitken % 26,39'u olan 295 adedi kaza sakinleri ile yabancıların ortak tasarrufundadır.

Tablo 41: Arı Kovanı Sayısı

Arıcılık	Arı Kovanı	
	Adet	Ortak Adet
	823	295

Grafik 23: Arı Kovanı Dağılımı

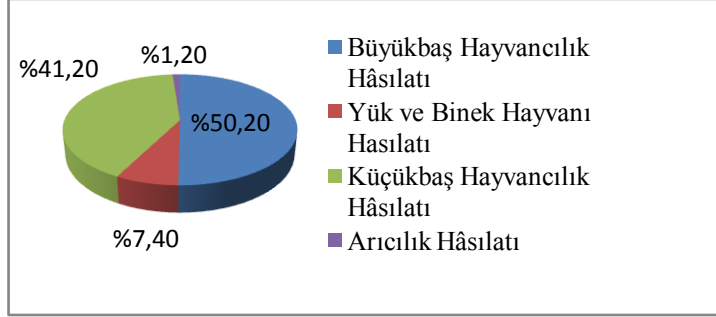

Büyükbaş hayvanların tamamı hâsılat sağlamamaktadır. Hâsılat sağlayan hayvanlar genelde “sağman” ve “koşu” olarak kayıtlara geçmiştir. Merkep ve kısır gibi yük ve binek hayvanları içinde hâsılat sağlayanların “döllü” olarak kayıtlara geçtiği görülmektedir. Kısır hayvanlar için herhangi bir hâsılat tahmini yapılmamıştır. Ancak bunlarda ortak olarak beslenebilmektedir. Aynı şekilde yaşı küçük hayvanlar içinde hâsılat tahmini yapılmamakla birlikte bu hayvanların kaç yaşında oldukları kaç yılında hâsılat elde edileceği de belirtilmiştir.

Küçükbaş hayvanlar için “sağman”, “erkek”, “kısır” tabirleri kullanılmış ve bu şekilde kaydedilenler için hâsılat yazılmıştır. Sadece kuzu ve oğlak için herhangi bir hâsılat kaydı yoktur.

Yıldızeli Kazası’nda hayvancılık geliri 323.733 kuruş ile toplam gelirin % 36,93’üne karşılık gelmektedir. Söz konusu gelirin % 50,20’si büyükbaş, % 41,20’si küçükbaş, % 7,40’ı yük ve binek hayvancılığından ve % 1,20’si arıcılıktan elde edilmiştir. Yerleşim birimlerinin tamamında hayvancılık geliri mevcuttur. Bu gelirin % 94,20’si Müslümanlara, % 5,80’i gayrimüslimlere aittir.

Grafik 24: Hayvancılık Hâsılatının Dağılımı

Hayvancılık gelirinin en fazla olduğu yerleşim birimi 32.380 kuruş ile Han-1 Cedit'tir. Söz konusu gelirin en düşük olduğu yerleşim birimi ise 468 kuruş ile Yılanlı Köyü'dür.

Kaza dâhilinde hane başına düşen ortalama hayvancılık geliri 191,22 kuruş olup bu ortalamanın üzerinde 29 altında 38 yerleşim birimi mevcuttur. Hane başına düşen ortalama gelirin en yüksek olduğu yerleşim birimi 484,83 kuruş ile Demircilik, en az olduğu yerleşim birimi ise 31,39 kuruş ile Höllüklü köyleridir.

Hane başına düşen ortalama hayvancılık geliri cemaatler açısından incelendiğine Müslümanların 193,12 kuruş ile kaza ortalamasının üzerinde gayrimüslimlerin 164,82 kuruş ile kaza ortalamasının altında hâsılat elde ettikleri görülecektir. Müslümanlar içinde hane başına düşen ortalama hayvancılık hâsılatının en yüksek olduğu yerleşim birimi 484,83 kuruş ile Demircilik Köyü'dür. Gayrimüslimlerde ise bu gelirin en yüksek olduğu yerleşim birimi 260,37 kuruş ile Han-1 Cedit, en düşük olduğu yerleşim birimi 31,39 kuruş ile Höllüklü Köyü'dür.

Tablo 42: Hayvancılık Geliri ve Hane Başına Düşen Ortalama Hayvancılık Geliri (Kuruş)

Köy Adı	Hane Sayısı	Hayvancılık Geliri	Hane Başına Düşen Ort. Hayvancılık Geliri	Kaza Ortalamasına Göre Durumu
Adıs	66	10942,5	165,80	-
Ağcahan	8	1360	170,00	-
Ağki	4	1708	427,00	+
Alahacı	34	4275,5	125,75	-
Arslandoğmuş	31	4925	158,87	-
Banaz	19	2442	128,53	-
Bayat	20	5274	263,70	+
Bedel	51	8886	174,24	-
Bezirci G.M.	24	1242,5	51,77	-
Çakmak	36	7298	202,72	+
Çaşur	28	5212	186,14	-

Çelebiler	5	816	163,20	-
Çeltek	15	3159	210,60	+
Çifligân	24	7147	297,79	+
Delikkaya	5	951	190,20	-
Demircilik	6	2909	484,83	+
Dere	12	1779	148,25	-
Deşerek	5	879	175,80	-
Gazi	35	5537,5	158,21	-
Han-ı Cedid M.	91	17539	192,74	+
Han-ı Cedid G.M.	57	14841	260,37	+
Hayranlı	6	915	152,50	-
Höllüklü G.M.	18	565	31,39	-
İbre	10	1400,5	140,05	-
İnebey	22	2524,5	114,75	-
Kâhkik	23	3558,5	154,72	-
Kale	22	2897	131,68	-
Kalın	33	9254,5	280,44	+
Karacalar Çift. M.	6	420	70,00	-
Karacalar Çift. G.M.	6	584	97,33	-
Karacaviran	31	7226	233,10	+
Karaçayır	6	821,5	136,92	-
Karamehmedoğlu Çift.	11	2523,5	229,41	+
Kargın	65	9635,5	148,24	-
Kavak	78	13134	168,38	-
Kazanlı M.	13	1138	87,54	-
Kazanlı G.M.	2	456	228,00	+
Ken	19	2856	150,32	-
Kerim Mümin	13	2877	221,31	+
Kıldır	16	2464	154,00	-
Kırmacıoğlu	4	909,5	227,38	+
Kızıl	14	2032	145,14	-
Kızılca	31	9011,5	290,69	+
Kurtlapa	66	10511	159,26	-
Künbet-i yeni	46	11046	240,13	+
Kürtler	5	941	188,20	-
Menteşe	31	4081	131,65	-
Mermer	8	2002	250,25	+
Mumcu Çiftliği	13	2787	214,38	+
Nevruz	33	10474,5	317,41	+
Olukman	30	5421	180,70	-
Ovacık	26	8507,5	327,21	+
Ozmuş	12	2737	228,08	+
Özengi	15	2813	187,53	-
Pustad	9	2035	226,11	+
Sandal	12	2429,5	202,46	+
Sarı Hasan M.	1	-	-	-
Sarı Hasan G. M.	7	1101	157,29	-
Sarı Kaya	24	5126,5	213,60	+
Sarıyar	48	8547,5	178,07	-
Seren	8	2428,5	303,56	+
Silvan	9	1442,5	160,28	-
Subaşı	14	2936	209,71	+
Şaban	11	2508	228,00	+
Tokuş	27	6673,5	247,17	+

Üyük	8	1433	179,13	-
Veliüddin	19	3717,5	195,66	+
Yakuboğlan	26	4431,5	170,44	-
Yılanlı	2	468	234,00	+
Yıldız	110	19590,5	178,10	-
Yusufoğlan	48	11217	233,69	+
TOPLAM	1693	323.733	191,22	-38:+29

B. Büyükbaş Hayvancılığı

Yıldızeli Kazası'nda halkın gelir kaynakları içerisinde ikinci derecede önem arz eden hayvancılık faaliyetlerinde büyükbaş hayvancılığının önemli bir yeri olduğu görülmektedir. Gerek büyükbaş hayvan sahibi hanelerin çokluğu gerekse söz konusu faaliyetten elde edilen gelirin çokluğu bu duruma işaret etmektedir. Kayıtlarda kaza dâhilinde beslenen büyükbaş hayvanlar hakkında ayrıntılı bilgiler mevcuttur. Bu hayvanlar; "Sağman ve kısır inek", "sağman ve kısır manda", "koşu mandası", "koşu öküzü", "karasığır öküzü", "tosun", "düve", "dana", "buzağı", "balak", gibi oldukça ayrıntılı bir şekilde kayıtlarda yer almışlardır. Söz konusu büyükbaş hayvanlardan bir kısmı için yıllık hâsılat belirtildiği halde bir kısmı için herhangi bir hâsılat kaydının olmadığı görülmektedir. Hâsılat sağlayanların genellikle sağman ve koşu hayvanları oldukları, hâsılat sağlamayanların ise kısır veyahut henüz yavru oldukları görülmektedir.

1. Büyükbaş Hayvan Sahibi Haneler

Yıldızeli Kazası'nda toplam 1.601 hanenin, dolayısıyla halkın % 94,57'sinin büyükbaş hayvan sahibi olduğu anlaşılmaktadır. Söz konusu hanelerden 1.524'ü Müslüman, 77'si gayrimüslim'dir. Müslümanlarda büyükbaş hayvan sahibi olma oranı % 96,52 iken gayrimüslimlerde bu oran % 67,54 ile kaza genelinin altındadır.

Büyükbaş hayvan sahipliği içinde ilk sırayı inek sahipleri almaktadır. Halkın % 88,54'ü olan 1.499 hane inek sahibidir. Bu hanelerden 1.429'u Müslüman, 70'i gayrimüslim'dir. Müslümanlarda inek sahibi olma oranı % 90,50 iken gayrimüslimlerde bu oran % 61,40'tır.

Büyükbaş hayvan sahipliğinde ikinci sırayı öküz sahipliği almaktadır. Öküz makineleşmenin gerçekleşmediği dönem ve alanlarda temel tarım aracı sayılmaktadır (Öztürk, 1996:160). Söz konusu büyükbaş hayvanın çoğunlukla koşum amaçlı olarak

kullanıldığı görülmektedir. Öküz sahibi olan hane sayısı toplam 1.468'dir. Dolayısıyla halkın % 86,71'i öküz sahibidir. Müslümanlarda öküz sahibi olma oranı % 88,79 iken, gayrimüslimlerde bu oran % 57,89'dur.

Halkın en fazla sahip olduğu hayvanlardan bir diğeri tosundur. Nüfusun % 64,97'sini oluşturan 1.100 hane tosun sahibidir. Müslümanlarda tosun sahibi olma oranı % 66,62 ile kaza ortalamasının üzerinde iken gayrimüslimlerde bu oran % 42,11 ile kaza genelinin altındadır.

Halkın sahip olduğu büyükbaş hayvanlardan biri de düvedir. Tüm nüfusun % 55,58'ini oluşturan 941 hanenin düve sahibi olduğu anlaşılmaktadır. Müslümanlar içinde düve sahibi olma oranı % 56,58, gayrimüslimlerde % 40,35'tir.

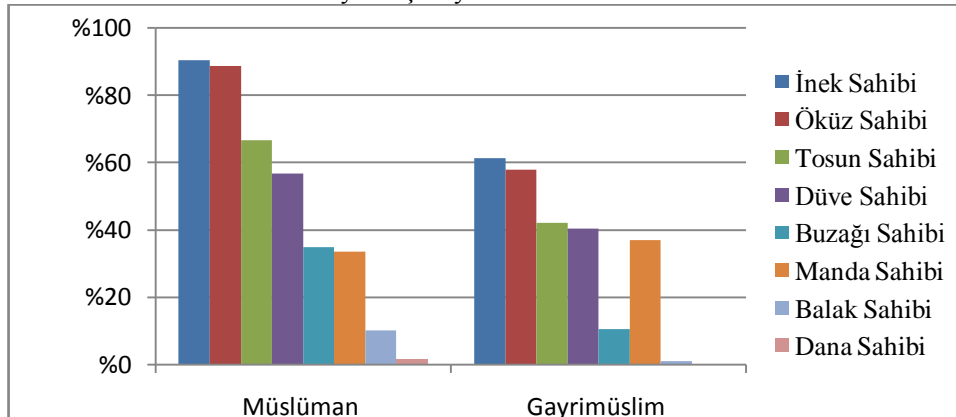
Halkın sahip olduğu büyükbaş hayvanlardan bir diğeri mandadır. Manda sahibi hane sayısı 572'dir. Bu da Yıldızeli Kazası'nda halkın % 33,79'unun manda sahibi olduğu anlamına gelmektedir. Müslümanlar içinde manda sahibi olma oranı % 36,23, gayrimüslimlerde ise % 36,84'tür.

Büyükbaş hayvanlar içinde halkın sahip olduğu bir diğeri hayvan buzağıdır. Kaza dâhilinde nüfusun % 33,75'ini oluşturan 563 hanenin buzağı sahibi olduğu görülmektedir. Müslümanlarda buzağı sahibi olma oranı % 34,90, gayrimüslimlerde % 10,53'tür.

Yıldızeli Kazası'nda halkın % 9,51'ini oluşturan 161 hane balak sahibidir. Müslüman halkın % 10,13'ü gayrimüslim halkın % 0,88'i balak sahibidir.

Kaza dâhilinde halkın en az sahip olduğu büyükbaş hayvan danadır. Tüm halkın % 1'i olan 25 hane dana sahibidir. Bu hanelerin tamamı Müslüman'dır.

Grafik 25: Cemaatlere Göre Büyükbaş Hayvan Sahibi Olma Oranı

Tablo 43: Büyükbaş Hayvan Sahibi Hane Sayısı

Köy Adı	İnek	Öküz	To-sun	Düve	Man-da	Bu-zağı	Ba-lak	Dana	B.Baş Hayvan Sahibi Hane
Adıs	54	59	46	43	17	42	11	1	65
Ağcahan	8	7	7	4	5	7	1	-	8
Ağki	4	4	3	2	1	3	-	-	4
Alahacı	27	33	15	12	4	17	3	6	34
Arslandoğmuş	26	24	19	16	15	25	12	-	28
Banaz	14	14	11	6	4	-	1	-	14
Bayat	20	19	13	10	2	2	-	-	20
Bedel	47	49	27	32	12	3	1	-	49
Bezirci G.M.	2	-	-	-	-	1	-	-	2
Çakmak	32	32	26	25	17	-	-	-	34
Çaşur	24	26	14	19	11	-	-	-	27
Çelebiler	3	5	2	3	1	-	-	-	5
Çeltek	12	13	9	5	6	7	3	-	13
Çifligân	24	24	21	17	14	-	5	-	24
Delikkaya	5	3	3	3	2	5	1	-	5
Demircilik	6	6	6	5	2	-	1	-	6
Dere	12	11	9	8	5	-	-	-	12
Deşerek	5	4	3	3	-	5	-	-	5
Gazi	33	28	18	12	14	-	3	-	33
Han-ı Cedid M.	83	81	61	58	38	1	-	-	89
Han-ı Cedid G.M.	49	54	38	36	28	-	-	-	56
Hayranlı	6	6	3	4	3	5	1	-	6
Höllüklü G.M.	7	2	4	5	7	-	1	-	7
İbre	10	9	7	4	1	-	-	-	10
İnebey	20	14	16	13	8	-	6	-	20
Kâhkik	18	16	12	11	2	6	-	1	20
Kale	18	22	11	8	1	-	1	-	22
Kalın	31	28	27	18	13	-	-	-	32
Karacalar Çift. M.	4	4	2	2	2	4	-	-	4
Karacalar Çift. G.M.	4	4	3	2	3	4	-	-	4
Karacaviran	28	26	25	22	21	-	-	-	29
Karaçayır	3	5	2	2	2	-	1	-	5
Kara Mehmedoğlu Ç.	10	9	7	6	4	7	3	-	11
Kargın	62	60	40	30	33	53	12	-	65
Kavak	77	74	47	40	42	5	6	-	78
Kazanlı M.	10	8	4	3	-	9	-	-	13
Kazanlı. G.M.	2	2	-	1	2	2	-	-	2
Ken	18	17	16	12	7	-	4	-	19
Kerim Mümin	12	9	11	10	6	5	3	-	12
Kıldır	16	16	11	10	7	-	3	-	16
Kırmacıoğlu	4	4	1	2	4	-	1	-	4
Kızıl	14	11	10	7	5	5	2	-	14
Kızılca	30	29	22	19	9	21	-	13	30
Kurtlapa	56	56	44	44	1	43	5	1	63
Künbet-i yeni	46	44	40	35	15	-	-	-	46

Kürtler	5	5	4	2	2	4	1	-	5
Menteşe	25	29	20	15	5	-	1	-	29
Mermer	8	7	7	6	-	6	-	-	8
Mumcu Çiftliği	13	13	11	9	4	9	-	-	13
Nevruz	32	33	28	27	8	1	-	-	33
Olukman	24	28	18	12	5	23	3	-	28
Ovacık	25	23	16	14	9	18	7	-	25
Ozmuş	12	12	9	5	3	-	-	-	12
Özengi	13	13	9	7	7	-	-	-	14
Pustad	9	9	8	9	3	-	-	-	9
Sandal	12	12	9	7	6	1	1	-	12
Sarı Hasan M.	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sarı Hasan G. M.	6	4	3	2	2	5	-	-	6
Sarı Kaya	21	23	19	15	4	-	-	-	24
Sarıyar	44	41	32	31	27	37	14	2	46
Seren	8	7	6	7	6	-	2	-	8
Silvan	9	8	7	4	3	7	3	-	9
Subaşı	13	14	11	12	13	3	-	-	14
Şaban	10	8	7	7	4	8	4	-	10
Tokuş	22	21	17	11	-	10	-	-	25
Üyük	7	7	3	6	7	-	4	-	8
Veliüddin	18	18	17	12	9	17	7	-	19
Yakuboğlan	23	18	19	15	10	17	6	-	25
Yılanlı	2	2	2	2	2	1	-	-	2
Yıldız	95	98	70	51	23	72	10	-	105
Yusufoğlan	47	44	32	24	13	37	7	1	47
TOPLAM	1499	1468	1100	941	572	563	161	25	1601

2. Büyükbaş Hayvan Sayısı ve Hâsılatı

a. İnek Sayısı ve Hâsılatı

Kayıtlarda “sağman” ve “kısır” olarak yer alan inek, kaza dâhilinde en fazla beslenen büyükbaş hayvanlar arasındadır. Söz konusu hayvanlardan sağman inekler hâsılat sağlarken kısır inekler için herhangi bir hâsılat kaydı mevcut değildir. Kaza halkının bağımsız ve ortak tasarrufu altında bulunan inek sayısı 3.858’dir. Bu ineklerden % 91,71’i sağman, % 8,29’u kısır inektir.

Kaza sakinlerinin bağımsız olarak kendilerine ait olan inek sayısı 3.380’dir. Ortak olarak beslenen inek sayısı ise 448’i sağman, 30’u kısır olmak üzere 478’dir. Sağman ve kısır ineklerin % 94,27’si Müslümanlar, % 5,73’ü gayrimüslimler tarafından beslenmektedir.

Toplam inek sayısının en fazla olduğu yerleşim birimi 408 adetle Han-ı Cedid, en az olduğu yerleşim birimi ise 4 adetle gayrimüslimlerle meskûn Bezirci Köyü’dür.

Tablo 44: İnek Sayısı

Köy Adı	Sağman İnek		Kısır İnek		Toplam İnek (Adet)
	Adet	Ortak Adet	Adet	Ortak Adet	
Adıs	90	6	17	-	113
Ağcahan	14	6	-	1	21
Ağki	9	4	1	1	15
Alahacı	24	5	2	1	32
Arslandoğmuş	49	4	2	-	55
Banaz	18	7	7	-	32
Bayat	35	1	-	-	36
Bedel	112	22	-	-	134
Bezirci G.M.	4	-	-	-	4
Çakmak	103	5	-	-	108
Çaşur	36	21	-	-	57
Çelebiler	3	5	-	-	8
Çeltek	14	8	4	2	28
Çifligân	70	4	3	-	77
Delikkaya	5	4	2	-	11
Demircilik	17	-	-	-	17
Dere	21	13	1	-	35
Deşerek	9	3	2	-	14
Gazi	37	9	8	2	56
Han-ı Cedid M.	243	-	-	-	243
Han-ı Cedid G.M.	161	-	4	-	165
Hayranlı	11	3	1	1	16
Höllüklü G.M.	13	-	1	-	14
İbre	15	4	4	-	23
İnebey	36	20	2	4	62
Kâhkik	31	9	9	-	49
Kale	36	3	-	-	39
Kalm	101	2	-	-	103
Karacalar Çift. M.	2	4	1	-	7
Karacalar Çift. G.M.	5	1	1	-	7
Karacaviran	77	13	-	-	90
Karaçayır	5	2	-	-	7
Karamehmedoğlu Çift.	28	1	3	-	32
Kargın	108	2	19	-	129
Kavak	122	46	6	1	175
Kazanlı M.	15	-	1	-	16
Kazanlı G.M.	3	-	2	-	5
Ken	52	-	4	-	56
Kerim Mümin	33	5	8	-	46
Kıldır	28	4	6	1	39
Kırmacıoğlu	4	4	2	-	10
Kızıl	29	9	1	-	39
Kızılca	63	7	33	4	107
Kurtlapa	75	4	20	-	99
Künbet-i yeni	119	5	-	-	124
Kürtler	10	1	1	-	12
Menteşe	42	6	5	-	53
Mermer	14	4	7	-	25
Mumcu Çiftliği	26	13	6	2	47
Nevruz	103	24	8	-	135

Olukman	45	6	9	-	60
Ovacık	47	6	3	-	56
Ozmuş	24	5	1	-	30
Özengi	20	3	2	-	25
Pustad	13	26	-	-	39
Sandal	20	12	1	-	33
Sarı Hasan M.	-	-	-	-	-
Sarı Hasan G. M.	9	13	-	4	26
Sarı Kaya	49	8	-	-	57
Sarıyar	78	4	4	-	86
Seren	14	8	1	-	23
Silvan	13	3	4	1	21
Subaşı	32	4	-	-	36
Şaban	28	4	2	-	34
Tokuş	43	-	9	-	52
Üyük	11	5	-	-	16
Veliüddin	36	9	3	1	49
Yakuboğlan	56	2	13	1	72
Yılanlı	5	-	1	-	6
Yıldız	134	5	31	3	173
Yusufoğlan	133	2	2	-	137
TOPLAM	3090	448	290	30	3858

Yıldızeli Kazası'nda sağman inek hâsılatı tüm hayvancılık geliri içinde oldukça yüksek bir paya sahiptir. Bir adet sağman inek için çoğunlukla 20 kuruş yıllık hâsılatın yazıldığı Yıldızeli Kazası'nda toplam sağman inek hâsılatı 66.905 kuruştur. Bu hâsılat tüm büyükbaş hayvan hâsılatı içinde % 41,17 toplam hayvancılık hâsılatı içinde % 20,67 oranında pay sahibidir. Söz konusu hâsılatın % 92,27'si halkın bağımsız olarak kendi besiciliğinden elde ettiği hâsılat, % 7,73'ü ise yabancılarla ortaklığından elde ettiği hâsılatır.

En yüksek sağman inek hâsılatının elde edildiği yerleşim birimi 8.080 kuruş ile Han-ı Cedid'tir ki tüm inek hâsılatının % 12,08'i bu yerleşim biriminden elde edilmektedir. Toplam 66.905 kuruşluk sağman inek hâsılatının % 93,95'i Müslümanlara % 6,05'i ise gayrimüslimlere aittir.

Müslümanlar içinde en yüksek inek hâsılatı elde eden yerleşim yeri kaza genelinde olduğu gibi Han-ı Cedid'tir. Burada Müslümanlar toplam 4.860 kuruş hâsılat elde etmiştir. En düşük sağman inek hâsılatının olduğu yerleşim birimi ise 100 kuruş hâsılat elde edilen Yılanlı Köyü'dür. Aynı çerçevede gayrimüslimler incelendiğinde en yüksek sağman inek hâsılatı olan yerleşim merkezinin, kaza geneli ve Müslümanlarda olduğu gibi Han-ı Cedid olduğu görülecektir. Burada yaşayan

gayrimüslimler toplam 3.220 kuruş sağman inek hâsılatı elde etmiştir. En düşük hâsılatın olduğu yerleşim birimi ise Kazanlı Köyü'dür. Bu köyde gayrimüslimler 60 kuruş sağman inek hâsılatı elde etmiştir.

Tablo 45: Sağman İnek Hâsılatı (Kuruş)

Köy Adı	Sağman İnek Hâsılatı		Toplam Hâsılat
	Hâsılat	Ortaklık Hâsılatı	
Adıs	1800	60	1860
Ağcahan	280	60	340
Ağki	180	40	220
Alahacı	480	60	540
Arslandoğmuş	980	60	1040
Banaz	360	100	460
Bayat	700	10	710
Bedel	2240	220	2460
Bezirci G.M.	80	-	80
Çakmak	2060	50	2110
Çaşur	720	220	940
Çelebiler	60	60	120
Çeltek	300	60	360
Çifligân	1330	40	1370
Delikkaya	100	60	160
Demircilik	340	-	340
Dere	420	130	550
Deşerek	180	30	210
Gazi	740	90	830
Han-ı Cedid M.	4860	-	4860
Han-ı Cedid G.M.	3220	-	3220
Hayranlı	220	30	250
Höllüklü G.M.	260	-	260
İbre	300	50	350
İnebey	730	240	970
Kâhkik	620	90	710
Kale	720	30	750
Kalm	2020	20	2040
Karacalar Çift. M.	40	80	120
Karacalar Çift. G.M.	100	20	120
Karacaviran	1540	180	1720
Karaçayır	100	20	120
Karamehmedoğlu Çift.	560	10	570
Kargın	2160	20	2180
Kavak	2440	620	3060
Kazanlı M.	300	-	300
Kazanlı G.M.	60	-	60
Ken	1040	-	1040
Kerim Mümin	660	50	710
Kıldır	560	50	610
Kırmacıoğlu	80	40	120
Kızıl	580	90	670
Kızılca	1260	70	1330
Kurtlapa	1485	40	1525

Künbet-i yeni	2380	50	2430
Kürtler	200	10	210
Menteşe	840	70	910
Mermer	280	40	320
Mumcu Çiftliği	520	140	660
Nevruz	2060	240	2300
Olukman	890	60	950
Ovacık	940	70	1010
Ozmuş	480	50	530
Özengi	400	30	430
Pustad	260	370	630
Sandal	400	120	520
Sarı Hasan M.	-	-	-
Sarı Hasan G.M.	180	130	310
Sarı Kaya	980	120	1100
Sarıyar	1560	40	1600
Seren	280	80	360
Silvan	260	30	290
Subaşı	640	40	680
Şaban	560	70	630
Tokuş	860	-	860
Üyük	220	80	300
Veliüddin	720	140	860
Yakuboğlan	1120	20	1140
Yılanlı	100	-	100
Yıldız	2680	50	2730
Yusufoğlan	2660	20	2680
TOPLAM	61.735	5.170	66.905

b. Manda Sayısı ve Hâsılatı

Kayıtlarda mandalar; “sağman manda” “koşu mandası” “kısır manda” bazen de “camus” olarak yer almıştır. Söz konusu bu mandalardan sağman ve koşu mandası olanlar hâsılat sağlarken kısır olarak kaydedilenler hâsılat sağlamamaktadır. Kaza dâhilinde toplam 1.316 adet manda tespit edilmiştir. Bu mandalardan 159’u hâsılat sağlamayan yani kısır manda, 471’i sağman, 686’sı koşu mandasıdır.

Beslenen mandaların % 85,26’sı bağımsız olarak kaza halkına, % 14,74’ü ortak olarak kaza halkı ile yabancılara aittir. Ancak koşu mandası üzerinde herhangi bir ortaklık söz konusu olmayıp tamamı kaza sakinlerine aittir. Zira koşum amaçlı olarak kullanılan bir diğer hayvan olan koşu öküzünde de durum farklı değildir. En fazla manda beslenen yerleşim birimi 188 adetle Han-ı Cedid’tir. Bezirci, Deşerek, Mermer ve Tokuş köylerinde manda bulunmamaktadır.

Manda sayısı cemaatlere göre incelendiğinde; Müslümanların 1.215 adet, gayrimüslimlerin ise 101 adet mandaya sahip oldukları görülecektir. Dolayısıyla

kaza dâhilinde bulunan mandaların %92,33'ü Müslümanlara, %7,67'si gayrimüslimlere aittir.

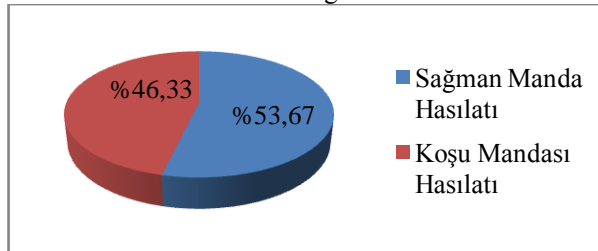
Tablo 46: Manda (Camus) Sayısı

Köy Adı	Kısır Manda		Sağman Manda		Koşu Mandası Adet	Toplam Manda Adet
	Adet	Ortak Adet	Adet	Ortak Adet		
Adıs	8	-	9	2	8	27
Ağcahan	-	1	-	1	9	11
Ağki	1	-	-	-	2	3
Alahacı	-	-	2	1	4	7
Arslandoğmuş	6	-	8	5	21	40
Banaz	-	-	1	3	2	6
Bayat	2	-	2	4	14	22
Bedel	4	1	3	4	6	18
Bezirci G.M.	-	-	-	-	-	-
Çakmak	3	-	14	1	12	30
Çaşur	-	1	5	4	16	26
Çelebiler	-	-	-	1	2	3
Çeltek	2	-	2	1	4	9
Çifligân	-	-	4	5	23	32
Delikkaya	-	-	-	1	3	4
Demircilik	-	-	1	2	2	5
Dere	-	-	2	3	2	7
Deşerek	-	-	-	-	-	-
Gazi	3	-	3	7	23	36
Han-ı Cedid M.	-	-	36	10	56	102
Han-ı Cedid G.M.	-	-	25	5	56	86
Hayranlı	-	1	-	2	-	3
Höllüklü G.M.	-	-	1	-	-	1
İbre	-	-	-	-	1	1
İnebey	1	2	5	2	8	18
Kâhkik	-	1	-	-	3	4
Kale	-	-	1	-	2	3
Kalın	1	-	10	1	17	29
Karacalar Çift. M.	-	-	-	-	4	4
Karacalar Çift. G. M.	-	-	-	-	6	6
Karacaviran	1	-	11	11	27	50
Karaçayır	-	-	1	-	2	3
Karamehmedoğlu Çift.	-	1	3	1	2	7
Kargın	18	7	16	6	28	75
Kavak	5	7	20	20	46	98
Kazanlı M.	-	-	-	-	-	-
Kazanlı G.M.	1	-	-	-	4	5
Ken	-	2	4	6	-	12
Kerim Mümin	2	-	4	1	10	17
Kıldır	-	-	-	5	10	15
Kırmacıoğlu	-	-	3	1	4	8
Kızıl	3	-	4	-	8	15
Kızılca	2	-	1	-	13	16
Kurtlapa	7	1	1	-	-	9
Künbet-i yeni	1	-	22	1	18	42
Kürtler	3	-	-	1	3	7
Menteşe	-	-	-	3	9	12

Mermer	-	-	-	-	-	-
Mumcu Çiftliği	-	1	-	-	6	7
Nevruz	-	-	3	2	18	23
Olukman	-	-	2	1	4	7
Ovacık	-	-	9	1	2	12
Ozmuş	-	-	2	1	2	5
Özengi	-	-	3	3	5	11
Pustad	-	-	-	3	4	7
Sandal	-	2	-	4	9	15
Sarı Hasan M.	-	-	-	-	-	-
Sarı Hasan G.M.	-	-	-	-	3	3
Sarı Kaya	-	-	1	2	2	5
Sarıyar	19	-	20	3	31	73
Seren	2	-	3	-	10	15
Silvan	1	-	1	1	6	9
Subaşı	12	-	14	3	13	42
Şaban	-	-	1	4	4	9
Tokuş	-	-	-	-	-	-
Üyük	1	1	2	2	6	12
Veliüddin	-	1	1	6	6	14
Yakuboğlan	-	-	9	-	7	16
Yılanlı	-	-	-	1	2	3
Yıldız	12	3	1	-	38	54
Yusufoğlan	5	-	14	3	18	40
Toplam	126	33	310	161	686	1.316

Yıldızeli Kazası'nda manda hâsılatı büyükbaş hayvancılık gelirleri içinde miktar bakımından üçüncü sırada yer almaktadır. Sağman ve koşu mandalarından hâsılat elde edilmektedir. Bir adet sağman manda için çoğunlukla 40, koşu mandası için ise 20 kuruş yıllık hâsılat yazılmıştır. Bazı durumlarda sağman veya koşu mandası için hâsılat yazılmadığı da görülmektedir. Kaza dâhilinde toplam manda hâsılatı 29.290 kuruş ile büyükbaş hayvan hâsılatı içinde % 18,02 toplam hayvancılık hâsılatı içinde % 9,05'lik paya sahibidir. Bu hâsılatın % 53,67'si sağman, % 46,33'ü koşu mandası hâsılatıdır.

Grafik 26: Manda Hâsılatı Dağılımı

Ekonomik faaliyetlerin önemli özelliklerinden olan ortaklık sadece sağman manda ve hâsılat sağlamayan kısır mandada söz konusu olurken koşu mandasında ortaklık yoktur. 29.290 kuruşluk manda hâsılatının % 89,35'i kaza sakinlerinin bağımsız besiciliklerinden elde ettikleri, % 10,65'i ise yabancılarla ortaklıklarından elde ettikleri hâsılattır.

Toplam 29.290 kuruş manda hâsılatının % 91,84'ü Müslümanlara, % 8,16'sı gayrimüslimlere aittir. Müslümanlar içinde en yüksek manda hâsılatı elde edilen yerleşim birimi 2.840 kuruş ile Han-ı Cedid'tir. Deşerek, Kazanlı, Karacalar Çiftliği, Mermer, Sarı Hasan, Tokuş köylerinde Müslümanlar manda hâsılatına sahip değildir. Gayrimüslimlerde ise en yüksek manda hâsılatının olduğu yerleşim birimi Müslümanlarda olduğu gibi Han-ı Cedid'tir. Hanı Cedid'te gayrimüslimlere ait manda hâsılatı 2.220 kuruştur. Bezirci ve Karacalar Çiftliğinde gayrimüslimler söz konusu hâsılatı sahip değildir.

Tablo 47: Manda Hâsılatı (Kuruş)

Köy Adı	Sağman Manda		Koşu Mandası	Toplam Hâsılat
	Hâsılat	Ortaklık Hâsılatı	Hâsılat	
Adıs	360	40	160	560
Ağcahan	-	20	180	200
Ağki	-	-	40	40
Alahacı	80	20	80	180
Arslandoğmuş	320	100	420	840
Banaz	40	60	40	140
Bayat	80	80	280	440
Bedel	120	80	120	320
Bezirci G.M.	-	-	-	-
Çakmak	560	20	240	820
Çaşur	200	80	320	600
Çelebiler	-	20	40	60
Çeltek	80	20	80	180
Çifligân	160	80	460	700
Delikkaya	-	20	60	80
Demircilik	40	40	40	120
Dere	80	60	40	180
Deşerek	-	-	-	-
Gazi	120	140	460	720
Han-ı Cedid M.	1440	220	1180	2840
Han-ı Cedid G.M.	1000	100	1120	2220
Hayranlı	-	40	-	40
Höllüklü G.M.	40	-	-	40
İbre	-	-	20	20
İnebey	200	40	160	400
Kâhkik	-	-	60	60
Kale	40	-	40	80

Kalın	400	20	340	760
Karacalar Çift. M.	-	-	-	-
Karacalar Çift. G. M.	-	-	-	-
Karacaviran	440	220	540	1200
Karaçayır	40	-	40	80
Karamehmedoğlu Çift.	120	20	40	180
Kargın	640	120	560	1320
Kavak	800	440	920	2160
Kazanlı M.	-	-	-	-
Kazanlı G.M.	-	-	80	80
Ken	160	120	-	280
Kerim Mümin	160	20	200	380
Kıldır	-	100	200	300
Kırmacıoğlu	120	20	80	220
Kızıl	160	-	160	320
Kızılca	40	-	260	300
Kurtlapa	40	-	-	40
Künbet-i yeni	880	20	360	1260
Kürtler	-	20	60	80
Menteşe	-	80	180	260
Mermer	-	-	-	-
Mumcu Çiftliği	-	-	120	120
Nevruz	120	40	360	520
Olukman	80	20	80	180
Ovacık	360	20	40	420
Ozmuş	80	20	40	140
Özengi	120	60	100	280
Pustad	-	80	80	160
Sandal	-	80	180	260
Sarı Hasan M.	-	-	-	-
Sarı Hasan G.M.	-	-	50	50
Sarı Kaya	40	40	40	120
Sarıyar	800	60	620	1480
Seren	120	-	200	320
Silvan	40	20	120	180
Subaşı	560	60	260	880
Şaban	40	100	80	220
Tokuş	-	-	-	-
Üyük	80	40	120	240
Veliüddin	40	120	120	280
Yakuboğlan	360	-	140	500
Yılanlı	-	20	40	60
Yıldız	40	-	760	800
Yusufoğlan	560	60	360	980
Toplam	12.400	3.320	13.570	29.290

c. Öküz Sayısı ve Hâsılatı

Çift sürme işlerinde gücünden yararlanılabilen hayvanlar öküz, at ve katırdır. Osmanlı çiftçisi bunlardan en çok öküzü kullanıyordu. Bir çift at 1 iş gününde 6-7, bir çift öküz ise 3-4 dönüm toprak sürebiliyordu. Fakat öküz özellikle eğimli ve dik topraklarda çift sürmek için daha elverişli idi. Üstelik öküzün beslenme giderleri daha azdı. Bir atı veya katırı bütün bir yıl boyunca arpa, yulaf, ot, kepek ve samanla beslemek gerekiyordu. Oysa öküz 7 ay süre ile burçak ve samanla besleniyor ve yılın geri kalan aylarında otlamak üzere çayıra salınıyordu. Bu nedenlerle Osmanlı imparatorluğunda öküz gücünden yararlanma daha yaygındı (Güran, 1998:86) Yıldızeli kazasında halkın en çok sahip olduğu büyükbaş hayvanlardan biri de öküzdür. Söz konusu büyükbaş hayvanların çok büyük bir kısmı “koşu öküzü” olarak kayıtlarda yerini almıştır. Kaza dâhilinde toplam 4.433 adet koşu öküzü tespit edilmiştir. En fazla koşu öküzünün bulunduğu yerleşim birimi Han-ı Cedid'tir. Bezirci Köyü'nde ise koşu öküzü bulunmamaktadır. 4.433 adet koşu öküzünün % 94,63'ü Müslümanlara, % 5,37'si gayrimüslimlere aittir.

Bir adet koşu öküzü için çoğunlukla 15 kuruş yıllık hâsılat yazılmakla birlikte hiç hâsılat yazılmadığı da olmuştur. Zira toplam 45 adet koşu öküzüne hâsılat yazılmamıştır. Koşu öküzünden elde edilen hâsılat toplam 65.950 kuruştur. Bu miktar büyükbaş hayvan hâsılatının % 40,58'ine tüm hayvancılık hâsılatının ise % 20,37'sine karşılık gelmektedir. Söz konusu hâsılatın % 94,95'i Müslümanlara, % 5,05'i gayrimüslimlere aittir. Müslümanlar içinde koşu öküzü hâsılatının en yüksek olduğu yerleşim birimi 4.395 kuruş ile Yıldız Köyü en az olduğu yerleşim birimi ise 90 kuruş ile Yılanlı Köyü'dür. Gayrimüslimlerde koşu öküzü hâsılatının en fazla olduğu yerleşim birimi 3.030 kuruş ile Han-ı Cedid'tir. Bezirci Köyü'nde koşu öküzü ve hâsılatı yokken Karacalar Çiftliği'nde bulunan 22 adet koşu öküzü için hâsılat yazılmamıştır.

Tablo 48: Koşu Öküzü Sayısı ve Hâsılatı (Kuruş)

Köy Adı	Koşu Öküzü		Köy Adı	Koşu Öküzü	
	Adet	Hâsılat		Adet	Hâsılat
Adıs	155	2325	Kazanlı G.M.	6	90
Ağcahan	13	195	Ken	56	840
Ağki	15	225	Kerim Mümin	33	495
Alahacı	78	1200	Kıldır	43	630
Arslandoğmuş	65	975	Kırmacıoğlu	13	195
Banaz	50	750	Kızıl	39	585
Bayat	58	870	Kızılca	102	1530
Bedel	184	2760	Kurtlapa	137	2055
Bezirci G.M.	-	-	Künbet-i yeni	131	1975
Çakmak	107	1605	Kürtler	12	135
Çaşur	69	1035	Menteşe	84	1200
Çelebiler	15	225	Mermer	19	285
Çeltek	48	720	Mumcu Çiftliği	44	660
Çifligân	80	1200	Nevruz	132	1980
Delikkaya	9	135	Olukman	85	1275
Demircilik	28	420	Ovacık	64	930
Dere	38	570	Ozmuş	48	720
Deşerek	13	195	Özengi	42	630
Gazi	84	1260	Pustad	25	375
Han-ı Cedid M.	221	3340	Sandal	43	645
Han-ı Cedid G.M.	202	3030	Sarı Hasan M.	-	-
Hayranlı	18	270	Sarı Hasan G.M.	10	150
Höllüklü G.M.	8	60	Sarı Kaya	87	1305
İbre	33	495	Sarıyar	88	1340
İnebey	49	735	Seren	10	150
Kâhkik	52	780	Silvan	25	375
Kale	53	795	Subaşı	38	570
Kalm	112	1620	Şaban	32	480
Karacalar Çift. M.	10	-	Tokuş	61	915
Karacalar Çift. G.M.	12	-	Üyük	20	300
Karacaviran	85	1275	Veliüddin	53	795
Karaçayır	14	210	Yakuboğlan	40	555
Karamehmedoğlu Çift.	28	420	Yılanlı	6	90
Kargın	148	2220	Yıldız	293	4395
Kavak	218	3270	Yusufoglan	121	1845
Kazanlı M.	19	270	Toplam	4433	65.950

Koşum amaçlı kullanılmayan öküzler kayıtlara “*karasığır öküzü*” olarak geçmiştir. Ancak sayıları oldukça azdır. Kaza dâhilinde sadece 24 adet karasığır öküzü bulunmaktadır. Söz konusu hayvanların bir adedi için 15 kuruş hâsılat yazılmıştır. Toplam karasığır öküzü hâsılatı ise 360 kuruştur ve tamamı Müslüman hanelere aittir.

Tablo 49: Karasığır Öküzü Sayısı ve Hâsılatı (Kuruş)

Köy Adı	Karasığır Öküzü	
	Adet	Hâsılat
Bedel	2	30
Han-ı Cedid M.	6	90
Kavak	2	30
Ken	2	30
Nevruz	6	90
Seren	6	90
TOPLAM	24	360

d. Hâsılat Sağlamayan Büyükbaş Hayvan Sayısı

Büyükbaş hayvanlar içerisinde yer alan ancak hâsılat sağlamayan hayvanlarında oldukça fazla olduğu görülmektedir. Söz konusu büyükbaş hayvanlar tosun, düve, buzağı, balak ve danadır.

Yıldızeli Kazası'nda beslenen 2.304 adet tosun tüm büyükbaş hayvanların % 15,40'ını oluşturmaktadır. Tosunların % 95,18'i halkın bağımsız olarak kendi tasarrufunda iken % 4,82'si kaza sakinleri ile yabancıların ortak tasarrufu altındadır. 2.304 adet tosunun % 94,84'ü Müslümanlara, % 5,16'sı gayrimüslimlere aittir. En fazla tosun beslenen yerleşim birimi 215 adetle Han-ı Cedid'tir. Buradaki tosunların tamamı kaza sakinlerine aittir.

Hâsılat sağlamayan büyükbaş hayvanlardan bir diğeri de düvedir. Toplam 1.658 adet düve tüm büyükbaş hayvanlar içinde % 11,08 oranında bir paya sahiptir. Düvelerin % 92,70'i müstakil olarak kaza halkına aitken % 7,30'u kaza sakinleri ve yabancıların ortak tasarrufundadır. Söz konusu büyükbaş hayvanların % 95,17'si Müslümanlara, % 4,83'ü gayrimüslimlere aittir.

Hâsılat sağlamayan büyükbaş hayvanlardan bir diğeri buzağıdır. Yıldızeli kazasında toplam 1.108 adet buzağı beslenmektedir. Buzağılar büyükbaş hayvanlar içinde % 7,40 oranında bir paya sahiptir. Toplam 1.108 adet buzağının % 94,58'i halkın bağımsız olarak kendi tasarrufunda, % 5,42'si kaza sakinleri ve yabancıların ortak tasarrufundadır. Tüm buzağuların % 97,38'i Müslümanlara, % 2,62'si gayrimüslimlere aittir.

Yıldızeli Kazası'nda büyükbaş hayvanların % 1,42'sini balaklar oluşturmaktadır. Toplam balak sayısı ise 212'dir. Balakların % 80,19'u kaza sakinlerinin bağımsız tasarrufunda % 19,81'i ise kaza sakinleri ve yabancıların ortak

tasarrufundadır. Müslümanlar tüm balakların % 99,06'sına, gayrimüslimler % 0,94'üne sahiptir.

Son olarak hâsılat sağlamayan büyükbaş hayvanlar içinde en az olan danadır. Kaza dâhilinde toplam 52 adet dana tüm büyükbaş hayvanların % 0,35'ini oluşturmaktadır. Söz konusu büyükbaş hayvanların % 98,08'i kaza sakinlerinin müstakil tasarrufu, % 1,92'si kaza sakinleri ile yabancıların ortak tasarrufu altındadır. Danaların tamamı Müslümanlara aittir.

Tablo 50: Hâsılat Sağlamayan Büyükbaş Hayvan Sayısı

Köy Adı	Tosun		Düve		Buzığı		Balak		Dana	
	Adet	Ort. Adet	Adet	Ort. Adet	Adet	Ort. Adet	Adet	Ort. Adet	Adet	Ort. Adet
Adıs	97	-	72	8	67	3	10	2	2	-
Ağcahan	11	1	8	-	13	2	2	-	-	-
Ağki	7	1	3	2	8	4	-	-	-	-
Alahacı	28	1	16	-	27	-	4	-	11	-
Arslandoğmuş	33	-	28	1	42	2	8	5	-	-
Banaz	16	-	8	-	-	-	1	-	-	-
Bayat	23	-	14	2	4	-	-	-	-	-
Bedel	61	2	62	5	6	-	-	1	-	-
Bezirci G.M.	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Çakmak	76	4	55	-	-	-	-	-	-	-
Çaşur	20	10	26	12	-	-	-	-	-	-
Çelebiler	3	3	2	4	-	-	-	-	-	-
Çeltek	17	1	8	-	11	4	2	1	-	-
Çifligân	42	2	35	2	-	-	7	2	-	-
Delikkaya	4	-	10	-	8	1	1	-	-	-
Demircilik	13	-	8	-	-	-	1	-	-	-
Dere	23	-	18	-	-	-	-	-	-	-
Deşerek	4	3	3	-	8	3	-	-	-	-
Gazi	17	2	13	1	-	-	-	3	-	-
Han-ı Cedid. M	111	-	79	-	5	-	-	-	-	-
Han-ı Cedid G.M.	104	-	52	-	-	-	-	-	-	-
Hayranlı	4	-	4	1	7	3	1	-	-	-
Höllüklü G.M	4	-	14	-	-	-	2	-	-	-
İbre	12	-	4	-	-	-	-	-	-	-
İnebey	26	3	17	-	-	-	7	5	-	-
Kâhkik	18	2	15	2	18	-	-	-	1	-
Kale	23	1	12	-	-	-	1	-	-	-
Kalın	74	-	43	-	-	-	-	-	-	-
Karacalar Çift. M.	1	2	3	1	6	-	-	-	-	-
Karacalar Çift. G. M.	4	-	3	-	6	-	-	-	-	-
Karacaviran	72	8	50	3	-	-	-	-	-	-
Karaçayır	2	-	2	-	-	-	1	-	-	-
Karamehmedoğlu Çift.	9	-	10	-	14	-	2	1	-	-
Kargın	65	-	46	1	99	-	10	2	-	-
Kavak	79	9	51	8	6	-	12	-	-	-
Kazanlı M.	6	-	4	1	15	-	-	-	-	-
Kazanlı G.M.	-	-	2	-	3	-	-	-	-	-

Ken	27	-	28	1	-	-	3	3	-	-
Kerim Mümin	22	1	21	1	11	-	3	-	-	-
Kıldır	12	4	12	2	-	-	-	3	-	-
Kırmacıoğlu	1	-	3	-	-	-	1	-	-	-
Kızıl	12	6	13	2	9	-	2	-	-	-
Kızılca	48	2	29	1	45	4	-	-	32	1
Kurtlapa	69	-	60	6	64	-	7	-	1	-
Künbet-i yeni	89	2	72	2	-	-	-	-	-	-
Kürtler	5	3	3	2	8	-	1	-	-	-
Menteşe	37	1	23	1	-	-	-	1	-	-
Mermer	13	4	13	-	17	-	-	-	-	-
Mumcu Çiftliği	18	3	13	3	20	4	-	-	-	-
Nevruz	76	2	56	7	2	-	-	-	-	-
Olukman	42	-	17	1	38	7	2	1	-	-
Ovacık	26	-	18	1	43	-	10	-	-	-
Ozmuş	9	1	5	1	-	-	-	-	-	-
Özengi	10	-	8	1	-	-	-	-	-	-
Pustad	15	13	8	11	-	-	-	-	-	-
Sandal	21	4	6	3	1	-	-	1	-	-
Sarı Hasan M.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sarı Hasan G.M.	1	6	1	8	6	13	-	-	-	-
Sarı Kaya	49	-	24	-	-	-	-	-	-	-
Sarıyar	59	2	45	-	53	2	22	-	2	-
Seren	12	-	10	2	-	-	4	-	-	-
Silvan	8	-	4	-	8	5	2	1	-	-
Subaşı	26	-	27	2	6	-	-	-	-	-
Şaban	18	-	7	2	29	-	1	4	-	-
Tokuş	40	-	18	-	20	-	-	-	-	-
Üyük	3	1	8	1	-	-	3	1	-	-
Veliüddin	26	-	18	1	34	-	3	4	-	-
Yakuboğlan	53	-	39	-	45	2	8	-	-	-
Yılanlı	2	-	2	-	2	-	-	-	-	-
Yıldız	133	-	66	5	113	1	12	1	-	-
Yusufoğlan	102	1	60	-	100	-	14	-	2	-
Toplam	2193	111	1537	121	1048	60	170	42	51	1

C. Yük ve Binek Hayvancılığı

Burada bahsedilecek olanlar yük ve binek hayvancılığında kullanılan merkep ve kısraaktır. Söz konusu bu hayvanlardan merkepler; “döllü merkep”, “dölsüz merkep” olarak kayıtlarda yer almış ve bunlardan sadece döllü merkep için hâsılat yazılmıştır. Kısraak ise ; “döllü kısraak” ve “dölsüz kısraak” olarak kaydedilmiş ve döllü kısraak için hâsılat yazılmıştır.

Ekonominin her alanında olduğu gibi burada da ortaklıklar söz konusudur. Kaza dâhilinde tespit edilen 1.727 adet yük ve binek hayvanından 1.349 adedi yalnızca kaza sakinlerine ait iken 378 adedi kaza sakinleri ile kaza dışındaki kimseler

arasında ortak olarak bulunmakta ve hâsılatlar çoğunlukla yarı yarıya bölüşülmektedir.

1. *Yük ve Binek Hayvanı Sahibi Haneler*

Yıldızeli Kazası'nda yük binek hayvanına sahip hane sayısı 948'dir. Dolayısıyla halkın % 56'sının yük ve binek hayvanına sahip olduğu görülmektedir. Söz konusu hanelerin % 94,51'i Müslüman, % 5,49'u gayrimüslim'dir. Müslümanlar içinde yük ve binek hayvanına sahip olma oranı % 56,74 iken gayrimüslimlerde bu oran % 45,61'dir.

Yük ve binek hayvanı sahipliği içinde merkep sahibi hanelerin çokluğu göze çarpmaktadır. Kaza dâhilinde toplam 832 hane merkep sahibidir. Dolayısıyla halkın % 49,14'ünün merkep sahibi olduğu görülmektedir. Bu hanelerin % 93,87'si Müslüman, % 6,13'ü gayrimüslim'dir. Merkep sahipliği açısından cemaatleri kendi içinde değerlendirecek olursak Müslümanların % 49,46'sının, gayrimüslimlerin % 44,74'ünün merkep sahibi olduğu görülecektir.

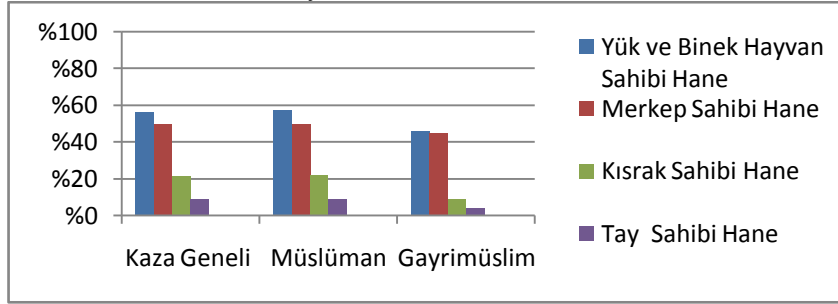
Halkın sahip olduğu yük ve binek hayvanlarından bir diğeri de kısraaktır. Toplam 355 hane yani tüm kaza nüfusunun % 20,97'si kısraak sahibidir. Söz konusu hanelerden % 97,18'i Müslüman, % 2,82'si gayrimüslim'dir. Müslümanların % 21,85'i, gayrimüslimlerin % 8,77'si kısraak sahibidir.

Tay sahibi olan hane sayısı 142'dir. Dolayısıyla halkın % 8,39'u tay sahibidir. Tay sahibi hanelerin % 97,18'i Müslüman, % 2,82'si gayrimüslim'dir. Müslümanlarda tay sahibi olma oranı % 8,74 iken gayrimüslimlerde % 3,51'dir.

Bargir, at ve esb şeklinde kaydedilmiş yük ve binek hayvanlarına sahip olan hane oldukça azdır. Tüm kazada sadece 3 Müslüman hane bargir sahibidir. Bu haneler toplam nüfusun % 0,18'ini oluşturmaktadır. Söz konusu hanelerden ikisi Han-ı Cedid, biri de Ağcahan'da meskûndur.

Son olarak kiracı merkep sahibi haneler gelmektedir. Tüm kaza nüfusunun % 0,24'ünü oluşturan 4 hane kiracı merkep sahibidir. Bu haneler Ağki, Mermer ve Tokuş köylerinde bulunmaktadır ve tamamı Müslüman'dır.

Grafik 27: Yük ve Binek Hayvan Sahibi Olma Oranları

Tablo 51: Yük ve Binek Hayvan Sahibi Hane Sayısı

Köy Adı	Hane Sayısı	Merkep Sahibi Hane	Kısırak Sahibi Hane	Tay Sahibi Hane	Bargir (At, Esb) Sahibi Hane	Binek Hayvan Sahibi Hane
Adıs	66	17	12	3	-	27
Ağcahan	8	3	2	1	1	5
Ağki	4	3	1	-	-	3
Alahacı	34	8	8	6	-	17
Arslandoğmuş	31	14	8	3	-	14
Banaz	19	7	5	-	-	8
Bayat	20	11	3	2	-	12
Bedel	51	31	7	2	-	32
Bezirci G.M.	24	4	-	1	-	4
Çakmak	36	19	8	2	-	22
Çaşur	28	13	12	1	-	16
Çelebiler	5	4	1	-	-	4
Çeltek	15	6	3	2	-	7
Çifligân	24	16	3	4	-	16
Delikkaya	5	2	1	1	-	2
Demircilik	6	4	1	-	-	4
Dere	12	3	8	2	-	9
Deşerek	5	2	1	2	-	3
Gazi	35	19	9	3	-	23
Han-ı Cedid M.	91	48	12	1	2	51
Han-ı Cedid G.M.	57	38	4	-	-	38
Hayranlı	6	3	3	2	-	4
Höllüklü G.M.	18	1	2	-	-	2
İbre	10	3	3	-	-	4
İnebey	22	5	3	3	-	9
Kâhkik	23	19	4	1	-	20
Kale	22	10	1	1	-	10
Kalm	33	21	14	6	-	21
Karacalar Çift. M.	6	1	1	-	-	2
Karacalar Çift. G.M.	6	3	1	-	-	3
Karacaviran	31	19	8	1	-	19
Karaçayır	6	3	2	-	-	4
Karamehmedoğlu Çift.	11	8	7	3	-	9
Kargın	65	43	8	4	-	44
Kavak	78	18	19	4	-	32
Kazanlı M.	13	8	3	-	-	9
Kazanlı G.M.	2	1	1	1	-	1

Ken	19	5	6	7	-	11
Kerim Mümin	13	7	4	2	-	8
Kıldır	16	11	4	-	-	11
Kırmacıoğlu	4	4	1	2	-	4
Kızıl	14	7	-	-	-	7
Kızılca	31	19	6	6	-	21
Kurtlapa	66	29	16	8	-	36
Künbet-i yeni	46	14	1	2	-	14
Kürtler	5	3	1	-	-	3
Menteşe	31	12	6	-	-	13
Mermer	8	2	2	1	-	3
Mumcu Çiftliği	13	6	6	5	-	9
Nevruz	33	26	12	4	-	26
Olukman	30	10	5	2	-	11
Ovacık	26	9	6	3	-	9
Ozmuş	12	7	4	3	-	9
Özengi	15	9	7	2	-	10
Pustad	9	5	2	1	-	5
Sandal	12	5	4	1	-	7
Sarı Hasan M.	1	-	-	-	-	-
Sarı Hasan G.M.	7	4	2	2	-	4
Sarı Kaya	24	14	9	4	-	16
Sarıyar	48	25	10	5	-	28
Seren	8	8	6	2	-	8
Silvan	9	6	4	3	-	7
Subaşı	14	13	6	2	-	14
Şaban	11	5	4	3	-	6
Tokuş	27	23	2	1	-	23
Üyük	8	3	1	-	-	4
Veliüddin	19	11	4	3	-	11
Yakuboğlan	26	8	4	3	-	10
Yılanlı	2	1	-	-	-	1
Yıldız	110	72	13	2	-	73
Yusufoğlan	48	11	8	1	-	16
TOPLAM	1693	832	355	142	3	948

2. Yük ve Binek Hayvanı Sayısı ve Hâsılatı

a. Merkep Sayısı ve Hâsılatı

Yıldızeli Kazası'nda halkın en fazla sahip olduğu yük ve binek hayvanı merkeptir. Tüm kaza dâhilinde toplam 1.092 adet merkep bulunmaktadır. Bu merkeplerden 844'ü hâsılat sağlarken 248 hâsılat sağlamamaktadır. Hâsılat sağlayan 844 adet merkebin 834 adedi kayıtlara “*döllü merkep*”, 10 adedi ise “*kiracı merkep*” olarak geçmiştir. 1.092 adet merkebin % 89,19'u bağımsız olarak kaza sakinlerine, % 10,81'i kaza sakinleri ve ortaklarına aittir.

Hâsılat sağlayan 844 merkebin % 89,22'si Müslümanlara, % 10,78'i gayrimüslimlere aittir. Hâsılat getiren merkebin en fazla bulunduğu yerleşim birimi Han-1 Cedit'tir. Adı geçen yerleşim biriminde 56'sı Müslümanlara 87'si gayrimüslimlere ait olmak üzere 143 adet merkep bulunmaktadır.

Bir adet döllü merkep için çoğunlukla 15 kuruş hâsılat yazılan Yıldızeli Kazası'nda toplam yıllık merkep hâsılatının 11.800 kuruş olduğu görülmektedir. Toplam merkep hâsılatı, yük ve binek hayvan hâsılatı içinde % 49,26 tüm hayvancılık hâsılatı içinde % 3,64'lük bir paya sahiptir. Söz konusu meblağın % 93,96'sı kaza sakinlerinin müstakil olarak sahip oldukları merkep hâsılatı % 6,04 ise kaza sakinleri ve yabancıların ortak olarak sahip oldukları merkep hâsılatıdır. Ortaklıklarda çoğunlukla hâsılatın yarı yarıya bölündüğü görülmektedir. Merkep hâsılatının en fazla olduğu yerleşim birimi 1.980 kuruş ile Han-1 Cedit'tir. Tüm merkep hâsılatının % 88,50'si Müslümanlara, % 11,50'si gayrimüslimlere aittir. Müslümanlar içinde merkep hâsılatının en yüksek olduğu yerleşim birimi 705 kuruş ile Yıldız Köyü, gayrimüslimlerde ise 1.155 kuruşla Han-1 Cedit'tir.

Tablo 52: Merkep Sayısı ve Hâsılatı

Köy Adı	Dölsüz Merkep		Döllü Merkep		Toplam Merkep Adet	Merkep Hâsılatı		Toplam Merkep Hâsılatı
	Adet	Ortak Adet	Adet	Ortak Adet		Hâsılat	Ortak Hâsılat	
Adıs	8	2	5	2	17	75	15	90
Ağcahan	4	-	2	-	6	30	-	30
Ağki	-	-	2	-	2	30	-	30
Alahacı	-	-	3	5	8	45	37,5	82,5
Arslandoğmuş	4	-	13	-	17	195	-	195
Banaz	1	1	5	1	8	75	7,5	82,5
Bayat	-	-	12	-	12	180	-	180
Bedel	-	-	41	3	44	615	22,5	637,5
Bezirci G.M	-	-	5	1	6	75	7,5	82,5
Çakmak	-	-	22	-	22	330	-	330
Çaşur	-	-	14	2	16	210	15	225
Çelebiler	-	-	2	2	4	30	15	45
Çeltek	-	-	5	3	8	75	22,5	97,5
Çifligân	-	-	19	-	19	285	-	285
Delikkaya	1	-	1	-	2	15	-	15
Demircilik	-	-	5	-	5	75	-	75
Dere	-	-	3	-	3	45	-	45
Deşerek	1	-	1	-	2	15	-	15
Gazi	3	2	14	5	24	210	37,5	247,5
Han-1 Cedit M	1	-	55	-	56	825	-	825
Han-1 Cedit G.M.	10	-	77	-	87	1155	-	1155
Hayranlı	-	-	2	1	3	30	7,5	37,5

Höllüklü G.M.	1	-	1	-	2	15	-	15
İbre	1	-	2	1	4	30	7,5	37,5
İnebey	-	-	5	1	6	75	7,5	82,5
Kâhkik	48	-	6	-	54	90	-	90
Kale	-	-	10	-	10	150	-	150
Kalın	-	-	25	1	26	375	7,5	382,5
Karacalar Çift. M.	-	-	1	-	1	15	-	15
Karacalar Çift. G.M.	1	-	1	1	3	15	15	30
Karacaviran	-	-	21	1	22	315	7,5	322,5
Karaçayır	-	-	2	1	3	30	7,5	37,5
Karamehmedoğlu Ç	3	-	5	1	9	75	7,5	82,5
Kargın	20	-	26	1	47	390	7,5	397,5
Kavak	1	-	18	-	19	270	-	270
Kazanlı M.	4	-	4	-	8	60	-	60
Kazanlı G.M.	1	-	1	-	2	15	-	15
Ken	-	-	5	-	5	75	-	75
Kerim Mümin	5	2	2	2	11	30	15	45
Kıldır	2	1	4	4	11	60	30	90
Kırmacıoğlu	-	-	2	2	4	30	15	45
Kızıl	-	-	9	-	9	135	-	135
Kızılca	-	-	13	10	23	195	75	270
Kurtlapa	10	2	14	4	30	210	30	240
Künbet-i yeni	-	-	17	-	17	240	-	240
Kürtler	-	1	1	2	4	15	15	30
Menteşe	-	-	12	-	12	180	-	180
Mermer	-	-	1	-	1	15	-	15
Mumcu Çiftliği	-	-	6	-	6	90	-	90
Nevruz	-	-	37	4	41	557,5	30	587,5
Olukman	9	-	4	1	14	60	7,5	67,5
Ovacık	4	-	4	2	10	60	15	75
Ozmuş	1	-	4	2	7	60	15	75
Özengi	1	1	5	4	11	75	30	105
Pustad	-	-	4	2	6	60	15	75
Sandal	-	-	2	3	5	30	22,5	52,5
Sarı Hasan M.	-	-	-	-	0	-	-	-
Sarı Hasan G.M.	-	-	4	-	4	60	-	60
Sarı Kaya	-	-	15	1	16	225	7,5	232,5
Sarıyar	16	-	19	1	36	285	7,5	292,5
Seren	-	-	7	1	8	105	7,5	112,5
Silvan	-	-	3	3	6	45	22,5	67,5
Subaşı	-	-	13	-	13	195	-	195
Şaban	6	-	5	-	11	75	-	75
Tokuş	-	-	21	-	21	315	-	315
Üyük	-	-	-	4	4	-	30	30
Veliüddin	2	2	7	1	12	105	7,5	112,5
Yakuboğlan	5	2	2	1	10	30	7,5	37,5
Yılanlı	1	-	1	-	2	15	-	15
Yıldız	49	8	44	6	107	660	45	705
Yusufoğlan	-	-	17	1	18	255	7,5	262,5
TOPLAM	224	24	740	94	1082	11087,5	712,5	11.800

Hâsılat sağlayan merkeplerden bir diğeri de kayıtlarda kiracı merkep olarak yer alanlardır. Kiracı merkepler yük taşıma işlerinde kullanılmaktadır. Toplam 10 kiracı merkep'ten 900 kuruş hâsılat elde edilmiştir. Söz konusu hâsılat tüm yük ve binek hayvancılığı gelirinin % 3,76'sını tüm merkep gelirinin % 7,09'unu oluşturmaktadır. Kiracı merkepler ve hâsılatlarının tamamı Müslüman cemaate aittir.

Tablo 53: Kiracı Merkep Sayısı ve Hâsılatı
(Kuruş)

Köy Adı	Adet	Hâsılat
Ağki	4	300
Mermer	2	200
Tokuş	4	400
Toplam	10	900

b. Kısırak Sayısı ve Hâsılatı

Yıldızeli Kazası'nda halkın sahip olduğu yük ve binek hayvanlarından bir diğeri kısıraktır. Kaza dâhilinde toplam 460 adet kısırak bulunmaktadır. Bu kısıraklardan 245'ine kaza sakinleri bağımsız olarak sahip iken, 215'ine yabancılarla ortak olarak sahiptirler. Söz konusu 460 kısırağın % 80'i hâsılat sağlarken, % 20'si hâsılat sağlamamaktadır. En fazla kısırağın bulunduğu yerleşim birimi 27 adet ile Kurtlapa Köyü'dür. Buradaki kısıraklardan 18'i hâsılat sağlarken 9'u hâsılat sağlamamaktadır.

Cemaatlere göre kısırak sayısı ve oranları ise şöyledir; 460 adet kısırağın % 97,39'unun Müslümanlara, % 2,61'inin gayrimüslimlere ait olduğu görülmektedir. Müslümanlara ait kısırakların en fazla bulunduğu yerleşim birimi Kurtlapa Köyü, gayrimüslimlerde ise Han-ı Cedid'tir.

Bir adet kısırak için kayıtlara çoğunlukla 40 kuruş hâsılat yazılmıştır. Ortaklıklarda ise ortak başına genelde 20 kuruş hâsılat düşmektedir. Ancak zaman zaman ortaklıklardaki pay oranları değişmektedir. Kaza dâhilinde kısıraktan elde edilen hâsılatın 11.254 kuruş olduğu görülmektedir. Bu hâsılat tüm yük ve binek hayvanı hâsılatı içinde % 46,98 tüm hayvancılık hâsılatı içinde ise % 3,48'lik bir paya karşılık gelmektedir. Söz konusu hâsılatın % 96,62'si Müslümanlara, % 3,38'i gayrimüslimlere aittir. Kısırak hâsılatının en fazla olduğu yerleşim birimi 980 kuruş ile Han-ı Cedid'tir. Bezirci, Kızıl ve Yılanlı köylerinde kısırak ve kısırak hâsılatı yoktur.

Tablo 54: Kısarak Sayısı ve Hâsılatı

Köy Adı	Dölsüz Kısarak		Döllü Kısarak		Toplam Kısarak Adet	Kısarak Hâsılatı (Kuruş)		Toplam Kısarak Hâsılatı
	Adet	Ortak Adet	Adet	Ortak Adet		Hasılat	Ortak Hâsılat	
Adıs	7	5	2	2	16	80	40	120
Ağcahan	-	-	1	1	2	40	20	60
Ağki	-	-	-	1	1	-	20	20
Alahacı	-	-	3	6	9	120	120	240
Arslandoğmuş	1	1	-	7	9	-	160	160
Banaz	1	-	4	-	5	160	-	160
Bayat	-	-	-	3	3	-	60	60
Bedel	1	-	4	3	8	160	60	220
Bezirci G.M.	-	-	-	-	-	-	-	-
Çakmak	-	-	9	1	10	360	20	380
Çaşur	-	-	5	11	16	200	220	420
Çelebiler	-	-	-	1	1	-	20	20
Çeltek	-	-	5	-	5	200	-	200
Çifligân	-	-	3	-	3	120	-	120
Delikkaya	-	-	-	1	1	-	20	20
Demircilik	-	-	1	-	1	40	-	40
Dere	-	-	5	3	8	200	60	260
Deşerek	-	-	1	-	1	40	-	40
Gazi	1	1	3	6	11	120	120	240
Han-ı Cedid M.	-	-	19	1	20	760	20	780
Han-ı Cedid G.M.	1	-	5	-	6	200	-	200
Hayranlı	-	-	1	2	3	40	40	80
Höllüklü G.M.	1	-	1	-	2	40	-	40
İbre	1	1	1	-	3	40	-	40
İnebey	-	1	1	1	3	40	20	60
Kâhkik			1	3	4	40	60	100
Kale	-	-	1	-	1	40	-	40
Kalın	-	-	11	6	17	440	120	560
Karacalar Çift. M.	-	-	1	-	1	40	-	40
Karacalar Çift. G.M.	-	-	-	1	1	-	40	40
Karacaviran	-	-	7	1	8	280	20	300
Karaçayır	-	-	1	1	2	40	20	60
Karamehmedoğlu Ç.	1	-	4	2	7	160	40	200
Kargın	5	1	3	4	13	120	80	200
Kavak	1	-	3	18	22	120	420	540
Kazanlı M.	1	-	1	1	3	40	20	60
Kazanlı G.M.	-	-	1	-	1	40	-	40
Ken	-	-	3	4	7	120	80	200
Kerim Mümin	1	1	2	-	4	80	-	80
Kıldır	-	4	-	2	6	-	40	40
Kırmacioğlu	-	-	-	1	1	-	20	20
Kızıl	-	-	-	-	-	-	-	-
Kızılca	-	-	2	5	7	80	100	180
Kurtlapa	5	4	4	14	27	160	320	480
Künbet-i yeni	-	-	1	-	1	40	-	40
Kürtler	-	-	1	1	2	40	20	60
Menteşe	-	-	1	5	6	40	100	140
Mermer	-	-	2	1	3	80	20	100
Mumcu Çiftliği	1	-	-	5	6	-	100	100

Nevruz	3	1	7	12	23	280	300	580
Olukman	5	2	-	1	8	-	20	20
Ovacık	4	-	4	-	8	160	-	160
Ozmuş	1	-	-	3	4	-	60	60
Özengi	-	-	-	7	7	-	130	130
Pustad	-	-	-	4	4	-	80	80
Sandal	-	2	1	2	5	40	40	80
Sarı Hasan M.	-	-	-	-	-	-	-	-
Sarı Hasan G.M.	-	-	1	1	2	40	20	60
Sarı Kaya	-	-	7	4	11	280	80	360
Sarıyar	6	3	6	4	19	204	80	284
Seren	1	-	4	4	9	160	80	240
Silvan	-	-	1	3	4	40	60	100
Subaşı	2	1	1	2	6	40	40	80
Şaban	-	1	4	-	5	160	-	160
Tokuş	-	-	7	-	7	280	-	280
Üyük	-	-	1	-	1	40	-	40
Veliüddin	-	3	1	-	4	40	-	40
Yakuboğlan	1	-	4	1	6	160	20	180
Yılanlı	-	-	-	-	-	-	-	-
Yıldız	3	2	2	8	15	80	160	240
Yusufoğlan	3	-	12	-	15	480	-	480
TOPLAM	58	34	187	181	460	7444	3810	11.254

c. Tay ve Bargir Sayısı

Yıldızeli Kazası'nda halkın sahip olduğu yük ve binek hayvanları içinde hâsılat kaydı olmayanlardan biri de taydır. Kaza dâhilinde 171 adet tay tespit edilmiştir. Bu taylardan 127 adedi kaza sakinlerinin bağımsız olarak kendi tasarrufunda iken, 44 adedi kaza sakinleri ve yabancıların ortak tasarrufu altındadır. 171 adet tayın % 97,08'i olan 166 adedi Müslümanlara % 2,92'si olan 5 adedi gayrimüslimlere aittir. Tay sayısının en fazla olduğu yerleşim birimi 13 adetle Kurtlapa Köyü'dür. Buradaki tayların 3 adedi kaza sakinlerine ait iken, 8 adedi kaza sakinleri ve yabancıların ortak tasarrufundadır.

Hâsılat sağlamayan bir diğer yük ve binek hayvanı ise bargirdir. Bargir olarak kayıtlara geçen yük ve binek hayvanı sayısı oldukça azdır. Sadece Ağcahan ve Han-ı Cedid'te 3 adet bargir tespit edilmiştir ve söz konusu bargirlerin tamamı Müslümanlara aittir.

Tablo 55: Tay ve Bargir Sayısı

Köy Adı	Tay		Bargir (At, Esb)	Toplam
	Adet	Ortak Adet		
Adıs	5	-	-	5
Ağcahan	1	-	1	2
Ağki	-	-	-	-
Alahacı	1	5	-	6
Arslandoğmuş	2	1	-	3
Banaz	-	-	-	-
Bayat	2	-	-	2
Bedel	1	1	-	2
Bezirci G.M.	1	-	-	1
Çakmak	2	-	-	2
Çaşur	1	-	-	1
Çelebiler	-	-	-	-
Çeltek	3	-	-	3
Çifligân	3	2	-	5
Delikkaya	1	-	-	1
Demircilik	-	-	-	-
Dere	2	-	-	2
Deşerek	2	-	-	2
Gazi	2	1	-	3
Han-ı Cedid M.	1	-	2	3
Han-ı Cedid G.M.	-	-	-	-
Hayranlı	1	1	-	2
Höllüklü G.M.	-	-	-	-
İbre	-	-	-	-
İnebey	1	2	-	3
Kâhkik	1	-	-	1
Kale	1	-	-	1
Kalm	6	-	-	6
Karacalar Çift. M.	-	-	-	-
Karacalar Çift. G.M.	-	-	-	-
Karacaviran	1	-	-	1
Karaçayır	-	-	-	-
Karamehmedoğlu Çift.	3	-	-	3
Kargın	4	2	-	6
Kavak	2	3	-	5
Kazanlı M.	-	-	-	-
Kazanlı G.M.	-	1	-	1
Ken	7	2	-	9
Kerim Mümin	2	-	-	2
Kıldır	-	-	-	-
Kırmacıoğlu	1	1	-	2
Kızıl	-	-	-	-
Kızılca	3	5	-	8
Kurtlapa	3	8	-	11
Künbet-i yeni	2	-	-	2
Kürtler	-	-	-	-
Menteşe	-	-	-	-
Mermer	3	-	-	3
Mumcu Çiftliği	5	2	-	7
Nevruz	3	1	-	4

Olukman	1	1	-	2
Ovacık	4	-	-	4
Ozmuş	3	-	-	3
Özengi	1	1	-	2
Pustad	1	-	-	1
Sandal	1	-	-	1
Sarı Hasan M.	-	-	-	-
Sarı Hasan G.M.	3	-	-	3
Sarı Kaya	4	-	-	4
Sarıyar	4	1	-	5
Seren	3	-	-	3
Silvan	2	1	-	3
Subaşı	1	1	-	2
Şaban	3	-	-	3
Tokuş	9	-	-	9
Üyük	-	-	-	-
Veliüddin	2	1	-	3
Yakuboğlan	3	-	-	3
Yılanlı	-	-	-	-
Yıldız	2	-	-	2
Yusufoğlan	1	-	-	1
TOPLAM	127	44	3	174

D. Küçükbaş Hayvancılığı

Küçükbaş hayvancılığında; et, süt ve yünlerinden faydalanılan koyun ve keçi ile bunların yavrusu olan kuzu ve oğlaklardan bahsedilecektir. Kaynaklara yansıdığı kadarıyla “bir yaşında keçi”, anlamına gelen “çebiş” (Ş. Sami, 1317: 506) ve “iki yaşında kuzu” anlamına gelen “şişek”ten (Ş. Sami, 1317: 794) ayrıca bahsedilecektir.

Küçükbaş hayvanlar kayıtlarda sağman, kısır ve erkek olarak kaydedilmiş ve bu şekilde kaydedilenlere hâsılat yazılmıştır. Ancak kuzu ve oğlak için herhangi bir hâsılat kaydı yoktur.

Kaza dâhilinde bulunan 56.354 adet küçükbaş hayvanın % 89,27’si kaza sakinlerine ait iken, % 10, 73’ü kaza sakinleri ve yabancıların ortak tasarrufundadır.

Yıldızeli Kazası’nda küçükbaş hayvancılığında 133.376 kuruş hâsılat elde edilmiştir. Söz konusu hâsılat tüm hayvancılık gelirleri içinde % 41,20 tüm gelirler içinde % 15,21 oranında pay sahibidir. Dolayısıyla halkın ekonomik gelir kaynakları içinde oldukça önemli bir yer tutmaktadır.

Tablo 56: Küçükbaş Hayvan Sayısı

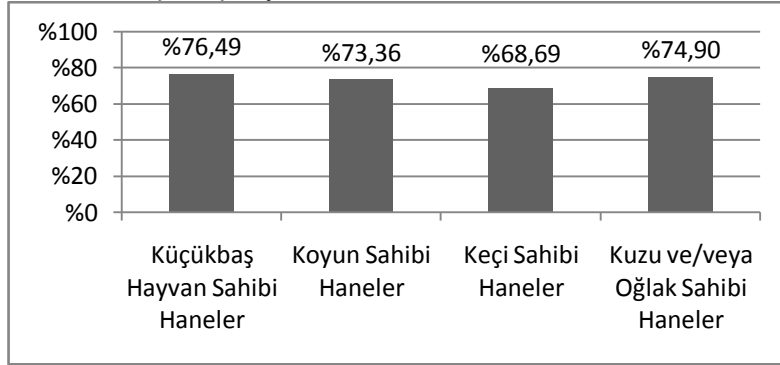
Küçükbaş Hayvanlar	Bağımsız Beslenen (Adet)	Bağımsız Beslenen %	Ortak Beslenen (Adet)	Ortak Beslenen %	Toplam Adet
Koyun	19.222	87,19	2823	12,81	22.045
Keçi	11.837	85,72	1972	14,28	13.809
Kuzu ve Oğlak	18873	93,80	1248	6,20	20.121
Çebiş	143	100	-	-	143
Şişek	230	97,46	6	2,54	236
TOPLAM	50.305	89,27	6049	10,73	56.354

1. Küçükbaş Hayvan Sahibi Haneler

Tablo 57’de Yıldızeli Kazası’nda küçükbaş hayvancılığı ile uğraşan hane sayıları verilmiştir. Bu tabloda, koyun sahibi hane sütununda; sağman, kısır, erkek koyun (koç) ile iki yaşında kuzu anlamına gelen şişekler ele alınırken, keçi sahibi hane sütununda; sağman, kısır, erkek keçi (teke) ile bir yaşındaki keçi anlamına gelen çebişler ele alınmıştır. Kuzu ve oğlaklar ise bazı kayıtlarda erkek yahut dişi oluşlarına göre ayrıntılı bir şekilde yazılı iken bazı kayıtlarda birlikte yazıldıklarından dolayı bir arada verilmiştir.

Elde edilen verilere göre Yıldızeli Kazası’nda küçükbaş hayvana sahip olan hane sayısı 1.295 olup tüm nüfusun % 76,49’una karşılık gelmektedir. Söz konusu hanelerden koyun sahibi hanelerin oranı % 73,36; keçi sahibi hanelerin oranı % 68,69’dur. Kuzu ve oğlak sahibi haneler ise nüfusun % 74,90’ını oluşturmaktadır. 11 yerleşim biriminde halkın tamamının küçükbaş hayvan sahibi olduğu görülmektedir. Bu yerleşim birimleri Ağcahan, Ağki, Çelebiler, Demircilik, Deşerek, Kırmacıoğlu, Kürtler, Pustad, Seren, Ozmuş ve Yılanlı köyleridir. Küçükbaş hayvan sahibi hanelerin en az olduğu yerleşim birimi ise Kızıl Köyü’dür. Bu köy sakinlerinin sadece % 7,14’ü küçükbaş hayvan sahibidir.

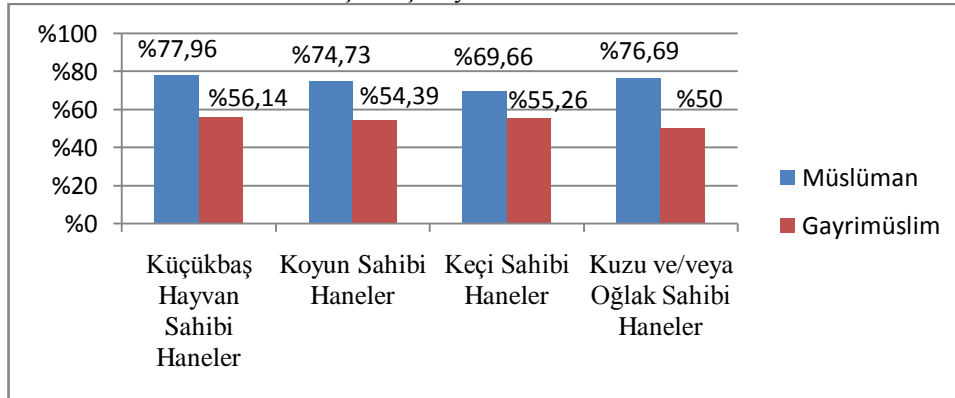
Grafik 28: Küçükbaş Hayvan Sahibi Olma Oranı

Etnik açıdan konu incelendiğinde Müslümanların kaza geneline yakın oranda küçükbaş hayvan sahibi olduğu görülmektedir. Müslümanların % 77,96'sı küçükbaş hayvana sahiptir. Ayrıca Müslümanlar içinde koyun sahibi olanların oranı %74,73, keçi sahibi hanelerin oranı % 69,66, kuzu ve oğlak sahibi olan hanelerin oranı % 76,69'dur.

Gayrimüslimlerde ise küçükbaş hayvan sahibi olma oranı kaza genelinin oldukça altındadır. Gayrimüslimlerin % 56,14'ü küçükbaş hayvan sahibidir. Ayrıca gayrimüslim halk içinde koyun sahibi olanların oranı % 54,39 keçi sahibi olanların oranı % 55,26, kuzu ve oğlak sahibi olanların oranı % 50'dir.

Grafik 29: Cemaatlere Göre Küçükbaş Hayvan Sahibi Olma Oranı

Tablo 57: Küçükbaş Hayvan Sahibi Haneler

Köy Adı	Hane Sayısı	Koyun Sahibi Hane	Keçi Sahibi Hane	Kuzu ve/veya Oğlak Sahibi Hane	Küçükbaş Hayvan Sahibi Hane
Adıs	66	57	44	59	59
Ağcahan	8	8	7	7	8
Ağki	4	3	4	4	4
Alahacı	34	27	30	29	30
Arslandoğmuş	31	27	18	27	27
Banaz	19	15	15	15	15
Bayat	20	16	16	16	16
Bedel	51	27	32	33	33
Bezirci G.M.	24	6	6	5	6
Çakmak	36	25	24	25	25
Çaşur	28	22	23	23	23
Çelebiler	5	5	5	5	5
Çeltek	15	12	12	12	12
Çifligân	24	21	20	21	21
Delikkaya	5	3	3	3	3
Demircilik	6	6	6	6	6
Dere	12	4	5	5	5
Deşerek	5	5	4	5	5
Gazi	35	30	34	34	34
Han-ı Cedid M.	91	45	41	46	46
Han-ı Cedid G.M.	57	39	40	39	40
Hayranlı	6	5	4	5	5
Höllüklü G.M.	18	8	7	4	8
İbre	10	8	9	8	9
İnebey	22	7	6	7	7
Kâhkik	23	19	16	17	19
Kale	22	12	16	16	16
Kalın	33	31	29	30	31
Karacalar Çift. M.	6	3	4	4	4
Karacalar Çift. G.M.	6	3	4	4	4
Karacaviran	31	24	25	26	26
Karaçayır	6	5	5	5	5
Karamehmedoğlu Çift.	11	9	10	10	10
Kargın	65	40	24	38	40
Kavak	78	40	36	40	40
Kazanlı M.	13	7	5	4	7
Kazanlı G.M.	2	2	2	2	2
Ken	19	11	9	9	11
Kerim Mümin	13	9	9	9	9
Kıldır	16	15	13	15	15
Kırmacıoğlu	4	4	4	4	4
Kızıl	14	1	1	1	1
Kızılca	31	30	30	30	30
Kurtlapa	66	57	58	61	61
Künbet-i yeni	46	35	34	38	38
Kürtler	5	5	5	4	5
Menteşe	31	14	10	14	14
Mermer	8	6	7	7	7

Mumcu Çiftliği	13	11	9	9	11
Nevruz	33	28	27	29	29
Olukman	30	25	27	28	28
Ovacık	26	22	14	25	25
Ozmuş	12	12	12	12	12
Özengi	15	12	13	13	13
Pustad	9	9	9	9	9
Sandal	12	8	8	7	8
Sarı Hasan M.	1	-	-	-	-
Sarı Hasan G.M.	7	4	4	3	4
Sarı Kaya	24	18	19	19	19
Sarıyar	48	41	29	42	42
Seren	8	8	8	8	8
Silvan	9	8	7	8	8
Subaşı	14	9	9	9	9
Şaban	11	10	9	10	10
Tokuş	27	22	26	25	26
Üyük	8	7	7	7	7
Veliüddin	19	18	16	17	18
Yakuboğlan	26	21	19	20	21
Yılanlı	2	2	2	2	2
Yıldız	110	96	92	97	97
Yusufoğlan	48	38	26	38	38
TOPLAM	1693	1242	1163	1268	1295

2. Küçükbaş Hayvan Sayısı ve Hasılatı

a. Koyun Sayısı ve Hasılatı

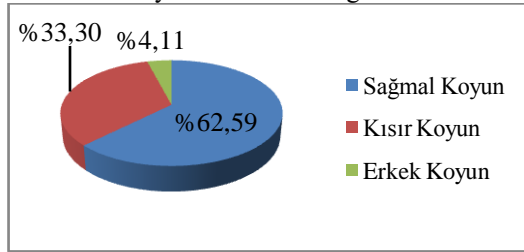
Yıldızeli Kazası'na ait temettuat kayıtlarında koyunlar; sağman, kısır ve erkek koyun olarak kaydedilmişlerdir. Bazı yerlerde erkek koyun yerine koç olarak kaydedildiği de görülmektedir. Tüm yerleşim birimlerinde koyun besiciliği mevcuttur. Burada ele alınacak olanlar ismi geçen kaza sakinlerinin kendi besledikleri ile köy ve kaza dışından kimseler ile ortak olarak besledikleri koyunlardır.

Koyun yetiştiriciliğinde ilk sırayı sağman koyun almaktadır. toplam 13.799 adet sağman koyun, tüm koyunlar içinde % 62,59'luk bir paya sahiptir. Söz konusu koyunların % 87,93'ü kaza halkına ait iken, % 12,07'si kaza sakinleri ile yabancıların ortak tasarrufundadır. Ortaklıklar çoğunlukla Sivas Şehri'nden kimselerle yapılmakla beraber, aynı kaza içinde farklı köylerde bulunan kimselerle veyahut aynı köy sakinlerinin kendi aralarında da yapılmaktadır. Sağman koyunların % 94,64'ü Müslümanlara, % 5,36'sı gayrimüslimlere aittir.

Yetiştirilen koyunlardan bir diğeri kısır koyundur. Kısır koyun tüm koyunlar içinde % 33,30'luk bir paya sahiptir. 7.340 adet kısır koyunun % 84,86'sı kaza halkı tarafından bağımsız olarak, % 15,14'ü ise kaza halkı ve diğ er yerleşim birimlerinde yaşayanlar tarafından ortak olarak beslenmektedir. Kısır koyunların % 97,17'si Müslümanlara, % 2,83'ü gayrimüslimlere aittir.

Yetiştirilen koyunlar içinde en az olanı, kayıtlara çoğunlukla erkek koyun olarak geçen koçtur. Erkek koyun miktarı tüm koyunlar içinde 906 adetle % 4,11'lik bir yere sahiptir. Bu koyunların % 94,81'i halkın bağımsız olarak kendine aitken, % 5,19'u ise ortak olarak beslenmektedir. Erkek koyunların % 96,03'ü Müslümanlara, % 3,97'si gayrimüslimlere aittir.

Grafik 30: Koyun Türlerinin Dağılımı

Tablo 58: Koyun Sayısı

Köy Adı	Sağman Koyun		Kısır Koyun		Erkek Koyun		Toplam
	Adet	Ortak Adet	Adet	Ortak Adet	Adet	Ortak Adet	
Adıs	571	92	331	38	57	11	1100
Ağcahan	63	-	18	-	-	-	81
Ağki	20	75	20	35	-	-	150
Alahacı	166	6	90	2	18	-	282
Arslandoğmuş	181	-	78	-	-	-	259
Banaz	73	25	16	7	-	-	121
Bayat	289	4	136	-	-	-	429
Bedel	191	28	8	12	-	-	239
Bezirci G.M.	127	-	45	-	4	-	176
Çakmak	184	37	97	48	-	-	366
Çaşur	172	29	102	61	-	-	364
Çelebiler	11	16	20	30	-	-	77
Çeltek	103	34	107	19	-	-	263
Çifligân	294	-	252	-	-	-	546
Delikkaya	45	42	11	9	-	-	107
Demircilik	161	-	148	-	-	-	309
Dere	14	-	5	-	-	-	19
Deşerek	34	5	13	-	-	-	52
Gazi	133	74	41	33	1	-	282
Han-ı Cedid M.	493	12	153	-	63	-	721
Han-ı Cedid G.M.	466	-	113	-	32	-	611
Hayranlı	10	21	3	8	-	-	42

Höllüklü G.M.	14	-	1	-	-	-	15
İbre	38	-	19	-	-	-	57
İnebey	28	-	14	-	-	-	42
Kâhkik	168	-	53	2	8	2	233
Kale	85	-	62	-	-	-	147
Kalın	306	116	208	218	-	-	848
Karacalar Çift. M.	14	4	7	3	-	-	28
Karacalar Çift. G.M.	6	30	-	13	-	-	49
Karacaviran	276	19	51	6	-	-	352
Karaçayır	6	25	3	4	-	4	42
Karamehmedoğlu Çift.	114	-	44	-	-	-	158
Kargın	355	12	154	18	72	-	611
Kavak	425	7	177	5	-	-	614
Kazanlı M.	46	-	17	-	-	-	63
Kazanlı G.M.	20	-	7	-	-	-	27
Ken	38	4	27	11	-	-	80
Kerim Mümin	111	-	52	-	-	-	163
Kıldır	64	11	19	-	2	-	96
Kırmacıoğlu	12	30	5	10	-	-	57
Kızıl	30	-	17	-	-	-	47
Kızılca	468	70	261	21	12	-	832
Kurtlapa	549	-	274	-	94	-	917
Künbet-i yeni	411	22	410	29	-	-	872
Kürtler	38	22	12	8	-	-	80
Menteşe	161	-	38	-	-	-	199
Mermer	83	-	45	-	21	-	149
Mumcu Çiftliği	126	-	50	-	-	-	176
Nevruz	356	40	198	-	-	-	594
Olukman	202	94	157	59	-	2	514
Ovacık	425	13	277	6	267	1	989
Ozmuş	114	31	26	12	5	1	189
Özengi	82	93	34	39	-	7	255
Pustad	12	64	21	55	-	-	152
Sandal	54	42	50	66	-	-	212
Sarı Hasan M.	-	-	-	-	-	-	-
Sarı Hasan G. M.	7	70	1	28	-	-	106
Sarı Kaya	181	-	70	-	-	-	251
Sarıyar	400	-	163	-	95	-	658
Seren	103	-	64	-	-	-	167
Silvan	42	-	25	-	-	-	67
Subaşı	35	8	27	7	-	-	77
Şaban	112	7	38	-	-	-	157
Tokuş	301	21	253	7	-	-	582
Üyük	43	-	6	-	-	-	49
Veliüddin	186	-	79	-	-	-	265
Yakuboğlan	162	78	70	40	-	1	351
Yılanlı	18	-	5	-	-	-	23
Yıldız	968	222	641	138	54	17	2040
Yusufoğlan	538	10	190	4	54	1	797
TOPLAM	12.134	1665	6229	1111	859	47	22.045

Küçükbaş hayvancılığı içinde en yüksek hâsılat sağlayan koyunlardır. Koyun besiciliğinden elde edilen 93.162 kuruşluk hâsılat tüm hayvancılık gelirinin % 28,78'ini, küçükbaş hayvancılık gelirinin ise % 69,85'ini oluşturmaktadır.

Kayıtlara sağman, kısır ve erkek olarak geçmiş olan koyunların bu özelliklerine göre hâsılat sağladıkları anlaşılmaktadır. En yüksek hâsılat sağman koyundan daha sonra kısır ve erkek koyundan elde edilmektedir. Bir adet sağman koyun için çoğunlukla 6, kısır koyun için 2, erkek koyun için 2 kuruş hâsılat yazılmıştır. Ancak az da olsa bu rakamlardan farklı hâsılat kaydı da mevcuttur. Bazen de hiç hâsılat yazılmadığı görülmektedir. Örneğin Bezirci'de 3, Karamehmedoğlu Çiftliği'nde 9 adet koyuna hiç hâsılat yazılmamıştır. (ML. VRD. TMT. 14899,14938)

Bunun dışında ortaklık ilişkilerinde hisselerin dağılımı da önemlidir. Çoğunlukla yarı yarıya hisse ve gelir paylaşımı görülmekte iken bazı durumlarda söz konusu payın bir tarafın lehine arttığı görülmektedir.

Yıldızeli Kazası'nda koyun besiciliğinden elde edilen gelir 93.162 kuruştur. Bu gelir içinde en büyük pay sağman koyundan elde edilmektedir. Sağman koyundan elde edilen hâsılat 77.851 kuruştur. Sağman koyun hâsılatı tüm koyun hâsılatı içinde % 83,57, küçükbaş hayvan hâsılatı içinde % 58,37 tüm hayvancılık hâsılat içinde ise % 24,05 gibi yüksek bir paya sahiptir. Sağman koyundan elde edilen bu hâsılatın % 93,51'i kaza sakinlerinin müstakil olarak besledikleri koyunlardan elde ettikleri hâsılat, % 6,49'u ise ortak beslenen koyunlardan elde edilen hâsılattır. Sağman koyun hâsılatının % 94,61'i Müslümanlara, % 5,39'u gayrimüslimlere aittir.

Koyun hâsılatı içinde en yüksek ikinci paya sahip olan kısır koyundur. Kısır koyundan 13.548 kuruş hâsılat elde edilmiştir. Koyun gelirleri içinde % 14,54 oranında paya sahip olan kısır koyunlar küçükbaş hayvancılık gelirlerinin % 10,16'sını tüm hayvancılık gelirinin ise % 4,18'ini oluşturmaktadır. Söz konusu hâsılatın % 91,77'si kaza sakinlerinin bağımsız besledikleri koyunlardan, % 8,23'ü kaza sakinlerinin ortakları ile besledikleri koyunlardan elde ettikleri hâsılattır. Kısır koyun hâsılatının % 97,21'i Müslümanlara, % 2,79'u gayrimüslimlere aittir.

Koyun hâsılatı içinde son sırada yer alanlar erkek koyunlardır. Erkek koyundan sadece 1.763 kuruş hâsılat elde edilmiştir. Bu da tüm koyun gelirleri içinde % 1,89, küçükbaş hayvancılık gelirleri içinde % 1,32 ve tüm hayvancılık gelirleri

içinde % 0,54 gibi düşük bir orana karşılık gelmektedir. Erkek koyun hâsılatının % 97,45'i kaza sakinlerinin bağımsız besiciliğinden, % 2,55'i kaza halkının yabancılarla olan ortak besiciliğinden elde ettiği gelirdir. Erkek koyun hâsılatının % 93,81'i Müslümanlara, % 6,19'u gayrimüslimlere aittir.

Tablo 59: Koyun Hâsılatı (Kuruş)

Köy Adı	Sağman Koyun		Kısır Koyun		Erkek Koyun		Toplam
	Hâsılat	Ortak Hâsılat	Hâsılat	Ortak Hâsılat	Hâsılat	Ortak Hâsılat	
Adıs	3426	276	662	38	114	11	4527
Ağcahan	356	-	36	-	-	-	392
Ağki	120	225	40	35	-	-	420
Alahacı	996	18	180	2	36	-	1232
Arslandoğmuş	1086	-	156	-	-	-	1242
Banaz	428	75	32	7	-	-	542
Bayat	1734	12	272	-	-	-	2018
Bedel	1146	84	8	12	-	-	1250
Bezirci G.M.	762	-	84	-	8	-	854
Çakmak	1104	111	203	43	-	-	1461
Çaşur	1032	87	204	61	-	-	1384
Çelebiler	66	48	40	30	-	-	184
Çeltek	618	102	214	19	-	-	953
Çifligân	1764	-	504	-	-	-	2268
Delikkaya	270	144	22	10	-	-	446
Demircilik	966	-	296	-	-	-	1262
Dere	84	-	10	-	-	-	94
Deşerek	204	15	26	-	-	-	245
Gazi	798	234	82	32,5	2	-	1148,5
Han-ı Cedid M	2958	36	304	-	126	-	3424
Han-ı Cedid G.M.	2796	-	226	-	64	-	3086
Hayranlı	60	63	6	11	-	-	140
Höllüklü G.M.	84	-	2	-	-	-	86
İbre	228	-	38	-	-	-	266
İnebey	168	-	28	-	-	-	196
Kâhkik	1008	-	106	2	16	2	1134
Kale	510	-	124	-	-	-	634
Kalın	1836	348	416	218	-	-	2818
Karacalar Çift. M	84	24	14	6	-	-	128
Karacalar Çift. G.M.	36	180	-	26	-	-	242
Karacaviran	1656	57	102	6	-	-	1821
Karaçayır	36	75	6	4	-	4	125
Karamehmedoğlu Ç.	684	-	70	-	-	-	754
Kargın	2130	36	308	18	144	-	2636
Kavak	2580	21	354	5	-	-	2960
Kazanlı M.	276	-	34	-	-	-	310
Kazanlı G.M	120	-	14	-	-	-	134
Ken	228	12	54	11	-	-	305
Kerim Mümin	666	-	104	-	-	-	770
Kıldır	384	33	38	-	4	-	459
Kırmacıoğlu	72	90	10	10	-	-	182

Kızıl	180	-	34	-	-	-	214
Kızılca	2808	210	522	21	24	-	3585
Kurtlapa	3334	-	548	-	188	-	4070
Künbet-i yeni	2466	66	820	29	-	-	3381
Kürtler	228	66	24	8	-	-	326
Menteşe	966	-	76	-	-	-	1042
Mermer	498	-	90	-	42	-	630
Mumcu Çiftliği	756	-	100	-	-	-	856
Nevruz	2136	120	396	-	-	-	2652
Olukman	1212	282	314	59	-	2	1869
Ovacık	2550	39	554	6	534	1	3684
Ozmuş	684	93	52	12	10	1	852
Özengi	492	204	68	26,5	-	5	795,5
Pustad	72	231	42	61	-	-	406
Sandal	324	126	100	66	-	-	616
Sarı Hasan M.	-	-	-	-	-	-	-
Sarı Hasan G. M.	42	174	2	24	-	-	242
Sarı Kaya	1088	-	140	-	-	-	1228
Sarıyar	2392	-	326	-	190	-	2908
Seren	618	-	128	-	-	-	746
Silvan	252	-	50	-	-	-	302
Subaşı	210	24	54	7	-	-	295
Şaban	672	21	76	-	-	-	769
Tokuş	1806	63	506	7	-	-	2382
Üyük	258	-	12	-	-	-	270
Veliüddin	1116	-	158	-	-	-	1274
Yakuboğlan	972	234	140	40	-	1	1387
Yılanlı	108	-	10	-	-	-	118
Yıldız	5798	666	1282	138	108	17	8009
Yusufoğlan	3198	30	380	4	108	1	3721
TOPLAM	72.796	5.055	12.433	1.115	1.718	45	93.162

Temettuat kayıtlarında yer alan küçükbaş hayvanlardan birisi de şişektir. Şişek iki yaşındaki kuzu anlamına gelmektedir. Ancak söz konusu küçükbaş hayvanın oldukça az olduğu görülmektedir. Şişekler kayıtlara “dişi şişek” ve “erkek şişek” olarak geçmiştir. Kaza dahilinde toplam 236 adet şişek bulunmaktadır. Bu şişeklerden 204 adedi dişi, 32 adedi erkek şişektir. Şişek bulunan yerleşim birimleri Han-ı Cedid ve Ken’dir. Söz konusu 236 adet şişekten 133’ü Müslümanlara, 103’ü gayrimüslimlere aittir. Dolayısıyla Müslümanlar kaza dahilinde bulunan şişeklerin % 56,36’sına gayrimüslimler ise % 43,64’üne sahiptir.

Tablo 60: Şişek Sayısı

Köy Adı	Dişi Şişek		Erkek Şişek		Toplam
	Adet	Ortak Adet	Adet	Ortak Adet	
Han-1 Cedit M.	94	6	32	-	132
Han-1 Cedit G.M.	103	-	-	-	103
Ken	1	-	-	-	1
Toplam	198	6	32	-	236

Bir adet dişi şişek için 2, erkek şişek için 1 kuruş hasılat yazılmıştır. Toplam 431 kuruş şişek hasılatının % 99,30'u halkın bağımsız besiciliğinden, % 0,70'i ortak besiciliğinden elde edilmiştir. Tüm şişek hasılatının % 52,20'si Müslümanlara, % 47,80'i gayrimüslimlere aittir.

Tablo 61: Şişek Hasılatı (Kuruş)

Köy Adı	Dişi Şişek		Erkek Şişek		Toplam
	Hâsılat	Ortak Hâsılat	Hâsılat	Ortak Hâsılat	
Han-1 Cedit M.	188	3	32	-	223
Han-1 Cedit G.M.	206	-	-	-	206
Ken	2	-	-	-	2
Toplam	396	3	32	-	431

b. Keçi Sayısı ve Hasılatı

Kayıtlarda keçi; sağman, kısır, ve erkek keçi olmak üzere üç sınıfta yer almaktadır. Ancak 3 köyün kayıtlarında hem erkek keçi hem de teke kayıtları birlikte yer almıştır. Burada tekeler erkek keçi bölümüne ilave edilmiştir. Tablo 62'de bağımsız ve ortak başlıkları altında halkın kendi başına ve diğer yerleşim birimlerinden kişilerle ortak olarak besledikleri keçi sayıları gösterilmiştir.

Yıldızeli Kazası'nda tüm yerleşim birimlerinde keçi beslendiği görülmektedir. Halkın bağımsız ve ortak olarak beslediği keçi sayısı 13.809'dur. Bunun % 85,72'si kaza sakinleri tarafından bağımsız olarak, % 14,28'i ise kaza sakinleri ile yabancılar tarafından ortak olarak beslenmektedir.

En fazla beslenen keçi, koyunlarda olduğu gibi sağman olanlardır. Toplam 9.592 adet sağman keçinin % 84,60'ı kaza sakinlerinin bağımsız tasarrufunda, % 15,40'ı ise kaza sakinleri ile yabancıların ortak tasarrufundadır. Sağman keçilerin % 94,02'si Müslümanlara % 5,98'i gayrimüslimlere aittir.

Kaza dahilinde beslenen keçiler içinde miktar bakımından ikinci sırayı kısır keçi almaktadır. 3.696 adet kısır keçinin % 87,09'u kaza sakinlerinin bağımsız tasarrufunda % 12,91'i kaza sakinleri ile yabancıların ortak tasarrufunda bulunmaktadır. Söz konusu keçilerin % 95,32'si Müslümanlara, % 4,68'i gayrimüslimlere aittir.

Yıldızeli Kazası'nda en az beslenen keçi ise erkek keçidir. 521 adet erkek keçinin % 96,55'i kaza sakinlerinin, % 3,45'i kaza sakinleri ve yabancıların ortak tasarrufu alatındadır. Erkek keçilerin % 95,59'u Müslümanlara, % 4,41'i gayrimüslimlere aittir.

Tablo 62: Keçi Sayısı

Köy Adı	Sağman Keçi		Kısır Keçi		Erkek Keçi		Toplam
	Adet	Ortak Adet	Adet	Ortak Adet	Adet	Ortak Adet	
Adıs	223	63	115	42	27	7	477
Ağcahan	25	7	11	-	-	-	43
Ağki	40	95	30	50	-	-	215
Alahacı	157	7	79	11	24	-	278
Arslandoğmuş	82	-	69	-	-	-	151
Banaz	58	17	24	7	-	-	106
Bayat	213	4	-	-	-	-	217
Bedel	160	49	97	11	-	-	317
Bezirci G.M.	45	-	28	-	2	-	75
Çakmak	119	33	50	-	-	-	202
Çaşur	119	29	16	-	-	-	164
Çelebiler	16	31	-	-	-	-	47
Çeltek	89	29	187	15	-	-	320
Çifligân	301	-	-	-	-	-	301
Delikkaya	12	16	7	-	-	-	35
Demircilik	158	-	-	-	-	-	158
Dere	14	-	-	-	-	-	14
Deşerek	26	18	14	-	-	-	58
Gazi	188	76	69	23	5	2	363
Han-ı Cedid M.	243	6	99	-	4	-	352
Han-ı Cedid G.M.	373	-	104	-	21	-	498
Hayranlı	11	21	2	3	-	-	37
Höllüklü G.M.	15	-	-	-	-	-	15
İbre	39	-	24	-	-	-	63
İnebey	16	-	7	-	-	-	23
Kâhkik	98	-	36	16	4	1	155
Kale	101	-	44	-	-	-	145
Kalm	203	60	-	-	-	-	263
Karacalar Çift. M.	15	7	8	5	-	-	35
Karacalar Çift. G.M.	22	14	3	5	-	-	44
Karacaviran	119	13	83	5	-	-	220
Karaçayır	19	49	4	-	-	2	74
Karamehmedoğlu Ç.	66	-	29	-	-	-	95
Kargın	124	4	123	-	23	-	274
Kavak	203	16	-	-	-	-	219

Kazanlı M.	24	7	12	-	-	-	43
Kazanlı G.M.	8	-	5	-	-	-	13
Ken	13	15	-	-	-	-	28
Kerim Mümin	91	-	33	-	-	-	124
Kıldır	60	6	31	4	2	-	103
Kırmacıoğlu	12	18	-	7	-	-	37
Kızıl	21	-	12	-	-	-	33
Kızılca	282	62	159	43	8	-	554
Kurtlapa	395	-	202	-	74	-	671
Künbet-i yeni	388	35	-	-	-	-	423
Kürtler	18	8	11	2	-	-	39
Menteşe	64	-	37	-	-	-	101
Mermer	97	-	42	-	22	-	161
Mumcu Çiftliği	58	7	13	-	-	-	78
Nevruz	307	49	116	22	-	-	494
Olukman	149	102	90	45	1	-	387
Ovacık	433	11	224	4	185	1	858
Ozmuş	71	19	23	4	11	-	128
Özengi	32	91	21	23	15	2	184
Pustad	44	58	-	10	-	-	112
Sandal	39	22	-	-	-	-	61
Sarı Hasan M.	-	-	-	-	-	-	-
Sarı Hasan G.M.	17	80	5	23	-	-	125
Sarı Kaya	151	23	15	-	-	-	189
Sarıyar	120	-	85	-	51	-	256
Seren	90	-	18	-	-	-	108
Silvan	29	-	12	-	-	-	41
Subaşı	50	12	-	-	-	-	62
Şaban	32	6	6	-	-	-	44
Tokuş	321	3	219	9	-	-	552
Üyük	52	8	21	-	-	-	81
Veliüddin	80	-	36	-	-	-	116
Yakuboğlu	96	43	51	22	-	-	212
Yılanlı	20	-	5	-	-	-	25
Yıldız	507	120	269	64	5	2	967
Yusufoğlu	232	8	84	2	19	1	346
TOPLAM	8115	1477	3219	477	503	18	13.809

Küçükbaş hayvancılığı içinde koyundan sonra en yüksek geliri sağlayan keçidir. Keçi besiciliğinden elde edilen 39.640 kuruşluk hâsılat tüm hayvancılık gelirleri içinde % 12,24 küçükbaş hayvancılık gelirleri içinde ise % 29,72'lik bir paya sahiptir. Keçiler de, koyunlarda olduğu gibi sağman, kısır ve erkek oluşlarına göre farklı miktarlarda hâsılat sağlamaktadırlar. En yüksek hâsılat sağman keçiden daha sonra kısır ve erkek keçiden elde edilmiştir. Bir adet sağman keçiden genellikle 4, kısır keçiden 1 ve son olarak erkek keçiden de 1 kuruş hâsılat elde edilmektedir.

Sağman keçiden elde edilen hâsılat 35.622 kuruştur. Sağman keçi hâsılatı tüm keçi gelirleri içinde % 89,86, küçükbaş hayvan hâsılatı içinde % 26,71, tüm

hayvancılık gelirleri içinde % 11 oranında bir paya sahiptir. Bu gelirin % 91,33'ü kaza sakinlerinin bağımsız besiciliğinden, % 8,67'si ise yabancılarla ortak besiciliklerinden elde ettikleri gelirdir. Sağman keçi gelirinin % 94,65'i Müslümanlara, % 5,35'i gayrimüslimlere aittir.

Kısır keçiden elde edilen 3.506 kuruş tüm keçi hâsılatı içinde % 8,84, küçükbaş hayvancılık hâsılatı içinde % 2,63 ve tüm hayvancılık gelirleri içinde % 1,8'lik bir orana karşılık gelmektedir. Halkın kısır keçi besiciliğinden elde ettiği hâsılatın % 92,90'ı bağımsız besiciliğinden, % 7,10'u ortaklığından kendi hissesine düşen hâsılattır.

Keçi hâsılatı içinde son sırada yer alan erkek keçilerden 512 kuruş hâsılat elde edilmiştir. Bu da tüm keçi gelirleri içinde % 1,29, küçükbaş hayvancılık gelirleri içinde % 0,38 ve tüm hayvancılık hâsılatı içinde % 0,16'lık bir orana karşılık gelmektedir. Bu hâsılatın % 98,24'ü kaza sakinlerinin bağımsız besiciliğinden % 1,76'sı ise kaza sakinlerinin ortakları ile olan besiciliklerinden elde ettikleri hâsılattır. Erkek keçi hâsılatının % 95,51'inin Müslümanlara, % 4,49'unun gayrimüslimlere ait olduğu görülmektedir.

Tablo 63: Keçi Hâsılatı (Kuruş)

Köy Adı	Sağman Keçi		Kısır Keçi		Erkek Keçi		Toplam
	Hâsılat	Ortak Hâsılat	Hâsılat	Ortak Hâsılat	Hâsılat	Ortak Hâsılat	
Adıs	892	126	115	21	27	3,5	1184,5
Ağcahan	100	14	11	-	-	-	125
Ağki	160	190	30	25	-	-	405
Alahacı	628	14	94	9	24	-	769
Arslandoğmuş	328	-	69	-	-	-	397
Banaz	232	34	24	3,5	-	-	293,5
Bayat	852	8	-	-	-	-	860
Bedel	640	98	97	5,5	-	-	840,5
Bezirci G.M.	180	-	28	-	2	-	210
Çakmak	476	66	50	-	-	-	592
Çaşur	476	58	16	-	-	-	550
Çelebiler	64	62	-	-	-	-	126
Çeltek	356	58	187	7,5	-	-	608,5
Çifligân	1204	-	-	-	-	-	1204
Delikkaya	48	32	7	-	-	-	87
Demircilik	632	-	-	-	-	-	632
Dere	56	-	-	-	-	-	56
Deşerek	104	48	14	-	-	-	166
Gazi	772	152	69	12,5	5	1	1011,5
Han-1 Cedit M.	972	12	99	-	4	-	1087
Han-1 Cedit G.M.	1492	-	104	-	21	-	1617
Hayranlı	44	42	2	1,5	-	-	89,5

Höllüklü G.M.	60	-	-	-	-	-	60
İbre	156	-	24	-	-	-	180
İnebey	64	-	7	-	-	-	71
Kâhkik	392	-	36	8	4	0,5	440,5
Kale	404	-	44	-	-	-	448
Kalın	812	122	-	-	-	-	934
Karacalar Çift. M.	60	36	8	5	-	-	109
Karacalar Çift. G.M.	88	56	3	5	-	-	152
Karacaviran	476	26	83	2,5	-	-	587,5
Karaçayır	76	98	4	-	-	1	179
Karamehmedoğlu Ç	264	-	29	-	-	-	293
Kargın	496	8	123	-	23	-	650
Kavak	812	32	-	-	-	-	844
Kazanlı M.	96	14	12	-	-	-	122
Kazanlı G.M.	32	-	5	-	-	-	37
Ken	52	30	-	-	-	-	82
Kerim Mümin	364	-	33	-	-	-	397
Kıldır	240	12	31	2	2	-	287
Kırmacıoğlu	48	36	-	3,5	-	-	87,5
Kızıl	84	-	12	-	-	-	96
Kızılca	1128	124	159	21,5	8	-	1440,5
Kurtlapa	1580	-	207	-	74	-	1861
Künbet-i yeni	1570	70	-	-	-	-	1640
Kürtler	72	16	11	1	-	-	100
Menteşe	256	-	37	-	-	-	293
Mermer	388	-	42	-	22	-	452
Mumcu Çiftliği	268	8	13	-	-	-	289
Nevruz	1228	98	116	11	-	-	1453
Olukman	596	204	90	22,5	1	-	913,5
Ovacık	1732	22	239	2	185	0,5	2180,5
Ozmuş	284	38	23	2	11	-	358
Özengi	128	262	21	11,5	15	1	438,5
Pustad	176	128	-	5	-	-	309
Sandal	156	44	-	-	-	-	200
Sarı Hasan M.	-	-	-	-	-	-	-
Sarı Hasan G. M.	68	144	5	12	-	-	229
Sarı Kaya	604	46	15	-	-	-	665
Sarıyar	480	-	88	-	51	-	619
Seren	360	-	18	-	-	-	378
Silvan	116	-	12	-	-	-	128
Subaşı	200	24	-	-	-	-	224
Şaban	128	12	6	-	-	-	146
Tokuş	1284	6	219	4,5	-	-	1513,5
Üyük	208	16	21	-	-	-	245
Veliüddin	320	-	36	-	-	-	356
Yakuboğlan	384	86	51	11	-	-	532
Yılanlı	80	-	5	-	-	-	85
Yıldız	2028	240	269	32,5	5	1	2575,5
Yusufoğlan	928	16	84	1	19	0,5	1048,5
TOPLAM	32.534	3.088	3.257	249	503	9	39.640

Temettuat kayıtlarında yer alan küçükbaş hayvanlardan bir diğeri, bir yaşında keçi anlamına gelen çebiştir. Yıldızeli Kazası'nda üç yerleşim biriminde toplam 143 adet çebiş tespit edilmiştir. Söz konusu yerleşim birimleri Han-1 Cedit, Kızılca ve Ken köyleridir. 143 adet çebişin % 44,76'sı Müslümanlara, % 55,24'ü gayrimüslimlere aittir. Kayıtlarda bir adet çebiş için 1 kuruş hâsılat yazıldığı görülmektedir. Toplam çebiş hâsılatı 143 kuruştur.

Tablo 64: Çebiş Sayısı ve Hâsılatı

Köy Adı	Çebiş	
	Adet	Hâsılat (Kuruş)
Han-1 Cedit M.	54	54
Han-1 Cedit G.M.	79	79
Ken	2	2
Kızılca	8	8
Toplam	143	143

c. Kuzu ve Oğlak Sayısı

Koyunun yavrusu olan kuzu ve keçi yavrusu olan oğlak küçükbaş hayvanlar içinde oldukça büyük bir yere sahiptir. Yıldızeli Kazası'nda toplam 20.121 adet kuzu ve oğlak tespit edilmiştir. Kuzu ve oğlak için herhangi bir hâsılat yazılmamıştır. Tüm kuzu ve oğlakların % 93,80'i kaza sakinleri tarafından bağımsız olarak beslenirken, % 6,20'si kaza sakinleri ve yabancılar tarafından ortak olarak beslenmektedir. Toplam 20.121 adet kuzu ve oğlağın 19.068 adedi Müslümanlara, 1.053 adedi gayrimüslimlere aittir. Dolayısıyla kaza dâhilinde bulunan kuzu ve oğlakların % 94,77'si Müslümanlara % 5,23'ü gayrimüslimlere aittir.

Tablo 65: Kuzu ve Oğlak Sayısı

Köy Adı	Kuzu ve Oğlak		Toplam	Köy Adı	Kuzu ve Oğlak		Toplam Adet
	Adet	Ortak Adet			Adet	Ortak Adet	
Adıs	701	88	789	Kazanlı G.M.	11	-	11
Ağcahan	56	-	56	Ken	58	16	74
Ağki	40	163	203	Kerim Mümin	179	-	179
Alahacı	295	-	295	Kıldır	101	15	116
Arslandoğmuş	248	-	248	Kırmacıoğlu	23	36	59
Banaz	119	37	156	Kızıl	50	-	50
Bayat	481	-	481	Kızılca	717	154	871
Bedel	235	66	301	Kurtlapa	810	-	810
Bezirci G.M.	119	-	119	Künbet-i yeni	779	-	779
Çakmak	365	-	365	Kürtler	36	-	36
Çaşur	326	-	326	Menteşe	176	-	176

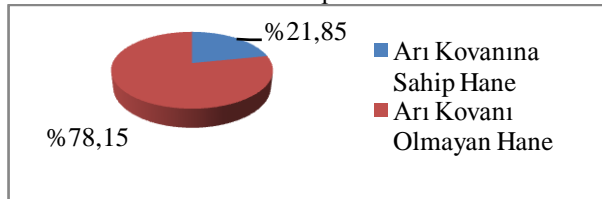
Çelebiler	45	37	82	Mermer	154	-	154
Çeltek	228	41	269	Mumcu Çift.	80	-	80
Çifligân	582	-	582	Nevruz	714	5	719
Delikkaya	55	18	73	Olukman	362	86	448
Demircilik	319	-	319	Ovacık	695	14	709
Dere	28	-	28	Ozmuş	201	-	201
Deşerek	22	7	29	Özengi	218	-	218
Gazi	312	147	459	Pustad	161	-	161
Han-ı Cedid M.	736	-	736	Sandal	98	56	154
Han-ı Cedid G.M.	818	-	818	Sarı Hasan M.	-	-	-
Hayranlı	29	-	29	Sarı Hasan G. M.	13	33	46
Höllüklü G.M.	7	-	7	Sarı Kaya	260	31	291
İbre	62	-	62	Sarıyar	458	-	458
İnebey	42	-	42	Seren	180	-	180
Kâhkik	219	-	219	Silvan	46	-	46
Kale	181	-	181	Subaşı	82	7	89
Kalm	585	-	585	Şaban	84	6	90
Karacalar Çift. M.	25	-	25	Tokuş	460	18	478
Karacalar Çift. G.M.	52	-	52	Üyük	63	10	73
Karacaviran	330	32	362	Veliüddin	182	-	182
Karaçayır	71	-	71	Yakuboğlan	249	107	356
Karamehmedoğlu Çift.	157	-	157	Yılanlı	22	-	22
Kargın	395	-	395	Yıldız	1653	-	1653
Kavak	467	18	485	Yusufoğlan	718	-	718
Kazanlı M.	28	-	28	TOPLAM	18.873	1.248	20.121

E. Arıcılık

1. Arıcılık Yapan Hane Sayısı

Yıldızeli Kazası'nda halkın gelir kaynakları arasında yer alan arıcılık temel geçim kaynağı olmamakla birlikte birçok yerleşim biriminde yapılmaktadır. Kaza dâhilinde nüfusun % 21,85'i olan 370 hane arıcılık yapmaktadır. Bu hanelerden 309'u bağımsız olarak kendi arı kovanına sahip iken 61'i yabancılarla ortak olarak bu faaliyeti sürdürmektedir. Arı kovanına sahip olan hanelerin 365'i Müslüman, 5'i gayrimüslim'dir.

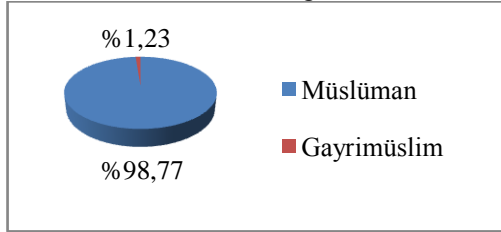
Grafik 31: Arı Kovanına Sahip Haneler

2. Arı Kovanı ve Hâsılatı

Kaza dâhilinde toplam 1.118 adet arı kovanı bulunmaktadır. Bu kovanların % 73,61'i olan 823 adedi bağımsız olarak kaza sakinlerine, % 26,39'u olan 295 adedi kaza sakinleri ve yabancı ortaklarına aittir. 1.118 adet arı kovanının % 98,93'ü olan 1.106 adedi Müslümanlara, % 1,07'si olan 12 adedi gayrimüslimlere aittir. Bir adet arı kovani için genellikle yıllık 4 kuruş hâsılat yazılmıştır. Arıcılıktan elde edilen hâsılat ise toplam 3.898 kuruştur. Bu hâsılat tüm hayvancılık hâsılatı içinde % 1,20'lik bir paya sahiptir. Arıcılık hâsılatının % 84,86'sı kaza sakinlerinin bağımsız arıcılık faaliyetlerinden % 15,14'ü ise ortak arıcılık faaliyetlerinden elde edilmiştir. Söz konusu hâsılatın % 98,77'si Müslümanlara % 1,23'ü gayrimüslimlere aittir.

Grafik 32: Arıcılık Gelir Dağılımı

Tablo 66: Arıcılık

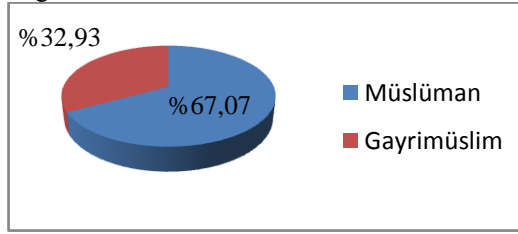
Köy Adı	Hane Sayısı	Bağımsız Arıcılık			Ortak Arıcılık		
		Hane	Arı Kovanı Adet	Hâsılat (Kuruş)	Hane	Arı Kovanı Adet	Hâsılat (Kuruş)
Adıs	66	21	55	220	3	28	56
Ağcahan	8	2	3	12	1	3	6
Ağki	4	-	-	-	4	24	48
Alahacı	34	7	8	32	-	-	-
Arslandoğmuş	31	5	19	76	-	-	-
Banaz	19	1	2	8	1	3	6
Bayat	20	11	34	136	-	-	-
Bedel	51	19	88	352	1	8	16
Bezirci G.M.	24	2	4	16	-	-	-
Çakmak	36	-	-	-	-	-	-
Çaşur	28	6	13	52	1	3	6
Çelebiler	5	1	3	12	3	12	24
Çeltek	15	5	8	32	2	4	8
Çifligân	24	-	-	-	-	-	-
Delikkaya	5	2	2	8	-	-	-
Demircilik	6	3	5	20	-	-	-
Dere	12	3	6	24	-	-	-
Deşerek	5	1	2	8	-	-	-
Gazi	35	11	20	80	-	-	-
Han-ı Cedid M.	91	2	4	16	-	-	-
Han-ı Cedid G.M.	57	2	7	28	-	-	-
Hayranlı	6	1	2	8	-	-	-

Höllüklü G.M.	18	1	1	4	-	-	-
İbre	10	1	3	12	-	-	-
İnebey	22	1	2	8	1	1	2
Kâhkik	23	14	52	208	2	18	36
Kale	22	-	-	-	-	-	-
Kalın	33	14	35	140	-	-	-
Karacalar Çift. M.	6	1	2	8	-	-	-
Karacalar Çift. G.M.	6	-	-	-	-	-	-
Karacaviran	31	-	-	-	-	-	-
Karaçayır	6	1	1	4	2	3	6
Karamehmedoğlu Çift.	11	3	6	24	-	-	-
Kargın	65	6	8	32	-	-	-
Kavak	78	-	-	-	-	-	-
Kazanlı M.	13	2	4	16	-	-	-
Kazanlı G.M.	2	-	-	-	-	-	-
Ken	19	-	-	-	-	-	-
Kerim Mümin	13	-	-	-	-	-	-
Kıldır	16	7	12	48	-	-	-
Kırmacıoğlu	4	4	10	40	-	-	-
Kızıl	14	-	-	-	2	6	12
Kızılca	31	9	37	148	18	110	220
Kurtlapa	66	27	50	200	4	20	40
Künbet-i yeni	46	4	20	80	-	-	-
Kürtler	5	-	-	-	-	-	-
Menteşe	31	4	14	56	-	-	-
Mermer	8	-	-	-	-	-	-
Mumcu Çiftliği	13	2	3	12	-	-	-
Nevruz	33	16	64	256	7	28	56
Olukman	30	15	27	108	7	19	38
Ovacık	26	7	12	48	-	-	-
Ozmuş	12	-	-	-	1	1	2
Özengi	15	1	1	4	-	-	-
Pustad	9	-	-	-	-	-	-
Sandal	12	4	14	56	-	-	-
Sarı Hasan M.	1	-	-	-	-	-	-
Sarı Hasan G.M.	7	-	-	-	-	-	-
Sarı Kaya	24	11	30	116	-	-	-
Sarıyar	48	4	6	24	-	-	-
Seren	8	5	8	32	-	-	-
Silvan	9	-	-	-	-	-	-
Subaşı	14	2	3	12	-	-	-
Şaban	11	2	7	28	-	-	-
Tokuş	27	-	-	-	1	4	8
Üyük	8	2	2	8	-	-	-
Veliüddin	19	-	-	-	-	-	-
Yakuboğlu	26	7	25	100	-	-	-
Yılanlı	2	-	-	-	-	-	-
Yıldız	110	18	34	136	-	-	-
Yusufoğlu	48	9	50	200	-	-	-
Toplam	1693	309	823	3308	61	295	590

IV. MESLEK GELİRİ

Yıldızeli Kazası'nda mesleki gelir 79.190,5 kuruştur ve tüm gelir kaynakları içinde % 9,3'lük bir paya sahiptir. Gelir kaynaklarının dağılımında ise tarım ve hayvancılıktan sonra üçüncü sırada gelmektedir. Meslek gelirinin % 67,07'si Müslümanlara, % 32,93'ü gayrimüslimlere aittir. Kaza genelinde mesleki gelirin en yüksek olduğu yerleşim birimi 11.650 kuruş ile Bezirci Köyü'dür. 12 yerleşim biriminde tarım dışı mesleki gelir yoktur. Müslümanlar içinde mesleki gelirin en yüksek olduğu yerleşim birimi 7.646 kuruş ile Yıldız Köyü iken gayrimüslimlerde 11.650 kuruş ile Bezirci Köyü'dür.

Grafik33:Mesleki Gelirin Cemaatlere Göre Dağılımı

Mesleki gelirin diğer gelirler içinde sahip olduğu pay halkın etnik ve dini yapısına göre incelendiğinde farklılık göstermektedir. Müslüman toplum içinde meslek geliri kaza geneline paralel bir yapıda iken gayrimüslimlerde diğer gelirlere nazaran daha önemli durumdadır. Mesleki gelir Müslümanların gelir kaynakları içinde % 6,62 gayrimüslim gelir kaynakları içinde % 35,3'lük bir paya sahiptir.

Meslek gelirinin halkın gelir kaynakları içinde sahip olduğu yeri daha iyi görebilmek için hane başına düşen ortalama meslek geliri önemli bir kıstas olacaktır. Kaza ölçeğinde hane başına ortalama 46,78 kuruş meslek geliri düşmektedir. Bu ortalamanın üzerinde 20, altında ise 47 yerleşim birimi bulunmaktadır. Bu oran Müslümanlarda 33,64 kuruş ile kaza ortalamasının altında, gayrimüslimlerde ise 228,76 kuruş ile kaza ortalamasının oldukça üzerindedir. Hane başında düşen ortalama mesleki gelirin en yüksek olduğu yerleşim birimi 485,42 kuruş ile Bezirci Köyü'dür.

Tablo 67: Toplam ve Hane Başına Düşen Ortalama Meslek Geliri (Kuruş)

Köy Adı	Hane Sayısı	Meslek Geliri	Hane Başına Düşen Ort. Meslek Geliri	Kaza Ortalamasına Göre Durumu
Adıs	66	1610	24,39	-
Ağcahan	8	400	50,00	+
Ağki	4	-	-	-
Alahacı	34	700	20,59	-
Arslandoğmuş	31	1400	45,16	-
Banaz	19	1400	73,68	+
Bayat	20	400	20,00	-
Bedel	51	830	16,27	-
Bezirci G.M.	24	11650	485,42	+
Çakmak	36	408	11,33	-
Çaşur	28	565	20,18	-
Çelebiler	5	190	38,00	-
Çeltek	15	-	-	-
Çifligân	24	372	15,50	-
Delikkaya	5	200	40,00	-
Demircilik	6	-	-	-
Dere	12	200	16,67	-
Deşerek	5	925	185,00	+
Gazi	35	1829	52,26	+
Han-ı Cedid M.	91	2960	32,53	-
Han-ı Cedid G.M.	57	5192	91,09	+
Hayranlı	6	-	-	-
Höllüklü G.M.	18	8326,5	462,58	+
İbre	10	300	30,00	-
İnebey	22	1000	45,45	-
Kâhkik	23	2160	93,91	+
Kale	22	-	-	-
Kalın	33	-	-	-
Karacalar Çift. M.	6	100	16,67	-
Karacalar Çift. G. M.	6	130	21,67	-
Karacaviran	31	390	12,58	-
Karaçayır	6	138	23,00	-
Karamehmedoğlu Çift.	11	600	54,55	+
Kargın	65	3530	54,31	+
Kavak	78	1010	12,95	-
Kazanlı M.	13	150	11,54	-
Kazanlı G.M.	2	-	-	-
Ken	19	289	15,21	-
Kerim Mümin	13	528	40,62	-
Kıldır	16	145	9,06	-
Kırmacıoğlu	4	-	-	-
Kızıl	14	779	55,64	+
Kızılca	31	96	3,10	-
Kurtlapa	66	680	10,30	-
Künbet-i yeni	46	714	15,52	-
Kürtler	5	-	-	-
Menteşe	31	250	8,06	-
Mermer	8	300	37,50	-
Mumcu Çiftliği	13	-	-	-
Nevruz	33	950	28,79	-

Olukman	30	1160	38,67	-
Ovacık	26	1035	39,81	-
Ozmuş	12	800	66,67	+
Özengi	15	500	33,33	-
Pustad	9	360	40,00	-
Sandal	12	610	50,83	+
Sarı Hasan M.	1	300	300,00	+
Sarı Hasan G. M.	7	780	111,43	+
Sarı Kaya	24	282	11,75	-
Sarıyar	48	4350	90,63	+
Seren	8	-	-	-
Silvan	9	526	58,44	+
Subaşı	14	220	15,71	-
Şaban	11	450	40,91	-
Tokuş	27	915	33,89	-
Üyük	8	-	-	-
Veliüddin	19	1250	65,79	+
Yakuboğlan	26	1610	61,92	+
Yılanlı	2	-	-	-
Yıldız	110	7646	69,51	+
Yusufoğlan	48	2600	54,17	+
TOPLAM	1693	79190,5	46,78	-47; +20

V. DEĞİRMENCİLİK VE DİĞER GELİRLER

A. Değirmen ve Hâsılatı

Yıldızeli Kazası'ndaki ekonomik faaliyetlerden birisi de değirmenciliktir. Kayıtlara âsiyâb olarak geçen su değirmeni işletmeciliği hem kaza sakinleri hem de yabancılar tarafından ifa edilmektedir. Kaza sakinleri içinde 32 hane toplam 20 kıt'a değirmene sahiptir. Buradaki kıt'a kelimesi kaç çift taş olduğuna işarettir (Özçelik, 2005:319). Bu değirmenlerden Kavak Köyü'nde bulunan 3 kıt'a değirmenin 2 kıt'ası harabe olduğundan herhangi bir getirisi yoktur. Değirmencilik faaliyetleri ile uğraşan hanelerin tamamı Müslüman'dır. Değirmencilik faaliyetlerinde kaza sakinleri toplam 3.180 kuruş yıllık hâsılat elde etmişlerdir. Değirmencilik gelirleri tüm gelirler içinde % 0,36'lık bir orana karşılık gelmektedir.

Tablo 68: Kaza Sakinlerine Ait Değirmenler

Köy Adı	Âsiyâb		
	Hane Sayısı	Adet (Kıt'a)	Hâsılat (Kuruş)
Bayat	1	1	240
Han-ı Cedid M.	1	1	476
İbre	1	1	450
Kavak	3	3*	172
Kurtlapa	2	1	354

Özengi	1	1	150
Sarıyar	5	1	100
Yıldız	18	11	1238
Toplam	32	20	3180

* İki kıt'ası harabe

Yıldızeli kazası dâhilinde değirmencilik faaliyetinde bulunan yabancı hane sayısı 31'dir. Bu haneler toplam 15 kıt'a su değirmenine sahiptir. Değirmencilik faaliyetlerinden yabancıların yıllık hâsılatı 5.968 kuruştur.

Tablo 69: Yabancılara Ait Değirmenler

Köy Adı	Asiyâb		
	Hane Sayısı	Adet (Kıt'a)	Hâsılat (Kuruş)
Bayat	4	2	536
Bezirci	1	1	800
Gazi	2	1	270
İnebey	3	1	150
Kalın	13	4	2724
Künbet-i yeni	1	1	276
Olukman	2	1	392
Ozmuş	1	1	-
Özengi	1	1	300
Sarı Kaya	2	1	370
Seren	1	1	150
Toplam	31	15	5.968

B. Diğer Gelirler

1. Vakıf Geliri

Vakıf; kelime anlamı olarak Arapça'da durdurmak, alıkoymak manasında olup, ıstılah olarak VIII. Asır ortalarından, XIX. Asır sonlarına kadar ki devrede, İslâm ülkelerinin içtimâî ve iktisadî hayatında ehemmiyetli bir rol oynayan dini-içtimâî bir müessesenin adıdır (Demirel, 2006:168). Vakıf geliri başlığı altında Temettuat defterlerinde yer alan ve Han-ı Cedid ile Çeltek'te bulunan evkaf ve zaviyelerden sekiz kişinin elde ettiği gelirler ele alınmıştır. Söz konusu hane reislerinden Han-ı Cedid'te bulunan iki kişi Han-ı Cedid evkafından toplam 3.159 kuruş hâsılat elde etmiştir. Bu hâsılat tüm gelirler içinde % 0,36 oranında bir paya sahiptir. Çeltek Köyü'nde ise 6 kişinin zaviyedarlıktan gelir sahibi olduğu anlaşılmaktadır. Zaviye; herhangi bir tarikata mensup dervişlerin bir şeyhin idaresi altında toplu olarak yaşadıkları, gelip geçen yolculara yiyecek, içecek ve yatacak yer sağlanan, yerleşme

merkezlerinde veya yol üzerindeki bina yahut bina topluluğunu ifade etmektedir (Demirel, 2000:148). Temettuat defterlerine göre toplam zaviye geliri 156 kuruştur. Zaviye gelirine sahip 6 kişi “Ahi Balı” nam-ı diğer “Çeltek Baba” nın zaviyedarları olup, zaviyenin iki senede bir defa ortaya çıkan hâsılatından bu geliri elde etmişlerdir (ML. VRD. TMT. 14918/2,5).

VI. VERGİ VE VERGİ YÜKÜ

A. Genel Yapı

Vergi, kendisinden beklenen görevleri yerine getirebilmek için bazı maddi imkânlarla sahip olma ihtiyacındaki devletin herhangi bir hizmete karşılık olduğunu belirtmeksizin, kendi gücüne dayanarak koyduğu kurallar çerçevesinde, gerçek ve tüzel kişilerden istediği katkıdır (Soylan, 1983: 2794).

İslami vergi esasları ve örf'e göre belirlenen vergi prensiplerinin yanı sıra harp masraflarını karşılamak üzere *avarız* yahut *tekâlif-i divaniyye* ve sonunda her türlü kanun ve nizam dışı olmakla birlikte hükümdardan başlamak üzere devlet ricali ve yüksek memurlarca kabul edilen hediyeleri içeren dört ayrı prensipte vergi alma usulüne dayanan Osmanlı vergi sisteminde (Akdağ, 1995: 406,407) geleneksel olarak hazine gelirlerinden çoğu, toplanması mukataa denen mali ve idari birimlere verilmiş olan *öşür* adlı, toprak ürünlerinden alınan onda bir oranındaki vergilerden sağlanırdı (Shaw, 1985:934). Zira bir tarım imparatorluğu olan ve tebasının çoğunluğunun geçimini tarımdan sağladığı, 19. Yüzyıl'ın sonuna dek tarıma büyük ölçüde bağımlı olan Osmanlı Devleti'nde vergi gelirlerinin çoğu tarımsal kaynaklardan alınıyordu (Quataert, 1985:1556).

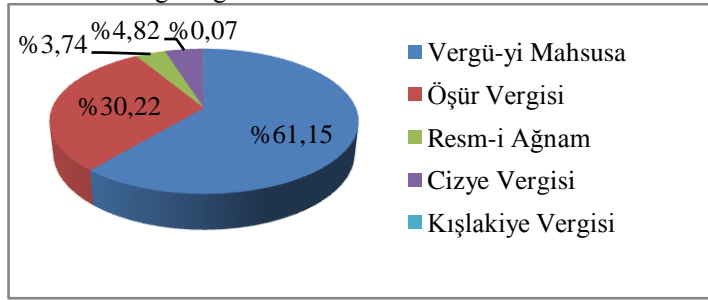
İncelememize konu olan Yıldızeli Kazası'nda toplanan vergileri “*Vergü-yi mahsusa*”, “*aded-i ağnam*”, “*öşür*”, “*cizye*” ve son olarak “*kışlakiye vergisi*” olarak sıralayabiliriz. Söz konusu bu vergilerden öşür, ağnam ve cizye Osmanlılarda “*Tekalif-i şer'iyye*” adı altında toplanan ve en önemli kısmını teşkil eden vergilerdir. (Akdağ, 1995:407)

Yıldızeli Kazası'nda halkın ödediği vergilerin % 61,15'ini vergü-yi mahsusa, % 30,22'sini öşür, % 4,82'sini cizye, % 3,74'ünü ağnam vergisi ve son olarak % 0,07'sini kışlakiye vergileri oluşturmaktadır.

Tablo 70: Temettuat Kayıtlarına Göre
Toplam Vergi

Vergi Adı	Vergi Krş.
Vergü-yi Mahsusa	101.344,5
Öşür	50.094
Resm-i Ağnam	6.193,19
Cizye	7995
Kıslakiye	112
Toplam	165.738,69

Grafik 34: Vergi Dağılımı

Vergiler köylünün gelirinden öncelikle yapacağı ödemelerdir. Sanayi öncesi bir ekonomide, vergileme gelir dağılımının temel mekanizmasıdır. Vergiler kırsal nüfusun gelir düzeyini, hayat şartlarını, tüketim gücünü, tasarruf ve yatırım imkânlarını büyük ölçüde etkiler. Çünkü çiftçinin harcama kararlarına esas olan geliri, vergi ödemelerinden arta kalan gelirdir (Güran, 1998: 123). Yıldızeli Kazası genelinde halkın ödediği vergi, toplam gelirin % 18,91'ini oluşturmaktadır. Bu durum cemaatlere göre incelendiğinde ise Müslümanların ödemiş oldukları toplam vergi, gelirlerinin % 18,44'ünü, gayrimüslimlerin ödemiş oldukları toplam vergi ise gelirlerinin % 23,91'ini oluşturmaktadır. Gayrimüslimlerin vergi yükünün % 5,47 daha fazla olduğu görülmektedir.

Vergi yükü tek tek yerleşim birimleri bazında incelendiğinde verginin gelire oranının en yüksek olduğu yerleşim biriminin Yakuboğlan Köyü olduğu görülecektir. Bu köyde halk gelirinin % 26,22'sini vergi olarak ödemiştir. Gelirlerin % 10,51'ini vergiye ayıran Kürtler Köyü ise verginin gelire oranının en düşük olduğu yerleşim birimidir. Vergi yükümlülüğündeki bu dengesizliğin sebebi hane reislerinin iktisadi gelir kaynaklarının farklılık arz etmesi ve farklı gelirlere göre değişen oranda vergi alınmasıdır.

Tablo 71: Toplam Vergi (Kuruş) ve Verginin Toplam Gelire Oranı

Köy Adı	Toplam Gelir	Toplam Vergi	Vergiden Arındırılmış Gerçek Gelir	Verginin Gelire Oranı %
Adıs	24328	4572,08	19755,92	18,79
Ağcahan	4478	781,18	3696,82	17,44
Ağki	4273	652,80	3620,2	15,28
Alahacı	12850	1986,25	10863,75	15,46
Arslandoğmuş	13518	2861,00	10657	21,16
Banaz	9926	1923,48	8002,52	19,38
Bayat	13725,5	3042,70	10682,8	22,17
Bedel	24908,5	5611,50	19297	22,53
Bezirci G.M.	12892,5	2149,18	10743,32	16,67
Çakmak	16148	3176,90	12971,1	19,67
Çaşur	14043	2539,43	11503,57	18,08
Çelebiler	2558,5	380,65	2177,85	14,88
Çelteç	6001,5	1279,05	4722,45	21,31
Çifligân	18157	3962,65	14194,35	21,82
Delikkaya	3401	525,10	2875,9	15,44
Demircilik	6309,5	1186,03	5123,47	18,80
Dere	4866,5	901,15	3965,35	18,52
Deşerek	3383,5	580,03	2803,47	17,14
Gazi	17387	3249,23	14137,77	18,69
Han-ı Cedid M.	51839,5	8279,85	43559,65	15,97
Han-ı Cedid G.M.	44956	11886,48	33069,52	26,44
Hayranlı	2432,5	502,83	1929,67	20,67
Höllüklü G.M.	10066	2250,40	7815,6	22,36
İbre	5390,5	1166,23	4224,27	21,63
İnebey	9023,5	1566,38	7457,12	17,36
Kâhkik	14577,5	2011,60	12565,9	13,80
Kale	8351	1415,00	6936	16,94
Kalın	21702,5	3509,28	18193,22	16,17
Karacalar Çift. M.	1114	128,38	985,62	11,52
Karacalar Çift. G. M.	1542	414,88	1127,12	26,91
Karacaviran	17320	3425,38	13894,62	19,78
Karaçayır	1729	188,95	1540,05	10,93
Karamehmedoğlu Çift.	7209,5	1360,38	5849,12	18,87
Kargın	23039	4268,23	18770,77	18,53
Kavak	35729,5	7388,93	28340,57	20,68
Kazanlı M.	5060,5	600,13	4460,37	11,86
Kazanlı G.M.	1076	277,43	798,57	25,78
Ken	7187	1312,65	5874,35	18,26
Kerim Mümin	8818,5	1407,15	7411,35	15,96
Kıldır	6641	1418,63	5222,37	21,36
Kırmacıoğlu	3015,5	398,45	2617,05	13,21
Kızıl	6757	1621,40	5135,6	24,00
Kızılca	21091	3595,43	17495,57	17,05
Kurtlapa	18164	4092,81	14071,19	22,53
Künbet-i yeni	25838,5	5244,90	20593,6	20,30
Kürtler	2435	255,83	2179,17	10,51
Menteşe	11607,5	2664,70	8942,8	22,96
Mermer	4394,5	636,48	3758,02	14,48
Mumcu Çiftliği	9879	1165,15	8713,85	11,79
Nevruz	27158,5	4801,78	22356,72	17,68

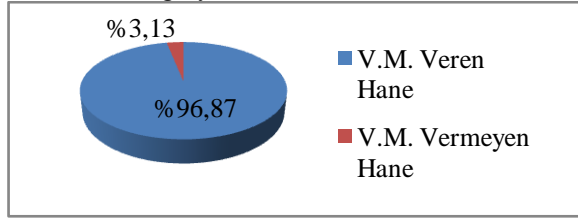
Olukman	14304	2493,03	11810,97	17,43
Ovacık	15533,5	2877,65	12655,85	18,53
Özmuş	7128	1431,23	5696,77	20,08
Özengi	8107	1428,80	6678,2	17,62
Pustad	5195,5	1161,33	4034,17	22,35
Sandal	5689	1272,15	4416,85	22,36
Sarı Hasan M.	354	0	354	0
Sarı Hasan G.M.	3906	821,33	3084,67	21,03
Sarı Kaya	14102,5	2540,80	11561,7	18,02
Sarıyar	21205,5	3896,45	17309,05	18,37
Seren	8571	1574,13	6996,87	18,37
Silvan	6270,5	972,90	5297,6	15,52
Subaşı	7948,5	1767,58	6180,92	22,24
Şaban	6126	985,85	5140,15	16,09
Tokuş	12798,5	2391,48	10407,02	18,69
Üyük	5141	852,40	4288,6	16,58
Veliüddin	12366	1881,18	10484,82	15,21
Yakuboğlan	9155,5	2400,18	6755,32	26,22
Yılanlı	1728	377,90	1350,1	21,87
Yıldız	57445	9979,35	47465,65	17,37
Yusufoğlan	25257	4016,65	21240,35	15,90
TOPLAM	876.632,5	165.738,69	710893,8	18,91

B. Vergü-yi Mahsusa

Tanzimat idarecileri tarafından örfî vergiler yerine ikame edilen “An-cemaatin vergi”, “Vergü-yi Mahsusa”, “Vergü” ve “Komşuca alınan vergü”, gibi muhtelif adlar verilen bu vergi, 1256/1840 yılından itibaren tatbik edilmeye başlandı. Vergü-yi mahsusa, herkesin az çok kazancı gözetilerek tevzî edilen ve dikey eşitliği sağlayabilme özelliği gösteren genel bir vergi niteliğini taşımaktadır (Öztürk, 1996: 174).

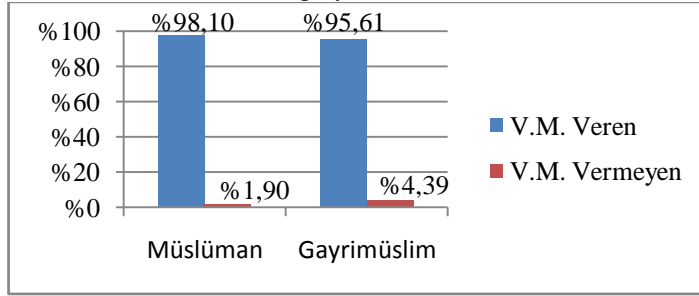
Yıldızeli Kazası’nda bu vergiyi ödeyen hane sayısının ve vergi miktarının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Vergü-yi mahsusa ödeyen hane sayısı 1.640’tır ve toplam hanelerin % 96,87’sine denk gelmektedir. Vergü-yi mahsusa ödemeyen 53 hane ise tüm haneler içinde % 3,13’lük bir paya sahiptir. 41 yerleşim biriminde tüm haneler Vergü-yi mahsusa vermiştir.

Grafik 35: Vergü-yi Mahsusa Verme Durumu

Vergü-yi Mahsusa ödemeleri cemaatlere göre incelendiğinde de kaza geneline paralel bir yapı ortaya çıkmaktadır. Müslümanların % 98,10'u gayrimüslimlerin de % 95,61'i vergü-yi mahsusa ödemiştir.

Grafik 36: Cemaatlerin Vergü-yi Mahsusa Verme Oranları

Çeşitli sebeplerle Vergü-yi mahsusa ödemeyen haneler bulunmaktadır. Bu sebepler arasında hane reislerinin genellikle hiçbir mal varlıklarının, dolayısıyla gelirlerinin olmaması ilk sırada gelmektedir. Arslandoğmuş Köyü'nde, Hacı Ömeroğlu Osman hakkında "...merkumun emlak ve arazisi olmayub fakat şunun bunun ianesiyle geçinmekte olduğu..." şeklinde var olan ibare bu duruma örnek teşkil etmektedir (ML. VRD. TMT. 14903/13). Bunun yanı sıra Banaz Köyü'nde bulunan iki yetimin de hiçbir mal varlığı olmadığından dolayı vergi ödemedikleri görülmektedir (ML. VRD. TMT. 14936/9).

Mal varlığı ve geliri olanlar arasında da bu vergiyi ödemeyenler mevcuttur. Ancak bu kimseler genellikle sadece küçükbaş hayvancılığı yapmakta veyahut tarım sektöründe ortakçı olarak çalışmaktadırlar. Bu nedenle ağnam vergisi ya da oşür vergisi ödemişlerdir. Örneğin Bedel Köyü'nde Kavaklıoğlu İsmail'in 135 kuruş yıllık hâsılatı olmasına rağmen Vergü-yi mahsusa ödemiş, 30 kuruş oşür vergisi ödemiştir. Zira ortak olarak Mehmed Ağa isimli bir kişinin tarlasını ekmiş ve söz

konusu geliri bu ortaklıktan elde etmiştir. Bunun haricinde hiçbir mal varlığı ve geliri yoktur (ML. VRD. TMT. 14942/22).

Bahsedilen vergi ödememe sebeplerinden birisi de; bazı kimselerin buldukları yerden başka bir yere yeni göç etmiş olmalarıdır. Örneğin Kale Köyü'nden Vezir Ahmedoğlu Mustafa bu köye yeni gelmiş olduğundan kendisine Vergü-yi mahsusa tahsisi yapılmamıştır. Ancak bu kişi öşür ve ağnam vergilerini ödemiştir (ML. VRD. TMT. 14898/12). Aynı şekilde Ken Küyü'nde, Kara Bey'inoğlu Mustafa adlı kimse hakkında “...merkum aher kazaya nakl-i hane etmiş olub bu günlerde gelmiş olduğundan ziraati olmadığı...” şeklinde var olan ibare bu muafiyete örnek olarak gösterilebilir (ML. VRD. TMT. 14934/ 6).

Yıldızeli Kazası'nda toplam vergü-yi mahsusa 101.344,5 kuruştur. Vergü-yi mahsusa tüm vergiler içinde % 61,15'lik bir paya sahiptir. Bu verginin % 94,67'si Müslümanlar, % 5,33'ü gayrimüslimler tarafından ödenmiştir. En yüksek vergü-yi mahsusanın ödendiği yerleşim birimi 9.068 kuruş ile Han-ı Cedid, en düşük vergü-yi mahsusanın ödendiği yerleşim birimi ise 125 kuruş ile Karaçayır Köyü'dür.

Toplam hane başına düşen ortalama vergü-yi mahsusa miktarı 59,86 kuruş, mükellef hane başına düşen ortalama vergü-yi mahsusa miktarı ise 61,80 kuruştur. Hane başına düşen ortalama vergü-yi mahsusanın en yüksek olduğu yerleşim birimi 124,67 kuruş ile Demircilik Köyü, en düşük olduğu yerleşim birimi 12,75 kuruş ile Karacalar Çiftliği'dir. Nitekim bu çiftlik sakinleri ortakçı olarak ziraat yapmaktadırlar. Vergü-yi mahsusa ile ilgili değinilecek bir başka konu ise bu verginin gelire oranıdır. Yıldızeli Kazası'nda vergü-yi mahsusa tüm gelirlerin % 11,56'sına denk gelmektedir. Dolayısıyla halkın gelirinin % 11,56'sını bu vergiye ayırdığını söyleyebiliriz. Müslümanlar açısından vergü-yi mahsusanın tüm gelire oranı % 11,82 iken gayrimüslimler açısından % 8,78'dir.

Tablo 72: Toplam ve Hane Başına Düşen Ortalama Vergü-yi Mahsusa (Kuruş)

Köy Adı	Hane Sayısı	V.M Veren Hane Sayısı	Toplam* Vergü-yi Mahsusa	Hane Başına Düşen Ort. V.M.	Vergi Veren Hane Başına Düşen Ort. V.M.
Adıs	66	64	3008	45,58	47,00
Ağcahan	8	8	583	72,88	72,88
Ağki	4	4	320	80,00	80,00
Alahacı	34	34	1006,5	29,60	29,60
Arslandoğmuş	31	30	2045,5	65,98	68,18
Banaz	19	17	1199,5	63,13	70,56
Bayat	20	20	2040	102,00	102,00
Bedel	51	50	3685	72,25	73,70
Bezirci G.M.	24	24	945	39,38	39,38
Çakmak	36	35	2140	59,44	61,14
Çaşur	28	27	1591,5	56,84	58,94
Çelebiler	5	5	204,5	40,90	40,90
Çeltek	15	15	893,5	59,57	59,57
Çifligân	24	24	2635	109,79	109,79
Delikkaya	5	5	289,5	57,90	57,90
Demircilik	6	6	748	124,67	124,67
Dere	12	12	577	48,08	48,08
Deşerek	5	5	351	70,20	70,20
Gazi	35	35	2036	58,17	58,17
Han-ı Cedid M.	91	87	5023	55,20	57,74
Han-ı Cedid G.M.	57	55	4045	70,96	73,55
Hayranlı	6	6	300	50,00	50,00
Höllüklü G.M.	18	18	1132	62,89	62,89
İbre	10	10	785	78,50	78,50
İnebey	22	22	942,5	42,84	42,84
Kâhkik	23	23	1162	50,52	50,52
Kale	22	21	757,5	34,43	36,07
Kalın	33	30	1987	60,21	66,23
Karacalar Çift. M.	6	4	50	8,33	12,50
Karacalar Çift. G.M.	6	4	52	8,67	13,00
Karacaviran	31	30	2269	73,19	75,63
Karaçayır	6	3	125	20,83	41,67
Karamehmedoğlu Çift.	11	11	864	78,55	78,55
Kargın	65	65	3016,5	46,41	46,41
Kavak	78	78	4894,5	62,75	62,75
Kazanlı M.	13	9	480	36,92	53,33
Kazanlı G.M.	2	2	90	45,00	45,00
Ken	19	15	908	47,79	60,53
Kerim Mümin	13	13	797,5	61,35	61,35
Kıldır	16	16	960	60,00	60,00
Kırmacıoğlu	4	3	200,5	50,13	66,83
Kızıl	14	12	1120	80,00	93,33
Kızılca	31	30	1989	64,16	66,30
Kurtlapa	66	66	3090	46,82	46,82
Künbet-i yeni	46	46	3457	75,15	75,15
Kürtler	5	3	183	36,60	61,00
Menteşe	31	29	1796	57,94	61,93
Mermer	8	8	353	44,13	44,13

Mumcu Çiftliği	13	10	605	46,54	60,50
Nevruz	33	32	2968	89,94	92,75
Olukman	30	30	1516	50,53	50,53
Ovacık	26	26	1880	72,31	72,31
Özmuş	12	12	1010,5	84,21	84,21
Özengi	15	15	876,5	58,43	58,43
Pustad	9	9	783,5	87,06	87,06
Sandal	12	12	883	73,58	73,58
Sarı Hasan M.	1	-	-	-	-
Sarı Hasan G.M.	7	6	270	38,57	45,00
Sarı Kaya	24	23	1444	60,17	62,78
Sarıyar	48	48	2830,5	58,97	58,97
Seren	8	8	880	110,00	110,00
Silvan	9	9	489	54,33	54,33
Subaşı	14	14	1210	86,43	86,43
Şaban	11	11	583,5	53,05	53,05
Tokuş	27	27	1602	59,33	59,33
Üyük	8	8	414	51,75	51,75
Veliüddin	19	18	1024,5	53,92	56,92
Yakuboğlan	26	24	1950	75,00	81,25
Yılanlı	2	2	239,5	119,75	119,75
Yıldız	110	110	6203	56,39	56,39
Yusufoğlan	48	47	2554,5	53,22	54,35
Toplam	1693	1640	101.344,5	59,86	61,80

*Defter toplamı yanlış olduğu için doğru toplam esas alınmıştır.

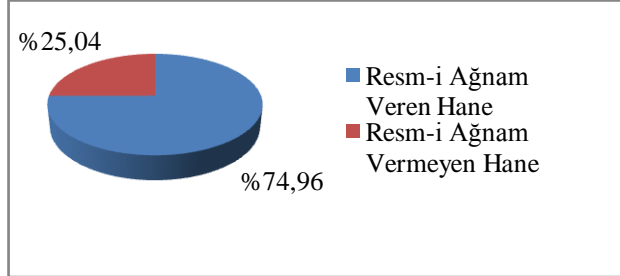
C. Ağnam Vergisi (Resm-i Ağnam)

Ağnam, öşür ve cizye ile birlikte Osmanlılarda “*Tekâlif-i Şer’iyye*” adı altında toplanan vergilerin en önemlilerinden birisi idi (Akdağ, 1995: 407). Ağnam, koyun demek olan ganemin çoğuludur. Hayvanlardan alınan vergi anlamında kullanılan bir tabirdir. Resm-i ganem ıstılahı da kullanılırdı (Pakalın, 2004: 25). Bu vergi genellikle koyun yavruladıktan sonra nisan veya mayıs aylarında alınır (Emecen, 1988: 478), kuzulu koyun kuzusuyla beraber, oğlaklı keçi oğlağıyla beraber sayılır, oğlağından ve kuzusundan ayrıca vergi alınmazdı. (Çağatay, 1947, 486). Vergi, Fatih kanununa göre üç koyundan bir akçe iken daha sonra iki koyundan bir akçe olarak tespit edilmişti. Ancak bu miktar bölgelerin özelliklerine göre değişiyordu. Vidin Sancağı’nda üç koyundan bir akçe, İmroz ve Limni adalarında koyun başına birer akçe alınmakta idi (Emecen, 1988: 478). Bu vergi konusunda Tanzimat’ın temel reformları ise 1856-1857’de getirildi (Shaw, 1985: 938). Vergiler her hayvanın sağlaması beklenen yıllık gelirin Edirne ve Tuna vilayetlerinde % 10’u, Rumeli’de % 3,5’i, Makedonya’da % 2,5’i, Batı Anadolu’da % 2’si, Orta ve Doğu Anadolu ile Arap vilayetlerinde % 1,5’i olarak belirlenmiştir. Bu sistem imparatorluğun sona

ermesine kadar hiç değiştirilmeden yürürlükte kaldı, yalnız zaman zaman yeni ihtiyaçları karşılayabilmek için belirlenen oranlarda değişiklikler yapıldı (Shaw,1985: 938).

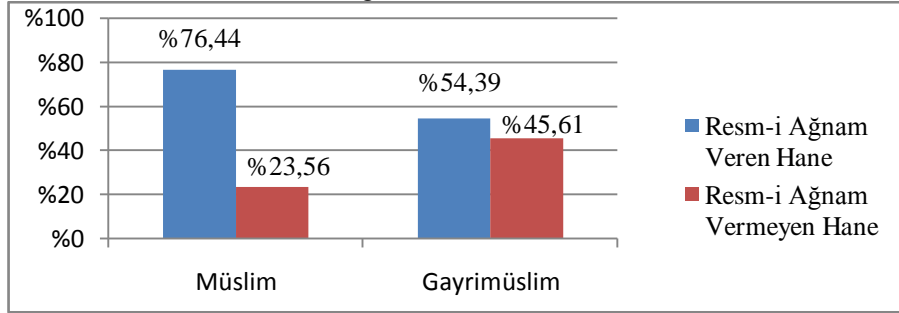
Bu çerçevede Yıldızeli Kazası'nda ağnam vergisi incelenmiştir. Ağnam vergisi kaza dâhilinde tahsil edilen önemli vergilerdendir. Bu vergi hâsılat sağlayan koyun ve keçi üzerinden alınmış, oğlak ve kuzudan ayrıca vergi alınmamıştır. Bir adet koyundan 7 para ve bir adet keçiden aynı şekilde 7 para ağnam vergisi tahsil edilmiştir. Yıldızeli Kazası'nda toplam 1.269 hane ağnam vergisi vermiştir. Bu sayı tüm halkın % 74,96'sına karşılık gelmektedir. Ağnam vergisi vermeyen % 25,04'lük kesim yani 424 hanenin büyük çoğunluğu koyun veyahut keçiye sahip olmadığı için bu vergiyi ödememiştir. Ancak zaman zaman koyun ve keçiye sahip olduğu halde bu vergiyi vermeyenlerin olduğunu da görmekteyiz. Örneğin Adıs Köyü'nden 22 numaralı hanede Musaoğlu Mehmet'in hâsılat sağlayan 8 adet keçisi, 14 adet koyunu olmasına rağmen ağnam vergisi ödemediği görülmektedir (ML. VRD. TMT. 14895/12). Bu tip örnekleri çoğaltmak mümkündür.

Grafik 37: Resm-i Ağnam Verme Durumu

Cemaatlere göre halkın ağnam vergisi verme durumu şöyledir: Müslümanların % 76,44'ü, gayrimüslimlerin % 54,39'u bu vergiyi ödemiştir. Dolayısıyla Müslümanlarda ağnam vergisi ödeme durumu kaza genelinin üzerinde iken gayrimüslimler de kaza genelinin altındadır.

Grafik 38: Cemaatlerin Resm-i Ağnam Verme Durumu

Yıldızeli Kazası'nda toplam ağnam vergisi miktarı 5.665 kuruş 21.127,5 paradır. 1 kuruş 40 paraya eşit olduğuna göre, $21.127,5 \div 40 = 528,19$ kuruş, toplam ağnam vergisi 6.193,19 kuruştur.

En yüksek ağnam resmi veren yerleşim birimi 473 kuruş 1.954 para ile Yıldız Köyü'dür. Bu köyde hanelerin % 88,18'i ağnam vergisi ödemiştir. En düşük ağnam vergisi ödeyen yerleşim birimi ise 3 kuruş 86 para ile Dere Köyü'dür. Bu köyde 12 haneden sadece 4'ü bu vergiyi ödemiştir.

Cemaatlere göre ağnam vergisi durumu incelendiğinde şu sonuçlar ortaya çıkacaktır: Müslümanlardan en fazla ağnam vergisi ödeyen yerleşim birimi Yıldız Köyü, Gayrimüslimlerde ise Han-ı Cedid'tir. Bu köylerden Yıldız'da Müslümanlar 473 kuruş 1.954 para, Han-ı Cedid'te ise gayrimüslimler 202,5 kuruş 619 para ağnam vergisi ödenmiştir.

Tüm haneler göz önüne alındığında hane başına düşen ortalama ağnam vergisi 3,66 kuruş iken, ağnam vergisi ödeyen hane başına düşen ortalama ağnam vergisi 4,88 kuruştur. Müslüman vergi mükellefleri arasında hane başına düşen ortalama ağnam vergisi 4,85 kuruş, gayrimüslimlerde 5,43 kuruştur.

Ağnam vergisinin toplam gelire oranı % 0,71 iken, küçükbaş hayvan hâsılatına oranı % 4,64'tür. Cemaatler çerçevesinde değerlendirilecek olursa Müslümanlar toplam gelirlerinin % 0,73'ünü, toplam küçükbaş hayvan hâsılatının % 4,64'ünü; gayrimüslimler ise toplam gelirlerinin % 0,45'ini ve toplam küçükbaş hayvan hâsılatının % 4,65'ini ağnam vergisi olarak vermiştir.

Tablo 73: Ağnam Vergisi Ödeme Durumu

Köy Adı	Hane Sayısı	Ağnam Vergisi Veren Hane	Ağnam Vergisi		Hane Başına Düşen Ort. Ağnam Vergisi	
			Krş.	Para	Krş.*	Krş.**
Adıs	66	58	245	803	4,02	4,57
Ağcahan	8	8	17	167	2,65	2,65
Ağki	4	4	62	72	15,95	15,95
Alahacı	34	30	86	390	2,82	3,19
Arslandoğmuş	31	28	61	460	2,34	2,59
Banaz	19	15	31	279	2,00	2,53
Bayat	20	14	97	288	5,21	7,44
Bedel	51	31	79	580	1,83	3,02
Bezirci G.M.	24	4	47,5	67	2,05	12,29
Çakmak	36	25	88,5	416	2,75	3,96
Çaşur	28	24	81,5	417	3,28	3,83
Çelebiler	5	5	19,5	86	4,33	4,33
Çeltek	15	12	94,5	182	6,60	8,25
Çifligân	24	21	136	386	6,07	6,94
Delikkaya	5	3	23	64	4,92	8,20
Demircilik	6	5	76,5	41	12,92	15,51
Dere	12	4	3	86	0,43	1,29
Deşerek	5	5	16	81	3,61	3,61
Gazi	35	33	95	589	3,14	3,33
Han-ı Cedid M.	91	43	186,5	774	2,26	4,79
Han-ı Cedid G.M.	57	39	202,5	619	3,82	5,59
Hayranlı	6	5	11	113	2,30	2,77
Höllüklü G.M.	18	9	-	196	0,27	0,54
İbre	10	10	17,5	149	2,12	2,12
İnebey	22	7	8	115	0,49	1,55
Kale	22	16	43	340	2,34	3,22
Kalın	33	30	161	651	5,37	5,91
Kâhkik	23	18	59	344	2,94	3,76
Karacalar Çift. M.	6	4	10	95	2,06	3,09
Karacalar Çift. G. M.	6	4	15	35	2,65	3,97
Karacaviran	31	25	91	375	3,24	4,02
Karaçayır	6	5	15,5	18	2,66	3,19
Karamehmedoğlu Çift.	11	10	44	175	4,40	4,84
Kargın	65	40	137	689	2,37	3,86
Kavak	78	34	114	537	1,63	3,75
Kazanlı M.	13	4	14	45	1,16	3,78
Kazanlı G.M.	2	2	7	17	3,71	3,71
Ken	19	10	12	146	0,82	1,57
Kerim Mümin	13	10	47	126	3,86	5,02
Kıldır	16	15	29,5	245	2,23	2,38
Kırmacıoğlu	4	4	15	58	4,11	4,11
Kızıl	14	1	15	16	1,10	15,40
Kızılca	31	28	224,5	417	7,58	8,39
Kurtlapa	66	62	248	912,5	4,10	4,37
Künbet-i yeni	46	38	211	656	4,94	5,98
Kürtler	5	5	18	113	4,17	4,17
Menteşe	31	15	43	308	1,64	3,38
Mermer	8	8	49	79	6,37	6,37
Mumcu Çiftliği	13	10	36	126	3,01	3,92

Nevruz	33	29	176,5	491	5,72	6,51
Olukman	30	28	128	521	4,70	5,04
Ovacık	26	24	322,5	246	12,64	13,69
Ozmuş	12	12	49,5	129	4,39	4,39
Özengi	15	13	71	172	5,02	5,79
Pustad	9	9	44	153	5,31	5,31
Sandal	12	7	32	106	2,89	4,95
Sarı Hasan M.	1	-	-	-	-	-
Sarı Hasan G.M.	7	4	41	13	5,90	10,33
Sarı Kaya	24	19	72	312	3,33	4,20
Sarıyar	48	41	143,5	538	3,27	3,83
Seren	8	8	43,5	145	5,89	5,89
Silvan	9	8	16	116	2,10	2,36
Subaşı	14	9	20	203	1,79	2,79
Şaban	11	10	29	254	3,21	3,54
Tokuş	27	26	198,5	359	7,68	7,98
Üyük	8	7	25	56	3,30	3,77
Veliüddin	19	18	57	387	3,51	3,70
Yakuboğlan	26	19	87	367	3,70	5,06
Yılanlı	2	2	8	16	4,20	4,20
Yıldız	110	97	473	1954	4,74	5,38
Yusufoğlan	48	39	185	646	4,19	5,16
TOPLAM	1693	1269	5665	21127,5	3,66	4,88

*Toplam hane başına düşen ortalama ağnam vergisi

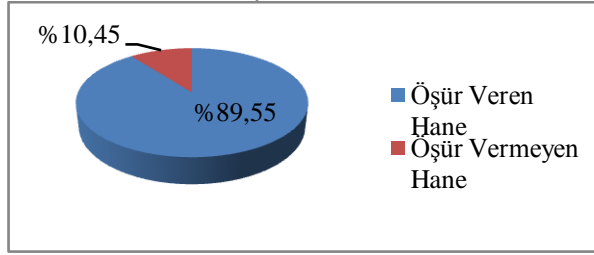
**Ağnam Vergisi veren hane başına düşen ortalama ağnam vergisi

D. Öşür

Osmanlı Devleti'nde "Tekâlif-i Şer'iyye" adı altında toplanan vergiler içerisinde yer alan (Akdağ, 1995:405) ve kelime anlamı olarak onda bir anlamına gelen öşür (Devellioğlu, 2002:851) terim olarak hububattan alınan vergi için kullanılmıştır. (Pakalın, 2004:746) Bu verginin miktarı, senelik mahsule, toprağın verimliliğine, sulama şartlarına, ziraat çeşitlerine ve mahalli örf ve adetlere göre büyük değişiklikler göstermekte idi (Barkan, 1993:485).

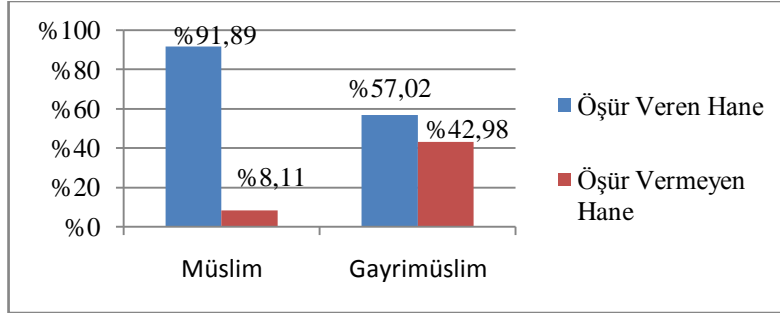
Yıldızeli Kazası'nda öşür vergisi, veren hanelerin fazlalığı dikkat çekmektedir. Zira öşür tarımsal üretime dayalı bir vergidir ve kaza dâhilindeki çoğu kimse ya kendine ait tarlalarda ziraat ile meşgul olmakta veya başkalarına ait tarlalarda ortakçı olarak çalışmaktadır. Yıldızeli Kazası'nda 1.516 hanenin dolayısıyla halkın % 89,55'inin öşür vergisi verdiğini görmekteyiz.

Grafik 39: Hanelerin Öşür Verme Durumu

Öşür vergisi verme durumu cemaatlere göre incelendiğinde Müslümanların %91,89'unun öşür vergisi öderken, % 8,11'inin bu vergiyi ödemediği görülecektir. Gayrimüslimler içinde ise halkın % 57,02'si öşür verirken % 42,98'i vermemiştir.

Grafik 40: Cemaat Ölçeğinde Hanelerin Öşür Verme Oranları

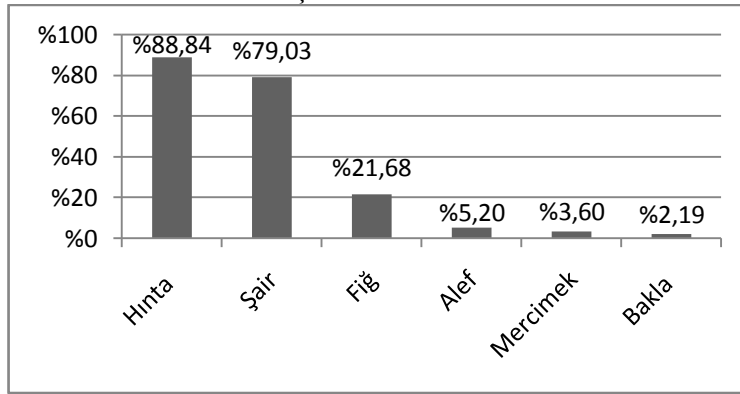
Tablo 74: Öşür Vergisi Veren Hane Sayısı

Köy Adı	Hane Sayısı	Hınta Öşrü	Şair Öşrü	Fiğ Öşrü	Alef Öşrü	Mer-cimek Öşrü	Bakla Öşrü	Toplam Öşür Hane
Adıs	66	64	48	7	-	-	-	64
Ağcahan	8	6	5	2	-	-	-	6
Ağki	4	4	3	-	-	-	-	4
Alahacı	34	34	28	6	-	-	-	34
Arslandoğmuş	31	27	23	13	-	-	-	27
Banaz	19	15	13	6	-	-	-	15
Bayat	20	20	18	1	-	-	1	20
Bedel	51	51	47	-	-	-	-	51
Bezirci G.M.	24	-	-	-	-	-	-	-
Çakmak	36	34	31	-	-	-	-	34
Çaşur	28	25	24	16	-	-	-	25
Çelebiler	5	4	4	1	-	-	-	5
Çeltek	15	14	11	7	-	-	-	14
Çifligân	24	24	24	1	-	-	2	24
Delikkaya	5	3	3	-	3	-	-	3
Demircilik	6	6	6	5	-	-	-	6
Dere	12	10	10	-	-	-	-	10
Deşerek	5	5	4	-	3	1	-	5
Gazi	35	32	31	6	3	4	-	32
Han-ı Cedid. M.	91	84	68	8	4	3	6	85

Han-ı Cedid G.M.	57	56	49	28	13	-	2	56
Hayranlı	6	4	4	1	-	-	-	4
Höllüklü G.M.	18	5	-	2	-	-	-	5
İbre	10	10	9	1	2	-	-	10
İnebey	22	21	17	-	8	2	-	21
Kâhkik	23	17	12	-	-	-	-	17
Kale	22	22	21	11	-	-	-	22
Kalın	33	31	23	3	-	-	2	31
Karacalar Çift. M.	6	4	4	-	-	-	-	4
Karacalar Çift. G.M.	6	4	4	1	-	-	-	4
Karacaviran	31	28	28	-	-	-	-	28
Karaçayır	6	2	2	-	-	-	-	2
Karamehmedoğlu Çift.	11	10	9	4	5	1	-	10
Kargın	65	59	55	18	-	24	-	63
Kavak	78	75	65	21	-	-	-	75
Kazanlı M.	13	2	2	-	2	-	-	2
Kazanlı G.M.	2	-	-	-	-	-	-	-
Ken	19	16	13	9	-	-	-	16
Kerim Mümin	13	12	8	4	6	1	-	12
Kıldır	16	14	14	-	1	-	-	14
Kırmacıoğlu	4	4	4	2	2	1	-	4
Kızıl	14	14	13	5	-	-	-	14
Kızılca	31	30	29	8	-	-	-	30
Kurtlapa	66	56	43	-	-	-	-	61
Künbet-i yeni	46	46	45	20	-	-	11	46
Kürtler	5	1	1	-	-	-	-	1
Menteşe	31	29	27	1	-	-	-	29
Mermer	8	7	7	2	-	-	-	7
Mumcu Çiftliği	13	9	8	1	5	-	-	9
Nevruz	33	33	32	8	-	-	-	33
Olukman	30	28	29	-	-	-	-	29
Ovacık	26	23	23	-	-	-	-	23
Ozmuş	12	11	8	-	-	-	-	11
Özengi	15	13	12	2	3	2	-	13
Pustad	9	9	9	7	-	-	-	9
Sandal	12	12	10	5	-	1	-	12
Sarı Hasan M.	1	-	-	-	-	-	-	-
Sarı Hasan G.M.	7	-	-	-	-	-	-	-
Sarı Kaya	24	24	24	7	9	-	-	24
Sarıyar	48	46	42	23	-	3	-	46
Seren	8	8	7	4	-	-	7	8
Silvan	9	8	7	6	3	-	-	8
Subaşı	14	14	14	12	-	-	6	14
Şaban	11	8	8	6	2	6	-	8
Tokuş	27	22	13	-	-	-	-	22
Üyük	8	7	6	2	1	2	-	7
Veliüddin	19	19	16	12	12	-	-	19
Yakuboğlan	26	21	19	-	-	-	-	21
Yılanlı	2	2	2	-	1	-	-	2
Yıldız	110	99	97	37	-	9	-	99
Yusufoğlan	48	47	43	15	-	1	-	47
TOPLAM	1693	1504	1338	367	88	61	37	1516

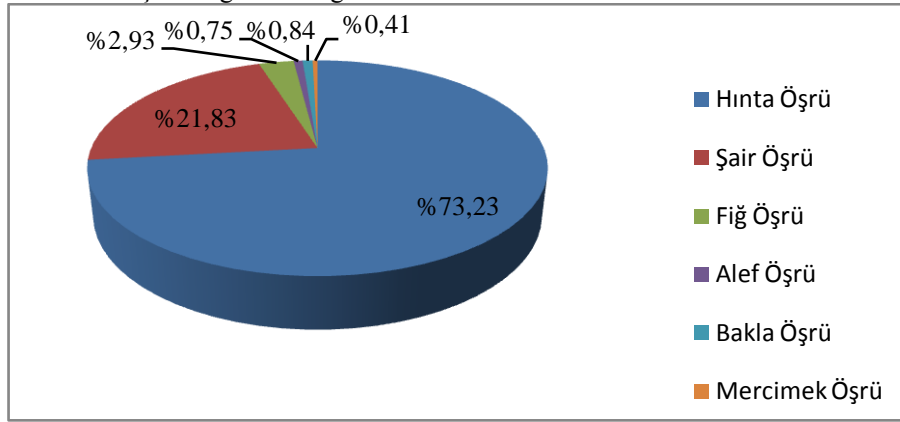
Öşür vergisi Hınta (buğday), Şair (arpa), fiğ, alef (yulaf), bakla ve mercimek üzerinden alınmaktadır. Öşür vergisi içinde 1.504 hane hınta öşrü, 1.338 hane şair öşrü, 367 hane fiğ öşrü, 88 hane alef öşrü, 61 hane mercimek öşrü, 37 hane bakla öşrü vermiştir.

Grafik 41: Ürün Bazında Öşür Veren Hane Oranları

Yıldızeli Kazası'nda incelediğimiz tüm vergiler içerisinde öşür vergisi, miktar bakımından Vergü-yi mahsusanın ardından en yüksek ikinci paya sahip olan vergidir. Nitekim Bezirci ve Sarı Hasan köyleri haricinde tüm yerleşim birimlerinde bu vergi ödenmiştir. Bir kile hınta için çoğunlukla 4, şair için 2, fiğ için 3, mercimek için 4, alef için 2, bakla için 5 kuruş öşür vergisi alınan Yıldızeli Kazası'nda toplam öşür miktarı 50.094 kuruş olup bu verginin % 73,23'ünü hınta, % 21,83'ünü şair, % 2,93'ünü fiğ, % 0,84'ünü bakla, % 0,75'ini alef öşrü ve son olarak % 0,41'ini mercimek öşrü oluşturmaktadır.

Grafik 42: Öşür Vergisinin Dağılımı

Öşür vergisinin % 94,14'ü Müslümanlar, % 5,86'sı gayrimüslimler tarafından ödenmiştir. Yıldızeli Kazası'nda bu verginin en fazla ödendiği yerleşim birimi 5.754,5 kuruş ile Han-ı Cedid'tir. Bezirci ve Sarı Hasan köylerinde öşür vergisi ödenmemiştir. Çünkü bu köy sakinleri tarım dışı sektörlerden geçimlerini sağlamaktadırlar. Öşür vergisi ödemeleri cemaatler bazında incelendiğinde 47.160 kuruş öşür vergisi ödeyen Müslümanlar içinde bu verginin en fazla ödendiği yerleşim biriminin 3.254,5 kuruş ile Yıldız Köyü, gayrimüslimlerde ise 2.703,5 kuruş ile Han-ı Cedid olduğu görülecektir.

Öşür vergisinin toplam gelire oranı % 5,71, toplam tarım gelirine oranı ise % 10,72 olarak gerçekleşmiştir. Bu verginin Müslümanların toplam gelirine oranı % 5,88 toplam tarım gelirine oranı % 10,78 iken gayrimüslimlerin toplam gelirine oranı % 3,94 toplam tarım gelirine oranı % 9,92'dir.

Tablo 75: Öşür Vergisi (Kuruş)

Köy Adı	Hinta Öşrü	Şair Öşrü	Fig Öşrü	Alef Öşrü	Bakla Öşrü	Mercimek Öşrü	Toplam
Adıs	1061	217	21	-	-	-	1299
Ağcahan	130	38	9	-	-	-	177
Ağki	232	37	-	-	-	-	269
Alahacı	788	87	9	-	-	-	884
Arslandoğmuş	570	131	42	-	-	-	743
Banaz	534	131	21	-	-	-	686
Bayat	698	187	3	-	10,5	-	898,5
Bedel	1426	407	-	-	-	-	1833
Bezirci G.M.	-	-	-	-	-	-	-
Çakmak	736	202	-	-	-	-	938
Çaşur	558	226	72	-	-	-	856
Çelebiler	104	46	4,5	-	-	-	154,5
Çeltek	221	55	10,5	-	-	-	286,5
Çifligân	832	332	3	-	15	-	1182
Delikkaya	134	60	-	17	-	-	211

Demircilik	280	58	22,5	-	-	-	360,5
Dere	248	71	-	-	-	-	319
Deşerek	126	61	-	20	-	4	211
Gazi	810	258	22,5	4	-	9	1103,5
Han-ı Cedid M.	2228	681	38,5	17	72,5	14	3051
Han-ı Cedid G.M.	1716	749	172,5	56	10	-	2703,5
Hayranlı	146	37	6	-	-	-	189
Höllüklü G.M.	128	-	10,5	-	-	-	138,5
İbre	284	63	3	10	-	-	360
İnebey	422	163	-	23	-	5	613
Kâhkik	700	82	-	-	-	-	782
Kale	424	146	36	-	-	-	606
Kalın	1054	253	18	-	20	-	1345
Karacalar Çift. M.	48	18	-	-	-	-	66
Karacalar Çift. G.M.	62	24	6	-	-	-	92
Karacaviran	714	342	-	-	-	-	1056
Karaçayır	36	12	-	-	-	-	48
Karamehmedoğlu Çift.	314	94	20	16	-	4	448
Kargın	624	332	61,5	-	-	80	1097,5
Kavak	1694	607	66	-	-	-	2367
Kazanlı M.	68	28	-	9	-	-	105
Kazanlı G.M.	-	-	-	-	-	-	-
Ken	242	111	36	-	-	-	389
Kerim Mümin	394	107	28,5	26	-	4	559,5
Kıldır	334	83	-	6	-	-	423
Kırmacıoğlu	124	38	9	8	-	2,5	181,5
Kızıl	330	120	36	-	-	-	486
Kızılca	1100	143	16,5	-	-	-	1259,5
Kurtlapa	612	120	-	-	-	-	732
Künbet-i yeni	1036	362	90	-	72,5	-	1560,5
Kürtler	44	8	-	-	-	-	52
Menteşe	574	238	6	-	-	-	818
Mermer	176	49	7,5	-	-	-	232,5
Mumcu Çiftliği	350	144	3	24	-	-	521
Nevruz	1187	425	33	-	-	-	1645
Olukman	672	164	-	-	-	-	836
Ovacık	570	99	-	-	-	-	669
Ozmuş	314	54	-	-	-	-	368
Özengi	376	80	9	8	-	4	477
Pustad	240	69	21	-	-	-	330
Sandal	216	118	16,5	-	-	4	354,5
Sarı Hasan M.	-	-	-	-	-	-	-
Sarı Hasan G.M.	-	-	-	-	-	-	-
Sarı Kaya	742	228	24	23	-	-	1017
Sarıyar	554	274	75	-	-	6	909
Seren	326	136	30	-	155	-	647
Silvan	298	117	28,5	21,5	-	-	465
Subaşı	288	141	36	-	67,5	-	532,5
Şaban	226	81	21	4	-	35	367
Tokuş	532	50	-	-	-	-	582
Üyük	292	96	12	6	-	6	412
Veliüddin	516	131	69	74	-	-	790
Yakuboğlu	256	98	-	-	-	-	354
Yılanlı	92	34	-	4	-	-	130

Yıldız	2556	565	109,5	-	-	24	3254,5
Yusufoğlan	966	220	73	-	-	2	1261
TOPLAM	36.685	10938	1468	376,5	423	203,5	50094

Yıldızeli Kazası'nda toplam hane başına düşen öşür vergisi miktarı 29,59 kuruş, öşür mükellefi hane başına düşen ortalama vergi miktarı ise 33,04 kuruştur. Mükellef hane başına düşen ortalama verginin en yüksek olduğu yerleşim birimi 80,88 kuruş ile Seren Köyü'dür. Bu köyde yaşayan 8 hanenin tamamı tarım hâsılatı elde etmekte ve öşür vergisi ödemektedir. Nitekim hane başına düşen ortalama tarım gelirinin en yüksek olduğu yerleşim birimi de Seren Köyü'dür.¹⁰ Mükellef hane başına düşen ortalama öşür vergisinin cemaatlere göre dağılımında ise Müslümanların hane başına ortalama 32,50 kuruş, gayrimüslimlerin 45,14 kuruş öşür vergisi ödedikleri görülmektedir.

Tablo 76: Toplam ve Hane Başına Düşen Ortalama Öşür

Köy Adı	Hane Sayısı	Öşür Veren Hane Sayısı	Toplam Öşür Krş.	Hane Başına Düşen Ortalama Öşür	
				Krş.*	Krş.**
Adıs	66	64	1299	19,68	20,30
Ağcahan	8	6	177	22,13	29,50
Ağki	4	4	269	67,25	67,25
Alahacı	34	34	884	26,00	26,00
Arslandoğmuş	31	27	743	23,97	27,52
Banaz	19	15	686	36,11	45,73
Bayat	20	20	898,5	44,93	44,93
Bedel	51	51	1833	35,94	35,94
Bezirci G.M.	24	-	-	-	-
Çakmak	36	34	938	26,06	27,59
Çaşur	28	25	856	30,57	34,24
Çelebiler	5	5	154,5	30,90	30,90
Çeltek	15	14	286,5	19,10	20,46
Çifligân	24	24	1182	49,25	49,25
Delikkaya	5	3	211	42,20	70,33
Demircilik	6	6	360,5	60,08	60,08
Dere	12	10	319	26,58	31,90
Deşerek	5	5	211	42,20	42,20
Gazi	35	32	1103,5	31,53	34,48
Han-ı Cedid M.	91	85	3051	33,53	35,89
Han-ı Cedid G.M.	57	56	2703,5	47,43	48,28
Hayranlı	6	4	189	31,50	47,25
Höllüklü G.M.	18	5	138,5	7,69	27,70

¹⁰ Bkz: Tablo 35

İbre	10	10	360	36,00	36,00
İnebey	22	21	613	27,86	29,19
Kâhkik	23	17	782	34,00	46,00
Kale	22	22	606	27,55	27,55
Kalın	33	31	1345	40,76	43,39
Karacalar Çift M.	6	4	66	11,00	16,50
Karacalar Çift G.M.	6	4	92	15,33	23,00
Karacaviran	31	28	1056	34,06	37,71
Karaçayır	6	2	48	8,00	24,00
Karamehmedoğlu Çift.	11	10	448	40,73	44,80
Kargın	65	63	1097,5	16,88	17,42
Kavak	78	75	2367	30,35	31,56
Kazanlı M.	13	2	105	8,08	52,50
Kazanlı G.M.	2	-	-	-	-
Ken	19	16	389	20,47	24,31
Kerim Mümin	13	12	559,5	43,04	46,63
Kıldır	16	14	423	26,44	30,21
Kırmacıoğlu	4	4	181,5	45,38	45,38
Kızıl	14	14	486	34,71	34,71
Kızılca	31	30	1259,5	40,63	41,98
Kurtlapa	66	61	732	11,09	12,00
Künbet-i yeni	46	46	1560,5	33,92	33,92
Kürtler	5	1	52	10,40	52,00
Menteşe	31	29	818	26,39	28,21
Mermer	8	7	232,5	29,06	33,21
Mumcu Çiftliği	13	9	521	40,08	57,89
Nevruz	33	33	1645	49,85	49,85
Olukman	30	29	836	27,87	28,83
Ovacık	26	23	669	25,73	29,09
Ozmuş	12	11	368	30,67	33,45
Özengi	15	13	477	31,80	36,69
Pustad	9	9	330	36,67	36,67
Sandal	12	12	354,5	29,54	29,54
Sarı Hasan. M.	1	-	-	-	-
Sarı Hasan G.M.	7	-	-	-	-
Sarı Kaya	24	24	1017	42,38	42,38
Sarıyar	48	46	909	18,94	19,76
Seren	8	8	647	80,88	80,88
Silvan	9	8	465	51,67	58,13
Subaşı	14	14	532,5	38,04	38,04
Şaban	11	8	367	33,36	45,88
Tokuş	27	22	582	21,56	26,45
Üyük	8	7	412	51,50	58,86
Veliüddin	19	19	790	41,58	41,58
Yakuboğlan	26	21	354	13,62	16,86
Yılanlı	2	2	130	65,00	65,00
Yıldız	110	99	3254,5	29,59	32,87
Yusufoğlan	48	47	1261	26,27	26,83
TOPLAM	1693	1516	50.094	29,59	33,04

*Toplam hane başına düşen ortalama öşür vergisi

**Öşür veren hane başına düşen ortalama öşür vergisi

E. Cizye

Gayrimüslim denince ilk akla gelen vergi türü cizyedir (Ercan, 1991: 371). Cizye, öşür ve ağnamla birlikte “Tekâlif-i Şer’iyye’nin” en önemli kısmını teşkil ederdi (Akdağ, 1995:407). Osmanlı Devleti’nde XVI. Yüzyıl’a kadar bu vergiyi ifade etmek için genellikle haraç kelimesi kullanılmış, daha sonra cizye veya cizye-i şer’î yaygınlaşmıştır (İnalçık, 1993:45). Bu vergi yetişkin gayrimüslim erkeklerden üç derece üzerinden alınırdı. Cizyenin miktarı üst sınıf için 60, orta sınıf için 30, alt sınıf için 15 kuruştur (Güran, 1989:14).

Vergi vermekle mükellef olan, vücut ve akılca salim her ferd, 14 yaşını doldurunca cizyeye tabi tutulur ve bunu 75 yaşını dolduruncaya kadar öderdi (Nedkoff, 1944:621).

Cizye ve haraç dini bir vergi sayıldığından toplanması ve harcanmasına özel ilgi gösterilirdi. Genel olarak devletin tayin ettiği memurlar tarafından toplanırdı (Ercan, 1991:374). Tanzimat döneminde ise ilk olarak bu verginin her cemaatin kendi dini reisi aracılığı ile toplanması esası getirilmiştir. Merkezden defter şeklinde muhassıllara gönderilen cizye listeleri her cemaatin dini lideri tarafından tahsil edilerek muhassıllara teslim ediliyordu (Güran, 1989:14).

Osmanlı İmparatorluğu’nda haraç ve cizye gibi şer’i vergilerle bunun dışında kalan örfi vergilerden bağışlanan Zimmîler vardı (Ercan, 1991:377). Prensip olarak cizye muafiyeti hazinenin veya “*beytü’l mal-î müslimîn*”in bir kaybı olarak değerlendiriliyordu. Bununla birlikte bazı istisnai hallerde askeri hizmetler karşılığında muafiyet kabul edilmiştir (İnalçık, 1993: 47).

Geçit yerlerinde, kalelerde, adalarda ve sınır boylarında bulunan Gayrimüslimler coğrafi konumları ve buralarda gördükleri hizmetler nedeniyle cizye ve diğer vergilerden muaf tutulurlar veya pek az vergi öderlerdi (Ercan, 1991: 377,378). Uçlarda bulunan kalelerin onarım ve yapımında çalışan, madenlerde çalışan, Müslümanlara ait bir kuruma vakfedilen topraklar üzerinde yaşayan, vergi toplanmasına yardım eden, Zimmî iken Müslüman olan, verimsiz topraklarda oturan, çalışmayacak kadar yaşlanan Zimmîlerden durumlarına göre kısmen veya tamamen vergi alınmazdı (Ercan, 1991:378).

Vergiden bağışlanma konusunda başlangıçta bütün din adamları vergiden bağışlanmıştı (Ercan, 1991, 379). Din adamları sahip oldukları bu aşırı imtiyazı zamanla kötüye kullandıklarında kaldırılmıştır. Önceleri bütün din adamları vergiden muaf iken sonradan, çalışan para kazanan ve ticaret yapanlar vergiye tabi olmuştur (Ercan, 1991:379). Örneğin araştırmamıza konu olan Yıldızeli Kazası'nda beş din adamı 180 kuruş cizye vergisi ödemiş, amelmânde yani iş göremez durumda olan bir din adamı ise vergi ödememiştir (ML. VRD. CMH. 1467/27).

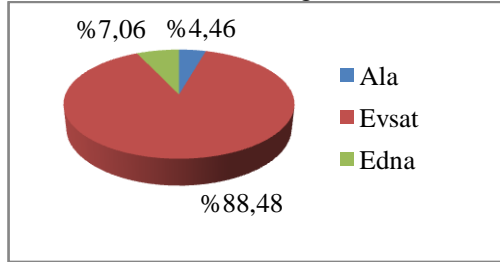
Cizye, 1856 Islahat Fermanı ile kaldırılmıştır: zira bu ferman Osmanlı tebaası arasında eşitlik prensibi getirdiği için gayrimüslimlerinde askerlik hizmeti yapmaları gerektiği ortaya çıkınca, bunlardan belirli bir vergi alınmak suretiyle bu hizmetten muafiyetleri (bedel-i askerî) kararlaştırılmış ve böylece kaldırılan cizye vergisi bu ad altında mahiyet değiştirerek 1907'ye kadar sürmüştür (İnalçık, 1993: 48).

Yıldızeli Kazası'nda cizye vergisi hakkında Temettuat defterlerinin yanı sıra cizye defterlerinden de ayrıntılı bilgi edinmekteyiz. Ancak söz konusu bu iki kaynak ihtiva ettikleri yerleşim birimleri açısından farklılık arz etmektedir. Temettuat kayıtlarında Pirkinik, Tavra gibi köylerin kayıtlarına ulaşılamamıştır. Bu iki yerleşim birimi hakkında cizye defterlerinde teferruatlı bilgi mevcuttur.

Cizye bir baş vergisi idi (Nedkoff, 1944:606), dolayısıyla cizye ödemekle yükümlü kişiler kayıtlarda tek tek hane ve şahıs bazında belirtilmiştir. Özellikle cizye kayıtlarında tüm gayrimüslim erkekler; yaş, fiziksel durum, cizye sınıfı gibi bir takım ayrıntılı bilgilerle kaydedilmişlerdir. Yıldızeli Kazası'nda cizye ödeme durumu da bu çerçevede dâhilinde incelenecektir.

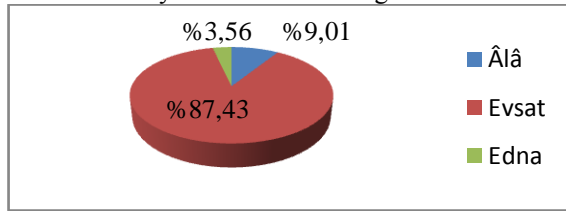
Temettuat defterlerine göre Yıldızeli Kazası'nda 269 cizye neferi vardır. Bu kişiler ala, evsat ve edna olarak üç sınıfa ayrılmışlardır. Söz konusu cizye neferlerinden 12'si en yüksek cizye sınıfı olan ala, 238'i orta sınıf olan evsat, 19'u da alt sınıf olan edna sınıfındadır. Bu cizye mükellefleri haricinde evsat sınıfına dâhil olan 5 kişi İstanbul'da olduğundan dolayı sadece cizye sınıfları kaydedilmiş ödemeleri gereken miktar kaydedilmemiştir. Benzer şekilde 4 hane reisi de İstanbul'da olduklarından hangi sınıf cizye mükellefi oldukları ve ne kadar cizye ödedikleri söz konusu yerleşim biriminde kaydedilmemiştir (ML. VRD. TMT. 14938, 14953).

Grafik 43: Temettuat Kayıtlarına Göre Cizye Neferlerinin Dağılımı

Temettuat Defterlerine göre gayrimüslimler toplam 7.995 kuruş cizye vergisi ödemişlerdir. Toplam cizye miktarı tüm vergilerin % 4,82'sini oluşturmaktadır. Gayrimüslimler gelirlerinin % 10,74'ünü cizye vergisi olarak ödemişlerdir. Bu verginin % 87,43'ü evsat yani orta dereceli cizye, % 9,01'ini üst cizye sınıfı olan âlâ ve son olarak % 3,56'sını alt sınıf olan edna sınıfı oluşturmaktadır.

Grafik 44: Cizye Ödemelerinin Dağılımı

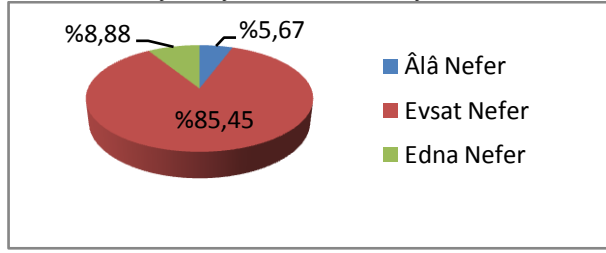

Tablo 77: Temettuat Defterlerine Göre Cizye Neferi Sayısı ve Cizye Vergisi

Köy Adı	Ala		Evsat		Edna		Toplam	
	Nefer	Krş.	Nefer	Krş.	Nefer	Krş.	Nefer	Krş.
Bezirci	1	60	37	1050	3	45	41	1155
Han-ı Cedit	9	540	142	4260	8	120	159	4920
Höllüklü	2	120	31	840	1	15	34	975
Karacalar Çift.	-	-	5	150	7	105	12	255
Kazanlı	-	-	6	180	-	-	6	180
Sarı Hasan	-	-	17	510	-	-	17	510
Toplam	12	720	238	6990	19	285	269	7995

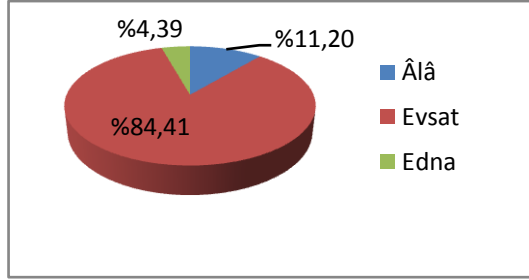
Cizye vergisi hakkında bilgi edinebileceğimiz en önemli kaynak grubu ise Cizye Defterleridir. Yıldızeli Kazası'na ait Cizye Defterlerine göre 1261/ 1845 tarihi itibari ile cizye neferi dağılımı şöyledir: Toplam cizye neferi sayısı 653'tür. Bu kişilerden 37'si âlâ, 558'i evsat, 58'i edna neferidir. En fazla cizye neferinin olduğu yerleşim birimi 250 cizye neferi ile Pirkinik Köyü, en az cizye neferinin olduğu yerleşim birimi ise 5 nefer ile Kazanlı Köyü'dür.

Grafik 45: Cizye Kayıtlarına Göre Cizye Neferleri

Söz konusu kayıtlara göre toplam cizye miktarı 19.830 kuruştur. Bu verginin % 11,20'si olan 2.220 kuruş âlâ, % 84,42'si olan 16.740 kuruş evsat ve % 4,39'u olan 870 kuruşu edna sınıfına dâhildir. En fazla cizye vergisi ödenen yerleşim birimi 7.605 kuruş ile Pirkinik, en az cizye vergisinin ödendiği yerleşim birimi ise 150 kuruş ile Kazanlı Köyü'dür.

Grafik 46: Cizye Kayıtlarına Göre Cizye Vergisinin Dağılımı

Tablo 78:1261/1845 Yılı Cizye Defterine Göre Cizye Veren Nefer Sayısı ve Cizye Vergisi

Köy Adı	Ala		Evsat		Edna		Toplam	
	Nefer	Krş.	Nefer	Krş.	Nefer	Krş.	Nefer	Krş.
Bezirci	2	120	38	1140	2	30	42	1290
Han-ı Cedid	9	540	147	4410	6	90	162	5040
Höllüklü	1	60	32	960	1	15	34	1035
Karacalar Çift.	-	-	5	150	5	75	10	225
Kazanlı	-	-	5	150	-	-	5	150
Pirkinik	20	1200	197	5910	33	495	250	7605
Sarı Hasan	-	-	12	360	1	15	13	375
Tavra	5	300	116	3480	10	150	131	3930
Venk-i Kebir	-	-	6	180	-	-	6	180
Toplam	37	2220	558	16.740	58	870	653	19.830

Şahısların içinde buldukları ekonomik ve sosyal durumlarının yanı sıra bazen de sağlık durumları belli miktarda gelir elde edememelerine ve sonuç olarak vergi ödeyememelerine sebep olabilmektedir. Bu kişilerin neden vergi ödeyemedikleri cizye defterlerinde açıkça belirtmektedir. Öncelikle kişilerin cizye

ödeyecek yaşa gelmemeleri bu vergiden bir muafiyet sağlamaktadır. 1262/1846 tarihli cizye defterinde 12 yaş ve daha küçük olanların cizye ödemedikleri görülmektedir. Herhangi bir işte çalışmayacak kadar yaşlı olanlarında cizye vermedikleri görülmektedir. Bu kişiler kayıtlara amelmânde olarak geçmiştir. Aynı kayıtlarda yer alan iki mecnun da cizye sınıfları belirtilmesine rağmen cizye vergisi ödememiştir (ML. VRD. CMH.1467).

Cizye kayıtlarından yola çıkarak 1259/1843–1265/1849 yılları arasında kalan 6 yıllık süreçte Yıldızeli Kazası'ndaki cizye neferlerini takip etmek mümkündür. Bu süreçte cizye neferi sayısında büyük değişiklik olmamasına rağmen 1849 yılında nefer sayısında bir miktar düşüş görülmektedir. Bu düşüşün en fazla olduğu sınıf evsat sınıfıdır. 1846 yılında 610 olan evsat neferi 1849'da 511 olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu düşüşün sebebini ise ölüm, göç gibi sosyal olgularda aramak gerekir. Zira gayrimüslimler arasında çalışmak için özellikle İstanbul'a yönelik yoğun bir hareket olduğu görülmektedir.¹¹

Tablo 79: Yıldızeli Kazası'nda Cizye Neferlerinin 6 Yıllık Süreçteki Dağılımı*

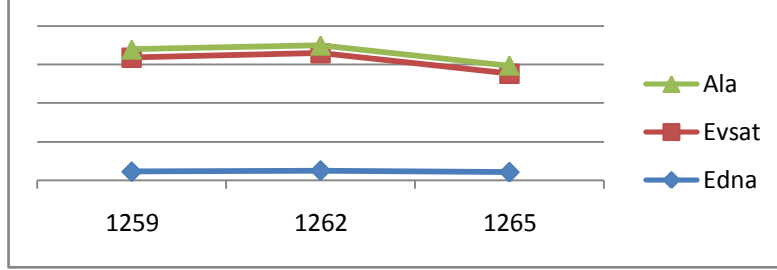
Köy Adı	1259			1262			1265		
	Ala	Evsat	Edna	Ala	Evsat	Edna	Ala	Evsat	Edna
Bezirci	1	41	1	2	36	3	1	23	2
Çelebiler**	-	-	-	-	7	-	-	5	1
Han-ı Cedid	9	144	4	8	148	7	9	125	15
Höllüklü	1	29	3	1	33	1	1	25	3
Karacalar Çift.	-	12	-	-	6	7	-	8	-
Kazanlı Çiftliği**	-	-	-	-	7	1	-	6	-
Pirkinik	26	229	22	24	238	21	25	190	13
Sarı Hasan	-	11	1	-	13	-	-	16	-
Tavra	5	122	14	4	118	11	5	110	9
Manastır-ı Sürbenişan?	1	4	-	1	4	-	1	3	-
Toplam Nefer	43	592	45	40	610	51	42	511	43
Toplam Nefer	680			701			596		

*Kaza dâhilinde bulunanlar esas alınmıştır.

**1259 tarihli defterde yer almamaktadırlar.

¹¹ Bkz. Tablo:13

Grafik 47: 6 Yıllık Süreçte Kaza Dâhilindeki Cizye Neferlerinin Dağılımı

F. Kışlakiye Vergisi

Osmanlı Devleti'nde otlak, yaylak ve kışlak adlarıyla alınan vergiler, hayvanların sahipsiz yerlerle mîrîye ait orman, kışlak ve yaylalarda otlatılmasına karşılık alınırdı. Ancak sonraları bu vergileri toplayan mültezimlerin suistimalleri nedeniyle köylülerin kendi köylerine mahsus meralarda otlattıkları hayvanlardan da bu adlarla vergi alınmaya başlanmıştır (Pakalın, 2004:26) Yıldızeli Kazası'nda Kışlakiye Vergisi'ne sadece bir yerleşim biriminde, Kızılca Köyü'nde, rastlanmıştır. Bu vergi Kızılca Köyü'nde üç hane tarafından verilmiştir. Bu hanelerin tamamı Müslüman'dır. Toplam Kışlakiye Vergisi 112 kuruştur ve tüm vergiler içindeki payı % 0,07'dir.

Tablo 80:Kışlakiye Vergisi

Köy Adı	Kışlakiye Vergisi	
	Hane	Kuruş
Kızılca	3	112

SONUÇ

Geniş imparatorluk coğrafyasını oluşturan yüzlerce kazadan birisi olan Yıldızeli'nin 19. Yüzyıldaki sosyal ve ekonomik yapısı, bu kazaya bağlı olan köyler temelinde incelenmiştir. Temettuat ve Cizye kayıtlarına dayanarak hazırlanmış olduğumuz bu istatistikî çalışma ile sıradan bir Osmanlı kazasının iktisadi çehresini oluşturan temel unsurların yanı sıra, kaza halkının gelir düzeyi, gelirin Müslüman ve gayrimüslim cemaatlere göre dağılımı ve bu gelir üzerindeki vergi yükü irdelenmiştir. Ayrıca kaynakların ihtiva ettiği veriler çerçevesinde idari yapı ile nüfus miktarı ve nüfusun etnik dağılımı da incelenmiştir.

19. Yüzyılda Sivas Eyaleti'nin merkez sancağına bağlı kazalardan biri olan Yıldızeli'nin nüfus bakımından en büyük yerleşim birimi günümüz Yıldızeli ilçe merkezinin esasını oluşturan Han-ı Cedid yani Yeni Han'dır. Burada yaşayan 148 hanenin 91'i Müslüman, 57'si gayrimüslimdir. Nüfus bakımından en küçük yerleşim birimi ise 2 Müslüman hanenin meskûn olduğu Yılanlı Köyü'dür. Temettuat defterlerine göre kaza dâhilinde yaşayan nüfusun % 93,27'si Müslüman, % 6, 73'ü gayrimüslimdir.

19. Yüzyılda tüm Osmanlı İmparatorluğu'nda olduğu gibi Yıldızeli Kazası'nda da tarım ve hayvancılığa dayalı bir iktisadi yapı göze çarpmaktadır. Nitekim Yıldızeli ekonomisi içinde zirai gelirler toplam hâsılanın % 90,23'ünü oluşturmaktadır. Kaza ekonomisi içindeki önemi aşikâr olan tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin doğrudan sağlamış olduğu istihdam ve gelirin yanı sıra bu faaliyetlerin icrası sırasında ortaya çıkan işgücü ihtiyacını karşılamak amacıyla şekillenen mesleki hayat da azımsanmayacak derecede önemli bir ekonomik kaynak halini almıştır. Özellikle kazancının büyük kısmını bu iki faaliyetten elde eden Müslümanlarda, gelir düzeyi düşük yahut ek gelir amacı güden hane reisleri ve yakınları çobanlık, azaplık, hizmetkârlık, ırgatlık, harmancılık gibi ziraat sektörünün yan dallarında çalışmaktadırlar. Aynı durum gayrimüslimler içinde geçerli olmakla birlikte gelir dağılımında tarım ve hayvancılığın yanı sıra tamamen zirai faaliyetlerden bağımsız şekillenen mesleki faaliyetlerin oldukça yoğun olduğu görülmektedir. Halk, bahsi geçen iktisadi faaliyetler sonucunda elde etmiş olduğu yıllık gelirin % 18,91'ini vergiye ayırmaktadır.

Yıldızeli Kazası'na bağlı köylerin sosyal ve ekonomik açıdan dışa açık olduğu görülmektedir. Nitekim kaza nüfusunun % 59'u kadar yabancı nüfusun Yıldızeli Kazası'nda çeşitli ekonomik faaliyetlerde bulunduğu anlaşılmaktadır. Örneğin kaza dâhilinde bulunan tarım arazilerinin % 12,20'si yabancılara aittir. Bu araziler üzerinde ortakçı olarak zirai faaliyetlerde bulunan kaza sakinleri önemli miktarda gelir elde etmektedirler. Benzer şekilde hayvan varlığının da %10,42'si yerli ve yabancıların ortak tasarrufundadır ve azımsanmayacak bir gelir sağlamaktadır.

KAYNAKÇA

Arşiv Vesikaları

Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA)

A.MKT. MHM.681/6

A.MKT. MVL. 102/28,

A.MKT. UM 395/18

İ.DH 753/61461; 801/64893; 1068/83790

İ.MVL. 173/5139, 239/8538, 348/15144,

İ.TKS. 4/1313/S-2

Maliye Varidat Temettuat (ML. VRD. TMT.) 14893, 14894, 14895, 14896, 14897, 14898, 14899, 14900, 14901, 14902, 14903, 14904, 14905, 14906, 14907, 14908, 14909, 14910, 14911, 14912, 14913, 14914, 14915, 14916, 14917, 14918, 14919, 14920, 14921, 14922, 14923, 14924, 14925, 14926, 14927, 14928, 14929, 14930, 14931, 14932, 14933, 14934, 14936, 14937, 14938, 14939, 14940, 14941, 14942, 14943, 14944, 14945, 14946, 14949, 14950, 14951, 14952, 14953, 14954, 14955, 14956, 14957, 14958, 14959, 14960, 14961, 14962.

Maliye Varidat Cizye Muhasebesi (ML. VRD. CMH): 273, 564, 1467, 824, 1039

Sözlükler

Devellioğlu, F. (2002). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara.

Pakalın, M. Z. (2004). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü I,II,III*. İstanbul

Şemseddin Sami. (1317). *Kâmûs-ı Türkî*. Dersaadet.

Diğer Kaynaklar

387 Numaralı Muhâsebe-i Vilâyet-i Karaman ve Rûm Defteri (937/1530) II. (1997). Ankara

Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi . (2000). (H.O. Yıldırım, N. Yılmaz, Y.İ. Genç, Haz.) İstanbul .

Evliya Çelebi (1999). *Seyahatname c.III*. (S. A. Kahraman, Y. Dağlı, Haz.) İstanbul.

Tetkik Eserler

Açıkel, A. (2003). Tanzimat Döneminde Tokat Kazası'nın İdari ve Nüfus Yapısındaki Değişiklikler. *CÜ. Sosyal Bilimler Dergisi XXVII/2* , s. 253-265.

Akdağ, M. (1995). *Türkiye'nin İktisadî ve İçtimaî Tarihi (1243-1453) I*. İstanbul.

Barkan, Ö. L. (1993). Öşür. *İA IX* , 485-488.

Çadırcı, M. (1991). *Tanzimat Döneminde Anadolu Kentleri'nin Sosyal ve Ekonomik Yapıları*. Ankara.

Çadırcı, M. (2007). *Tanzimat Sürecinde Türkiye Ülke Yönetimi*. İstanbul.

Çağatay, N. (1947). Osmanlı İmparatorluğunda Reâyâdan Alınan Vergi ve Resimler. *DTCFD V* , 483-511.

Demirel, Ö. (2006). *Osmanlı Dönemi Sivas Şehri -Makaleler-*. Sivas.

Demirel, Ö. (2000). *Osmanlı Vakıf Şehir İlişkisine Bir Örnek: Sivas Şehir Hayatında Vakıfların Rolü*. Ankara.

Demirel, Ö., Gürbüz, A., & Tuş, M. (1992). Osmanlılarda Ailenin Demografik Yapısı. *Sosyo-Kültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi* , 95-161.

Eken, G. (2000). Sivas Eyaleti'nde Muhtarlığın Tesisi ve Muhtarların Kimliğine Dair. *Türk Yurdu XIX-XX/148-149* , 518-525.

Emecen, F. (1988). Ağnam Resmi. *TDVİA* , I, s. 478-479.

Emecen, F. (1999). Osmanlılarda Yerleşik Hayat Şehirliler ve Köylüler. *Osmanlı IV* , s. 91-97.

Ercan, Y. (1991). Osmanlı İmparatorluğu'nda Gayrimüslimlerin Ödedikleri Vergiler ve Bu Vergilerin Doğurduğu Sosyal Sonuçlar. *Bellekten* , LV (213), s. 371-391.

Gökbilgin, M. T. (1965). 15 ve 16. Asırlarda Eyâlet-i Rum. *Vakıflar Dergisi VII* , s. 51-61.

- Gökbilgin, M. T. (1993). Nahiye. *İA. IX* , s. 37-39.
- Gökbilgin, M. T. (1993). Tokat. *İA. XII/1* , s. 400-412.
- Gökçe, T. (2007). 1831 Nüfus Sayım Sonuçlarına Göre Sivas Sancağının Demografik Yapısı. *Osmanlılar Döneminde Sivas Sempozyumu, I*, s. 221-257. Sivas.
- Göyünç, N. (1999). Osmanlı Devleti'nde Taşra Teşkilâtı. *Osmanlı* , VI, s. 77-88.
- GÜRAN, T. (1998). *19. Yüzyıl Osmanlı Tarımı*. İstanbul.
- Güran, T. (1989). *Tanzimat Döneminde Osmanlı Maliyesi: Bütçeler ve Hazine Hesapları (1841-1861)*. Ankara.
- Gürbüz, A. (2001). *XV.XVI. Yüzyıl Osmanlı Sancak Çalışmaları -Değerlendirme ve Bibliyografik Bir Deneme-*. İstanbul.
- İnalcık, H. (1993). Cizye. *TDVİA* , VIII, s. 45-48.
- İnalcık, H. (1995). Eyalet. *TDVİA* , XI, 548-550.
- İnalcık, H. (2006). *Osmanlı İmparatorluğu Klâsik Çağ (1300-1600)*. (R. Sezer, Çev.) İstanbul.
- İnalcık, H. (1996). *Osmanlı İmparatorluğu Toplum ve Ekonomi*. İstanbul.
- Karpat, K. H. (2010). *Osmanlı Nüfusu 1830-1914*. İstanbul.
- Kütükoğlu, M. S. (1995). Osmanlı Sosyal ve İktisâdî Tarihi Kaynaklarından Temettü Defterleri. *Belleten* , LIX (225), s. 395-412.
- Mahiroğulları, A. (2001). *Seyyahların Gözüyle Sivas*. İstanbul.
- Nedkoff, B. C. (1944). Osmanlı İmparatorluğu'nda Cizye (Baş Vergisi). *Belleten* , VIII (32), s. 599-651.
- Ortaylı, İ. (2002). Osmanlı İmparatorluğu'nda Millet Sistemi . *Türkler X* , s. 216-220.
- Ortaylı, İ. (2000). *Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahallî İdareleri (1840-1880)*. Ankara.

- Ortaylı, İ. (2007). *Türkiye Teşkilât ve İdare Tarihi*. Ankara.
- Özçelik, S. (2005). XIX. Yüzyılda Honaz Kazasında Sosyal ve Ekonomik Hayat (Temettuat Defterlerine Göre) Isparta
- Özey, R. (2003). 20. Yüzyılın Başlarında Sivas'ın Tarihi Coğrafyası. *Cumhuriyetin 80. Yılında Sivas Sempozyumu*, s. 133-146. Sivas.
- Özkaya, Y. (2002). Kaymakam. *TDVİA* , XXV, s. 85.
- Öztürk, S. (1996). *Tanzîmât Döneminde Bir Anadolu Şehri Bilecik*. İstanbul.
- Pamuk, Ş. (2002). Küreselleşme Çağında Osmanlı Ekonomisi (1820-1914). *Türkler XIV*, s. 242-252. Ankara.
- Quataert, D. (2004). 19. Yüzyıla Genel Bakış: Islahat Devri 1812-1914. *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi 1600-1914 II* (S. Andıç, Çev., s. 885-1051). içinde İstanbul.
- Quataert, D. (1985). Osmanlı İmparatorluğu'nda Tarımsal Gelişme. *Tanzimat'tan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi VI* (A. Günlük, Çev., s. 1556-1562). İstanbul.
- Ramsay, W. M. (1960). *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*. (M. Pektaş, Çev.) İstanbul.
- Shaw, S. (1985). Tanzimat'tan Sonra Osmanlı Vergi Sistemi. *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi IV* (A. Günlük, Çev.) s. 934-946. İstanbul.
- Sivas 1973 İl Yıllığı*.
- Soylan, B. (1983). Türk Vergi Sistemi. *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi* , X , 2794-2807.
- Tabakoğlu, A. (1999). Osmanlı İçtimaî Yapısının Ana Hatları. *Osmanlı IV* , s. 17-31.
- Tabakoğlu, A. (2002). Yenileşme Dönemi Osmanlı Ekonomisi. *Türkler XIV* , s. 207-239.
- Tümertekin, E., & Özgüç, N. (1999). *Ekonomik Coğrafya-Küreselleşme ve Kalkınma*. İstanbul.

Yalçın, A. (1979). *Türkiye İktisat Tarihi-Osmanlı İktisadında Büyüme ve Gerileme Süreci-*. Ankara.

Yalçın, C. (2004). *Göç Sosyolojisi*. Ankara.

Yücel, E. S. (2008). *Salname-i Vilayet-i Sivas I,II,III*. Sivas.

Yıldızili Kazası'nda Han-ı Cedid Karyesinin Yalnız İslamının Emlak ve Arazi ve Hayvanat ve Temettuat Defteridir.

Vergü-yi Mahususadan bir senede vermiş olduğu

80

Aşar Rüsümü olarak bir senede vermiş olduğu

Hınta	Şair	Fiğ	Alef	
Kile	Kile	Kile	Kile	
12,5	14,5	1	2	
Kuruş	Kuruş	Kuruş	Kuruş	
50	29	3	4	
Ağnam Rüsümü	Re's	Kuruş	Para	
Ağnam	51	86	38	
Keçi	<u>23</u>	<u>12</u>		
	74	98		

Karye-i Mezburdan Karakaşoğlu Ebubekir Efendi'nin Emlak ve Arazi Temettuatı

Mezru Tarla	Gayrimezru tarla	Boz hâlî	Çayır	Sağmal İnek
Dönüm	Dönüm	Dönüm	Dönüm	re's Kuruş
70	70	21	10	8 160
Hâsılat	Erkek Tosun	Koşu Öküzü	Koşu Camusu	
<u>60</u> 774	re's	re's 2 hasılat	re's 2 hasılat	
<u>61</u> 946	2	30 kuruş	40 kuruş	
1720				
Döllü Kısırak	Sağmal Ağnam	Sağmal Keçi	Koç Teke Kısır Davar	
re's 2 Kuruş	re's 30 kuruş	re's 21 kuruş	re's 6 kuruş	
80	180	84	9	
Dişi Şişek	Dişi Çebiş	Erkek Şişek ve Çebiş	Erkek Oğlak	
re's 7 kuruş	re's 3 kuruş	re's 7 kuruş	re's 10	
14	3	7		
Dişi Oğlak	Dişi Kuzu	Erkek Kuzu	Asiyab	Arı Kovanı
re's 9	re's 14	re's 16	Kıt'a 1	Aded 2 kuruş
			İcar-ı Senevîsi	8
			Kuruş 476	
Döllü Merkeb	Yaşar tosun	Yaşar düğe	Merkumun hitabet	
re's 2 kuruş	re's 2	re's 3	cihetinden temettuatı	
30			kuruş	
			261	

Mecmuundan bir senede hâsıl olan temettuatı

Kuruş

2156

Ek 2: Yıldızeli Kazası'na ait Hicri 1259 Tarihli Cizye Defterinin Son Sayfası (BOA. ML. VRD. CHM. 273)

16

1259

ML. VRD. CHM.
No: 273

طهاره	صا	صا	صا	صا
قربان طوره	۱۶	۱۳۳	۵	۴۱۷۰
قربان صا و صبه	۰۱	۱۱	۰	۴۴۵
مقتلک قرحه لر	۰۰	۱۴	۰	۴۶۰
قربان هلاولک	۰۴	۴۹	۱	۹۷۵
قربان فانه جدید	۰۶	۱۴۶	۹	۴۹۴۰
مناسه	۳۳	۴۱۸	۱۵	۱۰۷۷۰
بیزیرجی ترلاسی	۰۰	۰۶	۱	۱۸۰
قربان برکنک	۱	۴۱	۱	۱۴۰۰
	۳۳	۴۴۹	۲۶	۱۷۶۰
	۴۵	۵۹۴	۳۲	۲۱۰۱۵

اشود قنده مضر دانه ناله اولدی اوزره مافدر جبابه وخصیه اولدیغ بدیز ایلی قنده
رعابالینک الی طهقوز سنه جزیه شرعی لری بر منوال بالابکرمی برینک اولدی شرعی
بالغ اولور و عماما بر لوبیزنن خجیر و شیم هندیجه اولدیغنی مبدیه شرعی اولدیغی
ک

	Ala	Evsat	Edna	Yekûn
Karye-i Tavra	5	122	14	4170
Karye-i Sarıhasan	0	11	1	345
Çiftlik-i Karacalar	0	12	0	360
Karye-i Höllük	1	29	3	975
Karye-i Han-ı Cedid	9	144	4	4920
	15	318	22	10770
Manastır	1	4	0	180
Bezirci Tarlası	1	41	1	1305
Karye-i Pirkinik	26	229	22	8760
	43	592	45	21015

İşbu defter-i müfredat nâtik olduğu üzere me'mur-ı cibâyet ve tahsil olduğum Yıldızlı Kazası reayalarının elli dokuz senesi cizye-i şer'iyeleri ber minval-i bâla yigirmi bir bin on beş guruşa baliğ olarak tamamen yerlülerinden tahsil ve teslim-i sandık olduğunu mübeyyin şerhle mühürlenmiştir.

B. Harita

Ek3: Yıldızeli Haritası

